

Η «ΑΛΛΗ»
ΑΜΕΡΙΚΗ

ΛΑΥΛΟΣ

Κωδ.
ΕΛ.ΤΑ.:
3187

€6

ΕΤΟΣ 26° ♦ ΜΑΡΤΙΟΣ 2007 ♦ ΑΡ. 300

ΑΦΙΕΡΩΜΑ:

Πατριρχείο
καὶ Ἐπαναστάσεις
τῶν Ἑλλήνων

**“ΑΙ ΒΔΕΛΥΡΑΙ
ΚΑΙ ΣΑΤΑΝΙΚΑΙ
ΑΠΟΣΤΑΣΙΑΙ,”**

ISSN 1105-9486

9 771105 948009

03>

**ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΚΛΑΒΩΝ;**

Ίδρυτής - ιδιοκτήτης,
εκδότης - διευθυντής
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα,
105 58 Αθήνα.
Τηλέφωνα: 2103223957,
2103314986, 2109841655
Τηλομοιότητα: 2103314997

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ:
<http://www.davlos.gr>
Ηλεκτρονική αλληλογραφία:
davlos@davlos.gr

Τα Γραφεία του «Δ» λειτουργούν
πρωινές ώρες 9:30-14:30
καθημερινά (και Σάββατο).

Διευθυντής Συντάξεως
ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΑΖΑΡΗΣ
Τεχνική Έπιμέλεια
ΝΑΣΟΣ ΧΑΤΖΗΓΑΡΥΡΗΣ
Γλωσσική Έπιμέλεια
ΑΡΤΕΜΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

- Τιμή αντίτυπου: €6.
- 12μηνη συνδρομή: €53.
- Όργανισμών κ.λπ.: €80.
- Φοιτητών: €43.
- Έξωτερικοί: €80.
- Η συνδρομή καταβάλλεται
κατά την έγγραφη.
- Η συνδρομή ανανεώνεται αυτόματα
μετά τη λήξη του 12μήνου.

Διακοπή της συνδρομής γίνεται μόνον
κατόπιν τηλεφωνήματος
του ενδιαφερομένου.

**ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.**

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.
Για εξοικονόμηση χώρου το Περιοδικό
διατηρεί το δικαίωμα σύμπτυξης ή δημοσί-
ευσης σε συνέχειες των προσφερομένων
συνεργασιών.

- Παραγγελίες μέσω Διαδικτύου
Βιβλίων, τόμων, παλαιών τευχών «Δ»
και έγγραφες συνδρομητών:
στην ιστοσελίδα μας www.davlos.gr
- Επίσης έγγραφες συνδρομητών με
ένα απλό τηλεφώνημα στα
τηλέφωνα του «Δ».

Απαγορεύεται η έν όλω ή έν μέρει
αναδημοσίευση ή αναμετάδοση καθ'
οιονδήποτε τρόπον δημοσιευμάτων
του «Δαυλού» χωρίς τη γραπτή άδεια
του εκδότη.

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό Πρωτοποριακής Έρευνας

Έτος 26°, Μάρτιος 2007, Άριθ. 300

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Δύο έκρηκτικές λέξεις 20686

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

«Φυλάγομαι από τον στρατιωτικό Ιερέα...» 20689

ΕΡΕΥΝΕΣ

Τα ελληνικά μαθηματικά και η τετραγωνική ρίζα 20701

Νικηφόρος Φωκάς: Θύτης και
θύμα του χριστιανικού έξουσιασμού 20710

Η αρχαία τέχνη της βαλσάμωσης και ό... Βησσαρίων 20719

Η λέξη Πολιτισμός 20722

Ό Φρόνυτ «έκλειψε» τόν Έμπεδοκλή: 20764

Η «άλλη» Άμερική 20770

Η συνταγματική κατοχύρωση της θεοκρατίας
στην Ελλάδα 20782

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΚΑΙ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ

Το παραμύθι του Κρυφού Σχολείου 20730

Πατριαρχική σύνοδος για την «καθαίρεσιν»
των φιλοσοφικών μαθημάτων 20735

Οί συνθήκες θανάτου του Γρηγορίου Ε' 20740

Ό διάδοχος του Γρηγορίου Ε' συνέχισε
την αντιεπαναστατική πολιτική του 20749

Έκκλησία της Κρήτης: «Χριστιανοί!

Ρίψατε τὰ όπλα» 20749

Πατριάρχης θά ύποκινόυσε έμφύλιο
στην Ελλάδα 20756

Έχθρικές έέργειες του Πατριαρχείου
κατά της Έθνικής Έπανάστασης 20763

ΓΕΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η «μεταρρύθμιση» στην Παιδεία 20694

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ 20699

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ 20717

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ 20785

Το ελληνικό τραγούδι 20785

ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Προϊστορικές αρχαιότητες στη Λέσβο 20724

Μητροπολίτες άνασκευαστές τών δικών τους κειμένων ... 20728

«Χώρος διατήρησης καταλοίπων» το αρχαίο λιμάνι
του Φαλήρου 20768

Ό «Δ» έχει την εύθύνη τών κειμένων που δημοσιεύει στίς
σελίδες του. Για τίς δραστηριότητες, δημοσιεύσεις, διατυ-
πώσεις θέσεων κ.λπ. έκτός «Δαυλού», από πρόσωπα που
γράφουν ή έγραψαν στο Περιοδικό, ό «Δ» δέν εύθύνεται.

ΔΥΟ ΕΚΡΗΚΤΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

ν θελήση κανείς νὰ «ἀποστάξῃ» νοηματικὰ τὸ Εἰκοσιένα, γιὰ νὰ διαπιστώσῃ, τί σημαντικὸ ἔδωκε στὴν Ἱστορία ὁ πολυαίμακτος ἐπταετὴς ἀγῶνας τῆς ἀνεξαρτησίας μας, θὰ δῇ ἔκπληκτος, ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα, ποὺ ἄλλαξε τὴν ἱστορικὴ μας πραγματικότητα, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ δύο λέξεις. Κράτος, θρησκεία, λαός, ὀργανωτικὴ δομὴ, οἰκονομία καὶ ὅ,τι ἄλλο χαρακτηρίζει σὰν σύνολο τὸν πληθυσμὸ μιάς γεωγραφικῆς περιοχῆς ὑπῆρχαν πάντοτε στὸν ἑλληνικὸ χῶρο, εἴτε ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας εἴτε ἐπὶ Βυζαντινοκρατίας εἴτε ἐπὶ Τουρκοκρατίας –καὶ σὲ γενικὲς γραμμὲς τὰ ἴδια αὐτὰ πράγματα ὑπάρχουν καὶ στὸ σημερινὸ κράτος μας.

Βέβαια κάτω ἀπὸ τὶς ἐθνοκρατικὲς ἀντιλήψεις τῆς νεώτερης, μετὰ τὴ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση, ἐποχῆς ἡ ἐπίσημη ἰδεολογία μᾶς ἔχει συνηθίσει στὴν πλήρη διάκριση π.χ. τοῦ ρωμαϊκοῦ ἢ βυζαντινοῦ ἢ ὀθωμανικοῦ κρατισμοῦ ἀπὸ τὸν νεοελληνικὸ κρατισμὸ, ἡ διάκριση ὅμως αὐτὴ εἶναι κυρίως ἰδεολογικὴ (ἐθνικιστικὴ) καὶ ἐλάχιστα πολιτικὴ-οὐσιαστικὴ. Ἡ καθαρὰ ἐξουσιαστικὴ κατάσταση παραμένει λίγο-πολὺ σταθερὴ καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν ἐπικρατούντων ἐκάστοτε ἰδεολογιμάτων τὸ σχῆμα ἐξουσιαστής-ἐξουσιαζόμενος εἶναι ἡ αὐθεντικὴ ἀπεικόνιση τῆς ὥμῃς ὅσο καὶ ἀληθινῆς πολιτικῆς σ' ὅλους τοὺς τόπους καὶ σ' ὅλες τὶς ἐποχές. Αὐτὸ ποὺ εἶναι «καινούργιο» μετὰ τὸ Εἰκοσιένα εἶναι οἱ ὀνομασίες τοῦ χώρου καὶ τῶν κατοίκων του μὲ δύο λέξεις, ποὺ εἶναι μὲν πανάρχαιες, ἀλλὰ εἶχαν ἐξαφανισθῇ στὴν γλῶσσα ποὺ ὠμιλεῖτο στὴν περιοχὴ.

Πραγματικὰ μέχρι τὶς παραμονὲς τοῦ Εἰκοσιένα ἡ γεωγραφικὴ ἔκταση ποὺ κατοικοῦμε ἔφερε ὀνόματα ποὺ δὲν εἶχαν καμμία σχέση μὲ τὴν λέξη «Ἑλλάδα» («Ρούμελη», «Μοριάς» κ.ο.κ.), ὅπως καὶ οἱ κάτοικοί της ἀγνοοῦσαν ἐντελῶς τὸ ἐθνικὸ ὄνομα «Ἕλλην» («Ρωμιοί», «ραγιαῖδες», «χριστιανοί» κ.ο.κ.). Ὅπως ἔχομε ἀποδείξει μὲ πολλὲς ἱστορικὲς ἐρευνες τοῦ «Δαυλοῦ», ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἡ ἐκστόμιση τῆς λέξης «Ἕλλην» εἶχε διὰ νόμου κηρυχθῇ ἀδίκημα («ἐπὶ ἑλληνισμῷ»), ποὺ ἐπέσυρε τὴν ἐσχάτη ποινὴ, ἀλλὰ ταυτόχρονα, ὁσάκις ἐχρησιμοποιεῖτο (ὄχι πάντως στὴ λαϊκὴ γλῶσσα, ποὺ τὴν ἀγνοοῦσε ἐντελῶς), εἶχε προσλάβει τὴ χειρότερη δυνατὴ σημασία (τοῦ μωροῦ, τοῦ πλανημένου, τοῦ μισοῦ, τοῦ μανιακοῦ, τοῦ μισοῦ, τοῦ ἐπικατάρατου κ.λπ.), ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὰ ἐπίσημα χριστιανικὰ κείμενα (ἀλλὰ καὶ τὰ κρατικὰ κείμενα τοῦ βυζαντινοῦ καθεστώτος), τὰ μόνον στὰ ὁποῖα συναντιεῖται μέχρι τὸ 1750 περίπου. Τὸ πρόσφατα ἐκδοθὲν βιβλίό μας «**Τὰ ὕβριστικά κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπίσημα κείμενα τῆς Ὀρθοδοξίας. - Ὅσα ἐγκρίνει καὶ χρησιμοποιεῖ σήμερὰ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος**» δὲν ἀφήνει καμμία ἀμφιβολία, ὅτι ἡ λέξη «Ἕλλην» ἐχρησιμοποιεῖτο ἐπὶ Βυζαντίου μόνον ὕβριστικά, ἀπαξιοτικά, ἀπειλητικά. Ἀλλὰ καὶ

ἐπὶ Τουρκοκρατίας μπορεῖ νὰ μὴν ἴσχυε ὁ ἀκραῖος καὶ ρητὸς βυζαντινὸς ἀνθελληνισμός, ὅμως καὶ πάλι οἱ δύο κρίσιμες λέξεις ἦταν ἄγνωστες καὶ στὴν κρατική ἐξουσία, ἡ ὁποία χρησιμοποιοῦσε τὰ ἐθνικὰ Ρούμελη-Ροῦμ (οὔτε κὰν τὸ Γιουνάν-Ἴωνες) ἀλλὰ καὶ στὴν ἐκκλησιαστική ἐξουσία (Πατριαρχεῖο), ἡ ὁποία ἀποκαλοῦσε τὸν ἐλληνικὸ λαὸ Ρωμαίους-Ρωμιοὺς ἢ ἀπλῶς χριστιανούς.

* * *

Ὁ Εἰκοσιένα λοιπὸν παρήγαγε ὡς ἱστορικὸ τοῦ ἀποτελέσματος τὴν «νεκρανάσταση» τῶν λέξεων «Ἑλλάς» καὶ «Ἕλλην» καὶ ταυτόχρονα τὴν καθιέρωσε ὡς ἐπίσημες ὀνομασίες τοῦ κράτους - χώρου καὶ τῶν κατοίκων του, «ξεπλύνοντάς» τες ἔτσι ἀπὸ τὸν τεράστιο ὄγκο λάσπης, κάτω ἀπὸ τὸν ὁποῖο τὴν εἶχαν θάψει οἱ χριστιανοί-βυζαντινοί. Οἱ συκοφαντημένες αὐτὲς ὀνομασίες ἀπέκτησαν ἀμέσως τὴν ἀρχαία αἴγλη τους καὶ πέρασαν ταχύτατα στὴ συνείδηση ἀκόμη καὶ τῶν ἀπλούστερων ἀγωνιστῶν (βλ. «Τὸ Εἰκοσιένα: Ἀπ' τὰ κόκκαλα», «Ἀναζήτηση», ἐκδ. «Δαυλός» 1981 καὶ «Πόσο χριστιανοὶ ἦταν τὸ 1821 οἱ ἐπαναστάτες; Ἡ ἄθρη Δημοτικὴ Ποίηση καὶ τὰ ἀρχαῖα πολεμικὰ ἔθιμά τους», «Δ», τ. 290), καὶ ποὺ προκαλεῖ ἐντύπωση, δεδομένου ὅτι οἱ καθιερωμένες στὴ λαϊκὴ συνείδηση ἔννοιες δύσκολα μεταβάλλονται ἢ ἀποκτοῦν νέα κοινῶς παραδεκτὴ σημασία. Κάποιοι πληθυσμοὶ γιὰ πρώτη φορὰ ὕστερα ἀπὸ 1500 χρόνια **αὐτοαποκαλοῦνται** πλέον «Ἕλληνες» καὶ ὀνομάζουν τὸν χώρα καὶ τὸ νέο κράτος, ὅπου κατοικοῦν, «Ἑλλάδα».

Τίποτε πιδ συνταρακτικὸ, τίποτε πιδ ἐκρηκτικὸ, τίποτε πιδ δυναμικὸ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ συμβῇ στὴν ἱστορικὴ τους εξέλιξη. Κατὰ καὶ ἀμέσως μετὰ τὸ Εἰκοσιένα ὁ «καινούργιος» αὐτὸς Ἕλληνας σὰν ἄνθρωπος αἰσθάνεται ὅτι τοῦ συνέβη ὅ,τι περίπου συνέβη καὶ στὴ λέξη ποὺ τὸν ὀνομάζει: αἰσθάνεται ὅτι βγήκε, ὅτι ἀνασύρθηκε κάτω ἀπὸ ἓναν τεράστιο ὄγκο λάσπης, κάτω ἀπὸ ἓναν πολυαῖωνο «βραχνᾶ», ὅπως γράφει ὁ πιδ συστηματικὸς μελετητὴς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης Γιάννης Βλαχογιάννης, αἰσθάνεται νὰ ψηλῶνῃ, νὰ γιγαντώνεται καὶ νὰ γίνεται ἱκανὸς νὰ δώσῃ πραγματικὰ τὸν ἀπίστευτον σὲ ἔνταση, ἀντοχὴ καὶ διάρκειά του ἀγῶνα, ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ νὰ ὁραματίζεται τὰ πιδ μεγαλουργὰ ὄνειρα γιὰ τὸ αὔριο. Διαβάστε ὅποιαδήποτε ἀπομνημονεύματα ἀγωνιστῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ κεῖμενα τῶν «διδασκάλων τοῦ γένους», γιὰ νὰ μείνετε ἐκπληκτοί: ὁ πῆχυς ποὺ ἔθεταν στοὺς ἑαυτοὺς των ὡς προσώπων καὶ ὡς συνόλου οἱ νεοονομασθέντες «Ἕλληνες», ἦταν ἰσοῦψῆς μὲ τοὺς ἄθλους τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων.

* * *

μως οἱ δυνάμεις ποὺ εἶχαν δολοφονήσει ἱστορικὰ τὸν «Ἕλληνα» καὶ τὴν «Ἑλλάδα» δὲν εἶχαν ἐκλείψει· καὶ ἡ νεκρανάσταση τῶν δύο αὐτῶν παλαιῶν τοὺς θυμάτων ἀντιμετωπίσθηκε ὡς ἀπειλὴ ἐναντίον τους. Ὅμως δὲν θὰ ἀσχοληθοῦμε ἐδῶ μὲ τὰ ὅσα ἔπραξαν καὶ πράττουν κατὰ καὶ μετὰ τὸ Εἰκοσιένα καὶ ἕως σήμερα οἱ ἱστορικοὶ δολοφόνοι τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ (ἀφορισμοί, ἀναθεματισμοί, ἐπεμβάσεις στὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία, καταστροφὲς πολιτισμικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἀξιῶν, ἀντιδράσεις κατὰ τῆς πολιτιστικῆς μας ἐξέλιξης, συντήρηση τῆς δεισιδαιμονίας, τῶν προλήψεων, τῆς ἀσιατικῆς θεοκρατίας, χρῆση τῆς βυζαντινῆς ἀντὶ τῆς ἑλληνικῆς σημαίας κ.λπ.) ἔχουν καταγραφῇ σὲ χιλιάδες σελίδες τοῦ «Δ» –ἀκόμη καὶ στὸ παρὸν τεῦχος. Θὰ ἐπιστρέψουμε ὅμως στὴν ἐκρηκτικὴ δύναμη τῶν δύο λέξεων, «Ἑλλάς» καὶ «Ἕλληνας», γιὰ νὰ παρατηρήσωμε, πῶς ὁτιδήποτε χρησιμοποιήθηκε ἢ θὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς μέσον ἐξουδετέρωσής τους ἀποδείχθηκε καὶ θὰ ἀποδείχθῃ ἐντελῶς ἀνίσχυρο. Παρατηρήστε, πόση «πέραση» εἶχαν κι ἔχουν οἱ ἀπόπειρες κάποιων θεολόγων καὶ κληρικῶν νὰ εἰσαγάγουν ἐκ νέου τὶς λέξεις «Ρωμῖος» καὶ «Ρωμανία» στὴ γλωσσικὴ συνείδηση τοῦ σημερινοῦ Ἑλληνα· τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι οἰκτρό, κωμικό, καταγέλαστο. Παρατηρήστε ἐπίσης τὴν ὕβριστικὴ χρῆση τοῦ «Ἕλληνα», ποὺ συνεχίζεται ἕως σήμερα στὶς ἐκκλησίες τῆς Ἑλλάδος· γίνεται, θὰ ἔλεγε κανεὶς, ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύστω, ἔνοχα, «μπαμπέσικα». Καὶ δὲν ὑπάρχει καμμία περίπτωση νὰ ξαναγίνουν ἀποδεκτὲς οἱ ὕβριστικὲς σημασίες τους, ἀκόμη κι ἂν οἱ κρυφοὶ ἔνοχοι παραπλανοῦν, ἀπολογούμενοι (ψευδέστατα), ὅτι πρόκειται γιὰ χρῆση τῶν λέξεων αὐτῶν μὲ τὴ μεταφορικὴ τους σημασίαν (εἰδωλολατρίας, εἰδωλολατρία).

ὅτι τὶς δύο λέξεις λοιπὸν «ἀναπαρήγαγε» καὶ «καθῆρε» νοηματικὰ –αὐτὸ ἦταν τὸ μέγιστό του ἱστορικὸ ἀποτέλεσμα– τὸ Εἰκοσιένα· δύο λέξεις μ' ἓνα τρομερὸ πολιτικὸ καὶ πολιτισμικὸ φορτίο ψυχῆς, νοῦ καὶ Λόγου, ἀλλὰ καὶ πόνου, στέρησης καὶ πόθου· δύο λέξεις ξεχειλισμένες κι ἀπὸ μνήμη κι ἀπὸ ὄνειρο. Γι' αὐτὸ οἱ λέξεις αὐτὲς δὲν «παίζονται», ἀκόμη κι ἀπ' αὐτοὺς ποὺ προσπαθοῦν νὰ «παίξουν» μ' αὐτὲς δὲν «ἀντιμετωπίζονται», ἀκόμη κι ἀπ' αὐτοὺς ποὺ προσπαθοῦν νὰ τὶς «ἀντιμετωπίσουν»· δὲν «ἐπανεξαφανίζονται», ἀκόμη κι ἀπ' αὐτοὺς ποὺ κρυφὰ ἀγωνίζονται νὰ τὶς «ἐπανεξαφανίσουν». Δύο λέξεις, πού, **ἂν καὶ εἶναι πανταχοῦ σημαίνουσες καὶ παρούσες, οἱ ἄνθρωποι δὲν ὑποψιάζονται τὴν σημασίαν τους οὔτε τὴν παρουσίαν τους**, ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ Ἡράκλειτος.

Δ.Ι.Α.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

«Νὰ συγκροτηθῇ Δικαστήριον γιὰ τὶς ὕβρεις κατὰ τῶν Ἑλλήνων»

Κύριε διευθυντά,

Διάβασα τὸ ἔργο σας «Τὰ ὑβριστικὰ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπίσημα κείμενα τῆς Ὁρθοδοξίας» καὶ φρονῶ, ὅτι κάποτε πρέπει νὰ συγκροτηθῇ ἓνα Δικαστήριο καὶ νὰ κληθῇ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία νὰ ἀπολογηθῇ γιὰ τὶς τόσες ὕβρεις κατὰ τῶν Ἑλλήνων Σοφῶν, ποὺ εἶναι καὶ σοφοὶ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν.

Ἀπὸ τὴ μελέτῃ τῶν Ἑλλήνων Σοφῶν δὲν εἶδα πούθενά ἓναν ἐξ αὐτῶν νὰ καταφέρεται μὲ

ὕβριστικὴ μανία ἐναντίον π.χ. ἐνὸς Αἰγυπτίου σοφοῦ ἢ ἄλλων σοφῶν εἴτε τῆς ἐποχῆς του εἴτε καὶ πρὶν ἀπὸ ἐκεῖνον.

Σὰς συγγαίρω γιὰ τὸν ὑπερασπιστικὸ ἀγῶνα, ποὺ κάνετε ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Μὲ ἐκτίμηση

Δρ Βλάσσης Μουχτάρης

Δικηγόρος παρ' Ἀρείῳ Πάγῳ

Πανεπιστημίου 16, Ἀθήνα

Οἱ ἄθλοι τῶν χριστιανῶν στὴν Ἀμερικὴ τῶν Ἰνδιάνων

Ἀξιότιμο περιοδικὸ «Δαυλός»,

Ντοκυμανταὶρ τῆς ET3 προβλήθηκε τὸ Σάββατο 16-12-2006 καὶ ὥρα 10:30' περίπου καὶ ἀφωροῦσε στὶς ἱεραποστολὰς στὴν Ἀμερικὴ τοῦ 16ου αἰῶνα. Σὰς ἀναφέρω τὰ ὅσα συγκράτησα ἀπὸ ἓνα κείμενο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γραμμένο ἀπὸ αὐτόπτη μάρτυρα, ὀνόματι ντὲ λὰ Πισάνο, ποὺ πιθανὸν ἦταν καθολι-

κὸς ἱερέας:

«Οἱ ἱερεῖς ἐπέτρεπαν τὴν καλλιέργεια καὶ χρῆση κόκας, γιὰτὶ χωρὶς αὐτὴν οἱ ἰθαγενεῖς δὲν θὰ μπορούσαν νὰ ἐργάζωνται ἐξοντωτικὰ στὰ μεταλλωρυχεῖα... Ἦρθαμε ἐδῶ, κλέψαμε τὴ γῆ τους, ληλατήσαμε τὸ χρυσάφι τους, τοὺς ἐπιβάλαμε νὰ πιστεύουν τὸν δικό μας θεό, κάναμε τοὺς εὐγενεῖς σκλάβους.

«ΦΥΛΑΓΟΜΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΙΕΡΕΑ...»

Κύριε διευθυντά,

Μετὰ τὸν τεράστιο θόρυβο ποὺ προκλήθηκε ἀπὸ τὶς δημοσιευμένες στὸν «Δ» (τευχὸς Ὀκτωβρίου) ἀπόψεις τοῦ πρώην ἀρχηγοῦ κ. Ἀντωνιάδη, θὰ ἤθελα νὰ ἐκφράσω συνοπτικὰ τὴν θέση μου, καθ' ὅσον εἶμαι καὶ ἐγὼ ἓνας ἐν ἐνεργείᾳ ἄθεος ἀξιοματικὸς τῶν Ἑλληνικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, ἀλλὰ δὲν ἐκδηλώνω τὶς θρησκευτικὰς μου πεποιθήσεις. Ἐπίσης φυλάγομαι καὶ ἀπὸ τὸν στρατιωτικὸ ἱερέα, ποὺ φέρει βαθμὸ ἀξιοματικοῦ, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἐκπαιδευθῇ οὔτε κἂν ὡς στρατιώτης καὶ ποὺ καθήκον ἔχει νὰ συλλέγῃ πληροφορίες γιὰ ἀνθρώπους οὐκ ἐμένα, ὥστε νὰ τὶς μεταβιβάσῃ ἱεραρχικὰ στοὺς ἀνωτέρους του καὶ αὐτοὶ ἀπὸ ἐκεῖ στὴν πολιτικὴ ἡγεσία, προκειμένου στὶς κρίσεις τῶν ἀξιοματικῶν νὰ μὲ ἀποστρατεύσουν, ὅχι γιὰτὶ δὲν ἔκανα καλὰ τὴν ὑπηρεσίᾳ μου, οὔτε διότι ἤμουν ἀνεπαρκής.

Μπήκα στὴν Σχολὴ Ἀξιοματικῶν ἀξιοκρατικὰ ἀριστεύοντας στὶς Πανελλήνιες ἐξετάσεις, ἔχω χύσει ποτάμια ἰδρώτα κάτω ἀπὸ τὴ στολή μου, ὑπηρετῶ σὲ μίᾳ ἀπὸ τὶς πλέον μάχιμες μονάδες, ἐπιστρέφω στὴν οἰκία μου κατάκοπος καὶ ἀπὸ τὴν ὑπερένταση δυσκολεύομαι νὰ κοιμηθῶ, πάω στὴν ὑπηρεσίᾳ μου νωρίτερα καὶ ἀποχωρῶ πολὺ ἀργότερα ἀπὸ τὴν λήξῃ τοῦ ὥραριό μου, γνωρίζω ξένες γλώσσες καὶ διαθέτω τίτλους πανεπιστημιακῶν σπουδῶν, ἐπιθυμῶ νὰ σταδιοδρομήσω ὡς ἀξιοματικὸς, ἀλλὰ δυστυχῶς κάποιοι θὰ μὲ κρίνουν

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἥλιο λάτρευαν κι ἓναν ἄλλο θεό, ποὺ ἔμοιαζε μὲ τὸν δικό μας, κι ἔτσι σκεφτήκαμε, πὼς θὰ μπορούσαν νὰ γίνουν καλοὶ χριστιανοί. Σ' αὐτὸν τὸν τόπο, ὅταν ἤρθαμε, δὲν βρήκαμε τίποτα κακό... καὶ τώρα δὲν ὑπάρχει σχεδὸν τίποτα καλό.

»1585 μ.Χ. Μάντσι Σιέρρε ντὲ λὰ Πισάνο.»

Καὶ μία ἀπορία, ἂν τὸ ντοκμανταῖρ ἀφωροῦσε στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, θὰ εἶχε προβληθῇ ἀπὸ τὴν Κρατικὴ Τηλεόραση;

Μὲ τιμὴ
Κ. Ζαφειρούδης
Ἀλκμάαρ, Ὁλλανδία

«L.A. TIMES»: «Οἱ Ἕλληνες διαφέντευαν τοὺς οὐρανοὺς»

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Στὸ τεῦχος Μαΐου 2006 ἡ συνεργάτις σας Ταξιαρχοῦλα Λαδὰ παρουνίσασε μία ἐμπεριστατωμένη συνέντευξη τοῦ ἐκλεκτοῦ καθηγητοῦ Ξενοφώντος Μουσᾶ καὶ ἐνὸς ἐκ τῶν ὑπευθύνων γιὰ τὸν ὑπολογιστὴ τῶν Ἀντικυθέρων, τὴν ἐντυπωσιακώτερη ἴσως συσκευὴ ἀρχαίας τεχνολογίας ποὺ βρέθηκε ποτε! Ἀποτελέσματα τῆς μελέτης δημοσιεύθηκαν ἐκτενῶς στὸ τελευταῖο τεῦχος τοῦ Νοεμβρίου 2006 τοῦ ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ «Nature», ὅπου ὅποιος θέλῃ μπορεῖ νὰ τὸ διαβάσῃ. (Σημ. «Δ»: Ὅπως γνωρίζουν οἱ ἀναγνώστες μας, τὸ προηγούμενο τεῦχος μας (Φεβρουαρίου) ἦταν ἀφιερωμένο στὸν Ὑπολογιστὴ τῶν Ἀντικυθέρων.)

Τὸ θέμα σχολιάστηκε εὐρέως στὸ δημόσιο

ραδιόφωνο καὶ ἐντυπα μέσα τῆς Ἀμερικῆς. Εἰδικώτερα οἱ δύο μεγαλύτερες ἐφημερίδες τῶν Η.Π.Α., «The New York Times» καὶ οἱ «Los Angeles Times», ποὺ δὲν φημίζονται καὶ γιὰ ἰδιαίτερη εὐαισθησία στὰ ἑλληνικὰ θέματα δημοσίευσαν ἡ μὲν πρώτη στίς 29/11/2006 ἄρθρο μὲ τίτλο: «Ἐνας ἀρχαῖος ὑπολογιστὴς ἐκπλήσσει τοὺς ἐπιστήμονες» καὶ ἡ δευτέρη τὴν ἐπομένη, 1/12/2006, πρωτοσέλιδο ἄρθρο μὲ τίτλο «Greeks owned the skies» – «Οἱ Ἕλληνες κατεῖχαν (διαφέντευαν) τοὺς οὐρανοὺς»-, ὅπου δεῖχνουν φωτογραφία τοῦ ὑπολογιστῆ καὶ σχολιάζουν ἐκτενέστατα.

Εἰδικὰ τὰ σχόλια τοῦ Ἑγγλέζου καθηγητῆ Mike G. Edmunds, ὅπως: «...Τὰ ἀποτελέσματα δείχνουν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Τεχνολογία ἦταν πολὺ πιὸ προχωρημένη ἀπὸ ὅ,τι πρότε-

ῶς γιὰ τὰ ἀνωτέρω προσόντα μου, ἀλλὰ γιὰτὶ δὲν ἀπαντῶ στὸ μεταφυσικὸ ἐρώτημα, «ἂν πιστεύω στὸν Θεό». Μὲ ἄλλα λόγια κρύβω τὸ πιστεύω μου (ἢ τὴν ἀπιστίαν μου), ὅχι γιὰτὶ εἶμαι ὑποκριτὴς –ὅπως εὐφυνῶς ἰσχυρίσθηκε ὁ κ. Σούρλας– ἀλλὰ διότι τὸ ἑλληνικὸ θεοκρατικὸ Κράτος μὲ ἔχει θέσει πρὸ ἐνὸς μονοδρόμου, ποὺ λέει ὅτι: «Γιὰ νὰ κάνῃς καρριέρα ὡς ἀξιώματικός στὴν Ελλάδα, θὰ πρέπει νὰ εἶσαι ὑποχρεωτικὰ χριστιανός.»

Ἐγὼ ὅμως αἰσθάνομαι πρῶτα ἀπ' ὅλα Ἕλληνας (σημ. κατὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ στρατηγοῦ Μοροζίνι «*Siamo Veneziani e poi Cristiani*», δηλ. πρῶτα Ἑνετοὶ καὶ ὕστερα χριστιανοί) καὶ ἀνατριχιάζω ἀπὸ θυμὸ, ὅταν ὑποχρεώνομαι ἀπὸ τὸν διοικητὴ νὰ ἐκκλησιάζωμαι μετὰ ἀγῆματος τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπου ἐκφωνοῦνται οἱ ἀναθεματισμοὶ εἰς βάρος τῶν προγόνων μου.

Κάποιοι ἄλλοι βέβαια θὰ μὲ ρωτήσουν, «ὅταν κύριε ὠρκίστηκες ἀξιώματικός, γιὰτὶ δὲν μᾶς τὰ ἔλεγες αὐτά; Γιατί δὲν τὰ εἶπες στοὺς ψυχιάτρους, ποὺ σὲ ἐξέτασαν στὰ ψυχοτεχνικά διαγωνίσματα, πρὶν μπῆς στὴν Σχολή;» καὶ θὰ καταλήξουν στὸ συμπέρασμα, «ἄρα εἶσαι ὑποκριτής!»

Ἔε, ναὶ λοιπὸν ἐγὼ εἶμαι ὑποκριτὴς καὶ θὰ παραιτηθῶ ἀμέσως ἀπὸ τὴν θέση μου, ὅταν καὶ μόνο οἱ ὀρθόδοξοι αὐτοῦ τοῦ τόπου πάψουν νὰ αὐτοαποκαλοῦνται Ἕλληνες καὶ ἀρχίσουν νὰ λέγουν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς Ρωμιούς (σημ. κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ εἰλικρινοῦς

ρα ἐνομίζετο...», καὶ «...ἐὰν μποροῦσαν νὰ κατασκευάσουν αὐτό, τί ἄλλο μποροῦσαν νὰ κάνουν;...» καὶ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Μονάρχου François Charette, «...Ἡ μεγαλύτερη ἐρώτηση εἶναι, γιατί ἡ Τεχνολογία ἐξαφανίστηκε γιὰ περισσότερο ἀπὸ 1.400 χρόνια, πρὶν ἐμφανισθῇ σὲ λιγώτερο προχωρημένη μορφή...» ἔχουν βαρύνουσα σημασία.

Τὴν ἀπάντησι στὸν καθηγητὴ τῆς Ἱστορίας ἔχει δώσει ἀπὸ τὸ μετερίζι του μὲ πενιχρὰ μέσα ὁ «Δαυλός» τὰ τελευταῖα 25 χρόνια. Πρῶτα οἱ ἄξεστοι Ρωμαῖοι, ὅπως ὁ Σύλλας καὶ οἱ ὅμοιοι του, ποὺ κατέστρεψε ὅλα τὰ μεταλλικὰ ἀριστουργήματα κυρίως τῶν Δελφῶν, γιὰ νὰ κόψῃ νομίσματα γιὰ τοὺς λεγεῶνες του, καὶ μετὰ ὁ Νέρων καὶ οἱ ὅμοιοι του, ποὺ μετέφερε τὰ περισσότερα ἀγάλματα, κυρίως τῆς Ὀλυμπίας στὴ Ρώμη, γιὰ νὰ στολίσῃ τοὺς οἴκους τῶν εὐγενῶν. Ἐνα καράβι μὲ κλοπιμαῖα τοῦ εἴδους ἀπὸ τὴ Ρόδο μαζί μὲ τὸν ὑπολογιστὴ ἦταν κί' αὐτό, ποὺ βυθίστηκε στὰ Ἀντικύ-

θηρα. Καὶ ὅπως εἰρωνικὰ σχολιάζουν οἱ καθηγητές, ἀμφιβάλλουν, ἂν θὰ μποροῦσαν οἱ Ρωμαῖοι νὰ τὸν χρησιμοποιοῦσαν, παρὰ νὰ διακοσμῇσουν κάποια βίλλα. Φυσικὰ μετὰ ἦλθαν οἱ ἀγροῖκοι Θεοδόσιοι, Ἀλάριχος, Ἀρκάδιος Ἰουστινιανὸς καὶ ὅλη ἡ στρατιὰ τῶν μισερῶν ἀνθελλήνων, ποὺ ἀκόμη μνημονεύονται ἀπὸ τὸ σύγχρονο Ρωμαῖκο θρησκευτικο-πολιτικὸ κατεστημένο, γιὰ νὰ κάψουν καὶ ἀφανίσουν ὅλη τὴ γνώση. Συνεπῶς ἡ ἀπάντησι στὸ Γερμανὸ καθηγητὴ Charette εἶναι ἀπλὴ καὶ λακωνικὴ. «Δόξα τῷ Γιαχβὲ = Ἀλληλούια!»

Τελειώνω μὲ μία φράσι τοῦ τέως Σοβιετικοῦ ἡγέτη Γ. Ἀντρόποφ: «...Ἄν ποτε βρεθῇ ζωὴ σὲ ἄλλους πλανῆτες, θὰ περάσουμε πρῶτα ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ τελωνεῖα...»

Μὲ πατριωτικοὺς χαιρετισμοὺς
Δρ Γιάννης Γιαννικόπουλος

Γαστροεντερολόγος,
Λὸς Ἀντζελες, Καλιφόρνια

Οἱ ὑπάλληλοι ποὺ δὲν προσφέρουν καμιὰ ἐργασία στὸ Κράτος

Κύριε διευθυντά,
Ἀπὸ τότε ποὺ οἱ ἄνθρωποι ἔγιναν οἰκογένειες, φυλές, ἔθνη, ὑπάρχει μία βασικὴ ἀρχὴ

στὶς σχέσεις ἐργασίας καὶ ἀμοιβῆς. Ὅμως στὴ σημερινὴ Ἑλλάδα παρατηρεῖται τὸ πρωτοφανὲς στὴν Ἱστορίᾳ φαινόμενο, μιὰ τάξι ἀνθρώ-

ποιμένα-καθηγητὴ πατρὸς Μεταλληνοῦ) καὶ τὸ κράτος τους Ρωμανία, καθ' ὅσον εἶναι ὑποκρισία ἀπὸ τὴν μιὰ νὰ λέγεται Ἑλληνας καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ πιστεύῃς σὲ μιὰ θρησκεία ποὺ οἱ Γραφεῖς τῆς ὑβρίζουν καὶ ἀπειλοῦν τοὺς Ἑλληνες. Μ' ἄλλα λόγια ἀντιστρέφω τὸ ἐρώτημα καὶ ρωτῶ, «Πῶς θές νὰ λέγεται Ἑλληνας ἀξιωματικός, ὅταν ἀσπάζεσαι τὸ «ἐξεγερῶ τὰ τέκνα σου Σιών, ἐπὶ τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων»;

Καὶ στὸ τέλος τῆς γραφῆς ὁ κ. Σούρας:

1ον. νὰ ἀφήσῃ τίς ἐπερωτήσεις στὴν Βουλὴ περὶ ἀφαίρεσις τοῦ τίτλου ἀπὸ τὸν κ. Ἀντωνιάδη καὶ νὰ ἀρχίσῃ τίς ἐρωτήσεις γιὰ συναδέλφους του, ποὺ ἔχουν καταλάβει πολιτικούς θῶκους, χωρὶς νὰ ἔχουν ὑπηρετήσῃ τὴν Πατρίδα, καθὼς καὶ γιὰ τοὺς συναδέλφους του, ποὺ «ὑπέσταναν σημαίες», «παίρνουν μίζες ἀπὸ τὰ ὀπλικά συστήματα ἀφήνοντας ἀθωράκιστο τὸν τόπο» κ.λπ.,

2ον. νὰ παραδεχτῇ δημοσίως, ὅτι σήμερον οἱ Ἑλληνες ἀξιωματικοὶ ἀνέρχονται στὴν ἱεραρχία βάσει τῶν πολιτικῶν τους πεποιθήσεων καὶ τῶν δημοσιῶν σχέσεων ποὺ διαθέτουν εἴτε μὲ πολιτικὰ γραφεῖα εἴτε μὲ τοὺς κατὰ τόπους ἐπιχειρηματίες καὶ ὄχι μὲ κριτήριον τὸν ἐπαγγελματισμὸν τους (σημ.: θυμίζω τίς λίστες ἐπὶ Ὑπουργίας κ. Παπαντωνίου καὶ τὴν παρὰ τὴν ἐπαγγελίαν πρῶην νανάρχον).

Μὲ τιμὴ
Μ.Κ.

πων, συγκεκριμένα τὸ ἱερατεῖο τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπο μέχρι καὶ τὸν τελευταῖο ὑπηρετῆ της, ποὺ πληρώνεται ἀπὸ τὸ Κράτος-ἐργοδότη, στὸ ὁποῖο οὐδεμίαν ἐργασία προσφέρει. Πῶς δικαιολογεῖται αὕτη ἡ ἀνώμαλη κατάσταση; Τὸ ἱερατεῖο ἀνήκει στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ σ' αὐτὴν προσφέρει τὶς ὑπηρεσίες του. Τί φυσικώτερο ἢ ἀμοιβή τους νὰ καταβάλλεται ἀπὸ αὐτήν. Δόξα τῷ θεῷ ἡ Ἐκκλησία ἔχει τόσα πλούτη (Ἐκκλησία καὶ μοναστήρια ἔχουν τσιφλίκι τους τὴ μισὴ Ἑλλάδα. Κάποτε ὑπῆρχε καὶ ἕνας ΟΔΕΠ, ποὺ μυστηριωδῶς ἐξαφανίστηκε –γιατί ἄραγε;) καὶ καθημερινὰ συσσωρεύει ἀπὸ τὴν συνδρομὴ τῶν πιστῶν καὶ τὸ ἐμπόριό της –κεριά, λιβάνια, δίσκοι, ἁγιασμοί, τελετουργίες, προσκυνήματα, ἄγια λείψανα, δωρεές καὶ λοιπά, ὧν οὐκ ἔστι ἀριθμὸς– ἀκόμη καὶ τὴν τέλεση τῶν μυστηρίων, γιὰ τὴν ὁποία ἀμείβονται μὲ ξεχωριστὴ ἀμοιβὴ ἡ Ἐκκλησία, ὁ παππᾶς, ὁ ψάλτης καὶ ὁ νεωκόρος, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸν μισθὸ ποὺ παίρνουν.

Μπορεῖ λοιπὸν ἡ Ἐκκλησία ἄνετα νὰ πληρώσῃ τοὺς ἐργαζόμενους σ' αὐτὴν καὶ μάλιστα μὲ ἀμοιβὲς πολλαπλάσιες τῶν ἄλλων ἐργαζομένων. Τί δουλειὰ προσφέρουν στὸ Δημόσιο, γιὰ νὰ τοὺς πληρώνῃ αὐτὸ ἀπὸ τὴν φορολόγησι τῶν πολιτῶν του, ὁπαδῶν τῆς θρησκείας αὐτῆς καὶ μὴ; Δὲν ξέρω, ἀν ὑπάρχει ἀκόμα στὸν κόσμῳ ἄλλη χώρα, ποὺ νὰ πληρώ-

νῇ τὸ ἱερατεῖο τῆς θρησκείας ποὺ λειτουργεῖ στὴ χώρα αὕτη ἀπὸ τὸν δημόσιον κορβανᾶ.

Ἀφορμὴ γιὰ τὶς σκέψεις αὐτὲς στάθηκε ἡ ἐπικείμενη τροποποίηση τοῦ Συντάγματος, ποὺ ρυθμίζει αὐτὰ τὰ θέματα. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι κανένας πολιτικὸς οὔτε σὰν ἄτομο οὔτε σὰν παράταξι θὰ τολμήσῃ νὰ τίξῃ αὐτὸ τὸ θέμα. Ἡ Ἐκκλησία ἦταν καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἀκόμα ἰσχυρὴ καὶ ἀσκει ἐπιρροὴ ὄχι μόνο στὸ λαὸ ἀλλὰ κυρίως στὴν πολιτικὴ ἐξουσία. Γεγονὸς εἶναι, ὅτι ἡ ἐπιρροὴ αὐτῆ διαρκῶς ἐξασθενεῖ, γι' αὐτὸ καὶ προσπαθοῦν τώρα νὰ ἀμβλύνουν τὸ καλλιεργημένο μίσος τῶν ἀμπολλων μεταξὺ τους αἰρέσεων, ὥστε ἐν τῇ ἐνώσει νὰ ἀντισταθοῦν στὴν τάση αὐτή, πράγμα πολὺ δύσκολο, λόγῳ ἀφ' ἐνὸς τῶν ὑπέρμετρων φιλοδοξιῶν τῶν ἡγεσιῶν τους (φανερὸ παράδειγμα ἡ ἔρις μεταξὺ Πατριαρχείου καὶ Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας) καὶ ἀφ' ἑτέρου λόγῳ τῆς ἐπιταχυνόμενης διαρροῆς ὁπαδῶν τους.

Ἄς γίνῃ ὅμως ἔστω μία προσπάθεια διαχωρισμοῦ Πολιτείας-Ἐκκλησίας –αὐτὸ θὰ ἀνεβάσῃ τὸ κῦρος τῆς δεύτερης– καὶ ἂς σταματήσῃ ὁ ἐναγκαλισμὸς αὐτός, ποὺ μόνο τὴν μιὰ πλευρὰ ὠφελεῖ καὶ μάλιστα τὴν κατὰ πολὺ πλουσιότερη.

Φιλικά

Ἄγγελος Οἰκονομίδης

Κηφισιά

«Ποιά εἶναι ἡ ἀκρότατη ἐξουσία; Ἡ παράδοσι.» (Φρ. Νίτσε)

Κύριε διευθυντά,

Ἡ λέξι *παράδοσι* (ἀπὸ τὸ ρῆμα παραδίδομι, ποὺ σημαίνει ἐμπιστευομαι κάτι σὲ κάποιον) εἶναι τὸ σύνολο τῶν πολιτιστικῶν στοιχείων καὶ ἀξιῶν τοῦ παρελθόντος. Ὑπάρχουν διάφορες μορφὲς παράδοσης: ἱστορικὴ, ἠθικὴ, θρησκευτικὴ, πνευματικὴ. Καὶ εἶναι εὐλόγο νὰ μεταβιβάζωμε τὶς γνώσεις, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, τὰ δημοτικὰ τραγούδια, τοὺς λαϊκοὺς θρύλους στὶς ἐπόμενες γενιὲς καὶ νὰ τὰ συντηροῦμε. Ὅμως ὅλα τὰ ἀνωτέρω ἐξελλίσσονται ἀνάλογα μὲ τὶς σκοπιμότητες τῶν καιρῶν. Ἡ θρησκευτικὴ παράδοσι (ποὺ εἶναι περισσότερο λαϊκὴ) πρέπει νὰ διαχωριστῇ ἀπὸ τὴν

πνευματικὴ (ἐπιστημονικὴ), ποὺ οἱ Ἕλληνες ἔθεσαν θεμέλια, πάνω στὰ ὁποῖα ἀναπτύχθηκαν ὅλα τὰ ὑπόλοιπα εἶδη τῆς ἀνθρώπινης γνώσης. Γιατὶ ἡ δεύτερη δέχεται ὅ,τι εἶναι δυνατὸ νὰ ἀποδειχθῇ καὶ ἀπορρίπτει τὸ ἀναπόδεικτο. Ἄλλο πράγμα ἡ εἰκασία καὶ ἄλλο πράγμα ἡ ἀπόδειξι.

Μὲ τὸν ὅρο παράδοσι νοεῖται καὶ ὁ συντηρητισμὸς καὶ ἡ ὁπισθοδρομηση, ἡ προσκόλλησι στὸ παρελθὸν καὶ ἡ ἄρνησι τοῦ δημιουργικοῦ παρόντος. Πρέπει νὰ καταλάβουμε ἐπιτέλους, ὅτι πρέπει νὰ παραγκωνίζεται κάθε ἄχρηστο στοιχεῖο καὶ νὰ ἀξιοποιῆται κάθε ὠφέλιμο.

Στὸν εἰκοστὸ πρῶτο αἰῶνα τὸ νὰ βάλλεται πάλι ἡ παιδεία λόγῳ θρησκευτικῆς παράδοσης εἶναι παραλογισμὸς καὶ παραισθησις. Εἶναι ὁ πιδὶ ἀπάνθρωπος καὶ τρομακτικὸς ἐξουσιασμός, ποὺ ἡ συνέχισή του ὁδηγεῖ τὸν

κοινὸ ἄνθρωπο στὴν παράνοια. Ἐπὶ τέλους ἂς σταματήσῃ αὐτὸ τὸ ἐγκλημα κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος.

Μὲ τιμὴ
Γιῶργος Λαγωνίκας

Οἱ «Μωμόγεροι» καὶ οἱ «Mummers» τῆς Φιλαδέλφειας

Κύριε διευθυντά,
Κάθε Πρωτοχρονιά οἱ Mummers κάνουν μεγάλη παρέλαση στὴν Φιλαδέλφεια. Ἐπίσης διοργανώνουν καὶ ἄλλες ὁμαδικές ἐκδηλώσεις. Διερωτῶμαι, ἂν αὐτὲς ἔχουν σχέση με

τὶς δικές μας Διονυσιακές ἐορτές τῶν «μωμό-
γηρων» ἢ «μαμμόγερων».

Μὲ ἐλληνικοὺς χαιρετισμοὺς,
Χρῆστος Τζέλιος
Ἀστόρια, Νέα Ὑόρκη

Σημείωση «Δ»: Τὰ μωμογέρια (μῶμος=μομφή + γέρος), διονυσιακὰ δρώμενα, ποὺ ἀναβιώνουν σὲ ἄρκετὰ μέρη τῆς Βόρειας Ἑλλάδας –ὄχι τὴν Ἀποκριά, ἀλλὰ– τὸ δωδεκαήμερο μεταξὺ Χριστουγέννων καὶ Θεοφανείων, περιλαμβάνουν μεταμφιέσεις κυρίως σὲ γέρους (μωμόγερους) καὶ θεατρικὰ δρώμενα. Τὰ ἔθιμα τὰ γνωστὰ ὡς mummers ἐπιχωριάζουν κυρίως στὴν Βρεταννία, τὸν Καναδὰ καὶ τὶς Ἡνωμένες Πολιτείες. Χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ ἀποδειχθῇ ἱστορικὰ ἡ προέλευση τῶν «mummers», ὅμως εἶναι πράγματι ἐντυπωσιακὸ, ὅτι καὶ ἡ ἐποχὴ τέλεσης τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων αὐτῶν ἐθίμων καὶ οἱ ὀνομασίες τους ἀλλὰ καὶ τὸ περιεχόμενό τους (κωμικὸ καὶ σατιρικὸ) παρουσιάζουν ἐκπληκτικὲς ὁμοιότητες.

Ἔμειναν στὰ μισὰ τοῦ δρόμου...

Κύριε διευθυντά,
Εἶναι ἀδύνατον ὁ ἐπισκέπτης τοῦ Ἑδιμβούργου τῆς Σκωτίας (Scotland = σκότος + λάνδη=χώρα) νὰ μὴν προσέξῃ τὸν λόφο Κάλτον Χίλλ. Εἶναι εὐδιάκριτος, μὲ ἓνα κτήριο σὰν τὸν Παρθενῶνα νὰ ξεφτυτρώνῃ στὸν ὀρίζοντα τῆς πόλης. Ὁ «Παρθενῶν» αὐτός, γνωστὸς σὰν «Ἐθνικὸ Μνημεῖο», εἶναι ἓνα ἀρκετὰ παρᾶξενο κτήριο. Γιὰ τὴν ἀκρίβεια εἶναι ἓνα ἡμιτελὲς κτήριο, τοῦ ὁποίου ἡ κατασκευὴ ἄρχισε μετὰ τὴν ἥττα τοῦ Ναπολέοντα στὸ Βατερλώ. Σχεδίαζαν νὰ κατασκευάσουν

ἓνα ἀκριβὲς ἀντίγραφο τοῦ Παρθενῶνα, θεωρῶντας προφανῶς ὅτι θὰ ἦταν εὐκόλο, ἀλλὰ, ὅπως λέει καὶ τὸ τραγοῦδι («καὶ στοῦ δρόμου τὰ μισὰ...»), τὰ παρᾶτησαν. Χωρὶς Φειδία, Ἰκτῖνο καὶ Καλλικράτη δὲν πῆγαν πολὺ μακριά. Μόνον δώδεκα κολῶνες μπόρεσαν νὰ ὑψώσουν στὸ Κάλτον Χίλλ.

Μὲ ἐκτίμηση
Στέργιος Μανᾶκος
Νιοῦ Χαμσάιρ
Η.Π.Α.

ΤΙ ΚΡΥΒΕΤΑΙ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΗΝ

Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσιάζεται σήμερα ως η μόνη κοιτίδα ελευθερίας, δημοκρατίας, ανθρωπισμού, πολιτισμού, κοινωνικής ευαισθησίας κ.ά. στον κόσμο. Έχουν όμως τα πράγματα έτσι ή το «είναι» διαφέρει από το «φαίνεσθαι»; Τί παρέμεινε από την Ευρώπη των πατρίδων του Ντέ Γκώλ; Ποιοί είναι αυτοί που συνέβαλαν αποφασιστικά στο να παραμορφωθεί και σχεδόν να ξεχαστεί η ωραία αυτή ιδέα του στρατηγού; Τα τελευταία χρόνια δικαίως κυριαρχεί στους Ευρωπαίους πολίτες η έντύπωση, ότι η Ευρώπη λειτουργεί ως μια άπλη τεχνοκρατική μηχανή, η όποια διευθύνεται από άφαντες μηχανισμούς και από απρόσιτους κυρίως υπεύθυνους.

Η διεύθυνση των θεσμικών δομών της Ε.Ε. δεν είναι τίποτε άλλο από διεύθυνση της κεντρικής εξουσίας. Οί καινούργιοι θεσμοί προσθέτουν άλλο ένα επίπεδο στα έθνικα οικοδομήματα λήψης αποφάσεων, που απομακρύνεται περισσότερο από τις ανάγκες, όσο η δραστηριότητά του θα έχει ως πλαίσιο την τεχνοκρατική διαχείριση μιας Ευρώπης απελευθερωμένης από τις τοπικές συνθήκες, δηλαδή από τις ανθρώπινες συγκυρίες. Ένθ η Ε.Ε. νομοθετεί και ρυθμίζει ολόένα και πιο λεπτομερειακά, απομακρύνεται από σοβαρές προς λύση καταστάσεις, χάνοντας με αυξανόμενο ρυθμό το κύρος της στην ζωή των πολιτών.

Τα ευρωπαϊκά έθνη-κράτη συγκροτούν μία νέα ιδέα περί αυτοκρατορίας, η όποια δεν εγκαθιστά κάποιο έδαφικό κέντρο εξουσίας ούτε εξαρτάται από αμετακίνητα σύνορα και φραγμούς. Γίνεται με συνέχεια και συνέπεια ένας απεδαφικοποιημένος πολιτικός μηχανισμός, που σταδιακά ενσωματώνει σχεδόν ολόκληρο τον πλανήτη στα άνοιχτα και συνεχώς επεκτεινόμενα σύνορά του, με χωρίς όρια εξουσία πάνω στην ανθρώπινη φύση.

Ταυτόχρονα οί προσπάθειες ώρισμένων διοικητικών παραγόντων της Ε.Ε. συγκεντρώνονται στην εκτόπιση της πολιτικής Λογικής του Άριστοτέλη και αντικατάσταση αυτής από την «Λογική του Μόργκενστερν» για υλοποίηση χωρίς αντίδραση πολιτικά άξιοκαταφρόνητων και στρεφόμενων κατά του Ευρωπαίου πολίτη σχεδίων. Κύριο ρόλο στην προσπάθεια αυτή θα παίξουν οί εκπαιδευτικές αναδιαρθρώσεις, που σχεδιάστηκαν να ολοκληρωθούν έως το 2010.

Όλο το έργο της «Λογικής του Μόργκενστερν» βασίζεται σε μία διατύπωση:

«Τί επιτρέπεται να είναι και τί δεν επιτρέπεται να είναι.»

Η «λογική» αυτή απαλλάσσει τους Ευρωπαίους πολίτες από τον κόπο να σκέπτονται άνεξάρτητα. Οί πολίτες της Ε.Ε. απελευθερώνονται επιτέλους από την δουλεία να σκέπτονται μόνοι τους! Αυτή η άρχη μιας μοντέρνας «λογικής» αποτελεί και τα

«ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ» ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ

θεμέλια των μοντέρνων ἐλευθεριῶν τῶν ἀνθρώπων τοῦ 21ου αἰῶνος. Ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως, διατυπώσεως καὶ ἐλευθεροτυπίας πέρασε σὲ ἄλλα χέρια, δηλαδή σὲ ἐγκεφάλους, ποὺ θὰ ρυθμίζουν τὰ πάντα στὸν τομέα τῆς Παιδείας, τῆς Ἐπιστήμης καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ. Ἡ ἔτσι ὀνομασθεῖσα «δημόσια γνώμη» μετατρέπεται σὲ «δημοσιευθεῖσα γνώμη», ποὺ παράγεται καθημερινὰ ἀπὸ τὰ ἔντυπα καὶ ἠλεκτρονικὰ μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ καὶ τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης ἔγιναν «ἐλεύθερα» στὸν βαθμὸ ποὺ δὲν χρειάζεται τὰ ἴδια νὰ σκέπτονται, διότι καὶ γι' αὐτὰ σκέπτονται οἱ μοντέρνοι ἐγκέφαλοι, ποὺ κρύβονται πάντα πίσω ἀπὸ τοὺς «ντελάληδες» τῶν εἰδήσεων τῶν ἠλεκτρονικῶν μέσων μαζικῆς ἐνημέρωσης ἢ τῶν συντακτῶν τῶν ἐφημερίδων. Δεκάδες κανάλια τηλεοράσεως, ἑκατοντάδες ραδιοφωνικοὶ σταθμοί, χιλιάδες ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ, δεκάδες χιλιάδες βιβλία σὲ κάθε χώρα «προβληματίζονται», γιὰ νὰ διαδοθοῦν στοὺς ἀνθρώπους τόσες γνώμες ὅσα κεφάλια ὑπάρχουν! Τί συμβαίνει ὅμως μὲ τὴν ἐλευθερία τῶν ἀνθρώπων ἀτομικῶν ἐγκέφαλων;

Ἡ ἐκμηδένιση τῆς ποθιτικῆς Διανόησης

Χετικὰ μὲ τοὺς σύγχρονους διανοούμενους φαίνεται, ὅτι πρόκειται ἀπλᾶ γιὰ πνεύματα, ποὺ γονατίζουν γιὰ τὰ ἀπαραίτητα τῆς καθημερινῆς ζωῆς στοὺς ἐργοδότες τους, γιὰ νὰ σκεφθοῦν πῶς θὰ παραπονήσουν τὴν ἀληθινὴ οὐσία τῶν εἰδήσεων. Τὰ πάντα πρέπει νὰ παρουσιαστοῦν ἔτσι, ὥστε νὰ ξεχωρίζουν καὶ νὰ τονίζονται ἐκεῖνα τὰ σημεῖα ποὺ ἐκπληρώνουν τοὺς ἐπιδιωκόμενους στόχους καὶ νὰ ὑποβιβάζονται ἔντεχνα ἐκεῖνα ποὺ ἔχουν πραγματικὴ ἀξία καὶ εἶναι ἀληθινά. Οἱ διανοούμενοι αὐτοὶ κάτω ἀπὸ τοὺς ἐκβιασμοὺς τῶν ἐργοδοτῶν τοὺς ξέχασαν πολὺ γρήγορα, ὅτι ἡ μεγαλύτερη κατάκτηση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἐλευθέρια τοῦ νοῦ στὸ νὰ δημιουργῇ λογικοὺς κόσμους ἀπρόσιτους ἀπὸ τὶς αἰσθήσεις, ποὺ εἶναι γεμᾶτες ἀπὸ τὴν ροὴ καὶ κίνηση τοῦ μεταβλητοῦ κόσμου τῶν Ὁμήρου-Ἡρακλείτου.

Στὴν μετακομμουνιστικὴ ἐποχὴ ποὺ ζοῦμε, ἡ ἀνθρωπότητα ἔχει μπεῖ σὲ μία περίοδο αὐξανόμενης κοινωνικῆς κρίσης, ποὺ ἐκ τῶν πραγμάτων σὺν τῷ χρόνῳ θὰ ἀποσθάρῃ τὶς σημερινὲς παγκόσμιες δομὲς τῆς ιδιωτικῆς ζωῆς καὶ τῆς πολιτικῆς κοινωνίας. Τὰ δημιουργήματα Καπιταλισμός, Κομμουνισμός, Σοσιαλισμός, Συνδικαλισμός καὶ Τρομοκρατία καὶ οἱ παραπονήσεις τῶν οἰκονομικῶν συστημάτων κατασκευάσθηκαν παλαιότερα στὰ ἴδια «ἐργαστήρια», ποὺ καὶ σήμερα ἐνεργοποιοῦνται πάλι μὲ τὸν ἴδιο στόχο, τὴν δεσποτεία ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος.

Τὴν δογματικὴ διάκριση τῶν ἀνθρώπων σὲ παραγωγικὰ ἐλεύθερους καὶ σὲ παραγωγικὰ κατευθυνόμενους τὴν ἔχει ἀναλάβει ὁ συνδικαλισμός, ποὺ ἡ λειτουργία του συμπύπτει μὲ τὴν ρύθμιση, τὴν μεθόδευση τῶν σχέσεων τῶν δύο αὐτῶν κατηγοριῶν ἀνθρώπων καὶ τὸν διακανονισμὸ τῆς διακρίσεως αὐτῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἐπιτυγχάνεται ἡ συντήρηση τῆς κυριαρχίας τῶν μεγιστάνων τοῦ χρήματος. Οἱ συνεργάτες

τῶν μεγιστάνων τοῦ χρήματος δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ κατανοήσουν, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ πλανήτη Γῆ εἶναι συγκληρονόμοι μιᾶς μεγάλης, πλούσιας καὶ ὡραίας κληρονομιάς, τῆς παγκόσμιας ζωῆς καὶ ὁλόκληρης τῆς παγκάλου Φύσεως, τὴν ὁποία θὰ μπορούσαν νὰ ἀπολαύσουν ὅλοι, καὶ ἡ ὁποία θὰ ἐξασφάλιζε σὲ ὅλους τὴν εὐτυχία.

Ὁ κόσμος τῆς σήμερον ἔλαβε ἤδη διὰ τῶν μεθόδων ποὺ περιγράφουμε τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικά:

- Ἐπιστήμη χωρὶς σοφία,
- τεχνολογία χωρὶς πνευματικὴ ἐνέργεια,
- βιομηχανία χωρὶς οἰκολογία καὶ
- δημοκρατία χωρὶς ἦθος, χωρὶς ρίζες, χωρὶς ἀξίες, μὲ ἀπανθρωπιὰ καὶ μοναξιά ἀτόμων.

Ἡ ἀνάγκη τῆς γνήσιας Ἑλληνικῆς Παιδείας

Ἡ πολιτικὴς ιδέες καὶ ἀξίες τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων εἶναι διαχρονικές. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἀπευθύνεται στὴν ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου γιὰ γνώση, δὲν ἀπαιτεῖ ὅμως καμμία πίστη καὶ ὑποταγὴ μέσῳ ἐπιβολῆς, σέβεται καὶ ἐνθαρρύνει τὴν διαφωνία καὶ εἶναι συμβιβασίμος καὶ μὴ ἀντίθετος στὶς μετριοπαθεῖς πεποιθήσεις.

Κάθε ἄτομο, λαός, πολιτισμὸς μπορεῖ νὰ χρησιμοποιήσει εὐκόλα τὴν Μῆτιν, τὴν εὐφυΐα, σύνεση, ἀντὶ τὴν Ἄτιν, τὴν ἀπάτη, ταραχή, ποὺ στὸ τέλος φέρνει τὸν ὄλεθρο. Μὲ τὴν Μῆτιν ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὴν φυσικὴ καὶ κοινωνικὴ πραγματικότητα μέσῳ τῆς ἀληθινῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, τοῦ «ὄντως ὄντος» τοῦ Σωκράτη, τῆς Ὑπαρξῆς. Τὸ ἦθος τοῦ ἀνθρώπου ἐναρμονίστηκε μὲ τοὺς τέσσερις συμπαντικοὺς νόμους, μὲ τοὺς ὁποίους λειτουργεῖ ἡ Φύση, δηλαδὴ μὲ τὴν Ἀνάγκη, τὸ Ἄεναον, τὴν Ἰδιαιτερότητα καὶ τὴν Τετρακτύν. Οἱ τέσσαρες συμπαντικοὶ νόμοι τῆς Φύσης εἶναι ἡ ἠλεκτρομαγνητικὴ δύναμη, ἡ ἀσθενὴς πυρηνικὴ δύναμη, ἡ ἰσχυρὰ πυρηνικὴ δύναμη καὶ ἡ δύναμη τῆς βαρύτητας.

Τὸ ἦθος εἶναι ἡ βάση κάθε κοινωνίας καὶ ἐναρμονίστηκε ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες μὲ τοὺς συμπαντικοὺς νόμους καὶ ἐκφράστηκε μὲ τὴν βασικὴ πολιτικὴ «τετρακτὺς», δηλαδὴ μὲ τὶς ἀρετές, τὶς ἀξίες, τὶς ἀρχές καὶ τὰ ἰδανικά. Οἱ ἀρετὲς ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὴν φρόνηση, σωφροσύνη, ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνη. Στὶς ἀξίες συμπεριλαμβάνονται τὸ καλόν, τὸ ἀγαθόν, τὸ ἀληθές καὶ τὸ ἐλεύθερον. Οἱ ἀρχές περιέχουν τὴν τιμὴ, τὸ σέβας, τὴν ἄμλλα καὶ τὴν μετοχή.

Ἡ γνήσια Ἑλληνικὴ Παιδεία εἶναι παίδευση τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος καὶ ὄχι ἐκπαίδευση. Μὲ τὴν ἐκπαίδευση ἀποκτᾶ ὁ ἄνθρωπος μόνον ἱκανότητες ὡς π.χ. τεχνικὲς καὶ ἐξειδικευμένες γνώσεις γιὰ χρῆση μηχανῶν διαφόρων τύπων, ἀλλὰ ὄχι πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ καλλιέργεια, μένει χωρὶς ἱκανότητες μιᾶς γενικώτερης θεώρησης τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἀξιῶν τῆς· ὁ ἐκπαιδευόμενος ἄνθρωπος παραμένει ἡμιβάρβαρος. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ χάνει τὴν αἴσθηση τῆς

δικαιοσύνης, ή όποία παρέχει στόν άνθρωπο μεγάλη ψυχική ήρεμία, διότι αυτός ξη χωρίς νά φοβάται και χωρίς νά ντρέπεται κανέναν.

Μιά τέτοια Παιδεία όμως δέν ταιριάζει στούς στόχους τών μεγιστάνων τοῦ χρηματός και τών δούλων αὐτῶν, ποῦ πλαισιώνουν τά Ὑπουργεῖα Παιδείας σέ όλες τίς βαθμίδες και ἐμποδίζουν κάθε θετική ἐξέλιξη. Αὐτοί ἐπιδιώκουν μία ψυχρή και ἄμουση ζωή, ἄγευστη τῶν διαιώνιων ἠθικῶν ἀξιωμάτων τῆς ἀξιοπρέπειας και τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτοί διαμορφώνουν ἕναν νέον ἄνθρωπο χωρίς ἦθος, χωρίς συναισθημα, χωρίς ἀρχές ἕναν θλιβερό ἄνθρωπο, ἕναν ἀξιοθρήνητο ζητιάνο τοῦ χρηματός και τῆς δύναμης, ἕναν μικρόχαρο, μικροπρεπή, γιγαντοῦνο ἄνθρωπο.

Γι' αὐτό θέλουν μέ τήν δῆθεν ἀναθεώρηση τοῦ ἐλληνικοῦ Συντάγματος νά τροποποιήσουν τὸ ἄρθρο 16, ποῦ ἐμποδίζει τὰ σχέδιά τους.

Τὰ μέτρα ἀποκέντρωσης τῆς Ἐκπαίδευσης, ποῦ ἤδη ἐφαρμόζονται στήν Πρωτοβάθμια Ἐκπαίδευση (Δημοτικό), και τὰ όποία θά ἐπεκταθοῦν στήν Δευτεροβάθμια (Γυμνάσιο, Λύκειο) και θά γενικευθοῦν σέ ὅλη τήν σχολική Ἐκπαίδευση, βρίσκονται σέ πλήρη ἁρμονία μέ τὸ σύνολο τῶν ἀποσπασματικῶν ρυθμίσεων σύμφωνα μέ τίς κατευθύνσεις τοῦ ΟΟΣΑ γιά σχολική Ἐκπαίδευση.

Αὐτό στήν πραγματικότητα σημαίνει, ὅτι τὸ σχολικό πρόγραμμα τῆς ὑποχρεωτικῆς Ἐκπαίδευσης (Δημοτικό, Γυμνάσιο) θά διαμορφώνεται σέ εὐθεία ἀντιστοιχία μέ τήν οἰκονομική δυνατότητα τῶν μαθητῶν, ἐνῶ παράλληλα ἡ κατάσταση αὐτή «βολεῖται» μέ διάφορα προγράμματα-ἀγωγές, ποῦ κατευθύνει και χρηματοδοτεῖ ἡ ἴδια ἡ Ε.Ε.

Με τὸν τρόπο αὐτό και μέ ἐκχώρηση σέ ιδιώτες μιᾶς σειρᾶς προγραμμάτων, ἐμφυσῶνται τὰ γνωστά καπιταλιστικά πρότυπα ζωῆς και συμπεριφορᾶς, τὰ όποία εὐσχημα ἀποκαλοῦνται μορφές «διερευνητικῆς προσέγγισης» και «βιωματικῆς μάθησης».

Ἐδῶ γίνεται μία ἄθλια προσπάθεια νά ἐνσταλάξουν στούς μαθητῆς τήν ἀντίληψη, ὅτι γιά τήν μόλυνση τοῦ περιβάλλοντος, γιά τὸ κυκλοφοριακό πρόβλημα, γιά τίς σύγχρονες ἀρρώστιες, γιά τὰ διατροφικά σκάνδαλα δέν φταίει ὁ σημερινός τρόπος παραγωγῆς. Τὰ νέα ἀναλυτικά προγράμματα ἐκπαίδευσης ρίχνουν τὸ βάρος τους στήν ἀποκαλούμενη «διαθεματική» προσέγγιση τῆς γνώσης μέσα ἀπό τὸν περιορισμὸ τῆς διδασκαλίας τῶν διακριτῶν μαθημάτων, στὸ ὄνομα τῆς ἐνοποίησης τῆς γνώσης και τῆς «ὀλιστικῆς» μάθησης. Με τήν μέθοδο αὐτή, ἀντὶ οἱ μαθητῆς νά διδαχτοῦν συστηματικά και ὠλοκληρωμένα τήν Γλώσσα, τήν Φυσική, τὰ Μαθηματικά κ.λπ., ἀποκοτοῦν μία κάποια ιδέα γιά ὅλα αὐτά, γιά νά τὰ ξαναπιάσουν στήν συνέχεια περιστασιακά και παρεπιπτόντως μέσα ἀπό τήν ἐπεξεργασία ἐνὸς θέματος, ποῦ ἐξετάζεται σφαιρικά και πολυπρισμακά, ἀπό τήν σκοπιὰ διαφόρων μαθημάτων.

Στὰ Θρησκευτικά θά συνεχίζεται ἡ διδασκαλία, ὅτι ὁ «Χριστός» εἶναι ἡ ἄλλη σκοπιὰ γιά συζήτηση τοῦ τρόπου μέ τὸν όποιο ἀντιμετωπίζεται ἡ πραγματικότητα.

τα από την σκοπιά των επιστημών, ώστε να μερδεύουν οι μαθητές το «φώς το αληθινό» του «θεού» με τα ηλεκτρομαγνητικά κύματα και την φασματική εύαισθησία των ματιών, με στόχο να μη δοῦν ποτέ το φῶς τους. Ἡ Θρησκεία δὲν ἔχει καμμία θέση στην Ἑλληνική Παιδεία.

Ἡ προετοιμασία τῶν σκῆδων μέσω τῆς Ἐκπαίδευσης

σο διευρύνεται ἡ ἐπιστροφή στην ἐμπειρική γνώση καὶ σὲ θεολογικές ἐρμηνείες τῶν φαινομένων, τόσο περισσότερο συστηματοποιεῖται καὶ ἐπαυξάνεται ἡ πλύση τοῦ ἐγκεφάλου. «Ἐπιστημονικά» τρυπώνουν διάφοροι ἀπατεῶνες τοῦ πνεύματος στὰ παιδικὰ καὶ νεανικὰ μυαλὰ καὶ προετοιμάζουν τοὺς σύγχρονους μισθωτοὺς σκλάβους, ποὺ θὰ ἀποδέχονται τὴν τυραννία τῶν μεγιστάνων τοῦ χρήματος. Οἱ προδιαγραφές τῆς Ε.Ε. προβλέπουν, ἡ πλειοψηφία τῶν μαθητῶν (50-70%) νὰ ἐπιλέγῃ τὴν Τεχνική Ἑπαγγελματική Ἐκπαίδευση... ὡς ἀναπόφευκτη ἐξέλιξη, ποὺ προκύπτει νομοτελειακὰ ἀπὸ τὶς ἀνάγκες τῆς διαρκῶς μεταβαλλόμενης παραγωγῆς προϊόντων. Μὲ τὴν παραμορφωτική ἐπίδραση τοῦ βιομηχανικοῦ ἐλέγχου στὴν Ἐπιστήμη, στίς σπουδὲς καὶ στὸ μέλλον τῶν ἀποφοίτων ἡ ἀποσύνδεση τῆς Ἐκπαίδευσης ἀπὸ τὴν παραγωγή γίνεται ἐπιτακτική, ὅσο καιρὸ δὲν λαμβάνῃ χώρα μίᾱ ἀλλαγὴ τῶν σχέσεων ιδιοκτησίας στὰ μέσα παραγωγῆς, ποὺ σημαίνει καὶ μίᾱ ἀνατρεπτική ἀλλαγὴ τῆς ἐξουσίας τῶν μεγιστάνων τοῦ χρήματος.

Τὰ περὶ τῆς ἀναγκαίας προσαρμογῆς τῆς Ἐκπαίδευσης στίς ἀτομικὲς ἀνάγκες καὶ ιδιαιτερότητες τῶν μαθητῶν ἀποτελοῦν καθαρὴ ὑποκρισία τοῦ ΟΟΣΑ καὶ τῶν κυβερνήσεων τῶν χωρῶν τῆς Ε.Ε. Ταλέντα ὑπάρχουν πάντοτε σὲ ὅλες τὶς χώρες καὶ σὲ ὅλες τὶς ἐποχές. Ὅμως ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξη σὲ μίᾱ δεδομένη χώρα καὶ ἐποχὴ ἐξαρθρεῖται ἀπὸ τὸ ἂν οἱ γενικὲς κοινωνικὲς συνθήκες ἐπιτρέπουν τὴν ἐνθάρρυνση καὶ ἀνάδειξή τους. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν οἱ συνθήκες, τὰ «ταλέντα», ποὺ ὑπάρχουν «δυνάμει», ἀναπτύσσονται καὶ «ἐνεργεία», ἀλλὰ κατὰ μεγαλύτερο ποσοστὸ μόνον πρὸς αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν κατεύθυνση, ποὺ ἐπιβάλλουν οἱ κοινωνικὲς συνθήκες καὶ ὁ «καιρὸς».

τὴν σημερινὴ Ἑλλάδα πρέπει νὰ γίνῃ συνείδηση κάθε πολίτη, ὅτι στὸν ἐκπαιδευτικὸ ἐμπιστεύεται ἡ Πολιτεία ὅ,τι πιὸ ἱερό, πιὸ μοναδικό, πιὸ ἀκριβὸ καὶ πιὸ πολύτιμο ἔχει ἕνας λαός, δηλαδὴ τὴν νεότητά. Ἡ Παιδεία κάθε βαθμίδας δὲν εἶναι γιὰ τὸ περιθώριο τῆς Δημοκρατίας, δὲν εἶναι τὸ «τσιφλίκι» τῶν δούλων τῶν μεγιστάνων τοῦ χρήματος μέσα στὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας.

Μίᾱ γνήσια Ἑλληνικὴ Παιδεία στὴν Ἑλλάδα θὰ εἶχε ὡς ὄραμα, ἀποστολὴ καὶ στόχο τὴν προετοιμασία ἑνὸς ἀνώτερου ἐθνικοῦ μέλλοντος, στὸ διεθνὲς ἐπιστημονικό, πολιτιστικό, οἰκονομικὸ καὶ κοινωνικὸ γίγνεσθαι, ποὺ θὰ νοσηματοδοτῇ τὴν ἑλληνικὴ ἀρετή.

Δρ Γ.Θ. Χατζηθεοδώρου
Ὑφηγητὴς Πολυτεχνείου Ἀαχεν

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

Ἔσωσε τὸ Γένος... ἀφορίζοντάς το!

Μετὰ τὶς πρῶτες μας δημοσιεύσεις γιὰ τοὺς ἀφορισμοὺς τῶν ἐπαναστατῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο τὸ 1821 ἡ ἐπίσημη θέση τοῦ ἑλληνορθόδοξου κατεστημένου ἦταν ἀδιαπραγμάτευτη: Καμιὴ συζήτηση γι' αὐτοὺς. Σήμερα, ἀρκετὰ χρόνια μετὰ, διάφορα ἔντυπα ἀναδημοσιεύουν τὸ θέμα, σχετικὲς συζητήσεις γίνονται στὰ τηλεοπτικὰ παρὰθυρα, ἐνῶ πλῆθος ἰστοσελίδων παρουσιάζουν τοὺς ἀφορισμοὺς. Οἱ ταγοὶ τῆς ρωμιοσύνης δὲν μποροῦν πλέον νὰ ἀρνοῦνται τὴν Ἱστορίαν, ἀλλὰ ἀλλάζουν πολιτικὴ ἐπιχειρῶντας τὴν παραχάραξή της. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Κωνσταντίνου Δεσποτόπουλου, πρῶην ὑπουργοῦ Παιδείας καὶ Θερησκευμάτων καὶ ἀκαδημαϊκοῦ στοῦ «Βιβλιοδρόμιο» τῆς Ἑφημερίδας «Τὰ Νέα» (27 Ὀκτ. 2006), ὅπου γιὰ τὸν ἀφορισμὸν καὶ τὸν Γρηγόριο Ε' ἀναφέρει, πῶς «μὲ τὴν ἠθικὴ ἐγρήγορσή του, τὴν εὐθυκροισίαν του καὶ τὴν αὐτοθυσίαν του, αὐτὸς προπάντων, σὲ ἀγαστὴ συνεργασίαν μὲ τὸν Τοῦρκο ὁμολόγῳ του, ἔσωσε τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον τότε ἀφανισμό», ἐνῶ ἀντὶ γιὰ ἀφορισμὸν χρησιμοποιοῦ τὴ λέξη ἀποκήρυξη.

Ανίκη τιμὴ καὶ δόξα στον Πατριάρχην Γρηγόριον Ε' γιὰ τὴ σωστικὴν του ὑπόδουλον Γένους ἀπόφασίν του νὰ προβεῖ σε ἀποκήρυξιν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821

**«Τὰ Νέα», «Βιβλιοδρόμιο»,
27 Ὀκτ. 06**

[Ὁ Γρηγόριος Ε' εἶχε ἐκδώσει τρεῖς ἀφοριστικὰς ἐγκυκλίους, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία ἦταν προσωπικὴ-ἐμπιστευτικὴ (ἐν ἀγνοίᾳ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν) πρὸς τοὺς μητροπολίτας, ποὺ ἐξέφραζε τὴν αὐθεντικὴν πολιτικὴν τῆς Ὁρθοδοξίας χωρὶς τὴν πίεσιν τῆς σουλτανικῆς ἐξουσίας. Ἡ ἐκτέλεσίς του δὲν ἀποφασίσθηκε γιὰ τὰ δῆθεν φιλοεπαναστατικὰ του φρονήματα, ἀλλὰ ἦταν πράξις τουρκικῆς ἐξουσίας μὲ καθαρὰ ψυχολογικὸ σκοπὸν (τρομοκρατικὴν τῶν ἐπαναστατῶν). Γιὰ τὰ πλήρη κείμενα τῶν ἀφορισμῶν βλ. «Τὰ ὑβριστικὰ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπίσημα κείμενα τῆς Ὁρθοδοξίας», ἔκδ. «Δαυλός» 2007.]

Γ.Λ.

«Υποχρεωτικὴ πρὸς ἐκμάθησιν ἡ Τουρκικὴ»

Ὁ Νεόφυτος Βάμβας μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι «ἡ Ὑψηλὴ Πύλῃ ποτὲ δὲν ἐναντιώθηκε στὴν ἀναγέννησιν τῶν γραμμάτων στὴν Ἑλλάδα. Οἱ πραγματικοὶ ἐχθροὶ ἦσαν οἱ προκαταλήψεις καὶ ἡ ἀδιαφορία τοῦ πανίσχυρου Κλήρου» (βλ. «Δ», τ. 173). Ὁ Μωάμεθ ὁ Β' ἦταν ὁ πρῶτος μετὰ τὴν Ἄλωση Τοῦρκος ἡγεμόνας, ποὺ κατανοῶντας τὴ σημασίαν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας τὴν υἰοθέτησε ὡς ἐπίσημην διπλωματικὴν γλῶσσαν τοῦ κράτους του. Ἀντίθετα, μὲ τὴν μὲ ἀρ. πρωτ. 5748 καὶ ἀριθμὸ διεκπ. 3766 (18.10.1871) ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς μητροπολίτας, ἡ ὁποία ἀναφερόταν στὴ μεθόδευσιν «διαδόσεως τῆς παιδείας» καὶ στὴ «σύστασιν λυκείων καὶ γυμνασίων καὶ παρθεναγωγείων», ὁ πατριάρχης Ἀνθίμιος χαρακτήριζε τὴν «Τουρκικὴν, ὡς γλῶσσαν τοῦ κράτους, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ὁποίου ζῶμεν, ταττομένη μετὰ τῶν ἄλλων γλωσσῶν ὡς ὑποχρεωτικὴ πρὸς ἐκμάθησιν». Συμπλήρωνε δὲ μετὰ τῶν προσυπογραφόντων ἱεραρχῶν, ὅτι διατελοῦσαν «ἐνθαρρυνόμενοι καὶ παραδειγματιζόμενοι ὑπὸ τῆς σεβαστῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως (σουλτανικῆς), τῆς ἀνεκδότως μερμινώσεως ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως καὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφὴ αὐτῆς σκιάν διατελούντων» (βλ. «Δ», τ. 135).

Τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ποὺ πρόσφατα ἐξέδωσε παρόμοια ἐγκύκλιο γιὰ τὴν διδασκαλία τῆς Τουρκικῆς στὰ σχολεῖα, ἀπλᾶ ἐκτέλεσε -ὅπως ἄλλωστε πράττει πάντοτε- τὶς ἐντολὲς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ποὺ τὸ ἐλέγχει πλήρως (βλ. «Δ», τ. 272-273, 279, 281, 292, 296). Οἱ ἔντονες διαμαρτυρίες ἐπομένως ὠρισμένων ἐλληνορθόδοξων προπαγανδιστῶν ἔχουν ὡς μόνον στόχο τὴ διαιώνιση τῆς σύγχυσης καὶ τοῦ ἀποπροσανατολισμοῦ τῶν Νεοελλήνων, ὥστε νὰ μὴν μπορέσουν νὰ ἀντιληφθοῦν τὸν διαχρονικὸ ρόλο τῆς Ἐκκλησίας.

Γ.Γ.

Εἰσιτήριο γιὰ τὸν Παράδεισο

Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία λέει : «Μὴν σκέφτεσαι ἐκτέλεσε μὲ προσήλωση τὰ θρησκευτικὰ σου καθήκοντα· αὐτὸ εἶναι τὸ εἰσιτήριό σου γιὰ τὸν Παράδεισο· τὶς ἀποσκευές σου θὰ τὶς ἀναζητήσουμε ἐμεῖς.» Ἡ Προτεσταντικὴ Ἐκκλησία λέει: «Διάβασε τὴν Βίβλο, σκέψου· ἀλλὰ, ἂν δὲν καταλήξης στὰ σωστὰ συμπεράσματα, θὰ εἶσαι γιὰ πάντα καταραμένος.» Ὅποιοσδήποτε «εὐσεβής» θὰ πῇ: «Τότε δὲν θὰ τὴν διαβάσω, θὰ τὴν πιστεύω χωρὶς νὰ τὴν διαβάσω.» (Ρόμπερτ Γκρὴν Ἰνγκερσολ, Τὰ ὄρια τῆς ἀνοχῆς, τόμος 7.)

Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος τρόπος, γιὰ νὰ τὴν πιστέψετε. Νὰ μὴν τὴν διαβάσετε.

Α.Γ.

8 Μαρτίου: Ἡ ἡμέρα τῆς γυναίκας

Γνωρίζετε, τί πρέπει νὰ συμβῇ σύμφωνα μὲ τὴν Βίβλο, ἂν κάποια κοπέλλα δὲν βρεθῇ παρθένα; Πρέπει νὰ λιθοβοληθῇ μέχρι θανάτου: «Ἐὰν δὲ ἐπ' ἀληθείας γένηται ὁ λόγος οὗτος καὶ μὴ εὑρεθῇ παρθενία τῇ νεάνιδι, ἐξάξουσιν τὴν νεάνιν ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτῆς, καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὴν ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται, ὅτι ἐποίησεν ἀφροσύνην ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐκπορνεύσασα τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτῆς.» (Δευτερονόμιον, κβ' 20-21.)

(Βλέπετε ἐπίσης: «Ἡ θέσις τῆς γυναίκας στὴ χριστιανικὴ διδασκαλία», τ. 236-237, «Ἄν εἴσθε γυναῖκα καὶ θέλετε νὰ εἴσθε “καλὴ χριστιανή”: Διαβάστε, ποιά εἶναι ἡ θέσις σας μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς “Ἡμέρας” σας», τ. 278 καὶ «Ἡ Ἡμέρα τῆς γυναίκας: Ἡ θέσις τῆς στὸν Χριστιανισμό», τ. 289.)

Ι.Α.

Φιλολόγοι θεολογικώτεροι τῶν θεολόγων

Ἀφοῦ μὲ τὴν ἀπειλὴ τῆς ἀπουσίας συγκέντρωσε τοὺς μαθητὲς τῆς στὴν ἐκκλησία γιὰ τὴ δοξολογία τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, φιλόλογος Γυμνασίου στὰ Κάτω Πατήσια ἐξεμάνη καὶ ἐπέπληξε σφόδρα μαθήτριά της, ποὺ φοροῦσε παντελόνι, μὲ τὸ ἐπιχείρημα: -Δὲν ντρέπεσαι; Ὁ Θεὸς σὲ βλέπει!

Ἡ εὐσεβὴς καθηγήτρια τὴν προηγούμενη ἡμέρα, τὴν ὥρα ποὺ σύμφωνα μὲ τὸ πρόγραμμα ἔπρεπε νὰ διδάξῃ Ὅμηρο, ἀνέλαβε ρόλο θεολόγου καὶ ἀνάλωσε ὁλόκληρη τὴ διδακτικὴ ὥρα μιλώντας γιὰ τοὺς τρεῖς Ἱεράρχες. Φοβόταν μήπως καὶ ἡ ἴδια τὴν διαπεραστικὴ ὁραση τοῦ Γιαχβέ;

Κ.Ε.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ Η ΤΕΤΡΑΓΩΝΙΚΗ ΡΙΖΑ

ί ξέρουμε για τὰ ἑλληνικὰ Μαθηματικά; Σχεδὸν τίποτα. Ἄν καταστράφηκε ἀπὸ τοὺς Ἑβραιο-χριστιανοὺς (ιδίως ἀπὸ τὸν 4ο αἰ. καὶ μετὰ) τὸ 99,9% τῶν ἑλληνικῶν συγγραμμάτων, στὰ Μαθηματικὰ ἡ καταστροφή ἦταν σχεδὸν ὁλοκληρωτικὴ («δαμονικὴ... Ἀστρονομία καὶ μαθηματικὴ πλάνη», Θεοδώρητος). Πράγματι ἀπὸ τὸ 0,1% τῆς Ἑλλ. Γραμματείας ποὺ ἀπέμεινε, γνωρίζουμε τὰ ὀνόματα 220 μαθηματικῶν, ἀστρονόμων, 61 μουσικῶν καὶ 60 φιλοσόφων, θεωρητικῶν Μαθηματικῶν¹. Τοὺς χιλιάδες λοιποὺς οὔτε τοὺς γνωρίζουμε. Καὶ ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς ἔχουμε 36 ἔργα (ὄχι ὁλόκληρα) μόνο 12 μαθηματικῶν καὶ 35 ἔργα μόνο 4 γεωμετρῶν (20 τοῦ Εὐκλείδη, 12 τοῦ Ἀρχιμήδη, 2 τοῦ Σερένου καὶ 1 τοῦ Ἀπολλωνίου).

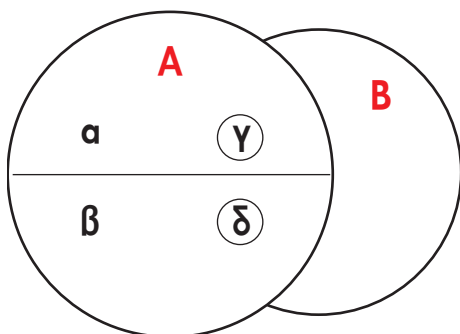
Παρ' ὅλα αὐτὰ καὶ μόνο τοῦ Εὐκλείδη τὰ χιλιάδες θεωρήματα, ἀξιώματα, προβλήματα, ἀσκήσεις εἶναι ἀρκετά, γιὰ νὰ μένουμε ἐμβρόντητοι ἀπὸ τὴν ἀνυπέρβλητη ὁξύνοια-καθαρότητα, ὁσμίζόμενοι ἓνα ἀνεπαίσθητο ἄρωμα τῆς **μεγάλης** μαθηματικῆς ἐπιστήμης.

[Παρέκβαση: Τὰ Μαθηματικὰ γενικῶς ἢ τὰ λατρεῖς ἢ τὰ ἀπεχθάνεσαι τελείως δὲν ὑπάρχει μέση ὁδός. Γιατί στὴν ἐποχὴ μας ὅλο καὶ μεγαλώνει ἡ ἀποστροφή; Ὅπως ἡ ἀρετὴ «*διδασκτέα ἐστίν*» (Πλάτων), ἔτσι καὶ τὰ Μαθηματικά. Ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχουν δάσκαλοι, μέθοδος, προγράμματα, βιβλία ὅλα σωστά.]

ΤΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ. Οἱ Ἕλληνες ἦσαν πρῶτιστα «γεωμέτρεις» καὶ λιγώτερο «ἀριθμητικοί». [Ἡ «λογιστικὴ» καὶ ἡ «μετρητικὴ», δηλ. λογαριασμοὶ καὶ μετρήσεις, ἦσαν ἀπλῶς τέχνες κατώτερες τῶν ἀντίστοιχων ἐπιστημῶν. Ὅμως οἱ Ἕλληνες δὲν ὑστεροῦσαν καὶ σὲ αὐτές, ὅπως θὰ δοῦμε στὸ τέλος τοῦ ἄρθρου].

Τοῦτο ἦταν ἀποτέλεσμα καὶ τοῦ πραγματισμοῦ τους καὶ τῆς βαθειᾶς αἰσθησης τοῦ ὥραίου («καλοκαγαθία»). Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀριθμητικὴ τους δὲν ἦταν μόνο θεωρητικὴ σκέψη ἀλλὰ καὶ φιλοσοφία πάνω στὴν οὐσία/λειτουργία τῶν ἀριθμῶν, ποσῶν (μεγεθῶν), μονάδων, δηλαδὴ ἡ Θεωρία τῶν Ἀριθμῶν.

Οἱ δύο βασικὲς ἐπιστῆμες τους, Γεωμετρία καὶ Ἀριθμητικὴ, εἶχαν εἰδικοὺς κλάδους: **α.** Ἐπιπεδομετρία, Στερεομετρία (Πάππος κ.ἄ.), Προβολικὴ (= γραφικὴ, ἥτοι κατόψεις, τομὲς κ.λπ.), Ἀναλυτικὴ Γεωμετρία (Ἀριστοτ., Θέων). **β.** Θεωρία τῶν Ἀριθμῶν (Πυθαγόρας, Εὐδόξος), Ἀπειροστικὸς λογισμὸς (διαφορικὸς, ὁλοκληρωτικὸς). [Σημ.: Τὸν λογισμὸν = calculus δὲν τὸν ἐφηῦραν οἱ Leibniz καὶ Newton,

Σχ. 1. Σύνολα ἀριθμῶν.

ἀλλὰ τὸν βρήκαν χωριστὰ ἀλλήλων σὲ ἑλληνικὰ χειρόγραφα.]

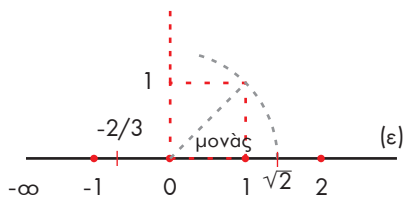
Ἐπίσης οἱ Ἕλληνες ἐπινόησαν τὴν Θεωρία τῶν Συνόλων [«ταύτας πολλὰς οὐσας (δυνάμεις) ἐνὶ εἶδει, περιέλαβες», Πλάτ. «Θεαιτ.» 148 καὶ «τῶν γραμμικῶν... τὸ σύνολον», Πάππος 4.270]. Τὶς Σειρὲς (Διόφαντος), τὰ Ὅρια. Τέλος τὴν Ἀλγεβρα < ἀραβ. Al-gabr < ὁ ξευκτήρ; = τίτλος χαμένος ἑλλ. μαθηματικοῦ βιβλίου, ὅπως Almagesta < Ἡ «μεγίστη» μαθημ. σύναξις, Al Kimija < Ἡ χυμεία.

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ. Τὰ σύγχρονα Μαθηματικά ἀποδέχονται σὲ γενικὲς γραμμὲς τὴν Θεωρία τῶν Ἀριθμῶν τῶν Ἑλλήνων, προσθέτοντας μόνο τὸν γενικὸ διαχωρισμὸ τῶν ἀριθμῶν σὲ θετικούς καὶ ἀρνητικούς π.χ. $-3\sqrt{2}$ [Σχ. 1.], ἥτοι $B =$ φανταστικοί/μυγαδικοί ἀριθμοὶ («μὴ ὄντων» ὡς οὐκ ἔστιν, Πλάτ. «Θεαιτ.» 152), $A =$ Πραγματικοὶ (ὄντες), ὧν τὰ ὑποσύνολα: **α.** ρητοὶ καὶ **β.** ἄρρητοι (ὑποσύνολο τῶν ρητῶν οἱ ἀκέραιοι, τῶν δὲ ἀρρήτων οἱ ὑπερβατικοί).

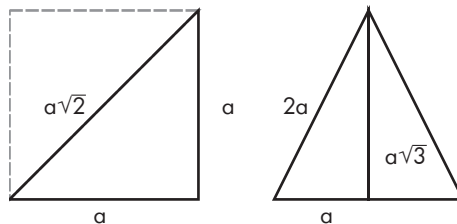
ΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ: Φανταστικοί: Οἱ περιέχοντες τὴν φανταστικὴ ρίζα $\sqrt{-1} = i$ ἢ $i^2 = -1$. **Πραγματικοί:** Ὅλοι οἱ ἀριθμοὶ ποὺ ὑπάρχουν στὴν Φύση καὶ μποροῦν νὰ τοποθετηθοῦν (ὡς μήκη) σὲ εὐθεῖα (ε) μὲ ἀρχὴ τὸ $A = 0$ καὶ μονάδα μήκους $AB = 1$ [Σχ. 2.]. **Ἀκέραιοι:** Ἀπλᾶ πολλαπλάσια τῆς μονάδος. **Ρητοί:** Περιέχουν τμήματα (κλάσματα) τῆς μονάδας $2/3$, $1\frac{2}{3}$, ἥτοι λόγο δύο ἀκεραίων α/β ἢ **δεκαδικούς** (σήμερα). **Ἀρρητοί:** Οἱ μὴ ἔχοντες μορφή α/β , ἥτοι οἱ ρίζες λ.χ. $3\sqrt{3}$, $3\sqrt{2}$ κ.ά. [Οἱ Ἕλληνες τοὺς ὠνόμαζαν καὶ «ἀλόγους» ἢ «ἀσυμμέτρους».] **Ὑπερβατικοί:** Ὠνόμασαν ἔτσι τοὺς «περιέργους» ἀριθμούς, ποὺ δὲν εἶναι ρίζες ἐξισώσεων, ὅπως τὸν $\pi = 3,141592\dots$ Εἶναι μὴ κατασκευάσιμοι, ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι, μὲ «κανόνα καὶ διαβήτη», τὴν ἀγαπημένη ἐφεύρεση ἐπιλύσεως προβλημάτων τῶν Ἑλλήνων «πρὸς κανόνα καὶ διαβήτην ἀπηκριβομέναις», Πλούτ. καὶ Σέξτος.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ, ΤΟ ΑΠΕΙΡΟΝ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΡΗΤΟΙ. Τοὺς Ἕλληνες τὰ «μὴ ὄντα» ὡς ἀνόητα δὲν τοὺς ἀπασχολοῦσαν. Ὅμως οἱ ἀκραῖες καταστάσεις, ὅπως τὸ «τελείως μέγα», Ἡρών, δηλ. τὸ **ἄπειρον** καὶ τὸ ἀντίστροφό του «τελείως μικρό», τὸ **μηδὲν** (οὐδέν) τοὺς ἐνδιέφεραν ὅχι ὡς ὄντοτες, ἀλλὰ ὡς **καταστάσεις**² (τάσεις, ὅρια) «οὐ γάρ ἐστι τί ἄπειρον», Χρύσιππος καὶ Ἀριστ.: «Μετὰ τὰ Φυσικά» 1056B: «ὁμοῦ πάντα χρήματα ἄπειρα καὶ πλήθει καὶ μικρότητι» (= ὅλα τὰ ὄντα ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἄπειρα ἐλάχιστα σωματίδια). Μεγαλειώδης ἔκφραση τῆς Ἀτομικῆς Θεωρίας.

Ἐτσι ἐνῶ καθώριζαν τοὺς ἀκέραιους καὶ ἐν γένει ρητοὺς ἀριθμούς καὶ γραφικὰ [Σχ. 2.] ἐπ' εὐθείας (ε), ὅταν –ὑποτίθεται– ἀνακάλυψαν ἐπὶ Πυθαγόρα τοὺς ἄρρητους, ἔνοιωσαν –δῆθεν– δυσάρεστα. Αὐτὰ λένε οἱ Γερμανοὶ καὶ ἄλλοι μαθηματικοὶ

Σχ. 2. Ρητοὶ καὶ ἄρρητοι ἀριθμοὶ ἐπ' εὐθείας.

Σχ. 3. Τετρ. ρίζες τοῦ 2 καὶ 3.

μελετητὲς τῶν Ἑλλήνων, μάλιστα μιλάνε γιὰ «κρίση»! Ὑπῆρξε;

Τὸ θέμα τῶν ἀρρήτων ὑφίστατο παλαιόθεν. Ὁ Θαλῆς (6ος αἰ.), πολυεπιστήμων (κοσμολόγος, ἀστρονόμος, μαθηματικός, μηχανικός, μετεωρολόγος, μουσικός), γνωρίζουμε ὅτι χρησιμοποιοῦσε τὰ τρίγωνα, τὰ στοιχεῖα τους, ιδιότητες λ.χ. ὁμοιότητες. Ἔτσι εἶναι σίγουρο, ὅτι, ἀφοῦ μετροῦσε ἀποστάσεις πλοίων καὶ ὕψη πυραμίδων, ὑπολόγιζε καὶ ὕψη, διαμέσους, διχοτόμους τριγώνων καὶ τὶς ἀναλογίες τους. Ἐπίσης κατασκεύαζε τετράγωνα καὶ τὶς διαγωνίους.

Ἐπομένως τοῦ ἦταν γνωστή ἡ διαγώνιος τοῦ τετραγώνου καὶ ἡ «παραξενιά» της νὰ μὴ μετῶται ἀκριβῶς μὲ μονάδα τὴν πλευρὰ του, ἥτοι $\delta = \alpha \cdot \sqrt{2}$. Ἐπίσης τὸ ὕψος ἰσοπλεύρου τριγώνου [Σχ. 3]. Αὐτὸ ὅμως ποὺ σήμερα μᾶς φαίνεται –μὲ τὰ δεκαδικὰ ψηφία– ἀτέρμονο, ἄρα ἀκατανόητο, ἦταν ἀρκετὸ γιὰ τοὺς Ἕλληνες, ποὺ τὴν κατασκεύαζαν. [Σημ.: Οἱ ἄρρητοι (ρίζες) στὴ δεκαδικὴ ἔκφραση ἔχουν ἄπειρα ψηφία μὴ περιοδικὰ λ.χ. $\sqrt{2} = 1.4142135...$]

Οἱ ἄρρητοι πέρασαν στὸν Πυθαγόρα (5ος αἰ.) καὶ τοὺς συντρόφους του (Πυθαγορείους), ποὺ ἄρχισαν νὰ ὑπολογίζουσιν τὶς πλευρὲς ὀρθογωνίων τριγώνων καὶ τὶς σχέσεις μὲ τὸ γνωστὸ Πυθαγόρειο Θεώρημα: $\alpha^2 = \beta^2 + \gamma^2$, βάσει ἴσων τριγώνων [Σχ. 7.] ἢ ὁμοίων.

[Παρέκβαση: Ἡ πιθανὴ μυστικότητα τῶν διδασκαλιῶν-ἐρευνῶν τῆς Πυθαγορείκης σχολῆς θὰ εἶχε σχέση μετὰ τὴν ἐνασχόληση μετὰ τοὺς μὴ ἀκέραιους καὶ τῶν ἰδιοτήτων τοὺς ὥς καὶ τὴν ἀνακάλυψη κανονικῶν (ἐγγεγραμμένων) πολυγώνων καὶ στερεῶν (δωδεκάεδρο, εἰκοσάεδρο κ.ἄ.). Τοῦτο ἴσως ἐθεωρήθη ἀσέβεια πρὸς τὰ θέσμια ἀπὸ κάποιους τυράννους ἢ καὶ ἱεροσυλία. Ἵσως πάλι νὰ ἦταν παρὰ τὴν ἀνακάλυψη τῶν βιογράφων τοῦ Πυθαγόρα τῆς λέξεως «ἄρρητος» (ἀριθμός, ἥτοι ἀ+ρητός (=ἀπόρητος) ἀντὶ τοῦ μὴ ἔχοντος ἀναλογία. Μὴ ξεχνᾶμε, ὅτι οἱ δύο βιογράφοι ἔζησαν 8 (!) αἰῶνες μετὰ ἀπὸ τὸν Πυθαγόρα.]

Ἡ διδασκαλία τοῦ Πυθαγόρα ἦταν προφορική, ἴσως δὲν συνέγραψε τίποτα. Μετὰ τὸν θάνατό του κάποιοι Πυθαγόρειοι κοινοποίησαν τὰ «μυστικά». Γνωρίζουμε τὸν Ἴππασο καὶ τὸν Φιλόλοο. ❶ Ὁ Ἴππασος ἐξέδωσε βιβλία, ἐξ ὧν τὸν «Μυστικὸν λόγον... ἐπὶ διαβολῇ Πυθαγόρου», Διογ. Λαέρτ. καὶ «Περὶ τῶν ἀλόγων». Ὁ Ἰάμβλικος λέγει, ὅτι μᾶλλον τὸν ἔπνιξαν, ἐπεὶδὴ κοινοποίησε μυστικά (;) «ἐξενέγκειν... δωδεκάεδρον, ἀπώλετο κατὰ θάλατταν ὡς ἀσεβήσας».

Ὁ πραγματικὸς λόγος ἦταν ἡ δημοσιοποίηση ἐπὶ πληρωμῇ τῶν ἀρρήτων ἀριθμῶν. «Ἐνιοι περὶ τῆς ἀλογίας καὶ ἀσυμμετρίας ἐξεπιόντα τοῦτο παθεῖν.» ② Γιὰ τὸν Φιλόλαο γράφει ὁ Διογένης Λαέρ. 8.15: Μέχρι δὲ Φιλολάου, τίποτα δὲν ἦταν γνωστὸ γιὰ τὸ Πυθαγόρειο δόγμα (περὶ ἀρρήτων), καὶ ὁ Φ. δημοσιοποίησε (ἐξήνεγκεν) τὰ διαβόητα τρία βιβλία, ποὺ ὁ Πλάτων ἔστειλε νὰ ἀγορασθοῦν ἀντὶ 100 μῶν (= 10.000 δρχ. ≈ 300.000 εὐρώ, ποσὸ ὑπέρογκο).

Ἔτσι ἔφθασαν στὸν Πλάτωνα, ποὺ κατηγορήθηκε γιὰ λογοκλοπία, ὅπως καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς (Διογ.). Ἄν καὶ μὴ μαθηματικός, στὸν διάλογό του «Θεαίτητος» (148) ἐξέθεσε μὲ σαφήνεια τὰ δύο σύνολα ἀριθμῶν, τοὺς «τετράγωνους καὶ τοὺς «έτερομήκεις» (= ὀρθογώνιους). Π.χ. τὰ 4, 9, 16... εἶναι τετράγωνοι, γιὰτὶ εἶναι $2 \times 2 = 2^2$, 3^2 , 4^2 Οἱ λοιποὶ ὀρθογώνιοι $3 = 1 \times 3$, $6 = 1 \times 6$ ἢ 2×3 κ.ο.κ. [$\Gamma = \beta \times \gamma$]. «ὄσαι μὲν γραμμαὶ τὸν ἰσὸπλευρον (καὶ ἐπίπεδον) ἀριθμὸν τετραγωνίζουσι **μήκος** ὀρισώμεθα, ὅσαι δὲ τὸν ἑτερομήκη **δυνάμεις**, ὡς μήκει μὲν οὐ ξύμμετροι ἐκείναις (γραμμαις) τοῖς δ' ἐπίπεδοις ἂ δύνανται». [=Καὶ τὶς γραμμῆς, ποὺ ὑψωμένες στὸ τετράγωνο ἐκφράζουν ἐμβαδόν, τὶς λέμε μήκος, καὶ ὅσες ἐκφράζουν ἐμβαδὸν ὀρθογωνίου, τὶς λέμε δυνάμεις (ριζες), ποὺ ὡς πρὸς τὸ μήκος εἶναι ἀσύμμετρος ἀριθμὸς, ἔχουν ὅμως ἴσα ἐμβάδα.] Ἦτοι, ἂν ἔχουμε β καὶ γ πλευρὲς ὀρθογωνίου, ὑπάρχει α πλευρὰ τετραγώνου ἴσου ἐμβαδοῦ, δηλ. $\Gamma \text{ ἐμβ.} = \beta \times \gamma = \alpha^2$ ἢ $\sqrt{\Gamma} = \sqrt{\beta \times \gamma} = \alpha$.

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΡΡΗΤΩΝ. Οἱ γνώσεις περιέχονται στὴ γενιὰ τοῦ Εὐκλείδη (3ος αἰ.). Αὐτὸς μὲ τὰ θεωρήματά του δίνει ὀριστικὰ λύση στὸν ὑπολογισμὸ τῶν ἀρρήτων καὶ ἰδιαίτερα τῶν τετραγωνικῶν ριζῶν ὅλων τῶν ἀκεραίων (καὶ κλασμάτων αὐτῶν) καὶ ἀριθμητικῶς καὶ γεωμετρικῶς.

[**Παρέκβαση:** Ὅπως λένε «Ἰπποκράτης, ὁ πατὴρ τῆς Ἱατρικῆς», «Ἡρόδοτος τῆς Ἱστορίας» κ.τ.λ., ἔτσι λένε τὸν Πυθαγόρα πατέρα τῶν Μαθηματικῶν, τὸν Εὐκλείδη τῆς Γεωμετρίας. Δὲν εἶναι σωστό. Κανεῖς τοὺς δὲν «φύτρωσε» ἀπὸ τὸ πουθενά. Ἀντίθετα καὶ πολλοὶ σύγχρονοι ἰσάζιοι τοὺς ὑπῆρχαν καὶ πρόγονοι ἄξιοι. Ἀπλῶς ἦσαν μὲν ἐξαίρετοι, εἶχαν δὲ τὴν τύχη νὰ μὴν καταστραφοῦν ἔργα τοὺς.]

Ὁ Εὐκλείδης μέσα σὲ χιλιάδες θεωρήματα παρουσίασε ξεκάθαρα τὴν ἀποψη τῶν Ἑλλήνων γιὰ τὸν ἀπειροστικὸ λογισμὸ (ἐξ οὗ τὰ σύγχρονα ἀνώτερα Μαθηματικά). Δηλαδὴ τὸν (ὑπο)λογισμὸ τῶν λόγων δύο ποσῶν, ποὺ συγκρίνονται πολλὰς φορὲς, κάποτε ἄπειρες.

Προηγούμενος ὁ Εὐδόξος ὁ Κνίδιος (≈ 360 π.Χ.) πρότεινε τὴν λεγόμενη σήμερα «μέθοδο ἐξαντλήσεως» (exhaustion), ἥτοι μετατροπῆς προσεγγιστικῶς καμπύλων σχημάτων σὲ εὐθύγραμμα³. Ἀφοῦ δὲν ἔμεινε κανένα βιβλίό του, μόνον νύξεις κάνει ὁ Διογένης Λ.: «κατέλιπεν ὑπομνήματα κάλλιστα» καὶ ὁ Πλούταρχος: «πειρουμένου δι' ἀλόγου δύο μέσους ἀναλόγους».

Ὁ Εὐκλείδης προτείνει (10, HOR1): «Σύμμετρα μεγέθη λέγεται τὰ τῷ αὐτῷ μέτρῳ μετρούμενα, ἀσύμμετρα δὲ ὧν μηδὲν ἐνδέχεται κοινὸν μέτρον γενέσθαι» (λ.χ. 4 καὶ 3 ἔχουν κοινὸ μέτρο τὸ 1, ἐνῶ 1 καὶ $\sqrt{2}$ εἶναι ἀσύμμετροι). Καὶ τῶν μὲν συμμέτρων/ρητῶν βρίσκει τὸ μέτρον (10,3), τῶν ἀρρήτων βρίσκει τὸν συνεχῆ λόγῳ τῶν ὑπολο-

πων μὲ μίᾱ μέθοδο μεγαλοφυῆ, τὴν ἀνθυφαίρεσιν (= ἐξάντληση).

Στὰ «Στοιχεῖα» του, 10.2, διατυπώνει: «Ἐὰν δύο μεγεθῶν ἀνίσων ἀνθυφαιρουμένου ἀεὶ τοῦ ἐλάσσονος ἀπὸ τοῦ μείζονος τὸ καταλειπόμενον μηδέ ποτε καταμετρητὴ τὸ πρὸ ἑαυτοῦ, ἀσύμμετρα ἔσται τὰ μεγέθη (εἰδ' ἄλλως σύμμετρα)». Καὶ 10.3., «Δύο μεγεθῶν συμμετρῶν δοθέντων, τὸ μέγιστον αὐτῶν κοινὸν μέτρον εὐρεῖν.»

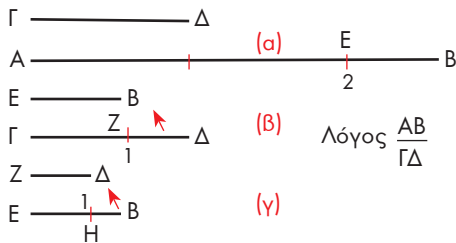
Παραδείγματα: ❶ Δύο σύμμετρες εὐθείες. Ἐστω εὐθείες AB καὶ ΓΔ, ὅπου $AB > ΓΔ$ (**Σχ. 4**). Λαμβάνω ὥς μέτρον (μονάδα) τὴν ΓΔ καὶ μετρῶ τὴν AB (πόσες φορές χωράει). Τὸ ὑπόλοιπο (ἂν ὑπάρχη) EB, τὸ λαμβάνω ὥς μέτρον, γιὰ νὰ μετρήσω τὸ ΓΔ κ.ο.κ. Ἐτσι συνεχίζω, ἕως ὅτου νὰ μὴν ὑπάρχη ὑπόλοιπο. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ μέτρο εἶναι τὸ μέγιστο κοινὸ μέτρο τῶν AB καὶ ΓΔ, καὶ αὐτὲς εἶναι σύμμετρες (ρητοὶ ἀριθμοί). Ἀ.χ. $AB = 5$, $ΓΔ = 2$, ἄρα $EB = 1 = \text{ὑπόλοιπο}$. Συνεχίζω $ΓΔ/EB = 2/1 = 2$ καὶ ὑπόλοιπο μηδέν. Μονὰς τὸ EB.

❷ Ἐστω ὅμως ἔχουμε ἀσύμμετρες εὐθεῖες (ἄρρητοι ἀριθμοί), λ.χ. τὴν πλευρὰ AB τοῦ τετραγώνου ΑΒΑΚ καὶ τὴν διαγώνιον ΑΛ = ΑΓ (Σχ. 5). Συγκρίνοντας τὴν ΑΓ μὲ τὴν ΑΒ ὥς μονάδα, βρίσκω ὑπόλοιπο ΒΓ. Συνεχίζω μὲ μονάδα τὸ ΒΓ, συγκρίνοντας μὲ τὸ ΑΒ, βρίσκω ὅτι χωράει 2 φορές καὶ ἀφήνει ὑπόλοιπο ΔΒ. Ἐπειτα συγκρίνω ΔΒ μὲ ΒΓ κ.ο.κ. ἐπ' ἀπειρον, ἀφοῦ βρίσκω πάντα ὑπόλοιπο. Ἄρα οἱ ΑΒ καὶ ΑΔ εἶναι ἀσύμμετρες.

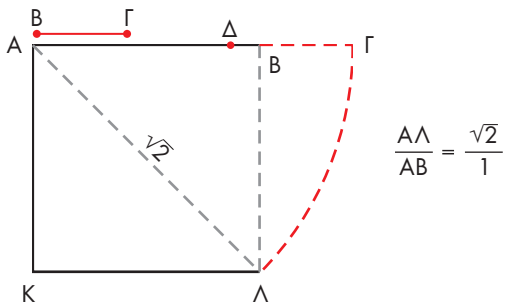
Με τὴ σύγχρονη γραφὴ ἡ ἄνω σχέση ΑΓ: ΑΒ (ὅπου ΑΒ = 1 = μονάς) ἰσοῦται μὲ $\sqrt{2}$ ἴσον μὲ δεκαδικὴ μορφὴ 1,4142135... ἀτέρμονα. Ἐπομένως ὑπόλοιπο 1,4142... - 1,0 = 0,4142... = ΒΓ, καὶ χωράει 1 φορὰ. Τὸ ΒΓ στὸ ΑΒ χωράει 2 φορές καὶ ὑπόλοιπο 0,1715... (1-2 x 0,4142...) Συνεχίζοντας ἔτσι βρῖσκω νὰ χωρᾷ πάντα (ἀτέρμονα) 2 φορές! Ἐτσι τὸ ΑΓ: ΑΒ οἱ Ἕλληνες τὸ ἔγραφαν 1/2/2/2...

Σημ.: Οἱ Ἕλληνες, μὴ ἔχοντες δεκαδικοὺς ἀριθμοὺς παρὰ μόνον κλασματικούς, ξεπερνοῦσαν τὴν εἰκόνα τοῦ *χαώδους* τῶν ἀρρήτων π.χ. τοῦ $\sqrt{2} = 1,4142135\dots$ μὲ τὴν ἀπλὴ ἐπανάληψη τῶν λόγων: $\sqrt{2} = 1/2/2/\dots$ Μεγαλοφρεσί! Ἐτσι τὸ $\sqrt{3} = 1,7320508\dots$ γιὰ τοὺς Ἕλληνες ἦταν $1/2/1/2/\dots$ καὶ τὸ $\sqrt{5} = 2,2360679\dots = 2/4/4/4/\dots$ ἔτσι ἀπλᾶ.

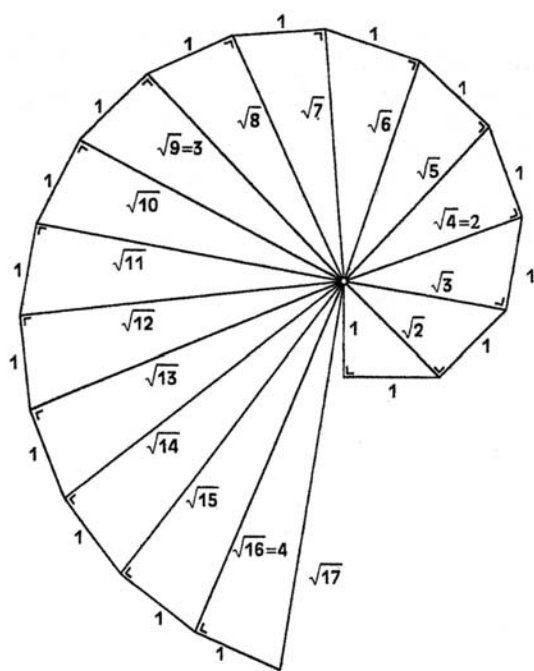
ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΡΡΗΤΩΝ. Οἱ Ἕλληνες, ἐναρμονισμένοι μετὰ τὴν Φύσιν, ἐκφράζονταν μετὰ τὸ «ἀπλοῦν» (4 συμπαντικοὶ νόμοι: Ἀνάγκη, Ἄεναον, Διά-

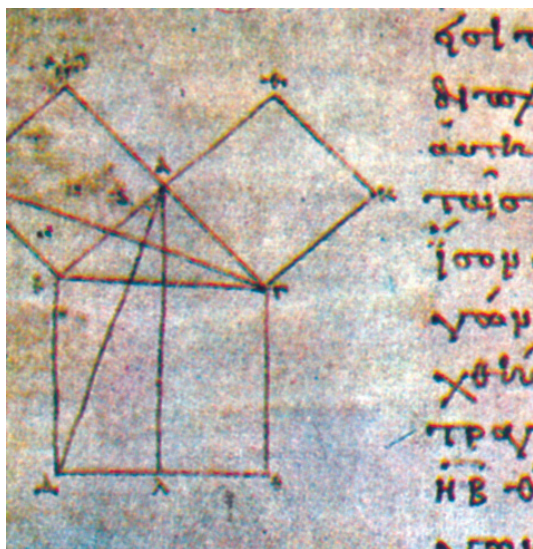
Σχ. 4. Μέθοδος άνθυφαιρέσεως.

Σχ. 5. Εύρεση της $\sqrt{2}$ δι' ἀνθυφαιρέσεως.

Σχ. 6. Μέθοδος τοῦ Θεοδώρου (;)
ἀπὸ τὸν H. Kracke (1968).

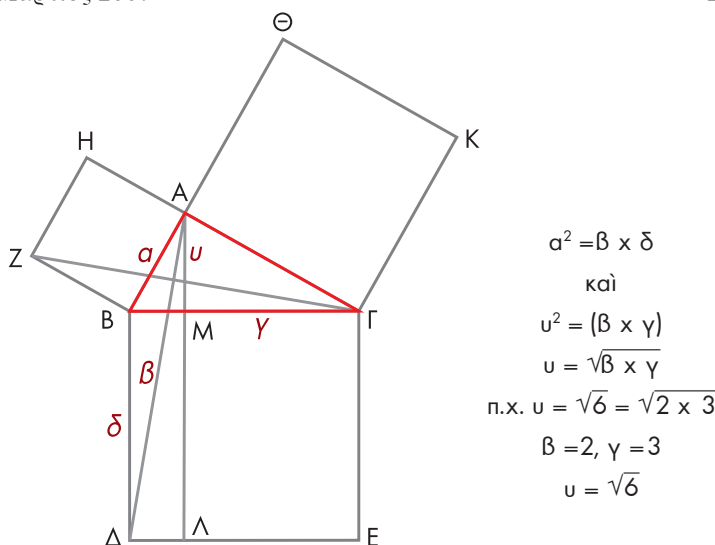

Φωτ. 1.

φορον, Ἀπλοῦν). Καὶ σὰν γεωμέ-
τρες –παρὰ ἀριθμητικοί– ὑλοποι-
οῦσαν τὰ μεγέθη (γραμμὲς κ.ἄ.)
καὶ ἔτσι μετροῦσαν κατασκευά-
ζοντας. Κατώρθωσαν λοιπὸν νὰ
κατασκευάζουν ἄρρητους ἀριθ-
μοὺς (ρίζες) μὲ ἀπλοὺς τρόπους.
Λ.χ. τὴν $\sqrt{2}$ ὡς διαγώνιον τετραγώ-
νου, τὴν $\sqrt{3}$ ὡς ὕψος ἰσοπλεύρου
τριγώνου (μονὰς τὸ α) [Σχ. 3.].
Τὴν $\sqrt{4} = 2$ ὡς τετράγωνον ἀριθμό.
Τί γίνεται ὅμως μὲ τὶς λοιπὲς τε-
τραγωνικὲς ρίζες τῶν ἀκεραίων,
 $\sqrt{5}$, $\sqrt{6}$... κ.τ.λ.;

Ἡ μὲν ἀναφορὰ εἶναι τοῦ Πλά-
τωνα: «Θεαίτητος» 147 d: «Περὶ
δυνάμεων τί ἡμῖν Θεόδωρος ὁδε
ἔγραφε, τῆς τε τρίποδος πέρι καὶ
πεντάποδος, ἀποφαίνων ὅτι οὐ
ξύμμετροι τῇ ποδιαίᾳ καὶ οὕτω
κατὰ μίαν ἐκάστην προαιρούμε-
νος μέχρι τῆς ἑπτακαίδεκάπο-
δος ἐν δὲ ταύτῃ πὼς ἐνέσχετο.»
[= Περὶ τῶν τετρ. ριζῶν κάποιος,
ὁ Θεόδωρος, μᾶς κατασκεύασε,
δηλ. τὴν $\sqrt{3}$ καὶ $\sqrt{5}$, ἀποδεικνύον-
τας ὅτι εἶναι ἀσύμμετρος ὡς πρὸς
τὴν μονάδα (ποῦς). Καὶ μὲ τὸν
ἴδιον τρόπο μίᾳ-μίᾳ ἀνέλαβε νὰ
τὶς ὑλοποιήσῃ μέχρι καὶ τὴν $\sqrt{17}$.
Μετὰ σὰν νὰ τὰ παρᾶτῃσε.]

Τὸ πὼς κατασκεύαζε τὶς ρίζες
καὶ γιατί σταμάτησε στὴν $\sqrt{17}$
ἔγινε μέγα πρόβλημα γιὰ τοὺς
εἰδικοὺς στὰ ἀρχαῖα Μαθημα-
τικά. Πάνω ἀπὸ δέκα Γερμανοὶ
μαθηματικοὶ (καὶ πόσοι ἄλλοι;) ἔ-
καναν προτάσεις³. Μάλιστα ὁ
H. Kracke τὸ 1968 πρότεινε σπεῖ-
ρα ριζικῶν (Σχ. 6.), ποὺ σταματᾷ

Σχ. 7. Θεώρημα Πυθαγόρα. Επίλυση με θεώρημα Εὐκλείδη.

στην $\sqrt{17}$. [Θυμίζει κελύφη μαλακίων, τοῦ ναυτίλου, ἀμμωνίτη κ.ά.] Ἄλλοι πρότειναν πολύπλοκες κατασκευές τριγώνων ἀπαράδεκτα ὀξυγωνίων, ἐπομένως μὴ ἀκριβείς, ὅπως λ.χ. τὴν $\sqrt{19}$ ἀπὸ τρίγωνο πλευρῶν 1, 170, 39 $\sqrt{19}$.

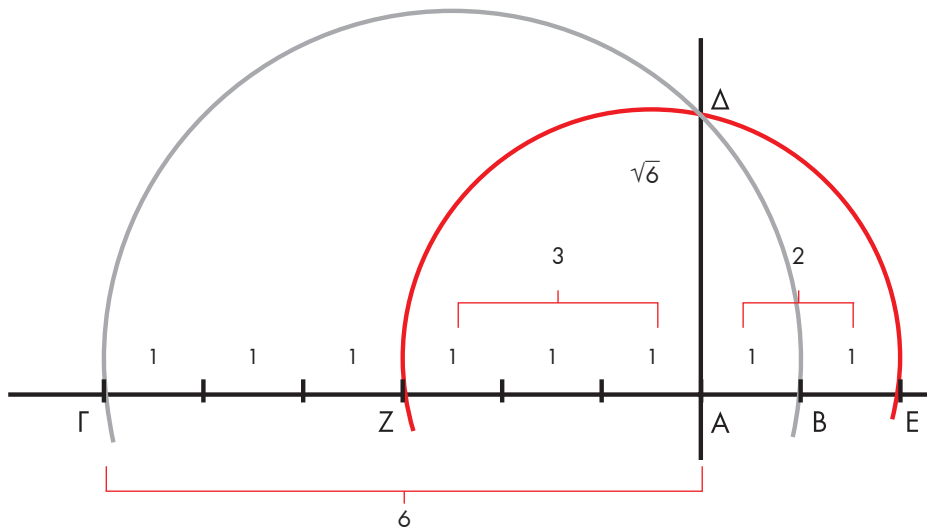
Ὅμως οἱ Ἕλληνες θὰ εἶχαν βρεῖ ἀπλή καὶ ἀκριβῆ κατασκευὴ ὅλων τῶν ριζῶν «διὰ τοῦ κανόνος καὶ διαβήτη», ὅπως εἶχαν προσεγγιστικὲς γιὰ τὸν $\pi = 3,14159\dots$ καὶ γιὰ τὴν τριχοτόμηση γωνιῶν⁵.

Η ΑΠΟΔΕΙΞΗ. Εἶπαμε σύμφωνα με τὸν Πλάτωνα: «Θεαίτητος» 148 ὅτι: «Ἄν ἔχουμε β καὶ γ πλευρὲς ὀρθογωνίου, ὑπάρχει τετράγωνο πλευρᾶς α ἴσου ἐμβαδοῦ (ισοδύναμο)». Δηλαδή Γ ἐμβαδὸν $= \beta \times \gamma = \alpha^2$ ἢ $\sqrt{\Gamma} = \sqrt{\beta \times \gamma} = \alpha$.

Τοῦτο σημαίνει, ὅτι, ἂν ἔχουμε ἕναν ἀκέραιο ἀριθμὸ Γ καὶ μπορούμε νὰ τὸν ἀναλύσουμε σὲ δύο παράγοντες β καὶ γ , μπορούμε νὰ βροῦμε γραφικὰ τὴν τετρ. ρίζα τοῦ α . Δὲν μᾶς ἐξηγεῖ ὅμως ὁ Πλάτωνας, πῶς κατασκευάζεται τὸ μῆκος α ἀπὸ τὰ δοσμένα β καὶ γ .

Ὁ Εὐκλείδης ἀποδεικνύει τὸ γνωστὸ Θεώρημα τοῦ Πυθαγόρα περὶ τῶν τετραγώνων τῶν πλευρῶν ὀρθ. τριγώνου: $\alpha^2 + \beta^2 = \gamma^2$ με τὸν πλέον κλασικὸ τρόπο (Σημ.: Ὑπάρχουν πάνω ἀπὸ 100 ἀποδείξεις αὐτοῦ!)⁶ [Σχ. 7.] [Φωτ. 1.], βάσει τῶν ὁμοίων τριγώνων BZΓ καὶ ΒΑΔ. Ἔτσι τὸ ὀρθογώνιο ΒΜΛΔ εἶναι ἰσοδύναμο με τὸ τετράγωνο ΑΒΖΗ. Δηλαδή $\beta \times \delta = \alpha^2$. Αὐτὸ λέγεται Θεώρημα Εὐκλείδου.⁶

Ἄλλος τρόπος: Ἀπὸ τὰ ὅμοια τρίγωνα ΑΒΓ καὶ ΜΑΒ ἔχω $[\beta + \gamma = \delta]$ λόγω $\alpha/\delta = \beta/\alpha$ ἄρα $\beta \times \delta = \alpha^2$. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ὅμοια τρίγωνα ΜΑΒ καὶ ΜΑΓ ἔχω $u/\beta = \gamma/u$, ἄρα $\beta \times \gamma = u^2$ ἢ $u = \sqrt{\beta \times \gamma} = \sqrt{\Gamma}$. Ἦτοι τὸ Θεώρημα τοῦ Ὑψους (Εὐκλείδης); Δὲν τὸ ἐνετόπισα ἀκόμα μέσα στὰ χιλιάδες θεωρήματα.

Σχ. 8. Κατασκευή του $AA = \sqrt{6}$ με δύο τρόπους.

Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ. Με τὸ Θεώρημα τοῦ Ὑψους μπορούμε νὰ σχεδιάσουμε ὅλες τὶς τετρ. ρίζες ἀκεραίων (καὶ κλασμάτων) ὡς ἐξῆς: Ἐστω τυχὸν ἀκέραιο ἐμβαδὸν Γ καὶ ζητῶ τὸ ἀντίστοιχο τοῦ τετραγώνου a^2 , δηλ. $\sqrt{\Gamma} = a$. Ἀναλύω τὸν ἀριθμὸ Γ σὲ γινόμενο δύο παραγόντων $\beta \times \gamma$. Ἄν δὲν ἀναλύεται, τὸν γράφω $\Gamma \times 1$ (προτιμῶ τὸ $\beta \times \gamma$). Γιὰ νὰ βρῶ τὸ $a = \sqrt{\Gamma} = \sqrt{\beta \times \gamma}$ παίρνω παράδειγμα τὸ $\Gamma = 6$. **Πρώτη περίπτωση:** $\Gamma = 6 = 2 \times 3$ (κόκκινο σχῆμα). Θεωρῶ ἀυθαίρετη μονάδα $1 = \text{μῆκος } AB$ (Σχ. 8). Ἐπὶ τῆς εὐθείας GE παίρνω $AE = 2 \times AB = 2$ καὶ $AZ = 3 \times AB = 3$. Μὲ διάμετρο τὴν ZE γράφω ἡμικύκλιο καὶ ἀπὸ τὸ A ὑψώνω κάθετον AD , ποὺ τέμνει στὸ Δ . Τότε ἡ AD (ὕψος ὀρθογ. τριγώνου ΔEZ) ἴσον $K = \sqrt{2 \times 3} = \sqrt{6}$. $AD = \sqrt{6}$.

Τὸ ἴδιο κατασκευάζεται ἡ $\sqrt{6} = \sqrt{1 \times 6}$ (μαῦρο σχῆμα), ὅπου $AB = 1$ καὶ $AG = 6$. Ὁ τρόπος, γνωστὸς στοὺς ἀρχαίους Ἑλλήνες, εἶναι ἀπλοῦς, καὶ ἀπολύτως ἀκριβής.

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΤΙΚΗ. Ἦσαν τὰ παραπροϊόντα τῶν νοητικῶν Μαθηματικῶν (θεωρητικά, φιλοσοφία). Χρήσιμα μόνο γιὰ λογαριασμούς/ὑπολογισμούς καὶ μετρήσεις. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ταυτίζονται μὲ τὸν σύγχρονο ὅρο «Τεχνολογία». Αὐτὴ μὲ τὴν βοήθεια εἰδικῶν «ἐπιστημόνων» παράγει προϊόντα, παρέχει ὑπηρεσίες (hardware/software) πρὸς ἀπόκτηση (ὑπερ)κερδῶν καὶ μόνον. Στὴν ἀρχαιότητα ὁ ὅρος σήμαινε ἀπλῶς «συστηματοποίηση», ἰδίως «ταυτοποίηση λέξεων στὴ γραμματική».

Οὕτε σημαίνει ὅτι ἡ μετρητική ἦταν πρωτόγονη ἀντιθέτως παρ' ὅλη τὴν ἑλλειψη (:) τῆς σημερινῆς ὑποδομῆς, οἱ Ἑλλήνες ἔκαναν ἀσυλλήπτου ἀκριβείας ὑπολογισμούς καὶ μετρήσεις. Λ.χ. μετροῦσαν τὴν διάρκεια τοῦ ἔτους, συνδυάζοντας Σελήνην καὶ Ἥλιο μὲ κύκλους 8, 19, 76 (κ.ο.κ.) ἐτῶν μὲ ἀσύλληπτη ἀκρίβεια λάθους ἀπὸ 1' ἕως 0,7'' ἀνὰ ἔτος⁷.

Καὶ ἓνα ἀπὸ παραδείγματα, ἡ εὕρεση τετρ. ρίζας: ὁ Πτολεμαῖος στὴ «Μαθημ. Σύνταξιν» δίνει δεκάδες τιμές τους. Λ.χ. στὸ κεφ. Α 1,36 ἀναφέρει «εἰς ἡμικύκλιον μοίρας ριδ (= 144°) τῶν λοιπῶν Μα # 22γκδ νε με, «αὕτη δὲ μήκει τῶν αὐτῶν ριδ $\bar{z}$ ἔγγιστα $\bar{\lambda}z$ ». Ἦτοι οἱ ἀριθμοὶ 13,024° 55' 45'' καὶ 114° 7' 37''. Σὲ δεκαδικὰ $A = 13.024,9291666...$ καὶ $B = 114,1269444...$ Οἱ σχέσεις τους; Ὁ Β εἶναι ἡ τετρ. ρίζα τοῦ Α. Ὅντως $\sqrt{A} \approx B$ $\sqrt{A} = 114,126/814... \approx B = 114,1269444...$ Διαφορά; $\Delta = 0,00013$, ἥτοι ποσοστὸ λιγώτερο ἀπὸ 1 ἑκατομμυριοστό, δλδ. 16 μ. στὴν περιμετρο τῆς Γῆς ἢ 6 χιλιοστόμετρα στὰ 8,5 χιλιόμετρα Ἀθηνῶν-Πειραιῶς! Καὶ γνωρίζοντας τὴν διαφορά-λάθος λέγει «ἔγγιστα» (=σχεδόν). [Ὅλοι οἱ ὑπολογισμοὶ τοῦ αὐτοῦ «λάθους».]

Τί τις ἤθελε ὁ Πτολεμαῖος τὶς ρίζες τόσο μεγάλων ἀριθμῶν; Γιατί χρησιμοποίησε μοίρες; Πῶς κατώρθωσε τὴν ἀσύλληπτη καὶ γιὰ τὰ σημερινὰ δεδομένα ἀκρίβεια; Τί μέθοδο ὑπολογισμοῦ καὶ τί σύστημα ἀριθμῶν χρησιμοποίησε; (Ὅχι βέβαια αὐτὸ τῶν γραμμμάτων προσπαθήστε νὰ προσθέσετε τοὺς 13.024 + 114 + 17/3 σὲ γράμματα Μαγ,κδ + ριδ + γ/ιζ.) Ἄγνωστο μέχρι στιγμῆς.

Οἱ Ἕλληνες μαθηματικοὶ προχώρησαν τὶς γνώσεις τῶν «παλαιῶν» ἀνακαλύπτοντας νέες ἔννοιες, ἔδωσαν Τάξη στὸ Χάος. Καὶ ὅλα γιὰ τὸν Ἑρωτα τῆς Ἐπιστήμης, ὡς «ἐρασιτέχνη» < ἔρως + τέχνη. Τί κέρδισαν; Τὴ χαρὰ τῆς δημιουργίας, τοῦ ξεκλειδώματος τῆς Φύσης, ποὺ «κρύπτεσθαι φιλεῖ», Ἡράκλειτος.

Ἔτσι καὶ ὁ Πλάτων σκάλισε στὴν πόρτα του τὸ «μηδεὶς ἀγεωμέτρητος εἰσίστω». Καὶ ἂν πέρανε κάποιος «βάναντος» ἐκ λάθους τὴν πύλη τῆς Ἐπιστήμης καὶ ρῶταγε τὸν δάσκαλο «τί μοι πλέον ἔσται, ταῦτα μαθόντι;» (= τί περισσότερα θάχω μαθαίνοντας αὐτά;), σὰν τὸν Εὐκλείδη θὰ ἀπαντοῦσε, «δοῦλε, δὸς αὐτῷ τριόβολον ἐπειδὴ δεῖ αὐτῷ ἐξ ὧν μαθαίνει κερδαίνειν» (= Ἄντε δὸς του μεροκάματο, ἐπειδὴ γι' αὐτὸν πρέπει γιὰ ὅ,τι μαθαίνει νὰ κερδίζει).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Εὐ. Σταμάτης, «Ἱστορία Ἑλληνικῶν Μαθηματικῶν», 1954.
2. Κ. Καρμιράντζος, «Μηδὲν καὶ ἄπειρον», «Δ», τ. 251.
3. H. Scholz, «Ἡ κρίσις τῶν ἀρχαίων ἑλλ. Μαθηματικῶν», ἔκδ. Αἴθρα.
4. Dictionary of Mathematics, Penguin.
5. Κ. Καρμιράντζος, «Ὁ τετραγωνισμὸς τοῦ κύκλου», «Δ», τ. 201 καὶ «Τριχοτόμηση τῆς γωνίας», «Δ», τ. 220.
6. «Ἐγκυκλοπαίδεια Μαθηματικῶν», Ἐκδ. Παγουλάτος 1978.
7. Κ. Καρμιράντζος, «Τὸ ὥρολόγιό τοῦ Ἀνδρόνικου», «Δ», τ. 210 καὶ «Ἡμερολόγια Ἑλλήνων», «Δ», τ. 211 καὶ τ. 216.

Κωστῆς Καρμιράντζος

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ: ΘΥΤΗΣ ΚΑΙ ΘΥΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΕΞΟΥΣΙΑΣΜΟΥ

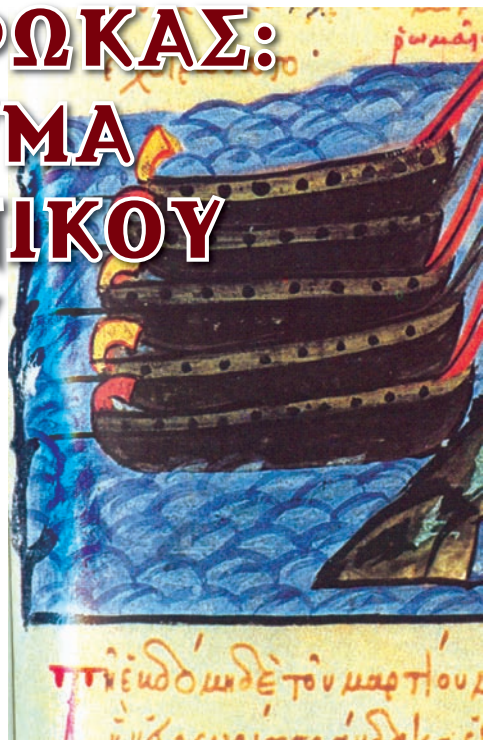

Ὀν Ἰανουάριο τοῦ 842 μ.Χ. ὁ Θεόφιλος, ὁ τελευταῖος τῆς δυναστείας τῶν Ἰσαύρων μεταρρυθμιστῆς αὐτοκράτωρ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας («ἐραστής τῆς δικαιοσύνης» κατὰ τὸν Παπαρρηγόπουλο), δηλητηριάζεται ἀπὸ τὸ Ὁρθόδοξο ἱερατεῖο καὶ πεθαίνει ἀπὸ δυσεντερία.

Τότε γίνεται καὶ ἡ ἀναστήλωση τῶν εἰκόνων, δηλαδὴ ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ ἱερατείου στὴν διακυβέρνηση τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ μὲ τὴν ὀνομασίαν «Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας» ἐορτάζεται μέχρι καὶ σήμερα ὡς ὁ θρίαμβος καὶ ἡ κυριαρχία τῆς Ὁρθοδοξίας ἐπὶ τοῦ Κράτους.

Ἐκτοτε ἡ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία παρὰ τοὺς ἀμέτρητους ἐξωτερικοὺς ἐχθροὺς τῆς κλυδωνίσθηκε κυρίως ἐκ τῶν ἑσῶ, ἀφοῦ ἡ σήψη καὶ ἡ διαφθορὰ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν κληρικῶν τῆς τὴν ὠδήγησαν στὴν σταδιακὴ ἐξαφάνισή της. Ἡ πλήρης θεοκρατία καὶ ὁ σκοταδισμὸς ποὺ ἐπικρατοῦσε φαίνεται καὶ ἀπ' τὰ λόγια τοῦ ἴδιου τοῦ ἱδεολογικοῦ θεμελιωτῆ τοῦ συγχρόνου Ἑλληνοχριστιανισμοῦ Κ. Παπαρρηγοπούλου: «Εἶπομεν δὲ καὶ ἄλλοτε, ὅτι, ἐπειδὴ τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς ἐθνικῆς φιλοτιμίας δὲν ὑπῆρχε τότε ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐκείνῃ, μόνον δὲ ἐπεκράτει παρ' αὐτὴν τὸ θρησκευτικὸ αἶσθημα, ἄλλος τρόπος τοῦ νὰ καταστή τὸ αἶσθημα τοῦτο χρήσιμον εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς πολιτείας συμφέροντα δὲν ὑπῆρχε, εἰμὴ νὰ καθιερωθῇ, ὅτι ὁ ὑπὲρ τοῦ κράτους πίπτων στρατιώτης ἐκπληροῖ καθήκον ἀνάλογον τοῦ ὑπὲρ τῆς πίστεως μαρτυροῦντος.» («Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους», τόμος 5ος, σελ. 109.)

Κατὰ τὴν περίοδο ἀπὸ 842 ἕως τὸ 960 μ.Χ. ἡ Ἐκκλησία κατέχει πλέον περίοπτη θέση στὴν διοίκηση τῆς Αὐτοκρατορίας. Οἱ συνωμοσίες καὶ οἱ ραδιουργίες, ποὺ ὑποκινοῦσαν οἱ κληρικοί, σὲ συνεργασία ἢ σὲ σύγκρουση μὲ τοὺς ἀριστοκράτες, τοὺς

Ὁ Νικηφόρος Φωκάς, ἀφοῦ ὕστερα ἀπὸ λυσσώδεις μάχες κατέλαβε τὴν Κρήτη, γενοκτόνησε τοὺς κατοίκους τῆς καὶ ἔφερε ἐπήλυδες μὲ μόνο κριτήριον νὰ εἶναι χριστιανοί. Τὸν βίαιον ἐκχριστιανισμὸ τῶν ἐλαχίστων ἐναπομεινάντων Ἑλλήνων, ποὺ ἀρνοῦνταν νὰ δεχθοῦν τὴν ἐξ ἀποκαλύψεως «ἀλήθεια», ἀνέλαβε ὁ Νίκων «ὁ μετανοεῖτε». Στὴν εἰκόνα: μικρογραφία ἀπὸ τὴ χρονογραφία τοῦ Ἰω. Σκυλίτζη μὲ παράσταση τοῦ κάστρου τοῦ Χάνδακος. (Μαδρίτη, Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη.)

συγκλητικούς, τοὺς φεουδάρχες καὶ τοὺς στρατηγούς, ἀνεβοκατέβαζαν αὐτοκράτορες δολοφονώντας τους. Τὸ ἔτος 960 μ.Χ., ἐπὶ βασιλείας τοῦ Ρωμανοῦ Β΄, ὁ στρατηγὸς Νικηφόρος Φωκάς, θερμὸς ὀπαδὸς τῆς Ὁρθοδοξίας, ὕστερα ἀπὸ λυσσώδεις μάχες καταλαμβάνει τὴν ἀραβοκρατούμενη Κρήτη (μάχη τοῦ Χάνδακα). Μέσῳ τῶν ἐντολῶν τοῦ Γιαχβὲ γενοκτονεῖ τοὺς κατοίκους τῆς, φέρνει Ρωμίους μετανάστες καὶ τοὺς ἐλαχίστους ἐναπομεινάντες τοὺς ἐκχριστιανίζει βίαια μέσῳ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ Νίκωνος, τοῦ γνωστοῦ ὡς «Μετανοεῖτε». (Βλέπε «Δαυλό», τ. 221 καὶ 224-225.)

Τὸ 963 μ.Χ. ὁ αὐτοκράτωρ Ρωμανὸς Β΄ δηλητηριάζεται ἀπὸ τὴν σύζυγό του Θεοφανὴ καὶ πεθαίνει, καὶ ὁ εὐνοούμενος τῆς Ἐκκλησίας (λόγῳ τῆς γενοκτονίας καὶ τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῆς Κρήτης) Νικηφόρος Φωκάς στέφεται αὐτοκράτωρ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Γιὰ νὰ νομιμοποιήσῃ τὸν θρόνον του, παντρεύεται τὴν χήρα βασίλισσα Θεοφανώ.

Ὁ Νικηφόρος Φωκάς ὑπῆρξε Βυζαντινὸς στρατηγός, αὐτοκράτορας καὶ φανατικὸς χριστιανός. Ἡ ἀπόφασή του ὅμως νὰ περιορίσῃ χάριν τοῦ στρατοῦ τὶς χορηγίες σὲ ἐκκλησίες καὶ μοναστήρια τὸν ἔκανε μισητὸ στὸ Πατριαρχεῖο, ποὺ ὠργάνωσε τὴν δολοφονία του.

Ὅντως ἱκανὸς στρατηγὸς ἀναλαμβάνει τὸν πόλεμο κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Βυζαντίου. Τὸ 964 μ.Χ. ἐκστρατεύει ἐπιτυχῶς κατὰ τῶν Ἀράβων, ἐνῶ μὲ τὴν συμμαχία τῶν Ρώσων ἐπιτίθεται κατὰ τῶν Βουλγάρων καὶ τοὺς συντρίβει. Οἱ στρατιωτικὲς ἐπιτυχίες του ἦταν πολλὲς καὶ μεγάλες. Ἄς δοῦμε, τί γράφει ὁ Παπαρηγόπουλος γι' αὐτόν: «Ὁ Νικηφόρος δὲν ἦτο μόνον στρατηγὸς μέγας, ὅσάκις ἐπέιθετο, ὅτι πρέπει ν' ἀναπτύξῃ πᾶσαν τὴν πολεμικὴν αὐτοῦ ἐμπειρίαν καὶ δεξιότητα, ἀλλὰ καὶ κυβερνήτης ἐν πολλοῖς ἐπιτήδειος» (τόμος 5ος, σελ. 105). Ὅμως ὁ Φωκάς ἔκανε κι αὐτὸς τὸ μοιραῖο λάθος, ποὺ ἔκαναν παλαιότερα οἱ Ἰσαυροὶ. Τόλμησε, ὅπως μᾶς λένε οἱ ἱστορικὲς πηγές, νὰ «βάλῃ χέρι» στὴν ἐκκλησιαστικὴ περιουσία: «Διὰ νομοθετημάτων περιορίσε χάριν τοῦ στρατοῦ τὰς χορηγίας εἰς τοὺς συγκλητικούς, εἰς τὰς

ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰς μονάς, ἐπέβαλε τάξιν καὶ πειθαρχεῖαν εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ ἀπηγόρευσε τὴν πώλησιν τῶν στρατιωτικῶν κτημάτων.» (Παγκόσμιος Ἐγκυκλοπαίδεια «Πάπυρος Λαρούς», λήμμα «Νικηφόρος Φωκάς».)

Ἀπαγόρευσε τὶς «ἀφιερώσεις» στὴν Ἐκκλησία

ς δοῦμε, τί λέει καὶ ὁ Παπαρρηγόπουλος: «Δὲν περιωρίσθη ὁμῶς ὁ Νικηφόρος εἰς τοῦτο, ἀλλὰ μὴ ἀρκούμενος εἰς τὴν διάταξιν, δι' ἧς ὁ Ρωμανὸς ὁ Λεκαπηνὸς ἀπηγόρευσεν εἰς πάντα μικρὸν γαιοκτήτην ἀσπαζόμενον τὸν μοναχικὸν βίον νὰ ἀφιεροῖ τὸ κτήμα του εἰς τὴν μονήν, ἐτόλμησε νὰ ὀρίσῃ, ὅτι οὐδενὶ ἐν γένει ἐπιτρέπεται τοῦ λοιποῦ νὰ ἀφιεροῖ ἀγρούς, τόπους ἢ οἰκίας εἰς μοναστήρια, ἢ μητροπόλεις, ἢ ἐπισκοπὰς, ἢ ξενώνας, ἢ γηροκομεῖα, οὐδὲ ἐπιτρέπεται ἢ ἱδρύσῃς νέων μονῶν ἢ ξενώνων ἢ γηροκομεῖων» (σελ.106).

Ἀπ' τὰ λεγόμενά του βλέπουμε, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀπ' τὸ 842 μ.Χ. καὶ ἐντεῦθεν εἶχε ἐπαναφέρει τὸν νόμο νὰ τῆς μεταβιᾶζουν ὅλα τὰ περιουσιακά τους στοιχεῖα ὅσοι πολῖτες ἀποφάσιζαν νὰ ἀκολουθήσουν μοναχικὸ βίον. Μάλιστα λέγει, ὅτι πρῶτος ὁ βασιλεὺς Ρωμανὸς Α' ὁ Λεκαπηνὸς (920-944 μ.Χ.) ἀμφισβήτησε τὸν νόμο αὐτόν: Γράφει ὁ Ἰωάννης Κορδάτος στὸ ἔργο του «Μεγάλῃ Ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδας», σελ.374 γιὰ τὸν Ρωμανὸ Α': «Ἡ πολιτικὴ του τὸν ἔκανε μισητὸ στοὺς δυνατοὺς καὶ στοὺς ἀριστοκράτες τῆς Πόλης. Τόνη φοβούντανε, μὴν τυχὸν ἐφαρμόσῃ πέρα γιὰ πέρα τὴν ἀγροτικὴ πολιτικὴ τῶν Ἰσαύρων. Ἄρχισαν λοιπὸν οἱ μυστικὲς συνεννοήσεις, γιὰ νὰ τὸν βγάλουν ἀπὸ τὴν μέση. Τὸν Κωνσταντῖνο Ζ' δὲν τόνη λογάριζαν. Τὸν ἤξεραν, πὼς ἦταν ἄβουλος καὶ δὲν πολυσκοτιζόταν γιὰ τὴν πολιτικὴ. Τὸ ζήτημα ἦταν, πὼς νὰ ξεκάνουν τὸν Ρωμανό.

» Ὑστερα ἀπὸ πολλὰ μυστικὰ συμβούλια κατάφεραν νὰ πάρουν μὲ τὸ μέρος τους τὰ δύο παιδιά τοῦ Ρωμανοῦ, ποὺ ἦταν συμβασιλιᾶδες. Ἀφοῦ ἐτοιμάστηκαν ὅλα τὰ παιδιά τοῦ Ρωμανοῦ, ἔπιασαν τὸν πατέρα τους –τὸ πραξικόπημα ἔγινε στὰ 944– καὶ τὸν ἔστειλαν ἐξόριστο στὸ νησὶ Πρώτη, ὅπου μέσα στὸν χρόνον πέθανε ἀπ' τὸν καημὸ του.» Ὁ Ρωμανὸς Α' ὁ Λεκαπηνὸς ἦταν ὁ πρῶτος αὐτοκράτωρ, ποὺ ἀντιπαρατέθηκε μὲ τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τὸν Θεόφιλο. Αὐτὸς ἦταν καὶ ὁ λόγος τῆς πτώσεως καὶ τοῦ θανάτου του. Ὁ Νικηφόρος Φωκάς ἦταν ὁ δεῦτερος τολμήσας: «Ὁ Φωκάς εἶχε διαβάσει τὴν Ἁγία Γραφὴ καί, σὰν θρησκός ποὺ ἦταν, ἀπαιτοῦσε οἱ ἱερωμένοι νὰ δίνουν τὸ παράδειγμα καὶ ὄχι νὰ εἶναι ἄρπαγες. Γι' αὐτὸ ἀπαγόρευσε νὰ παραχωροῦν οἱ μικροαγρότες τὸ βίός τους στὰ μοναστήρια καὶ στὶς ἐκκλησίες. Ἀκόμα πρόσταξε νὰ μὴν γίνουν ἄλλα μοναστήρια, ξενῶνες κ.λπ. καὶ νὰ μὴν ἐκλέγωνται ἐπίσκοποι χωρὶς τὴν ἄδειά του. Ἐπρεπε νὰ ἐξετάξῃ ὁ ἴδιος τὸ ποιόν τους.

» Ἐνα ἄλλο σοβαρὸ μέτρο ποὺ πῆρε ἦταν ἡ κατάργησις τῶν κρατικῶν ἐπιδομάτων, ποὺ δίνονταν στὶς ἐκκλησίες.» («Μεγάλῃ Ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδας», σελ.388.) Τὰ δίκαια αὐτὰ μέτρα ἦταν ἀρκετά, γιὰ νὰ προκαλέσουν τὸ μένος τῆς Ἐκκλησίας.

«Ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς δὲν ἦταν ἓνας λαϊκὸς κυβερνήτης, δὲν προῆλθε δηλαδὴ ἀπ' τὰ λαϊκὰ στρώματα καὶ οὔτε ἦταν ριζοσπάστης καὶ μεταρρυθμιστής. Ὅ,τι ἔκανε, τὸ ἔκανε ὅπως καὶ οἱ Ἰσαυροὶ, γιὰ νὰ στηρίξῃ καλὰ τὴν αὐτοκρατορία, ποὺ τὴν ὑπονόμευαν μὲ κάθε λογῆς ἐνέργειές τους καὶ μὲ τὴν ἀπληστία τους οἱ καλόγεροι καὶ οἱ ἀνώτεροι κληρικοί. Ἦταν ὁ ἐκπρόσωπος τῆς μικρασιατικῆς στρατιωτικῆς ἀριστοκρατίας καὶ ὁ ἴδιος ἀνῆκε σὲ μία ἀπὸ τὶς πιδὶ πλούσιες φεουδαρχικὲς οἰκογένειες. Ὅμως, ἐνῶ προσπάθησε νὰ σταματήσῃ τὸ ἄπλωμα τοῦ καλογερισμοῦ μὲ τὴν Νεαρά τοῦ 967, πῆρε ἀνοιχτὰ θέσῃ ὑπὲρ τῶν φεουδαρχῶν.» («Μεγάλη Ἱστορία τῆς Ἑλλάδας», σελ.393.)

Πρωτεργάτης τῆς δολοφονίας ὁ πατριάρχης

ἀρὰ τὶς στρατιωτικὲς ἐπιτυχίες του σὲ ὅλα τὰ μέτωπα τῶν πολέμων, ὁ Φωκᾶς βρέθηκε ἀντιμέτωπος μὲ τὴν κυριαρχία τοῦ Γερμανοῦ βασιλιᾶ Ὁθωνα στὴν Εὐρώπη καὶ τὴν ἀνάδειξή του ἀπ' τὸν πάπα σὲ «αὐτοκράτορα τῶν Ρωμαίων». Ὁ Φωκᾶς προσπάθησε νὰ ὑπογράψῃ σύμφωνο συνεργασίας μὲ τὸν Ὁθωνα. Ὁ τελευταῖος ἔστειλε στὴν Πόλῃ ὡς ἐκπρόσωπό του τὸν ἐπίσκοπο τῆς Κρεμόνας Λιουῖτπράνδο, μνηνύοντας ὅτι ὁ Ὁθων ἀναγνώριζε τὸν Φωκᾶ μόνο ὡς αὐτοκράτορα τῶν Γραικῶν («imperator Graecorum») καὶ ὅχι αὐτοκράτορα τῶν Ρωμαίων. Αὐτὸ ἔκανε ἔξαλλο τὸν Φωκᾶ. Ταυτόχρονα ὁ καθολικὸς ἐπίσκοπος ξεκίνησε νὰ συνωμοτῇ μαζὶ μὲ τοὺς ὀρθόδοξους κληρικοὺς ἐναντίον τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ. Ὅμως δὲν μποροῦσε ν' ἀντιδράσῃ λόγῳ τῶν πολ-
λῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν τῆς Αὐτοκρατορίας.

Οἱ συκοφαντίες τῶν

κληρικῶν καὶ τῶν

καλογέρων κυριολε-

κτικὰ ὠργιάζαν.

Ἀποκαλοῦσαν τὸν

Νικηφόρο Β' ἄθεο

καὶ ἀντίχριστο, λέγον-

τας πῶς, γιὰ νὰ κατα-

τρέξῃ τοὺς «δούλους

τοῦ θεοῦ», τοὺς ρασο-

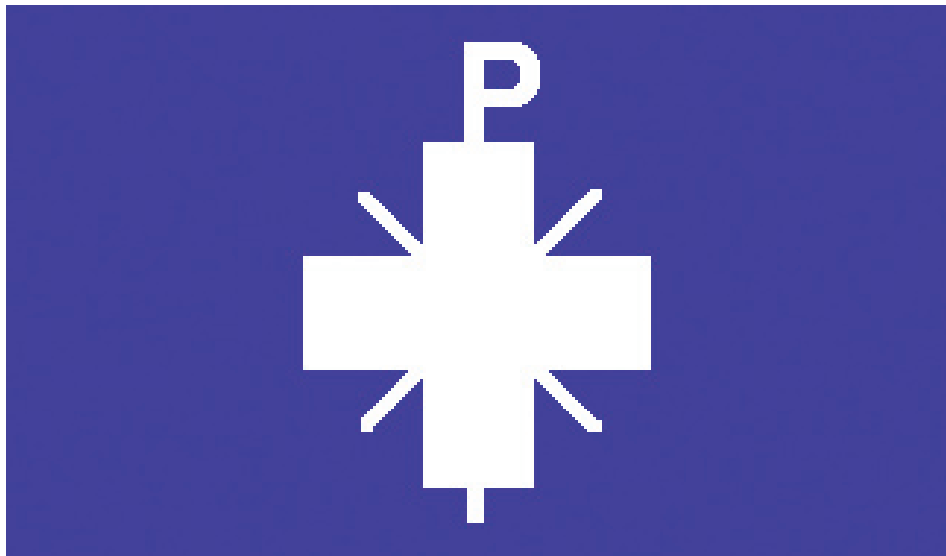
φόρους δηλαδή, θὰ

πῇ πῶς ἦταν ὄργανο

τοῦ Σατανᾶ.

Τὸ 969 μ.Χ. στὰ βόρεια σύνορα τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας κινοῦνταν ἀπειλητικὰ οἱ Ρῶσσοι, ποὺ εἶχαν ἤδη καταλάβει τὴν Βουλγαρία, ἡ ὁποία εἶχε ξαφνικὰ συμμαχήσει μὲ τοὺς Βυζαντινοὺς. Ὁ Φωκᾶς παρουσιάστηκε τότε τάχα ὡς προστάτης καὶ ὑπερασπιστῆς τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Βουλγαρίας. Ὅμως δὲν πρόφτασε νὰ πολεμήσῃ τοὺς Ρώσσους, γιὰτὶ στὴν Κωνσταντινούπολιν οἱ κληρικοὶ εἶχαν ὀργανώσει καλὰ τὰ συνωμοτικὰ τους σχέδια: «Πολλοὶ ἀπ' τὴν ἀριστοκρατία τῆς πρωτεύουσας καθὼς καὶ ἀνώτεροι κληρικοὶ καὶ καλόγεροι μισοῦσαν τὸν Φωκᾶ γιὰ τὴν ἀντικληρικὴ πολιτικὴ ποὺ ἐφάρμοσε.

» Ἔτσι τόσο τὰ ἀντικληρικὰ μέτρα τοῦ Νικηφόρου ὅσο καὶ οἱ ραδιουργίες τοῦ Λιουῖτπράνδου δημιούργησαν τὸ κατάλληλο ψυχολογικὸ κλίμα στοὺς δυσανεκτομένους καὶ τοὺς ἀντιπολιτευόμενους, γιὰ νὰ ὀργανωθῇ ἀντιβασιλικὴ συνωμοσία, μιὰ ποὺ καὶ στὶς ἐπαρχίες εἶχαν σημειωθῇ μερικὲς μικροεξεγέρσεις. Οἱ συκοφαντίες τῶν κληρικῶν καὶ τῶν καλογέρων κυριολεκτικὰ ὠργιάζαν. Ἀποκαλοῦσαν τὸν Νικηφόρο Β' ἄθεο καὶ ἀντίχρι-

Ἡ σημαία τοῦ Νικηφόρου Φωκά μετὰ τὸ εὐμεγέθες χριστιανικὸν σύμβολο.

στο, λέγοντας πώς, γιὰ νὰ κατατρέχη τοὺς “δούλους τοῦ θεοῦ”, τοὺς ρασοφόρους δηλαδή, θὰ πῇ πὼς ἦταν ὄργανο τοῦ Σατανᾶ. Ἐτσι κατάφεραν νὰ παρασύρουν καὶ πολλοὺς θρησκόληπτους λαϊκοὺς καὶ νὰ ἐνισχύσουν τοὺς συγκλητικούς καὶ μεγαλοκτιματίες, ποὺ ἀντιπολιτεύονταν τὸν Νικηφόρο.» («Μεγάλη Ἱστορία τῆς Ἑλλάδας», σελ. 410.)

Στὴν συνωμοσία μπλέχθηκε καὶ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς Ἀνατολῆς Ἰωάννης Τσιμισκῆς. Ὁ Φωκάς κατάλαβε κάτι γιὰ τὴν ἐμπλοκὴ τοῦ Τσιμισκῆ καὶ τὸν ἔπαυσε ἀπὸ τὴν θέση του. Ὅμως ἡ νεαρὴ τότε Θεοφανὼ ἔπεισε τὸν σύζυγό της νὰ τοῦ δώσῃ ἄδεια καὶ νὰ ῥθῃ στὴν Πόλη. Ἐτσι κι ἔγινε. Ὁ Τσιμισκῆς ἔφερε μαζί του καὶ τὸν στρατηγὸ Ἰωάννη Βούρτζη, τὸν ἐλευθερωτὴ τῆς Ἀντιόχειας. Ὁ ἐρχομὸς του στὴν Πόλη ἀποτέλεσε καὶ τὸ μεγάλο λάθος τοῦ Φωκά. Ἐπίσης μέσα στὸ παλάτι δὲν ὑπῆρχε εἰδικὴ φρουρὰ γιὰ τὴν ἀσφάλεια τοῦ βασιλιᾶ.

Ἐτσι οἱ συνωμότες μετὰ ἀρχηγό τους τὸν πατριάρχη Πολύευκτο καὶ τὴν σύζυγο τοῦ Νικηφόρου Θεοφανὼ κατὰστροφωσαν καλὰ τὸ σχέδιό τους. Σύμφωνα μετὰ τὰ εἰθισμένα τὸ βράδυ τῆς 10ης Δεκεμβρίου τοῦ 963 μ.Χ. ὁ Νικηφόρος, ἀφοῦ διάβασε τὴν Βίβλο καὶ προσευχήθηκε, πῆγε νὰ κοιμηθῇ σύμφωνα μετὰ τὰ λεγόμενα τοῦ Παπαρρηγόπουλου. Οἱ δολοφόνοι του κρυμμένοι καλὰ στὸν γυναικωνίτη τῆς Θεοφανοῦς εἰσέβαλαν στὸ δωμάτιό του: «Ἐξυπνήσαντα δὲ καὶ ἐπὶ ἀγκῶνος στηρίζαντα τὴν κεφαλὴν ὁ Λέων, ὁ ἐπικαλούμενος Βαλάντης, πρῶτος ἐπλήγωσε αὐτὸν διὰ τοῦ ξίφους, μεθ' ὃ προσείλκυσαν αὐτὸν ὅλον αἰμόφυρτον ἐνώπιον τοῦ Ἰωάννου, ὅστις πολλὰς εἶπε κατ' αὐτοῦ ὕβρεις καὶ ἀπειλὰς, καὶ τὸν πώγωνα αὐτοῦ ἀνηλεῶς ἔτιλεν, ἐνῶ οἱ συ-

νωμότες ἔθραυσαν τὰς σιαγόνας του, μεταχειριζόμενοι πρὸς τοῦτο τὰς λαβὰς τῶν ξιφῶν. Ὁ δὲ τοσαῦτα πάσχων οὐδὲν ἄλλον ἔλεγεν, ἐνόσῳ ἡδύνατο νὰ ἀρθρώσῃ λέξεις, εἰμὴ “Θεοτόκε βοήθει”, μέχρις οὗ, ἀφοῦ πλείστας ἄλλας ἔλαβε πληγὰς, μίαν παρὰ τοῦ Ἰωάννου καὶ τὰς ἄλλας τῶν λοιπῶν, εἷς τούτων, ὀνόματι Θεόδωρος, κατετρώπησε τὰ στέρνα αὐτοῦ διὰ τραύματος καιρίου» (σελ.139). Τελικὰ ἡ Παναγία, ποὺ τόσο πολὺ τὴν πίστευε, δὲν τὸν βοήθησε.

**Ὁ πατριάρχης Πολύ-
ευκτος δήλωσε, πὼς
οἱ δολοφόνοι θὰ τι-
μωρηθοῦν. Ὅμως ὁ
πρῶτος καὶ κυριώτε-
ρος δολοφόνος ἦταν
ὁ Τσιμισκῆς, ποὺ ὁ
συνένοχός του πα-
τριάρχης τὸν ἔστεψε
κίόλας αὐτοκράτορα.**

Ὁ Κορδατος ἀναφέρει γιὰ τὴν δολοφονία: «Ἀνάμεσα στοὺς πρωτεργάτες τῆς συνωμοσίας ἦταν καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Συγκλήτου Βασίλειος καὶ ὁ πατριάρχης Πολύευκτος (...). Ὁ πατριάρχης μαζί μὲ τὸν πρόεδρο τῆς Συγκλήτου, τὸν εὐνοῦχο Βασίλειο, κατάφεραν νὰ ἀνακηρυχθῇ ἀμέσως ὁ Τσιμισκῆς αὐτοκράτορας. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Νικηφόρος ἦταν ἀγαπητὸς στὰ λαϊκὰ καὶ ἀγροτικὰ στρώματα, γιὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου διατάχθηκαν τάχα ἀνακρίσεις, καὶ ὁ πατριάρχης Πολύευκτος δήλωσε, πὼς οἱ δολοφόνοι θὰ τιμωρηθοῦν. Ὅμως ὁ πρῶτος καὶ κυριώτερος δολοφόνος ἦταν ὁ Τσιμισκῆς, ποὺ ὁ συνένοχός του πατριάρχης τὸν ἔστεψε κίόλας αὐτοκράτορα» (σελ.410).

Στὴν συνέχεια, ὅπως μᾶς ἐξιστορεῖ ὁ Παπαρρηγόπουλος, ὁ πατριάρχης Πολύευκτος σὲ συνεννόησιν μὲ τὸν νέο αὐτοκράτορα ἀχρήστευσαν τὰ διατάγματα τοῦ Νικηφόρου, ποὺ ἀπαγόρευαν νὰ χτίζωνται νέες ἐκκλησίες καὶ μοναστήρια καὶ ν’ ἀποκοτῶν χωράφια καὶ περιουσίες πιστῶν οἱ κληρικοί. Ἐπίσης ἡ Ἐκκλησία ἀνέλαβε ξανὰ περίοπτη θέσιν στὴν διοίκηση τῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ Θεοφανώ, ἐπειδὴ ἤξερε πολλὰ, ἐξωρίσθηκε καὶ κλείσθηκε σὲ μοναστήρι κατὰ τὴν προσφιλεῖ συνήθεια τῶν Βυζαντινῶν. Ἡ πορεία πρὸς τὸ σκότος καὶ τὴν παρακμὴ εἶχε ξανὰ θεμελιωθῇ.

Νικηφόρος Φωκᾶς ἦταν μία ἀμφιλεγόμενη ἱστορικὰ προσωπικότητα, θύτης μὰ καὶ ταυτόχρονα θῦμα τοῦ Ὁρθόδοξου ἐξουσιασμοῦ. Ὑπῆρξε ἓνας ἱκανότατος στρατηγὸς καὶ κυβερνήτης τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, ἀλλὰ καὶ πιστὸς ζηλωτὴς χριστιανός, ποῦ, ὅπως καὶ οἱ προκατόχοί του αὐτοκράτορες, γενοκτόνησε τοὺς τελευταίους τῶν Ἑλλήνων τῆς Κρήτης. Αὐτὸ ἦταν ἀρκετό, γιὰ νὰ καταταχθῇ στὸ πάνθεον τῶν ἁγίων τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὅμως τὸ ὅτι «ἔβαλε χέρι» στὴν ἐκκλησιαστικὴ περιουσία ἀποτελέσσει καὶ τὸ μοιραῖο του λάθος, ποὺ τὸν ὠδήγησε σ’ ἓνα ἄδοξο τέλος μὲ τὴν ὀργανωμένη ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς δολοφονία του.

Βασίλειος Μανρομμάτης.

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ

Η κούκλα, πού άπειλεί με άφορισμό!

Στή σχετική διαφήμιση της είκονιζόμενης κούκλας του πάπα Ίννοκέντιου ΙΙΙ αναφέρεται: «Παρατηρήστε τις πνευματικές φλόγες να πετούν. Ώπλισμένη με την τρομακτική δύναμη του άφορισμού και με έναν πάπυρο με κείμενο στα Λατινικά αυτή η κούκλα του 176ου Πάπα, σύντομα θα στείλη τις υπόλοιπες κούκλες για έξομολόγηση.»

Ι.Α.

Η Άνεξαρτησία του Γιαχβέ

Το είκονιζόμενο άγαλμα, πού έστησε στο Μέμφις του Τεννεσσή τοπική έκκλησία, είναι ένα 22 μέτρων ύψους αντίγραφο του γνωστού «Άγάλματος της Έλευθερίας», πού βρίσκεται στην είσοδο του λιμανιού της Νέας Υόρκης, αλλά με ώρισμένες χριστιανικές τροποποιήσεις. Στο ένα χέρι η Έλευθερία κρατάει πλακέττες με τις δέκα έντολές και στο άλλο, αντί για δανιλό, ένα μεγάλο σταυρό. Ένα δάκρυ κυλάει από το δεξί της μάτι, το οποίο συμβολίζει το ενδιαφέρον της για την Άμερική, ενώ στην κορώνα, πού φέρει στο κεφάλι, αναγράφεται ή λέξη: «JEHOVAH» (Γιαχβέ).

Πέντε χρόνια χρειάστηκαν για την κατασκευή του, ενώ τα \$ 260.000, πού απαιτήθηκαν, έξοικονομήθηκαν από δωρεές πιστών. Ο τοπικός πάστορας χαρακτήρισε το έγχείρημα έξαιρετική ιδέα, διότι ή θέα του αγάλματος θα παρακινή τους περαστικούς να σκέφτονται το Θεό.

Το άγαλμα αποκαλύφθηκε στις 4 Ιουλίου, την ήμέρα, πού οι Άμερικανοί γιορτάζουν την άνεξαρτησία τους.

Γ.Α.

Γράψτε με περισσότερο Ζέν

Τοποθετώντας ένα μικρό και σοφό Βούδδα στο επάνω μέρος του μολυβιού σας θα έχετε την εύκαιρία να απολαύσετε -σύμφωνα με τους διαφημιστές του- μια μοναδική έμπειρία γραψίματος με περισσότερο Ζέν.

Γ.Γ.

Τὰ εὐσεβῆ ΕΛ.ΤΑ.

Τὰ τρία ράφια τῆς φωτογραφίας μὲ τὶς πέντε εἰκόνες, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία τρίπτυχη, φωτογραφήθηκαν στὴν πλέον ἐμφανῆ γωνιακὴ βιτρίνα τοῦ κεντρικοῦ καταστήματος τῶν Ἑλληνικῶν Ταχυδρομείων στὴν πλατεία Συντάγματος.

Κ.Ε.

Πανευρωπαϊκὴ πρωτοπορία

ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΣ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

Ι. ΜΗΤΡ. ΝΑΟΣ ΑΓ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΛΑΜΑ - ΘΕΣ ΝΙΚΗ
Αρχιερ. Θ. Αλεπούργια Απευθείας μετάδοση

ΖΩΝΤΑΝΗ ΣΥΝΔΕΣΗ
Ι.Ν. ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

Κάθε Κυριακὴ πρωὶ πολλοὶ τηλεοπτικοὶ σταθμοὶ τῆς χώρας μεταδίδουν σὲ ἀπ' εὐθείας μετάδοση τὴν λειτουργίαν ἀπὸ διάφορους ναοὺς. Οἱ ἀνωτέρω τηλεοπτικὲς εἰκόνες εἶναι ἀπὸ ἓνα κυριακάτικο πρωινὸ στὴν Ἀθήνα, ὅποτε ἡ λειτουργία μεταδίδεται παράλληλα ἀπὸ τέσσερις διαύλους. Πρόκειται γιὰ τὸν μόνον τομέα, ποὺ μὲ διαφορὰ πρωτοπορεῖ ἡ Ἑλλάδα στὴν Εὐρώπη.

Γ.Α.

Η ΑΡΧΑΙΑ ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΒΑΛΣΑΜΩΣΗΣ ΚΑΙ Ο... ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ

Σόλων μᾶς δίνει πληροφορίες για τοὺς τρόπους με τοὺς ὁποίους οἱ Αἰγύπτιοι βαλσάμωναν τοὺς νεκρούς τους: «ἀνατέμνοντας τὸν νεκρό, τὸν ἐκθέτουν πρῶτα στὸν ἥλιο, ὥστερα πετοῦν στὸ ποτάμι αὐτὰ τὰ μέρη τοῦ σώματος, τὰ ἐντόσθια, καὶ περιποιοῦνται τὸ ὑπόλοιπο σῶμα, πιστεύοντας πὼς αὐτὸ ἔχει πιὰ γίνεῖ καθαρό. Γιατὶ πραγματικὰ αὐτὸ εἶναι τὸ μίasma τῆς σάρκας μας καὶ ὁ τάρτατος τοῦ σώματός μας, σὰν τὸν Τάρταρο τοῦ Ἄδη... Γιατὶ ζωντανὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν τρέφεται ἀπὸ τίποτε ζωντανό, ἀλλὰ θανατώνοντας τὰ ἔμψυχα καὶ καταστρέφοντας τὰ φυτὰ, ποὺ καὶ αὐτὰ ἔχουν ζωὴ –ἀφοῦ τρέφονται καὶ μεγαλώνουν–, διαπράττουμε ἀδικία.»

Ἡ διαδικασία αὐτὴ ἀποσκοπεῖ στὴν ταρίχευση. Ὅπου ταριχεύω =τήκω, ξηραίνω, «ὥσπερ οἱ τὰ φᾶ τέμνοντες καὶ μέλλοντες ταριχεύειν» σημαίνει δὲ καὶ τὸ ξηραίνειν ἀπ' ὅπου ὁ γάρρος, ἡ σεπηδὼν ἐξιχωρίζεται (= παροχετεύεται). (Λεξικὸν Σουίδας, τ. Β', σ. 1009.)

Σχετικὰ δὲ με τὸν ἐνταφιασμὸ τῶν νεκρῶν ὁ Ἡρόδοτος γράφει γιὰ τοὺς Αἰγύπτιους:

❶ «Πρῶτον βγάζουν ἀπὸ τὰ ρουθούνια τὸν ἐγκέφαλον μ' ἓνα κυρτὸν σίδηρον· ἓνα μέρος τὸ ἀφαιροῦν με αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ ἄλλο μέρος με χύσιμον διαλυτικῶν οὐσιῶν μέσα εἰς τὴν κεφαλὴν. Ὑστερα με τροχισμένον αἰθιοπικὸν λίθον ἐνεργοῦν λαπαροτομίαν καὶ βγάζουν ἔξω ὅλα τὰ ἐντόσθια τῆς κοιλίας, καὶ ἀφοῦ τὴν καθαρίζουν πάλιν ἐντελῶς, καὶ τὴν ξεπλύνουν με κρασί ἀπὸ φοῖνικα, τὴν καθαρίζουν πάλιν με τριμμένα ἀρώματα. Ἐπειτα, ἀφοῦ γεμίσουν τὴν κοιλίαν με καθαρὰν τριμμένην σμύρναν, με κανέλλα καὶ με ἄλλα ἀρώματα, ἐκτὸς ἀπὸ θυμίαμα, τὴν ράβουν πάλιν. Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰ θέτουν τὸ σῶμα μέσα σὲ νίτρον ἐπὶ ἑβδομήντα ἡμέρας διὰ τὴν ξηραθῆ, καὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τὸ ξηραίνουν ἐπὶ περισσοτέρας ἡμέρας. Ὅταν περάσουν οἱ ἑβδομήκοντα ἡμέραι, ἀφοῦ πλύνουν τὸν νεκρὸν, περιτυλίγουν ὅλον του τὸ σῶμα με λουριὰ κομμένα ἀπὸ λεπτότατον ὕφασμα ἀπὸ βύσσον, βρεγμένα εἰς κόμμι, ἀντὶ κόλλας.»

❷ Γιὰ ὅσους προτιμοῦν μέσον τρόπον ἐνταφιασμοῦ-βαλσάμωσιν-ταρίχευσιν τῶν νεκρῶν λέγει τὰ ἑξῆς: «Ἀφοῦ γεμίσουν τὰ κλύσματα με λάδι πικνόρευστον, ποὺ βγαίνει ἀπὸ κέδρον, γεμίζουν ὥστερα με αὐτὸ τὴν κοιλίαν τοῦ νεκροῦ, χωρὶς οὔτε νὰ τὴν σχίσουν οὔτε νὰ βγάλουν τὰ ἐντόσθια, ἀλλ' ἀφοῦ κάμουν ἀπὸ πίσω τὸ κλύσμα καὶ ἐμποδίσουν τὸ ὑγρὸν νὰ βγῇ ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ εἰσῆχθη, βυθίζουν τὸ σῶμα μέσα εἰς τὸ νίτρον κατὰ τὰς ὠρισμένας ἡμέρας, τὴν τελευταίαν ἡμέραν ἐξάγουν ἀπὸ τὴν κοιλίαν τὸ λάδι

Οί Αιγύπτιοι ἀκολουθοῦσαν ὁλόκληρη διαδικασία γιὰ τὴν ταρίχευση τῶν πτωμάτων. Στὴν φωτογραφία ἡ μούμια τοῦ Φαραὼ Α΄, τῆς 19ης δυναστείας, ποὺ ἐκτίθεται στὸ Μουσεῖο τοῦ Λοῦξορ τῆς Αἰγύπτου.

τοῦ κέδρου, ποὺ εἶχον εἰσάγει πρωτύτερα. Τόσον δὲ μεγάλην δύναμιν ἔχει τὸ λάδι τοῦ κέδρου, ὥστε βγάζει ἔξω μαζί διαλελυμένα ἔντερα καὶ σπλάγχνα. Τὰς σάρκας τὰς διαλύει τὸ νίτρον, καὶ δὲν μένει ἄλλο τίποτα ἀπὸ τὸν νεκρὸν, παρὰ μόνον τὸ δέριμα καὶ τὰ κόκκαλα. Ὑστερον παραδίδεται πρὸς ταφὴν ὁ νεκρός.»

③ Τρίτος τρόπος ταριχεύσεως-ταφῆς νεκροῦ ἔχει ὡς ἑξῆς: «ἀφοῦ καθαρίσουν τὴν κοιλίαν μὲ συρμαίαν –φυτὸν ποὺ ἐξάγει ἀπολυμαντικὸν φάρμακον, τὴν συρμαίαν-, ξηραίνουν τὸν νεκρὸν εἰς τὸ νίτρον ἐπὶ ἑβδομήκοντα ἡμέρας καὶ ἔπειτα τὸν ἀποδίδουν γιὰ ἐνταφιασμόν». (Ἡροδότου, Ἱστορία Β΄ (Εὐτέρπη) § 86, 87, 88, μτφρ. Πάπυρος.)

④ Οἱ Πέρσες ὡς ἑξῆς κάμνουν τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν: «περικαλύπτουν τὸν νεκρὸν μὲ κηρὸν καὶ τὸν θάπτουν εἰς τὴν γῆν.»

⑤ Οἱ Βαβυλώνιοι ὡς ἑξῆς κάμνουν τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν: «Θάπτουν τοὺς νεκροὺς τῶν μὲ μέλι, οἱ θρῆνοι τῶν εἶναι ὅμοιοι μὲ τῶν Αἰγυπτίων.» (Ἡροδότου, Ἱστορία Α΄ (Κλειώ), § 140, § 198, μτφρ. Πάπυρος.)

Αὐτὰ ἰσχύουν γιὰ τὴν ταφὴν νεκρῶν στοὺς Αἰγυπτίους, Πέρσας, Βαβυλωνίους. Τὸ νίτρον ἔχει δύναμις διασπαστικὴν, ποὺ διαλύει τὰ ἔντερα καὶ τὰ σπλάγχνα, τόσο ποὺ δὲν μένει τίποτα ἀπὸ αὐτὰ στὸν νεκρὸν, παρὰ μόνον τὸ δέριμα καὶ τὰ κόκκαλα. Συνάμα δὲ ἡ διαδικασία τῆς ταφῆς αὐτῆς συμβάλλει τὰ μέγιστα στὴν διατήρησιν τῆς υγείας τοῦ περιβάλλοντος χώρου καὶ τὴν προφύλαξιν ἀπὸ μολύνσεις τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὴν ταφὴν καὶ ὁσάκις παραστῇ ἀνάγκη τοῦ ἀνοίγματος τοῦ τάφου γιὰ λόγους π.χ. ἱατροδικαστικούς, μεταφορὰς ὀστῶν κ.ἄ.

Καὶ τό... σκὴνῶμα τοῦ Βησσαρίωνα

Σχετικὰ μὲ τὸ σκὴνῶμα τοῦ νεκροῦ μοναχοῦ τῆς Μονῆς Ἀγαθωνος μετὰ τὰ ἀνωτέρω προβάλλουν τὰ κάτωθι ἐρωτήματα:

① Ἡ ταφὴ τοῦ ἔγινε μὲ τίς ὡς ἄνω ἀρχαῖες ἢ νεώτερες διαδικασίες;

② Ἡ ταφὴ τοῦ ἔγινε μὲ ἀπολυμαντικὰ φάρμακα, ὡς τὸ νίτρον κ.ἄ. γιὰ καταπολέμηση ἀσθενειῶν καὶ μολύνσεως;

Τὸ σῶμα ἑνὸς ὀρθόδοξου ἁγίου –σύμφωνα μετὰ τὴν χριστιανικὴ ἀποψη– δὲν διατηρεῖται βάσει κάποιας ἀρχικῆς διεργασίας μυνιοποίησης, ἀλλὰ θαυματουργικὰ κατὰ χάριν Θεοῦ. «Εἶδα ἓναν ἄνθρωπο σὰν νὰ ἦταν ζωντανός», δήλωσε συνταξιούχος ἱατροδικαστής, γιὰ τὸ πτώμα τοῦ μοναχοῦ Βησσαρίωνα. «Εἶμαι σίγουρος γιὰ τὸ θαῦμα» ἔσπευσε νὰ δηλώσῃ ὁ μητροπολίτης Φθιώτιδας Νικόλαος, ἐνῶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος χαρακτηρίσῃ τὸ φαινόμενο ὡς «σημεῖον τοῦ οὐρανοῦ». Στὴν φωτογραφία τὸ πτώμα τοῦ μοναχοῦ λίγες μέρες μετὰ τὴν ἐκταφὴν του, ὅταν εἶχε ἀρχίσει νὰ ἀποσυντίθεται ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπαφὴν του μετὰ τὸν ἀτμοσφαιρικὸ ἀέρα.

❸ Ἄν ὄχι, τότε πῶς ἔγινε ἡ ἐκ τοῦ τάφου τοῦ ἐξαγωγή χωρὶς κινδύνους γιὰ τὴν δημόσια ὑγεία;

❹ Ποιὸς διέταξε τὸ βγάλσιμό του ἀπὸ τὸν τάφον του, ἄνευ ἀποχωρῶντος λόγου, καὶ ἂν ἀναλαμβάνῃ τὴν εὐθύνην του, σὲ περίπτωσιν κινδύνων μόλυνσεως καὶ προσβολῆς τῆς δημοσίας ὑγείας, ὡς καὶ τῶν πολιτῶν, ποὺ ἐπισκέπτονται στὸν τάφον του;

❺ Στὴν «Ἐλευθεροτυπία» (18.11.2006) σ' ἐπιστολὴ τοῦ κ. Θωμᾶ Δασκάλου μετὰ τίτλο «Τὸ “ἅγιο” λείψανον καὶ οἱ πατέρες» ἀναγράφεται: «Τὸ ταλαιπωρημένο πτώμα τοῦ δύστυχου ἐκείνου ἱερομόναχου στὴ Μονὴ τῆς Ὑπάτης ἄρχισε νὰ ἀποσυντίθεται, νὰ ὀσφρᾷ καὶ μάλιστα νὰ γίνῃται ἐπικίνδυνον γιὰ τὴν δημόσια ὑγεία, ἐνόσω παραμένει ἀκόμα ἄταφο.» Ἐρωτᾶται: Ξαναέθαψαν τὸ πτώμα καὶ πότε;

❻ Τὸ ἄνοιγμα τοῦ τάφου τοῦ καὶ τὴν ἐξαγωγή τοῦ σκηνώματος, γιὰ νὰ τὸ προσκυνήσουν διέταξαν οἱ καθ' ὕλην ἀρμοδίους ὑπηρεσίαι τῆς Πολιτείας; Ἐγίνε πρακτικὸ καὶ ἔκθεσι;

❼ Κατὰ τὰ ἰσχύοντα, «γιὰ νὰ χαρακτηρισθῇ κάποιος ἅγιος, πρέπει νὰ περάσουν 100-200 χρόνια, νὰ κάμῃ ἀποδεδειγμένα θαύματα καὶ νὰ ἀποφανθοῦν περὶ τούτου μικροὶ καὶ μεγάλοι σύνοδοι καὶ δὲν γίνῃται ἀνακήρυξις “ἁγίου” ἀπὸ τὴν μιὰ μέρα στὴν ἄλλην». Κάτι τέτοιο στὴν προκειμένη περίπτωσιν δὲν συνέβη.

❽ Στὴν ἀνακήρυξιν ἑνὸς ὡς ἁγίου ἡ Πολιτεία δὲν ἔχει γνῶμη; Οἱ ἀρμοδίαι ὑπηρεσίαι δὲν ἀποφαίνονται περὶ αὐτοῦ;

❾ Οἱ ἀρμοδίαι ὑπηρεσίαι τῆς Πολιτείας γιὰτί δὲν ἐπεμβαίνουν πρὸς προστασίαν τῆς δημοσίας ὑγείας, ἀλλὰ καὶ σεβασμὸ τοῦ Ἑλλήνος πολίτη, ποὺ εὐκόλως ἔλκεται ἀπὸ τὸ μεταφυσικὸ καὶ πειθόμενος καταλήγει φετιχιστής;

Σωτήριος Ν. Φλέκκας

ΠΟΛΗ, ΠΟΛΙΤΗΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

τὸ σημερινό μας καθημερινὸ λεξιλόγιο ἡ λέξις *Πολιτισμός* εἶναι πολυαγαπημένη καὶ ἀπαντᾶται συχνὰ μὲ ὅλα τὰ παράγωγά της, ὅπως *πολιτιστικός, πολιτισμικός, πολιτισμένος*, μὲ τὶς πολλὰ καὶ διάφορες ἀποχρώσεις τους. Σήμερα πολιτισμὸ ἐννοοῦμε ὅλες τὶς πνευματικὲς ἀλλὰ καὶ ὑλικὲς ἐπιτεύξεις τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ σύνολο αὐτῶν τῶν ἐπιτεύξεων χαρακτηρίζει κάθε ἀνθρώπινη ἢ κοινωνικὴ ἐποχὴ. Οἱ πνευματικὲς δραστηριότητες καὶ ἡ ἀνάπτυξή τους σὲ καλὰς τέχνες κ.λπ. εἶναι γιὰ μᾶς σήμερα Πολιτισμός.

Οἱ ἀρχαῖοι μας δὲν χρησιμοποιοῦσαν τὴ λέξις πολιτισμός μὲ τὴ σημερινή ἔννοια, ποὺ δί-
νουμε ἐμεῖς. Γιὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες *Πολιτισμός* ἦταν ἡ συμμετοχὴ τους στὴν πολιτικὴ
ζωή. Γι' αὐτοὺς πολιτισμός ἦταν νὰ πολιτεύεται κανεὶς ἢ νὰ ἀνακατεῖται στὴν πολιτικὴ,
ἥτοι στὰ κοινὰ καὶ τὴ ζωὴ τοῦ συνόλου τῶν πολιτῶν καὶ τῆς πόλης.

ΚΟΡΑΪΣ, Ο ΠΛΑΣΤΗΣ ΤΗΣ ΛΕΞΗΣ

Σήμερα γνωρίζουμε, πῶς πλάστηκε ἡ τωρινή μας λέξις καὶ ἔννοια πολιτισμός.
Πλάστης της εἶναι ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς, καὶ τοῦτο ἔγινε τὸ ἔτος 1829. Τοῦτο
μαρτυροῦν οἱ ἐπιστολὲς ποὺ ἀντήλλαξε μὲ τὸν Ἀλέξανδρο Βασιλείου στὶς ἀρ-
χὲς τοῦ 19ου αἰῶνα: «Δὲν μὲ φαίνεται ἄτοπον νὰ βαπτίσωμεν τὴν *civilisation*
πολιτισμόν.»

Ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς, ὁ μεγάλος δάσκαλος τοῦ Γένους, γεννήθηκε στὴ Σμύρνη καὶ ἡ
καταγωγὴ τοῦ πατέρα του ἦταν ἀπὸ τὴν Χίο. Ἐξῆσε περισσότερο στὸ Παρίσι καὶ πέθανε
ἐκεῖ (1748-1833). Οἱ Γάλλοι λίγο πρὶν τὴ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση (1789) ἔπλασαν τὴ λέξις
civilisation μὲ τὴν ἔννοια τοῦ ἐκπολιτίζω τὸ λαὸ ἢ ἄτομα τὰ ὁποῖα βρίσκονται σὲ κατώτερο
πνευματικὸ ἐπίπεδο, πρῶγμα ποὺ ἔκανε ἡ ἐπανάστασή τους.

Οἱ Λατίνοι/Ρωμαῖοι εἶχαν τὴ λέξις *civis*, ποὺ σημαίνει ὁ πολίτης, καὶ *civilis* εἶναι τὸ ἐπίθετο
πολιτικός. Αὐτὲς προήλθαν ἀπὸ τὸ ἐλληνικὸ ρῆμα *ἔζομαι* (μὲ δασεῖα), ὁπότε προφερόταν
σέζομαι. Αὐτὸ ἐξελίχθηκε σὲ *καθέζομαι* καὶ ἀργότερα ἔγινε *κάθημαι* = μένω. Τὸ λατινικὸ
ρῆμα ἔγινε *sedeo* = κάθομαι, τὸ γαλλικὸ *s'asseoir* καὶ τὸ ἀγγλικὸ συντομευμένο ἀπὸ σέζομαι
σὲ *sit*, ἀπ' ὅπου ἔγιναν τὸ *site* = ἔδρα, θέσις καὶ *city* = πόλις (ὅπου μένει κανεὶς).

Μὲ αὐτὸ τὸ σκεπτικὸ, *civis/civilis* – πόλις/πολίτης, ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς ἔπλασε τὴ
σημερινή μας λέξις πολιτισμός στὴ δεκαετία τοῦ 1820, ἐνῶ ἡ Ἑλλάδα δὲν εἶχε ἀκόμη
ἀνακηρυχθῇ ἀνεξάρτητο κράτος (1830). Ἔτσι ἀπὸ τὴν ἔννοια τοῦ γαλλικοῦ *civilisation*
(ἀργότερα οἱ Ἄγγλοι τὴν πῆραν πανομοιότυπη) πλάστηκε πολὺ εὐστοχα ἡ νέα μας ἔν-
νοια τῆς λέξεως πολιτισμός.

ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ὁ ἀρχαῖοι μας, οἱ πολλοὶ –οἱ ἀγγλόφωνοι σήμερα τοὺς ὀνομάζουν *HOI POLLOI*
= χεῖ πολλοί– ἔκαναν τὴν πόλις, ἀπὸ ὅπου ἔγινε ὁ πολίτης. Γιὰ νὰ κυβεργᾷς
τοὺς πολλοὺς πολίτες, χρειάστηκε ἡ πολιτικὴ τέχνη, καὶ ἀφοῦ παραλείψαμε
τὴν τέχνη, τὸ ἐπίθετο οὐσιαστικοποιήθηκε καὶ γεννήθηκε ἡ *Πολιτικὴ*. Κατὰ τὸν

ίδιο τρόπο ή γραμματική τέχνη μᾶς δώρισε τή Γραμματική καί τὸ δημοτικὸ (τοῦ δήμου, τοῦ λαοῦ) σχολεῖο μας εἶναι τὸ σημερινὸ Δημοτικόν. Ἡ λέξις *Πολιτική* σήμερα πέρασε σ' ὅλες τὶς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας καὶ ἔγινε μία κοσμοπολίτικη λέξις μὲ διεθνή ἀκτινοβολία καὶ κύρος.

Ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς ἦταν πολὺ προσεχτικὸς στὴν πλαστικὴ καὶ γλωσσικὴ του τέχνη. Ζύμωσε ἑλληνικὰ τὴν πόλιν, τὸν πολίτην καὶ τὴν πολιτικὴν καὶ ἔπλασε/γέννησε θαυμαστὰ τὸν πολιτισμὸν μας. Ἡ νέα μας λέξις πολιτισμὸς ἀκόμη μέχρι καὶ σήμερα πλάθεται ἐνεργά, γιὰ νὰ προσδιορίσῃ τὴν ἱστορίαν, τὴν ἐξέλιξιν καὶ περισσότερον τὰ ἐπιτεύγματα ἐνὸς ἔθνους μὲ τὴν καλλιέργειαν τῆς γνώσεως, τῆς νόησεως καὶ ὅλων τῶν ἐπιστημῶν σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς ἀνατολίτικας ἰδέας τῆς μισαλλοδοξίας καὶ τοῦ φανατισμοῦ. Ἡ πολιτικὴ καὶ οἱ πολιτικοί, ποὺ δὲν κατευθύνουν τὶς δυνάμεις τοὺς πρὸς τὸν πολιτισμὸν, ποὺ δὲν εἶναι ἄξιοι τοῦ ὀνόματός τους. Στὰ Ἑλληνικὰ τοῦλάχιστον οἱ λέξεις *Πόλις*, *Πολίτης*, *Πολιτική* καὶ σήμερα *Πολιτισμὸς* θὰ πρέπει νὰ εἶναι πολὺ στενὰ συνυφασμένες, γιὰτὶ ὁ ῥόλος τοὺς εἶναι θεμελιώδης στὴ δημόσια ζωή. Ἡ πόλις καλλιεργεῖ καὶ τὰ ἰδανικά, ποὺ θὰ ἐξυψώνουν τὸν ἄνθρωπον, ὥστε νὰ παράγῃ πολιτισμὸν.

ΚΑΙ ΜΙΑ ΣΥΓΚΡΙΣΗ

τὰ Ἀγγλικά ἡ συχνότητα χρήσεως τῆς λέξεως *civilisation* δὲν εἶναι ἴδια μὲ τὴ δική μας πολιτισμὸς. Οἱ ἀγγλόφωνοι προτιμοῦν τὴ λέξιν *culture* (ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ ῥῆμα *καλλιεργῶ* ἔγινε τὸ λατινικὸν *colere*). Στὰ Ἑλληνικὰ τὴν κάναμε *κοιλοτούρα*, ποὺ ἡ χρῆσις τῆς εἶναι περιορισμένη λόγῳ τῆς μὴ καλλιτέλειας καὶ τῆς ἔλλειψης σαφήνειας τῆς λέξεως, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ γεννήσῃ ἐπίθετο ἀποδεκτό. Θὰ λέγατε *κοιλοτουρισμός*;

Κάναμε ὅμως τὸν *κοιλοτουρισμὸν* νὰ σημαίνῃ ἀντίθετα σχεδὸν πράγματα. Τὸ ἐπίθετο ὅμως *cultural* ἔμεινεν τὸ βγάλαμε ἀπὸ τὸν πολιτισμὸν καὶ τὸ λέμε σήμερα *πολιτισμικός* καὶ δηλώνουμε μὲ αὐτὸ τὴν πνευματικὴν καλλιέργειαν τοῦ πολιτισμοῦ, ἐνῶ τὸ ἐπίθετο *πολιτιστικός* δηλώνει τὸ σύνολον τῶν δραστηριοτήτων τοῦ πολιτισμοῦ.

Στὴν Αὐστραλία ἔχουμε καὶ τὸν πολυπολιτισμὸν, ποὺ στὰ Ἀγγλικά ἀπὸ τὸ *culture* ἔγινε *multiculturalism*, γιὰ νὰ δηλωθῇ ἡ συνύπαρξις ἀνθρώπων νοηματικῶν εἰρημῶν καὶ δὲν εἶναι κατανοητὴ ἀπὸ τὸ εὐρὸν κοινὸν τῆς Αὐστραλίας. Εἶναι μία γλωσσικὴ πλαστικὴ ἀτυχία χωρὶς κανένα εὖηχο στοιχεῖον. Κατὰ τὴν κρίσιν μου εἶναι μία πράγματι ἀκομψὴ καὶ ἀκαλαίσθητη λέξις, καὶ κανένας δὲν μπορεῖ νὰ καυχῇ ὅτι εἶναι ἕνας... μουλτικουλτουραλιστής! Ἐνῶ, ἐὰν δοῦμε τὴν εὖηχην, καλαίσθητην καὶ περιεκτικὴν λέξιν *δημοκρατία* –μὲ ὅποια χρώματα στὴ χρῆσιν τῆς–, ἔχει καταλάβει ὅλον τὸν κόσμον σήμερα, καὶ ὅλοι θέλουν καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ ὀνομάζωνται *δημοκράτες*. Σήμερα ἡ δημοκρατικὴ παιδεία σ' ὅλον τὸν κόσμον ἔχει στιγματίσει τὸν παγκόσμιον πολιτισμὸν. Καὶ μόνον μία ἑλληνικὴ λέξις μπορεῖ ἀπὸ μόνῃ τῆς νὰ παράγῃ Πολιτισμὸν!

Θωμᾶς Γ. Ἡλιοπούλος
Φιλολόγος, Μελβούρνη

ΤΕΡΑΣΤΙΟ «ΜΟΥΣΕΙΟ» ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ Η ΛΕΣΒΟΣ

Προϊστορικό εργαστήριο 180.000 ετών

Όλυμπος αποτελεί τη δεύτερη υψηλότερη κορυφή της Λέσβου, και η ύπαρξή του έχει συνδεθεί με το θρύλο των ποιμενικών θεών και των νυμφών. Μέχρι πρόσφατα παρ' όλο το ενδιαφέρον των αρχαιολόγων δεν είχε εντοπιστεί κάποιο εύρημα, για να τον επιβεβαιώνει. Καθώς φαίνεται, χρειαζόταν περισσότερος χρόνος αλλά και επιμονή, από φυσιodίφες αυτή την φορά, για να έρθουν στο φως τα πρώτα στοιχεία, που οδηγούν στη σταδιακή επανεξέταση της αρχαιολογικής σημασίας του όρους. Ο κύριος Μάκης Άξιωτης, ιατρός – ιστοριοδίφης, που μās έχει παραχωρήσει και κατά το παρελθόν αποκαλυπτικές πληροφορίες για την προϊστορική Λέσβο ως αποτέλεσμα των πολυετών έρευνών του στην ύπαιθρο του νησιού, συνεισφέροντας σημαντικά στο έργο των αρχαιολόγων, μās ενημερώνει αυτή την φορά για τα σημαντικά ευρήματα, που εντοπίστηκαν στο όρεινό έδαφος του Όλύμπου.

Μετά από έρευνες στη δυτική απόκρημνη πλευρά του Όλύμπου εντοπίστηκε όστρακο από άγγείο, που πιθανόν ανήκει στη Μέση Χαλκοκρατία. Στην κορυφή εντοπίστηκε κομμάτι από άγγείο και ένα χάλκινο έλασμα. Το όστρακο προέρχεται από πυθμένα άγγείου και φέρει στην έξω επιφάνεια μελανή χρώση. Έντοπίστηκαν επίσης λείψανα αρχαίας εγκατάστασης και άφθονη κεραμική. Άβαφης κεραμική κυρίως από κόκκινο πηλό σε μεγάλη ποσότητα, που αποτελείται από όστρακα μεγάλων και μικρών χρηστικών αγγείων και πιθαριών. Ανάμεσά τους όστρακο από χείλος μελαμφοϋς άγγείου και άλλο ένα μικρότερο με χρώση και στις δύο επιφάνειες. Έντοπίστηκαν επίσης θεμέλια, που συνθέτουν ένα μεγάλο ανάλημμα ή περίβολο, και μέσα σε αυτό τα θεμέλια άλλου κτίσματος, που πρόκειται για ιερό κορυφής ή

Πυθμένας καὶ τμήματα ἀγγείων, ποὺ ἐντοπίστηκαν στὸ ὄρος Ὀλυμπος τῆς Λέσβου καὶ πιθανὸν ἀνήκουν στὴ Μέση Χαλκοκρατία.

παρατηρητήριο. Νὰ σημειωθῇ, ὅτι στοὺς κάμπους ποὺ περιβάλλουν τὸ βουνὸ ἔχουν ἐντοπιστῇ κατὰ τὸ παρελθὸν οἰκιστικὰ λείψανα. Ὅπως ἀναφέρει ὁ κύριος Ἀξιῶτης, ἂν κατὰ τὴ συνέχιση τῶν ἐρευνῶν ἐντοπιστοῦν κεφαλάρια ἀπὸ εἰδῶλια, τότε ἀσφαλῶς θὰ μιλάμε γιὰ ἱερὸ κορυφῆς.

Ἀστεροσκοπεῖο στὸν Λεπέτυμνο!

κριβῶς ἀπέναντι, στὸ ὄρος Λεπέτυμνος, τὸ ψηλότερο βουνὸ τῆς Λέσβου (μὲ τὸν Ὀλύμπο νὰ ἀκολουθῇ), ἔχουν ἐντοπιστῇ παραπάνω ἀπὸ 12 ἀρχαῖες θέσεις. Ἡ μορφολογία του, μακρόστενο καὶ μὲ πολλὰ πλατώματα, βοήθησε στὴ διάσωση καὶ τὸν ἐντοπισμὸ πολλῶν εὕρημάτων, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ ἀπόκρημνο ἔδαφος τοῦ Ὀλύμπου. Οἱ ἀρχαῖες θέσεις, ποὺ ἐντοπίστηκαν στὸ Λεπέτυμνο, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στραμμένες πρὸς τὸν οἰκισμὸ τῆς Πελοπίης καὶ οἱ ὑπόλοιπες πρὸς τὸν Βορρᾶ. Ἡ κυριώτερη θέση εἶναι ἐκεῖνη ὅπου βρίσκεται σήμερα τὸ ἐξωκκλήσι τοῦ Προφήτη Ἡλία, ἕνας βράχος διαμορφω-

Τὸ βέλος δείχνει τὸ σημεῖο στὸ ὄρος Ὀλυμπος τῆς Λέσβου, ὅπου ἀκριβῶς ἐντοπίστηκαν τὰ εὐρήματα. Ἀρχαῖο παρατηρητήριο ἢ ἱερό; Οἱ ἔρευνες συνεχίζονται.

μένος μὲ στηθαῖα γιὰ τὸν Βοριᾶ καὶ ποὺ ἐπρόκειτο σύμφωνα μὲ ἀρχαῖες μαρτυρίες γιὰ ἀστεροσκοπεῖο. Ἀκριβῶς ἀπὸ κάτω, στὴν βάση τοῦ βράχου καὶ πρὸς τὰ νότια, ὑπάρχει ἓνα μεγάλο πλάτωμα γεμᾶτο ἀπὸ ὄστρακα κεραμικῆς, προερχόμενα ἀπὸ ἄγγεῖα, πιθάρια μὲ χρῶμα καὶ διάφορες λαβές. Στὸ ἴδιο σημεῖο ὅμως ἐντοπίστηκαν καὶ πέντε κεφαλάρια ἀπὸ εἰδώλια, ὅπου τὰ δύο ἀπὸ αὐτὰ ἀναπαρίσταναν θεὰ ποὺ ἔφερε μακρόστενο καπέλλο μὲ πέπλο. Ἐνα τρίτο εἰδώλιο ἦταν καθαρὰ ἀνδρικό καὶ ἔφερε κάπα. Πιθανότατα ἐκεῖ στὴν κορυφὴ νὰ ἦταν τὸ Μαντεῖο τοῦ Λεπέτυμνου καὶ τὸ ἀστεροσκοπεῖο, ποὺ ἀναφέρεται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς.

Ὁ Λεπέτυμνος ὑπῆρξε ἥρωας τῆς ἀρχαίας Μήθυνας καὶ εἶχε μαντεῖο, ποὺ λατρευόταν σὲ κάποιο ἱερὸ κορυφῆς. Εἶναι ὅμως πιθανὸ νὰ ἐπρόκειτο καὶ γιὰ τὸ ἱερὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, ποὺ ἐπίσης βρισκόταν στὸν Λεπέτυμνο καὶ οἱ ἀρχαιολόγοι τὸ ἀναζητοῦν.

Συνεχίζοντας τὶς ἔρευνές του στὴ λεσβιακὴ ὑπαιθρο ὁ Μάκης Ἀξιῶτης ἐντοπίζει ἀποκλειστικὰ στὴν περιοχὴ τῆς ἀρχαίας Ἐρεσοῦ ὀρθογώνιες πλάκες καὶ ὀρθογώνιους λιθόπλινθους, ποὺ φέρουν ἀνάγλυφα πέλματα, προκαλώντας τὴν ἀπορία τοῦ ἰδίου καὶ τῶν ἀρχαιολόγων. Εἰκάζεται ὅτι πρόκειται γιὰ ἀπόθεση ἀφιερωμάτων ἀνθρώπων, ποὺ ἔπασχαν ἀπὸ παθήσεις στὰ πόδια. Ποιὰ ἦταν ὅμως ἡ θεά, στὴν ὁποία ἔκαναν τὰ ἀφιερῶματα, καὶ γιατί ἡ ὑπαρξὴ τους περιορίζεται στὴν ἐν λόγω περιοχὴ; Τὸ συγκεκριμένο θέμα εἶναι ἀκόμη πρὸς διερεύνηση. Ἐντύπωση ὅμως προκαλεῖ καὶ ὁ ἐντοπισμὸς «θυρίδων» μέσα σὲ βράχους, σὲ ἀρκετὲς θέσεις στὸ νησί.

Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικὰ τὸ ὕψωμα «Φονιάς» πάνω ἀπὸ τὸν οἰκισμὸ τοῦ Σκαλοχωρίου, ὅπου βρίσκεται ἀρχαῖο ὄχυρό. Ἐκεῖ ἐντοπίστηκε σκαλισμένη σὲ βράχο μία τέτοια θυρίδα, στὴν ὁποία πρέπει νὰ ἐναπόθεταν ἀφιερῶματα σὲ κάποια θεά. Ἄλ-

Όστρακα πανάρχαιας κεραμικής.

λες δύο λαξευμένες θυρίδες, μεγάλες σε μέγεθος και άψιδωτές, έχουν βρεθῆ στο βόρειο τμήμα του νησιού, στη θέση «Βαφειός». Γύρω από την περιοχή έχουν εντοπιστῆ κτίσματα κάποιου αρχαίου οικισμού. Όπως αναφέρει ὁ Μάκης Ἀξιώτης, οἱ θυρίδες ἀποκαλύπτουν ἓνα εἶδος ἀρχαίας λατρείας στὴν ὕπαιθρο· καὶ εἶναι ἀναγκαῖο νὰ γίνῃ μία ὠλοκληρωμένη ἔρευνα γιὰ τὶς θεότητες ποὺ λατρεύτηκαν στὸ νησί καὶ νὰ καταγραφοῦν οἱ τοποθεσίες, ὅπου ἐλάμβαναν χώρα οἱ λατρεῖες. Γιὰ παράδειγμα δὲν ἔχει ἀκόμη ἐντοπιστῆ τὸ Ἱερὸ Τέμενος τῆς Μήθυμνας, μεγάλης ἀρχαιολογικῆς σημασίας, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἱεροὶ χώροι λατρείας.

Παλαιολιθικὸ Ἔργαστήριο 180.000 ἐτῶν

Ο Ἀξιώτης ἐπεσήμανε, ὅτι δὲν ἔχει γίνῃ συστηματικὴ καὶ ὠλοκληρωμένη ἔρευνα καὶ γιὰ τὴν προϊστορία τῆς Λέσβου, παρ' ὅλο τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ δείχνουν στὸν προσωπικὸ τους χρόνο οἱ νέοι ἀρχαιολόγοι. Αὐτὸ συμβαίνει, γιὰτὶ οἱ ἀρμόδιες προϊστάμενες ἀρχὲς τοὺς περιορίζουν σὲ «σωστικές» ἀνασκαφὲς κυρίως μέσα στὴν πόλη. Στὴ Λέσβο ἔχει ἐντοπιστῆ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἐργαστήρια κατασκευῆς παλαιολιθικῶν ἐργαλείων, ὄχι μόνο τῆς Ἑλλάδας ἀλλὰ καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Χρονολογήθηκε ἀπὸ σπουδαίους ξένους προϊστοριολόγους στὰ 180.000 μὲ 200.000 π.Χ.! Βρίσκεται στὴν θέση Ροδαφνίδια, κοντὰ στὸν οἰκισμό Λισβόρι, ὅπου ὑπάρχουν θερμὲς πηγές. Πρόκειται γιὰ ἓναν τεράστιο λιθῶνα μὲ διάσπαρτα ἐργαλεῖα (λεπίδες, ξέστρες, πριόνια κ.ἄ.), κατασκευασμένα ἀπὸ πυριτόλιθο. Παλαιολιθικὰ ἐργαλεῖα ἐντοπίστηκαν καὶ στὴ θέση «Φτερό», ὅπου ἐκεῖ, μιᾶς καὶ δὲν ἐντοπίστηκε στὸν περιβάλλοντα χώρο τὸ ὕλικὸ μὲ τὸ ὁποῖο κατασκευάστηκαν, φαίνεται νὰ χρησιμοποιήθηκαν ἐπὶ τόπου καὶ νὰ ἀφέθηκαν στὴ συνέχεια σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο. Οἱ σπηλιὲς ποὺ περιβάλλουν τὴν περιοχή, εἶναι πολὺ πιθανὸ νὰ μποροῦν νὰ δώσουν σημαντικὸ ὕλικὸ ἔρευνας. Όμως βασικὴ προϋπόθεση γι' αὐτὸ ἀποτελεῖ ἡ ἐκδήλωση ἐνδιαφέροντος ἀπὸ τὶς ἀρμόδιες ἀρχὲς, ποὺ ἀρκέστηκαν, ὅταν ἔγινε ἡ ἀνακάλυψη καὶ στὴ συνέχεια ἡ παραλαβὴ τῶν ἐργαλείων, στὸν χαρακτηρισμὸ «τεμάχια πυριτόλιθου», τὴν ἴδια στιγμὴ ποὺ κορυφαῖοι ἐπιστήμονες ἔκαναν λόγο στὶς ἀνακοινώσεις τους γιὰ ἓνα μοναδικὸ ἐργαστήριό παλαιολιθικῶν ἐργαλείων.

Ταξιαρχούλα Λαδᾶ

ΑΝΑΣΚΕΥΑΣΤΕΣ ΤΩΝ... ΔΙΚΩΝ ΤΟΥΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ!

ητροπολίτες επιστρατεύθηκαν, για να ανασκευάσουν... τὰ ἱερά τους κείμενα (!), πού ὑβρίζουν καί συκοφαντοῦν τοὺς Ἑλληνες, μετὰ τὴν ὀλοσέλιδη δημοσίευση τῆς ἐφημερίδας «Espresso», στὸ φύλλο τῆς 6ης Φεβρουαρίου, ὅπου ὁ ἀρχισυντάκτης τῆς κ. Κώστας Ζαφειρίου παρουσίασε τὸ μόλις ἐκδοθὲν βιβλίο μας «Τὰ ὑβριστικὰ κατὰ τῶν Ἑλλήνων κείμενα τῆς Ὁρθοδοξίας. (Ὅσα ἐγκρίνει καὶ χρησιμοποιεῖ σήμερα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος)». (Βλ. **φωτοτυπία στὴν ἔναντι σελίδα**).

Ἀλλὰ ὁ ἀνασκευαστικὸς λόγος τῶν δύο ἐπιστρατευθέντων ἀρχιερέων (Ἡλείας κ. Γερμανοῦ καὶ Σύρου-Τήνου κ. Δωροθέου) ἦταν πράγματι ἀναλόγου ἐπιπέδου μὲ ἐκεῖνο τοῦ ποιμνίου τῶν πιστῶν τους, τῶν μακάριων «πτωχῶν τῷ πνεύματι», ὅπως τοὺς χαρακτηρίζει ὁ Ἰησοῦς (πού κρατοῦνται σὲ πλήρη ἄγνοια τοῦ τί γράφουν τὰ ἱερά τους κείμενα).

Ὁ μὲν πρῶτος, ἀφοῦ ἐπικρίνει τὸν «Δ», «διότι μὲ τὶς ἀπόψεις του πολεμáει τὴν χριστιανικὴ πίστι», μᾶς κατηγορεῖ ὅτι «ἀπομονώνουμε ἐλάχιστες φράσεις» τῶν ὑβριστικῶν κειμένων (ἂν καὶ στὸ βιβλίο μας οἱ φράσεις αὐτὲς ὑπερβαίνουν τὶς πεντακόσιες). Ἐπίσης ἀποφαίνεται, ὅτι «τόση προχειρότητα καὶ ἄγνοια τοῦ νοήματος τῶν κειμένων τῆς Ἁγίας Γραφῆς οὔτε μαθητὴς τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου (!) δὲν θὰ ἔδειχνε» (ἂν καὶ στὸ βιβλίο δὲν ἀσχολούμεθα καθόλου μὲ τὸ «νόημα τῶν κειμένων», ἀπλῶς τὰ παραθέτομε πιστὰ ἐντὸς εἰσαγωγικῶν χωρὶς κανένα σχόλιο). «Κρῖμα!» ἀναφωνεῖ ὁ καλὸς ἀρχιερέας, βάζοντάς μας σὲ ἀδυναμία νὰ καταλάβουμε, πὺ κολλάει αὐτὸ τὸ ἐπιφώνημα: στὸ ὅτι τὰ δημοσιεύσαμε χωρὶς δικές μας κρίσεις ἢ στὸ ὅτι ἀποφύγαμε νὰ τὰ συνοδεύσωμε μὲ δικὰ μας σχόλια (συντριπτικὰ κατ' ἀνάγκην γιὰ τὸ αἶσχος αὐτὸ τῆς κατὰ συρροὴν ἐξυβρίσεως τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ).

Ὁ δὲ μητροπολίτης Σύρου-Τήνου περιορίζεται στὴν παλιὰ «καραμέλλα», ὅτι δηλαδὴ οἱ ὕβρεις ἔχουν στόχο τοὺς «εἰδωλολάτρες», μολονότι στὰ κείμενα πού περιέχονται στὸ βιβλίο ὑβρίζονται ρητῶς καὶ σαφέστατα οἱ Ἑλληνες ὡς λαὸς ἀλλὰ καὶ ὀνομαστικῶς πρόσωπα Ἑλλήνων, πού τὰ ἔργα τους δὲν συνδέονται μὲ καμμιά θρησκευτικὴ πίστι, ὅπως μαθηματικοὶ (Εὐκλείδης), ἱατροὶ (Γαληνός, Ἱπποκράτης), καλλιτέχνες (Καλλικράτης), ποιητὲς (Ὅμηρος, Σαπφώ) κ.λπ. κ.λπ.

Κρῖμα! ἂς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ ἀναφωνήσωμε κι ἐμεῖς μπροστὰ στὸ τραγικὸ θέαμα μιᾶς «Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», πού ἐπιμένει ἀκόμη, μὲ ἐπιχειρήματα πού τὴν γελοιοποιοῦν νὰ εἶναι «Ἐκκλησία τῶν Ὑβριστῶν τῆς Ἑλλάδος».

Δημ. Ι. Λάμπρου

Υ.Γ. Ὁ τηλεοπτικὸς σταθμὸς ALPHA κάλεσε ἐπίμονα τὸ πρῶτ καὶ τὸ μεσημέρι τῆς Τρίτης, 6 Φεβρουαρίου, τὸν ἐκδότῃ τοῦ «Δαυλοῦ» νὰ συμμετάσχη μὲ ἄλλους προσκεκλημένους του σὲ τηλεοπτικὴ ἐκπομπὴ μὲ θέμα τὸ βιβλίο μας «Τὰ ὑβριστικὰ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπίσημα κείμενα τῆς Ὁρθοδοξίας», πού εἶχε προγραμματίσει γιὰ τὴν Τετάρτη, 7 Φεβρουαρίου. Ἀργὰ τὸ βράδυ τῆς ἰδίας μέρας ὁ ALPHA εἰδοποίησε τὸν ὑπογράφοντα, ὅτι «ὑπάρχει νέα ἀπόφαση (ποίων;), πού ματαιώνει τὴ μετάδοση τῆς ἐκπομπῆς». Τὸ θέμα καίει ὅποιον τὸ ἀκουμπᾷ, εἶναι πέρα καὶ πάνω ἀπὸ τὶς δυνάμεις τῶν προπαγανδιστῶν τοῦ διατήρητον καὶ καταρρέοντος «ἐλληνοχριστιανικοῦ ἰδεολογήματος». Προτιμοῦν νὰ σκεπάζουν τὰ ἀνομήματά τους, ὅπως οἱ γάτες τὰ περιττώματά τους. - **Δ.Ι.Λ.**

ΒΙΒΛΙΟ-ΣΟΚ για τον Άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο

Του ΚΩΣΤΑ ΖΑΦΕΡΙΟΥ

Οι Έλληνες είναι «βρομεροί, πανόβλοι, μιαινοί, σάτυροι, μαυροί, πιο κακοί από τα ζώα, κυλούνται με πόρους και ροσάδες, είναι αιμομίκτες με τις μιάρες και τους οδύφους τους, χειρότεροι από τα γυροφάνια που πασολέβονται με παμπρόματα». Οι χαρακτηρισμοί αυτοί ανήκουν στον Άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο. Και τι έλεγε ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος στα παιδιά: «Παδιά, να υπακούετε στους γονείς σας, σύμφωνα με το θέλημα του Κυρίου... Όμως όταν ο γονιός είναι Έλληνα ή αιρετικό, τότε το παιδί δεν πρέπει να υπακούει» («Εκ των επιστολών προς Εφεσίους», Ομιλία 21, παρ. α).

Όλα αυτά αλλά και άλλες αναφορές σε εκκλησιαστικά κείμενα δημοσιεύονται σε βιβλίο που κυκλοφορεί με τίτλο: «Τα υβριστικά κατά των Ελλήνων επίσημα κείμενα της Ορθόδοξης» (απόδοσης «Διαλόγος»). Στον πρόλογο του βιβλίου ο εκδόσης Δημήτρης Λαμπρόπουλος κάνει λόγο για «κρίσιμους αντιλήψεις» και τονίζει ότι «η Εκκλησία της Ελλάδος όχι μόνο δεν έχει αποκηρύξει κανένα από τα κείμενα αυτά, αλλά και τα χρησιμοποιεί στη λειτουργία της, στην Κατήχησή της και στη Λειτουργική της». Επίσης, αναφερόμενος στα κείμενα αυτά, τονίζει ότι «πρόκειται για συλλογή διολιτριμμένων "φτυνών", για καταγραφή ενός απεικονιστικού οπτικού βύθρου, ουκορονοιών, απειλών, σφειδωμένων, επίσημων κατασκευαστικών κινήσεων κατάφωτος, αντιθερησπορής, σφοδρικής και ακρότητας απόδοσης όλων των ειδών, που ξεχειλίζουν από μίσος, όργισμα, απάθεια και ολοκληρωτικά απόρριψη παντός Ελληνικού».

Στο σύστημα μπάνον και οι κληρικοί: «Όμως με διαρκή και απεριόριστη υποχώρηση εναντίον της Εκκλησίας της Ελλάδος όλοι οι Έλληνες κληρικοί εξαπολύουν οσάνδον καθημερινά την επίθεση αυτή και όλοι οι Έλληνες πιστοί την υφίστανται επί αιώνες χωρίς ποτέ κάποιος να αντισταθεί στο

«Αιμομίκτες και χειρότεροι από τα γουρούνια είναι οι Έλληνες»

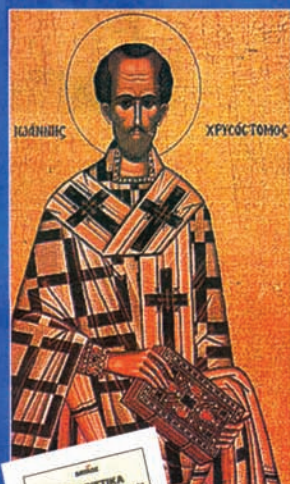

Μητροπολίτης Ηλείας Γερμανός.

«ΑΠΙΣΤΕΥΤΗ ΠΡΟΧΕΙΡΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ»

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ Ηλείας κ. Γερμανός, αφού τονίζει ότι το περιοδικό «Διάλογος» με τις απόψεις που πολεμάει την χριστιανική πίστη, δηλώνει μετέπειτα: «Είναι ορθολογικό λάθος να απορρίπτονται οι «Διαλόγος» «έλαστικές φράσεις» τους και να ισχυρίζεται ότι οι Πατέρες της Εκκλησίας είναι υβριστές των Ελλήνων, όταν καταγράφουν παγκοσμίως βέλτονα το αντίθετο. Είναι γνωστό ότι ο Μέγας Βασίλειος έχει ειδική πραγματεία για το πώς οι χριστιανοί νέοι θα υφίστανται από την αντανάγκη των κινήσεων των αρχαίων Ελλήνων. Ο αγιογράφος του περιοδικού είναι υπεύθυνος ασπασμίας και αποτελεί καταγραφή προσηύχων διατηρημένων της αλήθειας και οικονομίας του φαινομένου της χριστιανικής πίστης. Είναι πλήρης διατηρηθείσας της αλήθειας όσα γράφονται στον «Διάλογο» περί των αναφορών ως προς: «Πρόξενος των Αποστόλων» κα' 28-29. Επίσης αυτά που γράφει το βιβλίο για να μην οι λαοί και τον Αποστόλη: «Διαλόγος» κα' 28-29. Καταγράφονται από τους Ιουδαίους ο Πάπας ότι κανένας από τους νυν Ιουδαίους Έλληνες και άρα εξεβλήθη τα κεί τους. Κρίμα! Τότε προχειρότητα προσέγγισης και άνοιξη του κοινού των κινήσεων της Αγίας Τроицы στο μίσος και θυμωτική απάθεια δεν θα έδρανε. Επίσης είναι γνωστό ότι από αυτή ομιλία και τους Έλληνες συνάδους αναγράφεται ότι στους Έλληνες την καταγωγή Κυριακή της Ορθοδοξίας στις Ελληνικές εκκλησίες».

παράκληση». Στο βιβλίο αναφέρεται επίσης ότι στο Σπινόζα Οικουμενικός Σύνοδος της Ορθόδοξης (1878 μ.Χ.) περιέχονται «οι Επτά Αποδοχές» κατά του Ελληνισμού και τα στοιχεία αυτά διαβάζονται κάθε χρόνο την Κυριακή της Ορθοδοξίας στις Ελληνικές εκκλησίες».

Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος. Αρσενάρι: Το επίσημο βιβλίο με τίτλο «Τα υβριστικά κατά των Ελλήνων επίσημα κείμενα της Ορθόδοξης».

Espresso ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ

Οι επτά αναθεματισμοί που διαβάζονται την Κυριακή της Ορθοδοξίας και ο Μέγας Βασίλειος

Το 2002 ο τότε Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κωστής Στεφανόπουλος ενημερώθηκε γι' αυτόν τον υποστηρικτή για τους αναθεματισμούς και σε απαντητική του επιστολή ανέφερε: «Οι αναθεματισμοί κληρ. κατά των Ελλήνων εγκρίθηκαν καταβροχθίζοντας με ορθόδοξο στόμα τον Ιωάννη» («Προς τους νέους»). Στα λειτουργικά βι-

βλία, αυτά που διαβάζουν καθημερινά οι ιερείς στις εκκλησίες της Ελλάδος, περιλαμβάνονται, πάντα σύμφωνα με το βιβλίο, όψεις κατά των Ελλήνων: «Ισάον Ελλήνων απειρώσαντων ματιών» (δολοφία, έκαναν σάλας κάθε ματιών των Ελλήνων, «Μπασιόν»); «Και εξολοθρεύσας Κρίτες» (Παλαιά Διαθήκη),

Μητροπολίτης Σέρων - Τίνου Διονύσιος.

«ΗΤΑΝ ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΙΑΣ»

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ Σέρων Τίτου κ. Διονύσιος, αφού μας παραπέμπει στο βιβλίο του Αρχιεπισκόπου με τίτλο «Ελληνισμός Προσέλευσης», δηλώνει: «Η απόφαση του ελληνικού και του χριστιανικού είναι γεγονός μοναδικής ιστορικής σημασίας, που αποτελεί την αφετηρία για τη γέννηση του αλληλεγγύη συναντικου πολιτισμού. Οι Πατέρες της Εκκλησίας μελέτησαν την αρχαία ελληνική γραμματική, την αναφέρονται στη χριστιανική διδασκαλία και πλείστα όσα στοιχεία της συμπεριλάβαν στη χριστιανική γραμματική, την οποία θα αποδοθούν πάντοτε όσοι φιλοφρονούνται με την πίστη και δόξαση απόφαση στην αρχή, ότι του συμπεριλάβαν τον Χριστό. Αλλιώς κατά της ειδωλολατρίας καταρρίφθηκαν και όχι κατά του Ελληνισμού. Στο νέο βιβλίο που κυκλοφορεί αναφέρονται κείμενα αποσπασματικά και αποσπασματικά από τα οποία εννοησδήποτε τους περβόλους, έτσι ώστε να οδηγούν σε παρανοήσεις με σκοπό την συγχύση. Τα σημαντικά ΜΜΕ, έντυπα και ηλεκτρονικά, ερευνούν δημοσιογραφικά και παρουσιάζουν πολύ σωστά επικριτικά στα θέματα εθνοφωτισμού, όπως παρθένος και οι Πατέρες της Εκκλησίας μας έχουν διακρίνει και εναντίον της συμπεριφοράς, δηλώνει την απάντηση ότι οι Έλληνες! Αυτό σημαίνει ότι οι δημοσιογράφοι που παρουσιάζουν και αναλύουν τέτοιες συμπεριφορές απορρίπτονται συλλογικά τους Έλληνες του 2007».

«Τράγος ο βασιλεύς των Ελλήνων» (Δαυνίλ, π' 21, αναφέρεται στον Μέγα Αλέξανδρο). «Μέγα και Έλληνες έβαλε μέσα στο κρηό και μόλις τον άγιο τουτού του» (Πράξεις Αποστόλων, κα' 28-29). «Οι συνήθειες των Ελλήνων πρέπει να μοιάζουν από τους χριστιανούς (Καὶν ΠΑ', Πηδωλόν)».

ΤΑ ΚΟΛΛΥΒΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΤΟΥ ΚΡΥΦΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

αρτυρίες γραπτές δεν υπάρχουν για τη λειτουργία «κρυφῶν σχολειῶν» τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας. Γιὰ τὸ λόγο αὐτό, ἱστορικοὶ καὶ ἐρευνητές, ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὸ θέμα, λένε πὼς πρόκειται γιὰ μῦθο. Ἄς σταχυολογήσουμε μερικὲς ἀπὸ τὶς ἱστορικὲς αὐτὲς διαπιστώσεις:

- Ὁ Β. Σφυρόερας γράφει, πὼς «ὁ ὅρος «κρυφὸ σχολεῖο» δὲν ἔχει ἐπισημανθῇ σὲ κείμενα τῆς Τουρκοκρατίας» καὶ ἀκόμη πὼς ὁ ὅρος αὐτὸς «χρησιμοποιήθηκε μετὰ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνα»⁽³⁾.
- Ὁ Γιάννης Βλαχογιάννης (1867-1945), ἱστορικὸς καὶ φυσιολόγος, ὑποστηρίζει, πὼς πρόκειται γιὰ μῦθο καὶ πὼς αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ὑπάρχει «καμιὰ ἱστορικὴ μαρτυρία ποὺ νὰ βεβαιώνει τὴν ὑπαρξὴ του»⁽¹⁾.
- Ὁ Μανουὴλ Γεδεών (1851-1943), λόγιος ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη, ποὺ ἔγινε μεγάλος χαρτοφύλακας καὶ χρονογράφος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καθὼς καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ὑποστήριξε κατηγορηματικά: «Μέχρι σήμερον οὐδαμοῦ ἀνέγνων ἐν ὁμαλῇ καταστάσει πραγμάτων βεξύρην ἢ ἀγιάνην (σ.σ. Τοῦρκος ἀστυνόμος) ἐμποδίσαντα σχολεῖον σύστασιν ἢ οἰκοδομήν, τοῦθ' ὅπερ ἡδύνατο νὰ συμβῇ κατόπιν καταγγελίας χριστιανοῦ τινος, ἀπερίτμητου Τοῦρκου, καθὼς ὠνόμαζαν αὐτούς.»⁽¹⁾

Σὰν ἀπάντηση στοὺς ὑπέρμαχους τῆς μυθολογίας τῶν «κρυφῶν σχολειῶν», ποὺ τάχα λειτουργοῦσαν στοὺς ναοὺς καὶ τὰ μοναστήρια παρὰ τὴν ἀπαγόρευση τῶν Τοῦρκων, ὁ Μανουὴλ Γεδεών διατυπώνει τὸν ἐξῆς συλλογισμό: «Ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις, ἀνεχομένη τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, ἐγίνωσκεν, ὅτι εἰς τοὺς ναοὺς ἀναγιγνώσκουσι καὶ ψάλλουσιν οἱ παῖδες καὶ οἱ ψάλται, καὶ ὅτι τὰ ἀναγιγνωσκόμενα καὶ ψαλλόμενα, ἔπρεπε νὰ διδασκῶσιν ἐγκαίρως, καὶ συνεπὼς οὐδέποτε ἐν ὁμαλῇ καταστάσει πραγμάτων ἐμπόδισε τὴν ἐν νάρθηξι καὶ κελλίοις διδασκαλίαν.»⁽¹⁾

Οἱ Τοῦρκοι, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ παραπάνω, δὲν ἔφεραν ἀντίρρηση καὶ δὲν ἀπαγόρευαν στοὺς ὑπόδουλους τὴ μόρφωση, ὅπως δὲν ἀπαγόρευαν καὶ τὴ θρησκεία.

Οἱ καθηγητὲς Ἄγγελος καὶ Ἐλισάβετ Ζαχαριάδου ὑπογραμμίζουν ὅτι: «Οἱ ἱστορίες αὐτὲς (περὶ κρυφῶν σχολειῶν) εἶναι καθαρὰ μυθοπλασίες, ποὺ δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, γιὰ νὰ ἐνισχύσουν τὴ θέση τῆς καὶ τὸ γόητρό της.»⁽²⁾

Τὸ παλαιὸ ὀστεοφυλάκιο τῆς Μονῆς Πεντέλης ἔχει διαμορφωθῇ σὲ ἐπισκέψιμο χῶρο, ποὺ -σύμφωνα μὲ τοὺς μοναχοὺς- ἀνακαλύφθηκε ἀπὸ θαῦμα κι ἐπὶ πλέον διαπιστώθηκε, ὅτι ἐκεῖ δῆθεν λειτουργοῦσε ἐπὶ Τουρκοκρατίας «κρυφὸ σχολεῖο» (βλ. «Α», τ. 278). Στοὺς τοίχους τοῦ «κρυφοῦ σχολείου» οἱ μοναχοὶ μεταξὺ διαφόρων εἰκόνων βιβλικῶν πατριαρχῶν ἔχουν ἀναρτήσῃ τὸν εἰκονιζόμενο χάρτη, ποὺ αὐτοδιαψεύδει τὴν ἐπίσημη ἐλληνοχριστιανικὴ προπαγάνδα. Απεικονίζει Κέντρα Γραμμάτων στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας. Ἐφ' ὅσον ἡ Ὄθωμανικὴ ἐξουσία ἐπέτρεπε τὴν ἐπίσημη λειτουργία ἐκπαιδευτικῶν κέντρων, τί χρειαζόνταν τὰ «κρυφὰ σχολεῖα», ποὺ ὑποτίθεται πὼς πῆγαιναν τὰ Ἑλληνόπουλα, γιὰ νὰ μάθουν γράμματα μὲ κίνδυνο κρυφὰ ἀπὸ τοὺς Ὄθωμανούς; Ἡ ἀλήθεια εἶναι, πὼς ἡ σουλτανικὴ ἐξουσία οὐδέποτε παρεμπόδισε τὴ λειτουργία σχολείων, ἐνῶ ἀντίθετα τὰ ἐκκλίνει τὸ Πατριαρχεῖο.

Πώς κατασκευάστηκε ὁ μῦθος

ὥς νὰ προέκυψε ὅμως αὐτὸς ὁ μῦθος; Τρεῖς εἶναι οἱ πιθανοὶ λόγοι, σύμφωνα μὲ ἱσάριθμες πηγές μας: α) «Εἶναι πιθανὸν σὲ ὥρισμένες περιπτώσεις Τοῦρκοι ἀξιωματοῦχοι ἀπομακρυσμένων περιφερειῶν νὰ δυσχέraitαν ἢ ἀπαγόρευαν τὴ λειτουργία σχολείων γιὰ ποικίλους λόγους, ποὺ δὲν ἦταν ἄσχετοι πολλὰς φορὲς μὲ τὴν ἀναστάτωση ποὺ προκαλοῦσαν τὰ ἀπελευθερωτικὰ κινήματα»⁽³⁾, β) «Τὰ πρῶτα σχολεῖα ἰδρύθηκαν μὲ τὴν φροντίδα τῆς Ἐκκλησίας. Παπᾶδες καὶ καλόγεροι κυρίως προσπαθοῦσαν σ' ἐκεῖνα τὰ δύσκολα χρόνια νὰ μάθουν στὰ παιδιὰ λίγα γράμματα μέσα ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ φαίνεται πὼς δημιούργησε τὸ θρῦλο γιὰ τὸ κρυφὸ σχολεῖο, ὅτι δηλαδὴ τὰ σχολεῖα σὲ κάποια ἐποχὴ λειτουργοῦσαν κρυφά, ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες φοβοῦνταν τοὺς Τούρκους»⁽⁵⁾ καὶ γ) «Εἶναι πολὺ πιθανόν, σὲ κάποια περιοχὴ ἢ περιοχὲς καὶ γιὰ κάποιο διάστημα, οἱ συνθήκες μόρφωσης νὰ ἦταν ἰδιαίτερα ἀντίξοες. Ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς γενικεύτηκε ἡ ἰδέα τοῦ «κρυφοῦ σχολεῖοῦ».⁽⁴⁾

**Δὲν ὑπάρχουν
γραπτὲς μαρτυρίες
γιὰ τὴν ὑπαρξὴ
καὶ λειτουργία
«κρυφῶν
σχολείων».**

Ὅπως ἀναφέρθηκε στὴν ἀρχή, σύμφωνα μὲ κάποιους ἱστορικοὺς καὶ ἐρευνητὲς ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὸ θέμα, δὲν ὑπάρχουν γραπτὲς μαρτυρίες γιὰ τὴν ὑπαρξὴ καὶ λειτουργία «κρυφῶν σχολείων». Ὑπάρχουν ὅμως μαρτυρίες γιὰ τὴ λειτουργία σχολείων ὅχι φυσικὰ κρυφῶν καὶ ἀπαγορευμένων.

Οἱ συνθήκες ποὺ δημιουργήθηκαν μετὰ τὴν Ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἦταν τέτοιες, ποὺ δὲν εὐνοοῦσαν τὴ λειτουργία συστηματικῶν σχολείων, τοῦλάχιστον τὸν πρῶτο αἰῶνα τῆς Τουρκοκρατίας, παρὰ μόνο σὲ ὥρισμένες πόλεις. Τὸ 1454-1457 ὁ Μανουὴλ Χριστῶνυμος, στὴν Ἀδριανούπολη, δίδασκε «ὀλίγα πάνυ παιδάρια τῶν ἐκεῖσε ἀρχόντων». Ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολη καὶ τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ σὲ ἄλλα μεγάλα ἐπαρχιακὰ κέντρα λειτουργοῦσαν σχολεῖα, τῶν ὁποίων οἱ δάσκαλοι ἀμείβονταν ἀπὸ τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν⁽³⁾.

Ἡ κατάσταση βελτιώνεται ἀπὸ τὸν 16ο αἰῶνα μὲ κέντρο τὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου λειτουργοῦσε Πατριαρχικὸ σχολεῖο, στὸ ὁποῖο ὁ Ἰωάννης Ζυγομαλᾶς «ἐδίδασκε τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν καὶ τέχνην» σὲ δεκαπέντε μαθητὲς. Στὸ τέλος τοῦ ἴδιου αἰῶνα μαρτυροῦνται σχολεῖα στὴ Θεσσαλονίκη (1585), τὴν Ἀθήνα (1586), τὴν Κύπρο (1592). Ἡ λειτουργία τῶν λίγων αὐτῶν σχολείων ὀφείλεται στὴν παρουσία λογίων σ' αὐτὲς τὲς περιοχὲς, ἐνῶ στὸν ὑπόλοιπο ἑλληνικὸ χῶρο ἐπικρατοῦσε σκότος ἀπαιδευσίας, μολοντί μετὰ τὸ 1570 ὑπάρχουν ἐνδείξεις γιὰ τὴν προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας νὰ δημιουργήσῃ ὑποτυπώδη σχολεῖα σὲ μοναστήρια καὶ ναοὺς γιὰ τὴ διδασκαλία ἀνάγνωσης καὶ γραφῆς^(1,3).

Ἡ Παιδεία στὰ χέρια τῶν Κοινοτήτων

πὸ τὰ μέσα τοῦ 17ου αἰῶνα καὶ κυρίως ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ 18ου, ἡ κατάστασις ἄρχισε νὰ μεταβάλλεται σημαντικά. Σ' αὐτὸ συνετέλεσε κυρίως ἡ ὀργάνωσις τῶν κοινοτήτων, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου, ἡ εὐρεΐα διάδοσις τῶν ἐλληνικῶν βιβλίων, ποὺ τυπώνονταν στὴν Βιέννη καὶ ἀλλοῦ, ἡ ἐπαφὴ μὲ τὶς ἄλλες χώρες τῆς Εὐρώπης, καθὼς καὶ ἄλλοι παράγοντες^(1,3).

Τὴν πρωτοβουλία γιὰ τὴ μόρφωσις τῶν ὑποδούλων πῆρε ἡ τοπικὴ αὐτοδιοίκησις, ἡ ὁποία ἔδειξε ἰδιαίτερο ζήλο. Σὲ μία ἀπὸ τὶς πηγὲς ἀναφέρεται: «Ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον ἔδειχνε ἡ κοινότης γιὰ τὴν παιδεία. Πολλὰ σχολεῖα ἰδρύθηκαν καὶ λειτούργησαν τότε μὲ δαπάνες τῶν κοινοτήτων.»⁽⁵⁾

Ἀπὸ τὰ πολλὰ σχολεῖα ποὺ λειτουργοῦσαν στὶς ἐπαρχίες τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας σημαντικώτερα ἦταν τῶν Ἰωαννίνων, τῆς Μοσχόπολης, τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Πάτιμου, τοῦ Μεσολογγίου, τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Δημητσάνας, τῆς Χίου, τῆς Σμύρνης, τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τῶν Κυδωνιῶν.

Τὰ σχολεῖα διακρίνονταν σὲ «κοινά» καὶ σὲ «ἐλληνικά». Τὰ «κοινά» προσέφεραν στοιχειώδεις γνώσεις σὲ μεγάλη μερίδα τοῦ λαοῦ, ἐνῶ τὰ ἀνώτερα, τὰ «ἐλληνικά», κάλυπταν ὡς ἓνα βαθμὸ τὴν ἀνάγκη γιὰ ἀνώτερη μόρφωσις, καὶ σ' αὐτὰ διδάσκονταν κυρίως τὰ ἀρχαῖα ἐλληνικὰ γράμματα⁽⁶⁾. «Τὰ σχολεῖα τῶν ὑπόδουλων Ἑλλήνων εἶναι ὠργανωμένα σὲ σχολεῖα τῶν κοινῶν γραμμάτων γιὰ τὴν βασικὴ ἐκπαίδευσις καὶ σὲ σχολεῖα τῶν ἐλληνικῶν μαθημάτων στὴν ἀνώτερη βαθμίδα.»⁽⁷⁾

Πρέπει ἐδῶ νὰ ἀναφερθῇ, πὼς πολλὰ ἀπὸ τὰ σχολεῖα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἰδρύθηκαν χάρις στὴν προσπάθεια μορφωμένων Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι εἶχαν σπουδάσει σὲ χώρες τῆς Εὐρώπης καὶ δίδαξαν σ' αὐτά. «Τὴν προσπάθεια αὐτὴ ἐνίσχυσαν πλούσιοι Ἕλληνες τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἔτσι τὸν 18ο αἰῶνα ὁ ἀριθμὸς τῶν σχολείων αὐξήθηκε σημαντικά.»⁽⁵⁾

Ὁ ἀπόδημος Ἑλληνισμὸς βοήθησε σὲ μεγάλο βαθμὸ στὴ μόρφωσις καὶ τὴν ἀφύπνισις τῶν Ἑλλήνων. «Ὁ ρόλος τοῦ ἀπόδημου Ἑλληνισμοῦ ἦταν εὐρύτερος, περὶ σσότερο ποικίλος καὶ ἀποτελεσματικός. Ὁ ἀπόδημος θὰ μεριμνήσῃ γιὰ τὴν προικοδότησις καὶ τὴ συντήρησις μιᾶς σχολῆς παγιώνοντας ἓνα κληροδότημα, μὲ τοὺς τόκους τοῦ ὁποίου θὰ πραγματοποιηθῇ ὁ σκοπὸς του. Ἡ σχολὴ αὐτὴ μπορεῖ νὰ εἶναι στὸν τόπο τῆς διαμονῆς του, εἴτε στὴ στενὴ εἴτε στὴν εὐρύτερη πατρίδα του. Ὁ ἀπόδημος θὰ μεριμνήσῃ μὲ ὑποτροφίες νὰ μετεκπαιδεύσῃ στὸ ἐξωτερικὸ νέους, ποὺ θὰ ἐπανδρώσουν τὶς σχολὰς τῆς πατρίδος του. Ἔτσι ὁ ἀπόδημος θὰ γίνῃ ἕμμεσα εἰσηγητὴς νέων ιδεῶν καθὼς καὶ νέων συστημάτων σὲ μία ἐποχὴ γενικῶν

**Σήμερα ὁ κύριος
ὑπέρμαχος τοῦ
«κρυφοῦ σχολειοῦ»
εἶναι ἡ Ἐκκλησία,
ἡ ὁποία μαζί μὲ
τοὺς ἀνθρώπους
ποὺ βρίσκονται
κοντά της, προσπα-
θεῖ νὰ διατηρηθῇ
ὁ μῦθος.**

ἀναθεωρήσεων καὶ σὲ μία ἐκπαίδευση ποὺ κατὰ κανόνα εἶναι συντηρητική, ἀφοῦ ἐμπνέεται καὶ διοικεῖται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίᾳ.»⁽¹⁾

Αὐτονόητο εἶναι, πὼς ἐκεῖνα τὰ πρῶτα δύσκολα χρόνια δὲν ὑπῆρχαν οἱ κατάλληλες αἰθουσες, ὁ στοιχειώδης ἐξοπλισμὸς καὶ φυσικά, τὸ κυριώτερο, τὰ βιβλία. Οἱ δάσκαλοι ἀναγκάζονταν γιὰ τὴν στοιχειώδη γραφὴ καὶ ἀνάγνωση νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ ἐκκλησιαστικά βιβλία.

Μιὰ εἰκόνα, γιὰ τὸ πῶς γινόταν ἡ ἐκπαίδευση στὰ κατώτερα σχολεῖα, μᾶς δίνει ὁ Τρύφων Εὐαγγελίδης στὸ ἔργο του «Ἡ παιδεία ἐπὶ Τουρκοκρατίας»: «Τὰ παιδιὰ μάθαιναν ἀνάγνωση ἀπὸ τὸν Ὀκτώηχο, τὸ Ψαλτήρι, τὸν Ἀπόστολο καὶ ἀπὸ ἄλλα ἐκκλησιαστικά βιβλία (κολλυβογράμματα). Μάθαιναν ἀκόμα ἀρίθμηση καὶ γραφὴ κατὰ τὰ ὑποδείγματα ποὺ τοὺς ἔδινε ὁ δάσκαλος. Οἱ μαθητὲς κάθονταν πάνω σὲ ψάθα, προβιὰ ἢ χαλί, ἐνῶ ὁ δάσκαλος πάνω σὲ σκαμνί. Ἐγραφαν πάνω σὲ πλάκες, μὲ κοντύλι. Πάνω στὴν πλάκα ἦταν χαραγμένο τὸ ἀλφάβητο ...Τὰ παιδιὰ ἔλεγαν τὸ ἀλφάβητο δυνατὰ καὶ ὅλα μαζὶ («ἐν χορῶ»), κρατώντας μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι τὴν πλάκα καὶ μὲ τὸ δεξιὸ ἔδειχναν ἓνα - ἓνα τὰ γράμματα ποὺ ἔλεγαν. Κοντὰ στὸ δάσκαλο ὑπῆρχε μακρὸν ραβδί, ποὺ προορισμὸς του ἦταν νὰ συμμορφώση τοὺς ἄτακτους μαθητὲς ἢ νὰ χτυπᾷ τὸ δάπεδο ἢ τὴν ἔδρα, γιὰ νὰ γίνῃ μέσα στὴν τάξη ἡσυχία ...»

* * *

ἡμερᾶς ὁ κύριος ὑπέρμαχος τοῦ «κρυφοῦ σχολειοῦ» εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία μαζὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ βρίσκονται κοντὰ της, προσπαθεῖ νὰ διατηρηθῇ ὁ μῦθος. Δυστυχῶς ἀρωγὸς στὴν προσπάθεια αὐτὴ εἶναι καὶ μία μερίδα ἐκπαιδευτικῶν, ποὺ δὲν ξεχνᾷ κάθε χρόνο στὴν ἐθνικὴ ἐπέτειο τῆς 25ης Μαρτίου νὰ ἀναφέρεται σ' αὐτὸ σὰν νὰ πρόκειται γιὰ πραγματικὸ γεγονός.

Πηγές:

- (1) «Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους», Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, τόμος I, σελ. 366-367.
- (2) Περιοδικὸ «Δαυλός», Μάρτιος 2003, ἀριθμ. 255, σελ. 16650.
- (3) Ἐγκυκλοπαίδεια «Πάπυρος Λαρούς Μπριτάννικα», τόμος 36, σελ. 259.
- (4) «Στὰ νεώτερα χρόνια», Ἱστορία Ἑκτῆς Δημοτικοῦ, βιβλίο γιὰ τὸ δάσκαλο, Ἐκδοση 2001, σελ. 65-66.
- (5) «Στὰ νεώτερα χρόνια», Ἱστορία Ἑκτῆς Δημοτικοῦ, βιβλίο τοῦ μαθητῆ, Ἐκδοση 2000, σελ. 37, 55-58.
- (6) «Στὰ νεώτερα καὶ σύγχρονα χρόνια», Ἱστορία ΣΤ' Δημοτικοῦ, βιβλίο τοῦ μαθητῆ, Ἐκδοση Α' 2006, σελ. 22.
- (7) «Στὰ νεώτερα καὶ σύγχρονα χρόνια», Ἱστορία ΣΤ' Δημοτικοῦ, βιβλίο γιὰ τὸ δάσκαλο, Ἐκδοση Α' 2006, σελ. 38.

Η «ΚΑΘΑΙΡΕΣΙΣ» ΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Ἡ ἄγνωστη πατριαρχικὴ σύνοδος
τοῦ Γρηγορίου Ε΄ τὸν Μάρτιο τοῦ 1821

μέσως μόλις ἔγινε γνωστὴ στὴν Κωνσταντινούπολη ἡ ἔκρηξη τοῦ κινήματος τοῦ Ὑψηλάντη στὶς παραδουνάβιες ἡγεμονίες τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1821, ὁ πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄, ἀφοῦ ἐξέδωσε τὴν πρώτη ἀφοριστικὴ ἐγκύκλιο κατὰ τοῦ κινήματος (11 Μαρτίου) καὶ θεωρῶντας ἐπὶ πλέον, ὅτι ἡ διάδοση φιλελεύθερων διαφωτιστικῶν ἰδεῶν ἀπειλοῦσε τὴν κατεστημένη τάξη πραγμάτων, προχώρησε στὴ λήψη συγκεκριμένων μέτρων, τὰ ὁποῖα ὅμως ἀποκρῦπτονται ἀπὸ τὴν ἐπίσημα διδασκόμενη Ἱστορία. Στὶς 27 Μαρτίου 1821 συγκρότησε πατριαρχικὴ σύνοδο «περὶ καθαιρέσεως τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων» μὲ κύριο στόχο τὶς ἐπιστῆμες καὶ εἰδικώτερα τὴν Φιλοσοφία.

Ἡ ἄγνωστη σχετικὴ μαρτυρία προέρχεται ἀπὸ ἐπιστολὴ τοῦ κληρικοῦ Κων/νου Οἰκονόμου (γνωστοῦ καὶ ὡς Κων/νου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων) ἀπευθυνόμενῃ πρὸς τὸν ἀδελφὸ του Στέφανο, ποὺ ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ βρισκόταν στὴν Τεργέστη. Ἡ ἐπιστολή, ποὺ βρίσκεται στὸ Ἀρχεῖο Οἰκονόμου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (Κέντρο Ἑρεῦνης τοῦ Μεσαιωνικοῦ καὶ Νέου Ἑλληνισμοῦ, φάκ. XVIII, ἀρ. 2) γράφτηκε στὴν Ὁδησσὸ τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1821 καὶ περιγράφει μὲ ἐξαιρετικὴ ἀμεσότητα τὸ ἀντιδραστικὸ πνεῦμα τοῦ Πατριαρχείου, ὅπως ἐκδηλώθηκε μετὰ τὴν ἔναρξη τῆς Ἐπανάστασης ἀπὸ τὶς ἀρχὲς Μαρτίου ἕως τὶς ἀρχὲς Ἀπριλίου 1821.

Οἱ ἐπιθέσεις βέβαια ἐναντίον τῆς προοδευτικῆς σκέψης καὶ τῶν φορέων τῆς δὲν ἦταν κάτι τὸ καινούργιο· στὴν πραγματικότητα ἀποτελοῦσαν συνέχεια τῶν προεπαναστατικῶν ἰδεολογικῶν συγκρούσεων, ποὺ εἶχαν φθάσει σὲ ἰδιαίτερη ὀξύτητα δύο χρόνια πρὶν τὴν ἔκρηξη τῆς Ἐπανάστασης. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ ἦταν πραγματικὰ καινούργιο ἦταν, ὅτι οἱ ἐπιθέσεις καὶ οἱ καταγγελίες ἐκδηλώνονταν

τώρα ἄμεσα σ' ἓνα κλῖμα ἐπαναστατικοῦ ἀναβρασμοῦ, ἐξαιρετικά ἐπικίνδунου γιὰ τοὺς ὁπαδοὺς τῶν προοδευτικῶν ιδεῶν.

Κεντρικὸ πρόσωπο ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν συντηρητικῶν δυνάμεων ἦταν ὁ Ἰλαρίων Σιναΐτης: ἐπόπτης καὶ λογοκριτὴς τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου κι ἐπίσημος ἐκφραστὴς τῶν ἀπόψεων τοῦ Πατριαρχείου. Εἶναι γνωστὴ ἡ ἀντιδιαφωτιστικὴ δραστηριότης τοῦ Ἰλαρίωνα τὴν ἐποχὴ αὐτὴ (Φ. Ἡλιοῦ, «Τύφλωσον Κύριε τὸν λαόν σου», σ. 605 κ.ἐξ.). Ἕνα χρόνο πρὶν εἶχε συνεργήσει στὸ νὰ καοῦν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο οἱ «Στοχασμοὶ τοῦ Κρίτωνος», ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ τολμηρὰ κείμενα τοῦ νεο-ελληνικοῦ Διαφωτισμοῦ. Τὸν ἴδιο χρόνο «ἔδωκε γνώμην νὰ παιδευθοῦν μὲ ποιιὴν θανάτου πέντε ἔξ ἀπὸ τοὺς θέλοντας νὰ ἐνσπεύρουν ἐπανάστασιν» καὶ ἀπείλησε, ὅτι «θέλει φέρει τὸν Κοραῆν σιδηροδέσμιον στὴν Κωνσταντινούπολη».

Τὰ ἀντιβαίνοντα «εἰς τὰ τῶν ἀμωμήτων ἡμῶν δόγματα» ἑλληνικὰ συγγράμματα

ἴσω ἀπὸ ὅλες τὶς συντονισμένες ἐπιθέσεις βρισκόταν βέβαια τὸ Πατριαρχεῖο, τὸ ὁποῖο εἶχε στὸ στόχαστρο τοὺς φιλελεύθερους διανοούμενους. Ὁ πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄ ἀπὸ τὴν πρώτη ἀκόμα πατριαρχία του, τὸ 1798, εἶχε ἐκδώσει τὴν παρακάτω ἐγκύκλιο πρὸς τοὺς μητροπολίτες, εἰδοποιώντας τους, πὼς πρέπει νὰ λογοκρίνουν τὰ βιβλία ποὺ κυκλοφοροῦσαν:

«Ἐδωκε γνώμην νὰ παιδευθοῦν μὲ ποιιὴν θανάτου πέντε ἔξ ἀπὸ τοὺς θέλοντας νὰ ἐνσπεύρουν ἐπανάστασιν.»

«Θέλει φέρει τὸν Κοραῆν σιδηροδέσμιον στὴν Κωνσταντινούπολη.»
(Ἰλαρίων Σιναΐτης)

«Ἀναγκαῖον καταβαλεῖν μεγάλην τὴν ἐπιμέλειαν καὶ περὶ τῆς ἐξετάσεως καὶ ἐρευνῆς τῶν τυπουμένων βιβλίων ἑλληνικῶν τε καὶ ῥωμαϊκῶν ἵνα μὴ ἐκ τῶν δολίως ἐν αὐτοῖς γραφομένων προξηῇται λύμη καὶ κοινὴ βλάβη καὶ κατ' ἄμφω ζημίᾳ ψυχικῇ πρὸς τὸ εὐσεβὲς πλῆρωμα... Ἐπομένως δεόν νὰ ζητήσετε παρ' ἐνὸς ἐκάστου βιβλιοπώλου καθαρὰν καταγραφὴν τῶν ὅσων βιβλίων ἔχει ἤδη, ἐκκλησιαστικῶν, ἑλληνικῶν καὶ ῥωμαϊκῶν, καὶ πόσα ἔχει τοῦ κάθε εἶδους καὶ τὴν ἐπωνυμίαν τῶν συγγραφέων αὐτῶν καὶ χωρὶς νὰ ἐλλείπη οὐδὲ ἓν. Καὶ ἐνὸς ἐκάστου βιβλίου τὴν ἐξέτασιν νὰ ποιήσητε. Ὅσα δέ ἐστιν ἀντιβαίνοντα εἰς τὰ τῶν ἀμωμήτων ἡμῶν δόγματα, κατὰ τῆς ἐπικρατούσης κραταιᾶς ταύτης βασιλείας νὰ ἀποδοκιμασθῶσι καὶ νὰ σημανθῶσιν ἐν καιρῷ ἐν καταστίχῳ ὅποσα καὶ ὅποια εἶναι.» (Ἀγγελοπούλου: «Τὰ

κατὰ τὸν πατριάρχην Γρηγόριον», τ. Β', σ. 437.) [σ.σ. Ἑλληνικὰ ἐννοεῖ τὰ ἀρχαῖα συγγράμματα, καθὼς καὶ ὅσα ἦταν γραμμένα στὴν ἀρχαῖζουσα, ἐνῷ ῥωμαϊκὰ ὅσα ἦταν γραμμένα στὴν ἀπλὴ Ἑλληνικὴ (δημοτικὴ).]

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΜΝΗΜΩΝ

ΑΛ. ΠΟΛΙΤΗΣ, 'Η αμορφή' του καπετάν Μπασδέκη •
ΕΥΓ. Δ. ΔΙΑΤΑ, Τεκμήρια για την αθηναϊκή κοινωνία
• ΟΔ. ΓΚΡΑΤΖΙΟΥ, Από την Ιστορία του Βυζαντινού
Μουσείου • Μ. ΠΑΪΖΗ-ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ, Μια
συνοδική πράξη (1493) του Μαξίμου Δ' • Τ. Ε. ΣΚΛΑ-
ΒΕΝΙΤΗΣ, 'Η βιβλιοθήκη των εντύπων της μονής Μεγί-
στης Λαύρας του Άθω • Κ. ΛΑΠΠΑΣ, «Σύντομος περί
καθαιρέσεως τών φιλοσοφικῶν μαθημάτων» (1821) • ΧΡ.
ΛΟΥΚΟΣ, 'Ο Ρῶσος φιλέλληνας Νικόλαος Ράικο • ΔΗΜ.
ΚΥΡΤΑΤΑΣ, 'Η παρακμή του δουλοκτητικού συστήματος
• Ρ. ΜΠΕΝΒΕΝΙΣΤΕ, Δίκαιο, δικαστικά ἄρχεα καὶ
κοινωνική ιστορία • ΧΡ. ΚΟΥΛΟΥΡΗ, Σχολικά ἔγχει-
ρίδια καὶ ιστορική ἔρευνα • ΕΥ. ΜΠΑΛΤΑ, Οἱ πρόλογοι
τῶν παραμανλίδικων βιβλίων • ΕΦΗ ΑΒΔΕΛΑ, Οἱ γυ-
ναῖκες δημόσιοι ὑπάλληλοι στὴν Ἑλλάδα (1908 - 1953) •
ΑΝΤ. ΔΙΑΚΟΣ, 'Η Ιστορία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος
• Π. ΠΙΖΑΝΙΑΣ, «Κέντρο καὶ περιφέρεια»: θεωρία καὶ ἱ-
στορία • ΕΛ. ΣΚΟΠΕΤΕΑ, 1848: Εὐρωπαϊκὴ ἐπανάσταση
• ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ •

ΤΟΜΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ

ΑΘΗΝΑ 1987

Ὁλόκληρη ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Κων/νου Οἰκονόμου, ποὺ ἀναφέρεται στὴν πατριαρχικὴ σύνο-
δο περὶ καθαιρέσεως τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων, ἔχει δημοσιευθῇ ἀπὸ τὸν Κ. Λάππα
στὴν εἰκονιζόμενη ἔκδοση.

Τὰ «φιλοσοφικὰ μαθήματα» καὶ τὰ «ἀποστατικὰ φρονήματα»

τῇ σύνοδο «περὶ καθαιρέσεως τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων» ὁ Γρηγόριος σκόπευε παράλληλα νὰ «παραδειγματίσῃ» τὸν Κούμα, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸν Αὐγούστο τοῦ 1820 βρισκόταν στὴ Σμύρνη, ἐπειδὴ διέσπειρε «ἐπαναστατικὰ φρονήματα». Ὁ Κων/νος Κούμας εἶχε θητεύσει στὸ Φιλολογικὸ Γυμνάσιο στὴ Σμύρνη, καὶ ἡ παρουσία του ἐκεῖ σὲ μιὰ ἐποχὴ ἐπαναστατικοῦ ἀναβρασμοῦ ἔφτανε, γιὰ νὰ κινήσῃ τὶς ὑποψίες τῶν ἀντιπάλων του καὶ νὰ τὸν χαρακτηρίσουν ὡς φορέα «ἀποστατικῶν φρονημάτων». Ὁ Οἰκονόμος δὲν διευκρίνισε τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο τὸ Πατριαρχεῖο παραδειγματίσε τὸν Κούμα. Ὑπονοοῦσε ἄραγε κάποιο ἐπιτιμητικὸ γράμμα, ποὺ θὰ ἐξέδιδε ἡ σύνοδος ἐναντίον του ἢ κάποια ἄλλη μορφή παραδειγματισμοῦ;

*«Τελευταῖον συγ-
κροτεῖται σύνοδος
περὶ καθαιρέσεως
τῶν φιλοσοφικῶν
μαθημάτων. Ὁ Κού-
μας πρέπει νὰ πα-
ραδειγματισθῇ ὡς
διασπείρων ἀποστα-
τικὰ φρονήματα.»
Κων/νος Οἰκονόμος,
17 Σεπ. 1821.*

Ἡ συζήτηση στὴ σύνοδο ἐγίνε μέσα σ' ἓνα ἐξαιρετικὰ ὀξὺ κλίμα καὶ προχώρησε πολὺ πέρα ἀπὸ τὴν περίπτωση Κούμα. Τὰ συντηρητικώτερα ἀπὸ τὰ μέλη τῆς συνόδου, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα οἱ μητροπολίτες Ἰωσήφ Θεσσαλονίκης καὶ Γεράσιμος Χαλκηδόνας, ἐξαπέλυσαν ὕβριστικὴ ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ Κοραΐ καὶ τῶν «ὀπαδῶν» του.

Ἀπὸ τὴν περιγραφὴ τοῦ Οἰκονόμου, ὁ ὁποῖος συμμετεῖχε στὴ σύνοδο, φαίνεται, ὅτι τὸ κύριο θέμα, ποὺ τὴν ἀπασχόλησε, ἦταν ἡ ἀποδοκιμασία τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων καὶ συνακόλουθα τὸ κλείσιμο τῶν σχολείων μὲ τὴν ἀπομάκρυνση τῶν δασκάλων ἀπὸ αὐτά. Ἡ ἀπόφαση αὐτή, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν κατηγορία ἐναντίον τοῦ Κούμα, ἀποκαλύπτει τὸ σκεπτικὸ τῆς συνοδικῆς ἀπόφασης. Τὰ φιλοσοφικὰ μαθήματα καὶ γενικώτερα οἱ νεωτεριστικὲς διδασκαλίες εἶχαν συντελέσει στὴ διάδοση ἀνατρεπτικῶν ἰδεῶν, ἀνάμεσα στὶς ὁποῖες ἦταν καὶ ἡ ἀποστασία ἀπὸ τὴν «κραταῖαν ὀθωμανικὴν βασιλείαν». Φορεῖς τῶν ἰδεῶν αὐτῶν ἦταν οἱ φιλελεύθεροι δάσκαλοι καὶ διανοούμενοι. Ἡ ἀπόφαση λοιπὸν τῆς συνόδου «περὶ καθαιρέσεως τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων» δὲν ἀποτελοῦσε παρὰ συνέχεια τῆς ἀντιεκπαιδευτικῆς πολιτικῆς τοῦ Πατριαρχείου καὶ τὴν ἀφετηρία γιὰ τὴν παρακμὴ καὶ τὴ διάλυση τῶν προεπαναστατικῶν ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων, ποὺ ἐμπνέονταν ἀπὸ τὶς ἰδέες τοῦ Διαφωτισμοῦ.

Διώξεις Κούμα, Καῖρη, Βενιαμὶν Λέσβιου, Βάμβα

Ὁ καλοκαίρι τοῦ 1819 ὁ μητροπολίτης Σμύρνης μὲ τὴν ὑποστήριξη τοῦ Γρηγορίου Ε' εἶχε κλείσει τὸ Φιλολογικὸ Γυμνάσιο. Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1820 ὁ Κούμας προσπάθησε νὰ τὸ ἀνασυστήσῃ, ἀλλὰ ὁ μητροπολίτης Σμύρνης Ἀνθίμος πρωτοστάτησε σὲ βίαιες ἐκδηλώσεις, ποὺ ἐμπόδι-
σαν ὀριστικὰ τὴν ἐπαναλειτουργία του.

Οι πληροφορίες από την επιστολή του Οικονόμου σχετικά με τη σύγκληση της συνόδου τον Μάρτιο του 1821 δεν είναι γνωστές από άλλο. Υπάρχουν όμως ώρισμένες άλλες σχετικές μαρτυρίες, αναφερόμενες στην εφαρμογή της συνοδικής απόφασης, οι οποίες επιβεβαιώνουν και συμπληρώνουν τις πληροφορίες του Οικονόμου. Από τις μαρτυρίες αυτές προκύπτει, ότι η έντολη για την απομάκρυνση των δασκάλων έφτασε πραγματικά στον προορισμό της και προκάλεσε το κλείσιμο των σχολείων και τη φυγή των δασκάλων.

Το Πατριαρχείο είχε διατάξει να φύγουν όχι μόνο ο Κούμας, αλλά και ο Βενιαμίν Λέσβιος και δύο ακόμη γνωστοί δάσκαλοι: Ο Νεόφυτος Βάμβας και ο Θεόφιλος Καίρης. Και οι δύο ανήκαν στη σφαίρα επιρροής του Κοραή και διηύθυναν δύο από τα σημαντικότερα εκπαιδευτικά ιδρύματα της εποχής: τη Σχολή της Χίου ο πρώτος και τη Σχολή των Κυδωνιών (Αϊβαλίου) ο δεύτερος.

Λεπτομέρειες για την φυγή του Βάμβα από τη Χίο υπάρχουν σε επιστολή του Κ. Τυπάλδου, ενός μαθητή του, που τον ακολουθούσε στην Ύδρα, στην οποία φαίνεται, ότι μαζί με τα σχολεία της Σμύρνης, των Κυδωνιών και της Χίου έκλεισαν με την ίδια πατριαρχική έντολη και εκείνα της Κωνσταντινούπολης και της Πάτμου. («Ανέκδοτος μαρτυρία περί της Έλληνικής Έπαναστάσεως», Π. «Πολύμνια» 17, 1970, τ. 143-4, σ. 29-30.)

Άρκετους μήνες αργότερα ο Κοραής, ο οποίος δεν είχε καμμία πληροφορία για την τύχη του Βάμβα, έγραψε στον Ίακωβο Ρώτα: «Έμαθες ίσως ότι ο Βάμβας ζή παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα; Όλίγο ἔλειψε, φίλε μου, νὰ τοῦ σηκώση τὴ ζωὴ ὁ κατιμερτζής.» «Κατιμερτζής» είναι ο πατριάρχης Γρηγόριος. Ο ύπαινιγμός αυτός του Κοραή αναφερόταν σε προηγούμενες ενέργειες του Γρηγορίου έναντι του Γυμνασίου της Χίου και του ιδίου του Βάμβα και ίσως στην πρόσφατη απόφαση της συνόδου για τη διάλυση του Γυμνασίου.

«Οἱ διδάσκαλοι δὲν ἐπρόφεραν τὸ ὄνομα τῆς ἐλευθερίας ἀπὸ τὸν φόβο, μήπως καὶ τοὺς ἀκούσωσιν οἱ προεστοὶ ἢ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς κηρύξωσιν ὡς ἀθέους.»
(Ἀωννύμου, «Ἑλληνική Νομαρχία».)

* * *

τά τέλη Μαρτίου του 1821 με έντολη του Πατριαρχείου έκλεισαν τα σχολεία του Ανατολικού Αιγαίου. Μαζί με αυτά έκλεισαν και δύο ακόμη: Της Κωνσταντινούπολης και της Πάτμου. Στην πραγματικότητα λοιπόν η πατριαρχική απόφαση «περι καθαιρέσεως των φιλοσοφικών μαθημάτων» άφωροῦσε κυρίως στα σχολεία εκείνα, που ανήκαν στη σφαίρα της επιρροής του Κοραή και θεωροῦνταν ως κέντρα διδασκαλίας και διάδοσης φιλελεύθερων κι επαναστατικών ιδεών.

Γιώργος Γαλανός

ΟΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Ε΄

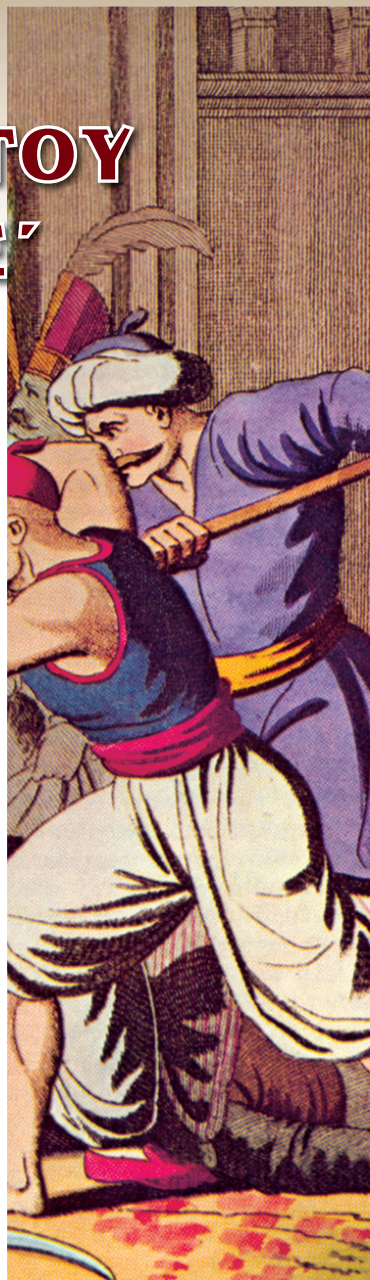

πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄ ακολούθησε την ίδια φιλοτουρκική κι ανθελληνική πολιτική, που ακολούθησαν όλοι οι πρίν και μετά από αυτόν πατριάρχες. Η πλέον έπονείδιστη πράξη του ήταν ο άφορισμός της Έπανάστασης του 1821, ο οποίος προκάλεσε μεγάλη σύγχυση και κλονισμό κι εξ αιτίας του παρ' όλίγο να σβήσει ή επαναστατική φλόγα. Ο θάνατος του Γρηγορίου δεν έχει σχέση με τη δήθεν συμμετοχή του στην Έπανάσταση ή έστω έγκριση της έθνεγερσίας –όπως ψευδώς προπαγανδίζεται από την έλληνοχριστιανική ιστοριογραφία, που παραποιώντας την ιστορική αλήθεια εκθειάζει τον δήθεν έθνικό ρόλο του Κλήρου στα χρόνια της Τουρκοκρατίας– αλλά οφείλεται σε άλλα άσχετα γεγονότα, όπως θα δειχθεί παρακάτω.

Ξέσπασμα τρομοκρατίας

Τα πρώτα νέα, που έφτασαν στο σουλτάνο το Μάρτιο του 1821, ήταν, πώς ο Ύψηλάντης σήκωσε τη σημαία της Έπανάστασης στη Μολδαβία. Αργότερα, στις 3 Απριλίου, έφτασε στην Κωνσταντινούπολη η είδηση της κήρυξης της Έπανάστασης στην Πελοπόννησο μαζί με πληροφορίες για τους πρώτους Τούρκους νεκρούς. Ο σουλτάνος εξαπέλυσε τότε αίματηρή τρομοκρατία κατά των ρωμιών της Κωνσταντινούπολης. Φανατικοί μουσουλμάνοι άρχισαν τις ληλασίες,

Φανταστική απεικόνιση των όμοτιήτων έναντίον των χριστιανών, που ξέσπασαν στην Κωνσταντινούπολη μετά την κήρυξη της Έπανάστασης. Τον Γρηγόριο συκοφάντησε ο μητροπολίτης Εὐγένιος στο σουλτάνο, ὁ ὁποῖος θεώρησε καλὴ εὐκαιρία μέσα στο κλίμα τῆς ὀχλοκρατίας νὰ ἐκτελέσῃ τὸν Γρηγόριο γιὰ ἐκφοβισμό ὅμως τῶν ἐπαναστατῶν κι ὄχι γιὰ τὶς δῆθεν φιλοεπαναστατικὲς του διαθέσεις (Γεννάδειος Βιβλιοθήκη).

γκρέμισαν ἐκκλησίες, ἔκαψαν σπίτια, σκότωσαν χριστιανούς. Ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς δημιούργησε μεγάλη ἔξαψη κι ἡ κατάσταση ἦταν ἐκρηκτική. Ἡ κυβέρνησις ἔδωσε τὴν ἐντολὴ τοῦ ἀποκεφαλισμοῦ τοῦ μεγάλου δραγουμάνου Κ. Μουρούζη καὶ τῶν στενῶν συγγενῶν του, γιατί ἐφθασε στὰ χέρια τῆς ἐπιστολῆς, ποὺ τοῦ εἶχε στείλει ὁ Ὑψηλάντης. Ἡ ὀθωμανικὴ πρωτεύουσα στρατοκρατεῖτο, κι ἡ ὀγκλοκρατία ἀπλωνόταν σὲ ὅλες τὶς χριστιανικὲς συνοικίες. Λίγο ἔλειψε νὰ ἀρχίσῃ γενικὴ σφαγὴ τῶν χριστιανῶν.

Μέσα σὲ αὐτὸ τὸ κλίμα βρῆκε εὐκαιρία ὁ μητροπολίτης Πισιδίας Εὐγένιος, ποὺ ἀπὸ καιρὸ φιλοδοξοῦσε –χωρὶς ἐπιτυχία– νὰ γίνῃ πατριάρχης, νὰ κατηγορήσῃ στὸ σουλτάνο τὸν Γρηγόριο Ε΄, πὼς ἦταν δῆθεν γνώστης τῆς προετοιμασίας τῆς Ἐπανάστασης καὶ δῆθεν μέλος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας.

Καθoγεροφαναριώτικες ἀλληλομνηχανορραφίες, ἀλλὰξοπατριαρχίες

Ὁ ἀλληλοσυκοφαντικὸς μεταξὺ τῶν ἱεραρχῶν ἦταν πολὺ συνήθες φαινόμενο τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας, ἐνῶ τὰ ἱερατικά ἀξιώματα εἶχαν γίνῃ ἀντικείμενο ἐμπορίας. Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἀποτελεῖτο ἀπὸ μιὰ φατρία καλογήρων, ποὺ μετέβαλαν τὸ πατριαρχικὸ ἀξίωμα σὲ χρηματιστήριο ἀξιωμάτων. Οἱ «ἀλλὰξοπατριαρχίες» ἔγιναν συνηθισμένο φαινόμενο, κι ὁ πατριαρχικὸς θρόνος συχνὰ ἐβγαίνει σὲ δημοπρασία. Σὲ διάστημα 77 ἐτῶν (1623-1700) γιὰ παράδειγμα ἔγιναν 50 περίπου ἀλλὰξοπατριαρχίες.

*Τὸ ἔμβλημα
ὅλων ἦταν:
«Ἡ ἐξόντωσή σου –
ἀνάδειξή μου!»*

Ὁ πατριάρχης ἐκλεγόταν ἀπὸ τὸ σουλτάνο. Βεζύρηδες καὶ σουλτάνοι ἔβαζαν ὡς ὅρο ἀπαράβατο τὸ «ὅποιος δώσῃ τὰ περισσότερα, ἐκεῖνος θὰ γίνῃ πατριάρχης κι ὅ,τι θέλει ἂς εἶναι». Ἐξαγοραζόταν ὅχι μόνον τὸ ἀξίωμα τοῦ πατριάρχου ἀλλὰ καὶ τοῦ μητροπολίτη. Οἱ δωροδοκίες, οἱ διαβολὲς ἀκόμη καὶ τὰ ἐγκλήματα ἦταν συνήθη φαινόμενα, ὅπως κι οἱ ἀφορισμοὶ καὶ τὰ συγχωροχάρτια (βλ. «Δ», τ. 289), γιατί οἱ ἐκλεγέντες ἔπρεπε νὰ πάρουν πίσω τὰ χρήματα, ποὺ εἶχαν δώσει.

Ἐχουν καταγραφῇ διάφορα ἐπεισόδια σχετικὰ μὲ περιπτώσεις ἐκλογῆς πατριαρχῶν. Στὰ 1486 ἔγινε πατριάρχης ἓνας καλὸγερος ὀνόματι Ραφαήλ, γνωστὸς γιὰ τὶς παραλυσίες του καὶ ξακουστὸς μέθυσος. «Τοσοῦτον δὲ προσέκειτο ταῖς οἰνοφλογίαις, ὥστε μὴ δύνασθαι στήναι ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀκολουθίαις, ἀλλ' οὔτε ἐν αὐτῇ τῇ πανσέπτῳ τῶν Παθῶν ἐβδομάδι. Οὔτε ἡδύνατο κατέχειν τῇ χειρὶ τὴν ποιμαντικὴν ράβδον, ἥτις ἐκπεσοῦσα τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῇ Ἀγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Πέμπτῃ συνετρίβη.» (Ὑψηλάντης, 26.)

Τὸ 1476, ἡ Μαρία, ἐλληνικῆς καταγωγῆς παλλακίδα τοῦ σουλτάνου Μουράτ, ἔβαλε σὲ ἀργυρὸ δίσκο 2.000 φλουριά, τὰ ὅποια ἔδωσε στὸ σουλτάνο, προκειμένου νὰ ἀνακηρύξη πατριάρχη τὸν γνώριμό της Διονύσιο Φιλίππουπόλεως. Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Διονύσιου ἄρχισαν ἀμέσως νὰ τὸν διαβάλλουν, λέγοντας στὸ σουλτάνο, πὼς εἶναι «ἐρωμένος τῆς Μαρίας, περιτετημένος καὶ συνουσιάζεται εἰς τὰ σουλτανικὰ χαρέμια... Ὅθεν ὁ Διονύσιος ἐν μέσῳ τῆς Συνόδου διεγερθεὶς καὶ τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων ἀνελκύσας τὴν τῆς σαρκὸς ἀκροβυστίαν πασίδηλον τοῖς παροῦσι ἐποίησεν» (Ὑψηλάντη, 20-22).

Ὁ Γρηγόριος, συμμετέχων κανονικὰ σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ παρασκηνιακὸ ἀλλαξοπατριαρχικὸ κύκλωμα εἶχε ἀνακηρυχθῇ πατριάρχης κι εἶχε ἐπίσης καθαιρεθῇ ἄλλες δύο φορὲς στὸ παρελθόν. Στὰ διαλείμματα μεταξὺ τῶν πατριαρχιῶν του κατέφευγε στὴ μονὴ Ἰβήρων στὸ Ἅγιο Ὅρος. Τὰ γεγονότα αὐτὰ ὅμως ἀποσιωπῶνται σκόπιμα.

Ὁ Εὐγένιος διαβάλλει τὸ Γρηγόριο στὸ σουλτάνο

Ἐσα σὲ αὐτὸ τὸ σύνθημα κλίμα τῶν συκοφαντιῶν, χρηματισμῶν καὶ συχνῶν ἀλλαξοπατριαρχιῶν μὲ ἐξαργυρωμένο ἐπὶ πλεόν τὸ σουλτάνο μὲ τοὺς ρωμιοὺς γιὰ τὴν κήρυξη τῆς Ἐπανάστασης βρῆκε τὴν εὐκαιρία ὁ Εὐγένιος, συνεπικουρούμενος ἀπὸ Φαναριῶτες ἀντίθετους πρὸς τὸν Γρηγόριο κι ἄσπονδους ἐχθροὺς τῶν Μουρούζηδων, νὰ διαβάλλῃ τὸν Γρηγόριο στὸ σουλτάνο, ὁ ὁποῖος στὶς 9 Ἀπριλίου πῆρε τὴν ἀπόφαση ὅχι μόνον νὰ καθαιρέσῃ τὸν Γρηγόριο, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ἐκτελέσῃ.

Ἔτσι τὴν ἄλλη ἡμέρα, 10 Ἀπριλίου - Κυριακὴ τοῦ Πάσχα, ὁ νέος δραγουμάνος Ἀριστάρχης πῆγε στὸ Πατριαρχεῖο καὶ παρουσία ὅλων τῶν ἀρχιερέων καὶ προϋσταμένων τῶν συντεχνιῶν, ποὺ εἶχαν ἐν τῷ μεταξὺ εἰδοποιηθῇ, διάβασε τὸ φιρμάνι, ποὺ καθαιροῦσε τὸν Γρηγόριο: «Επειδὴ ὁ πατριάρχης Γρηγόριος ἐφάνη ἀνάξιος τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ ἄπιστος πρὸς τὴν Πύλιν καὶ ραδιοῦργος, γίνεται ἔκπτωτος τῆς θέσεώς του...»

Διάβασε ὕστερα ἄλλο φιρμάνι, ποὺ πρόσταζε νὰ ἐκλεγῇ ἄμεσα νέος πατριάρχης, ὁπότε φυσικὰ ἐκλέχτηκε αὐτὸς ποὺ ὑπέδειξε ὁ Ἀριστάρχης, κι αὐτὸς ἦταν ὁ Εὐγένιος, ὁ ὁποῖος δὲν φημιζόταν γιὰ τὸ ἥθος του, καθ' ὅτι ἂν καὶ πατριάρχης συζοῦσε μὲ γυναῖκα κι εἶχε ἀποκτήσῃ μαζί της καὶ παιδιὰ. Μία ἀπὸ τὶς πρῶτες του δουλειὲς μετὰ τὴν ἐνθρόνισή του ἦταν ἡ ἐκδοσις νέων ἀφορισμῶν κατὰ τῆς Ἐπανάστασης, ὅπως ἀκριβῶς εἶχε πράξει κι ὁ προκατόχος του.

«Ἡ Χανοῦμ Σουλτάνα κατορθώνει παρὰ τῷ Σουλτάνῳ Ὁσμὰν τὴν ἔξωση τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου καὶ πατριαρχεῖ ὁ Καλλίνικος.»
(Ὑψηλάντη, 373.)

Γρηγόριος Ε' (α)	1797-1798
Νεόφυτος Ζ' (β)	1798-1801
Καλλίνικος Δ' (α)	1801-1806
Γρηγόριος Ε' (β)	1806-1808
Καλλίνικος Δ' (β)	1808-1809
Ίερεμίας Δ'	1809-1813
Κύριλλος Στ'	1813-1818
Γρηγόριος Ε' (γ)	1818-1821
Ευγένιος Β'	1821-1822

Ὁ Γρηγόριος Ε' χρησιμοποιοῦντας τὸ παρὰ τὸν σουλτάνο κύκλωμα δωροδοκιῶν εἶχε ἀνακηρυχθῇ πατριάρχης συνολικὰ τρεῖς φορές.

Ὁ Γρηγόριος ἐν τῷ μεταξὺ φυλακίστηκε καὶ τὸ μεσημέρι τῆς ἴδιας ἡμέρας κρεμάστηκε στὴ μεσαία πύλη τοῦ Πατριαρχείου σὰν συνωμότης, ὅπως διαλάμβανε ὁ «γιαφτᾶς», δηλαδή ἡ καταδικαστικὴ ἀπόφαση. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα οἱ ἱστορικοὶ δὲν συμφωνοῦν μετὰ τοὺς στὴν περιγραφὴ τῶν γεγονότων, ποὺ ἀκολούθησαν τὸ κρέμασμα τοῦ Πατριάρχου. Κάνοντας συγκερασμὸ τῶν διάφορων θρύλων, κάποιοι ὑποστηρίζουν, ὅτι τὸ πτώμα ἔμεινε κρεμασμένο ἐπὶ τρεῖς ἡμέρες σύμφωνα μὲ τὸν τουρκικὸ νόμο. Ὑστερα ὁ τουρκικὸς ὄχλος τὸ διαπόμευσε στοὺς δρόμους, συνεπικουρούμενος -κατὰ μία παράδοση- καὶ ἀπὸ Ἑβραίους, καὶ τελικὰ ρίχτηκε στὴ θάλασσα. Τὸ πτώμα ὅμως βγήκε στὴν ἐπιφάνεια, τὸ ἀναγνώρισε ἓνας Κεφαλлонίτης ναυτικὸς καὶ τὸ μετέφερε στὴν Ὁδησσό. Οἱ ἀρχεῖς τῆς Ὁδησσοῦ ἔγραψαν στὴν Πετρούπολη καὶ τέλος μὲ ἐπέμβαση τοῦ ὀνομαστοῦ θεολόγου Κωνσταντίνου Οἰκονόμου ἐξ Οἰκονόμων τὸ πτώμα τάφηκε μὲ τιμές. Σήμερα βρίσκεται θαμμένο ἐντὸς τῆς Μητροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

* * *

χουν ἐκφρασθῇ σοβαρὲς ἀμφιβολίες, γιὰ τὸ ἂν τὸ πτώμα ποὺ τάφηκε στὴν Ὁδησσὸ ἦταν τοῦ Γρηγορίου καὶ αὐτό, γιὰτὶ σύμφωνα μὲ τὸν Κεφαλλονίτη ναυτικὸ χρειάστηκε 33 ἡμέρες μέχρι νὰ φθάσῃ στὴν Ὁδησσό. Ἄν συνυπολογισθοῦν καὶ οἱ τρεῖς ἡμέρες, ποὺ τὸ πτώμα ἦταν κρεμασμένο, τότε στὴν Ὁδησσὸ πρέπει νὰ ἔφτασε ἓνα τελείως μὴ ἀναγνωρίσιμο πτώμα σὲ πλήρη ἀποσύνθεση, τὸ ὁποῖο ἐπὶ πλέον εἶχε διαπομπευθῇ καὶ εἶχε μείνει ἀρκετὰ καὶ στὸ νερό. Τὸ κίνητρο τοῦ ναυτικοῦ ἦταν τὰ χρήματα, ποὺ ζήτησε, ὅταν παρέδωσε τὸ πτώμα, γι' αὐτὸ ἐπέμενε γιὰ τὴν ταυτότητά του. Λίγη σημασία ἔχει βέβαια, ἐὰν αὐτὸς ποὺ βρίσκεται σήμερα θαμμένος στὴ Μητροπολὶ εἶναι πράγματι ὁ Γρηγόριος ἢ ὄχι. Αὐτὸ ποὺ ἔχει σημασία εἶναι ἡ ἀποκάλυψη τῆς σχετικῆς μὲ τὸ ρόλο τοῦ Γρηγορίου στὴν Ἐπανάσταση ἱστορικῆς ἀλήθειας.

“Όταν δέ ἡ ἀχαριστία εἶναι συνωδευμένη καὶ μέ πνεῦμα κακοποιόν καὶ ἀποστατικόν ἐναντίον τῆς κοινῆς ἡμῶν εὐεργετιδὸς καὶ τροφῶν, κραταιᾶς καὶ ἀηττήτου βασιλείας, τότε ἐμφαίνεται καὶ τρόπον ἀντίθεον, ἐπειδὴ οὐκ ἔστι, φησί, βασιλεία καὶ ἐξουσία, εἰμὴ ὑπό «Θεοῦ τεταγμένην»· ὁθεν καὶ πᾶς ὁ ἀντιτεινόμενος αὐτῇ τῇ Θεοῦ εἰς ἡμᾶς τεταγμένην κραταιᾷ βασιλείᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκε. Καὶ τὰ δύο ταῦτα οὐσιώδη καὶ δάσιμα ἡθικά καὶ θρησκευτικά χρέη κατεπάτησαν μέ ἀπαραδειγμάτιστον θρασύτητα καὶ ἀλαζονείαν ὅτε προδιορισθεὶς τῆς Μολδαβίας ἡγεμὼν, ὡς μὴ ὤφειλε, Μιχαήλ (Σοῦτζος) καὶ ὁ τοῦ γνωστοῦ ἀγνώμονος καὶ φυγάδος Ὑψηλάντου ἀγνώμων υἱὸς Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης. Εἰς ὅλους τοὺς ὁμογενεῖς μας εἶναι γνωστὰ τὰ ἄπειρα ἑλέη ὅσα ἡ ἀένναος τῆς ἡμᾶς τεταγμένης κραταιᾶς βασιλείας πηγὴ ἐξέχεεν εἰς τὸν κακόδουλον αὐτόν Μιχαήλ.

Ἀπὸ τὸν ἀφορισμὸν ποὺ ἐξάπελυνε ὁ Γρηγόριος Ε΄ στοὺς Ἀλ. Ὑψηλάντη καὶ Μιχ. Σοῦτσο, οἱ ὁποῖοι «παρὰ τὰ ἄπειρα ἑλέη, ὅσα ἡ ἀένναος τῆς ἡμᾶς τεταγμένης κραταιᾶς βασιλείας (τοῦ σουλτάνου) πηγὴ ἐξέχεεν», ἐδείξαν «ἀπαραδειγμάτιστον θρασύτητα καὶ ἀλαζονείαν». (Γιὰ τὰ πλήρη κείμενα τῶν ἀφορισμῶν τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 21 βλ.: «Τὰ ὑβριστικά κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπίσημα κείμενα τῆς Ὁρθοδοξίας», ἔκδ. «Δαυλός» 2007.)

«Νὰ φυλάττωμεν τὸ πιστὸν ἡμῶν τοῦ ραγιαδικίου»

ταν ιδρύθηκε τὸ Νεοελληνικὸ Κράτος, καὶ ἡ Ἐπανάσταση θεωρήθηκε ὡς ὁ μεγαλύτερος σταθμὸς τῆς Νεοελληνικῆς Ἱστορίας, ὁ ἀνώτερος Κληρὸς προσπάθησε νὰ διεκδικήσῃ ἓνα μέρος ἀπὸ τὴ δόξα καὶ τὴς δάφνης τῶν ἀγωνιστῶν καὶ παρουσίασε τὸ Γρηγόριο ὡς ἀρχηγέτη τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας καὶ μάρτυρα τῆς ἐθνικῆς ιδέας.

Ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια εἶναι ὅμως ἐντελῶς διαφορετικὴ. Ὁ Γρηγόριος οὐδεμίαν σχέσιν εἶχε μὲ τὴν «ἐλληνικὴ φιλοπατρία» καὶ τὴν «ἐλληνοπρέπεια», ποὺ τοῦ ἀποδίδουν ὠρισμένοι ἱστορικοί. Εἶχε ἀντιδράσει καὶ πολὺ πρὶν τὴν Ἐπανάσταση, ὅπως μαρτυρεῖ πατριαρχικὸ γράμμα (ἐγκύκλιος διαταγή), ποὺ ἔστειλε στοὺς νησιώτες, νὰ μὴν στασιάσουν καὶ νὰ μὴν δεχθοῦν τὴς προτάσεις τῆς Ρωσσίας πρὸς ἐπανάσταση:

«Καὶ ἄλλοτε διὰ πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν ἐγκυκλίων γραμμάτων ἐδηλώσαμεν πρὸς πάντας τοὺς ὁμογενεῖς ἡμῶν εὐσεβεῖς... τῆς κραταιᾶς καὶ ἀηττήτου βασιλείας τὸ χρέος ὅπου ἔχομεν νὰ φυλάττωμεν τὸ πιστὸν ἡμῶν τοῦ ραγιαδικίου καὶ νὰ δεικνύωμεν πάντοτε λόγοις καὶ ἔργοις καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς... νὰ διατηρήσῃτε ἑαυτοὺς ἀνωτέρους πάσης διαβολῆς καὶ ἐνέδρας τῶν ὑπεναντίων καὶ ἐχθρῶν τῆς κραταιᾶς βασιλείας... δίκην σάλπιγγος

ἐπηγήσαμεν εἰς ὧλων τὰς ἀκοάς... νὰ μὴν τολμήσητε καθ'οἶονδῆποτε τρόπον νὰ δεχθῆτε ποτὲ τοὺς ὑπεναντίους καὶ ἐχθροὺς κατὰ τῆς κραταιᾶς βασιλείας...». Τὸ πατριαρχικὸ αὐτὸ γράμμα, ποὺ γράφτηκε τὸν Μάιο τοῦ 1807, ὑπάρχει δημοσιευμένο στὸ «Ἀρχεῖο τῆς Κοινότητος Ὑδρας» (τόμος 3ος, σελ. 41-45).

Ὁ σύγχρονος τῆς Ἐπανάστασης ἱστορικὸς Σπυρ. Τρικούπης γράφει σχετικὰ μὲ τὸ Γρηγόριο: «Ὁ Πατριάρχης ἐταῖρος, ὃ ἐστὶ συνωμότης κατὰ τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας, δὲν ἦτο καί, ὅχι μόνον οὐδόλως ἐνεθάρρυνε τὴν ἑλληνικὴν ἐθνεγεργσίαν, ἀλλὰ καὶ πάντοτε ἀπέτρεπε τοὺς πρὸς οὗς διελέγετο φιλεπαναστάτας, θεωρῶν ἐθνοφθόρον τὸ τοιοῦτον τόλμημα.»

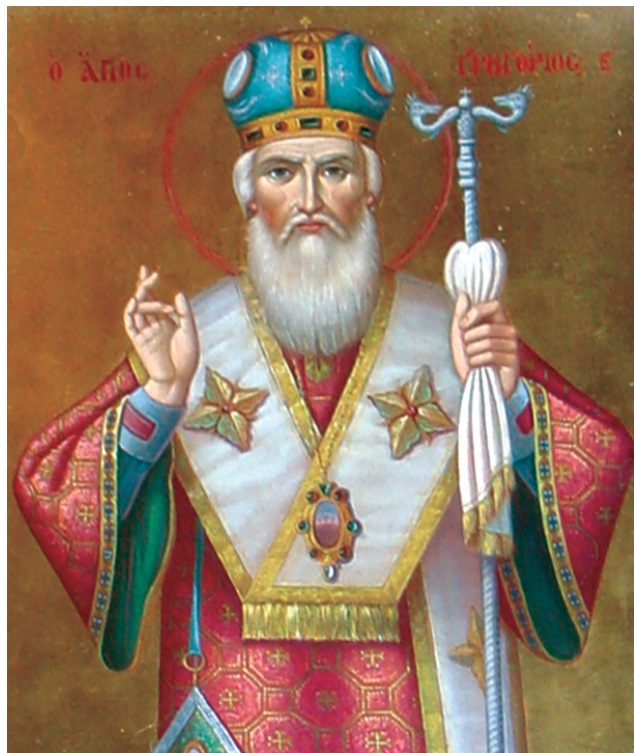
Οἱ ἐγκύκλιοι κι οἱ ἀφορισμοί, ποὺ ἐξαπέλυσε ὁ Γρηγόριος, μαρτυροῦν ὅτι δὲν εἶχε ἀπολύτως καμμία σχέση μετὰ τὴν Ἐπανάσταση, οὔτε ἄμεση οὔτε ἔμμεση. Μόλις πληροφορήθηκε τοὺς σκοποὺς καὶ τὶς ἐνέργειες τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, ἔσπευσε νὰ ἀποδοκιμάσῃ μὲ ὅλα τὰ μέσα ποὺ διέθετε τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα. Δὲν εὐσταθεῖ ὁ ἰσχυρισμὸς, ὅτι πείστηκε ἀπὸ τὸν σουλτάνο, γιὰ νὰ ἐκδώσῃ τοὺς ἀφορισμοὺς. Ἡ μία ἀπὸ τὶς τρεῖς ἀφοριστικὰς ἐγκυκλίους τοῦ ἦταν ἐμπιστευτικὴ καὶ ἀπευθυνόταν πρὸς τοὺς μητροπολίτες μόνον (ὄχι τὸν κατώτερο Κλῆρο) καὶ ἐκδόθηκε χωρὶς καὶ νὰ τὴν γνωρίζῃ ὁ σουλτάνος.

Ἀπαγόρευσε τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα

τρόπος μετὰ τὸν ὁποῖο ἔβλεπε τὸν Ἑλληνισμὸ καὶ τὴν ἑλληνικότητα ὁ Γρηγόριος Ε΄ καταφαίνεται εὐλόγα ἀπὸ τὴν θέση τοῦ ἔναντι τῶν ἑλληνικῶν ὀνομάτων. Τὸ 1819 ἐξέδωσε ἐγκύκλιο, μετὰ τὴν ὁποία ἀπαγόρευε στοὺς κληρικοὺς τοῦ Πατριαρχείου τὴν ὀνοματοθεσίαν τῶν βαπτιζομένων μετὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα κι ἐπέβαλε τὴ χρῆσιν ἀποκλειστικῶς ἰουδαϊκῶν καὶ χριστιανικῶν ὀνομάτων στὰ βαπτιζόμενα νήπια.

Ἡ ἐγκύκλιος τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε΄: «Καὶ ἡ κατὰ καινοτομίαν παρὰ ταῦτα εἰσαχθεῖσα τῶν παλαιῶν ἑλληνικῶν ὀνομάτων ἐπιφώνησις εἰς τὰ βαπτιζόμενα βρέφη τῶν πιστῶν, ὡς ἡκούσαμεν, λαμβανομένη ὡς μία καταφρόνησις τῆς χριστιανικῆς ὀνοματοθεσίας, εἶναι διόλου ἀπροσφυῆς καὶ ἀνάρμοστος· ὅθεν ἀνάγκη ἢ Ἀρχιερωσύνη σας νὰ διαδώσῃτε παραγγελίας ἐντόνους εἰς τοὺς Ἱερεῖς τῶν ἐνοριῶν σας, καὶ νοθεσίας πνευματικὰς εἰς τοὺς εὐλογημένους ἐπαρχιώτας σας, διὰ νὰ λείψῃ τοῦντεῦθεν καὶ ἡ κατάχρησις αὕτη, καὶ ἀφεθέντες τῆς ἀκαίρου καὶ μηδὲν ἐχούσης τὸ χρήσιμον φιλοτιμίας καὶ ἐπιδείξεως οἱ γονεῖς καὶ ἀνάδοχοι νὰ ὀνοματοθετῶσιν εἰς τὸ ἐξῆς ἐν τῷ καιρῷ τῆς θείας καὶ μυστικῆς ἀναγεννήσεως τὰ εἰθισμένα ταῖς εὐσεβέσιν ἀκοαῖς πατροπαράδοτα χριστιανικὰ ὀνόματα τῶν ἐγνωσμένων τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῶν ἐνδόξως ὑπ' αὐτῆς ἐορταζομένων Ἀγίων, διὰ νὰ εἶναι ἔφοροι καὶ φύλακες τῶν βαπτιζομένων νηπίων καὶ ταχεῖς καὶ ἀδιάλειπτοι χορηγοὶ τῆς χάριτος αὐτῶν εἰς τοὺς μετὰ πίστewς.»

Ὁ Γρηγόριος Ε' ἐπὶ πρώτης πατριαρχίας του, τὸ 1798, ἀφώρισε τὸ Ρῆγα Φεραῖο, ἐνῶ ἐπὶ τρίτης πατριαρχίας του ἐξέδωσε τρεῖς ἀφοριστικὲς ἐγκυκλίους, μία πρὸς ὅλους τοὺς πιστοὺς, μία ἐπίσημη ἀνοικτὴ πρὸς τοὺς κληρικοὺς καὶ μία προσωπικὴ-ἐμπιστευτικὴ πρὸς τοὺς μητροπολίτες. Τὴν τρίτη ἐν ἀγνοία τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν. Γιὰ τὴν ἀγιοποίησή του, ἡ ὁποία ἐγίνε 100 χρόνια μετὰ τὸ θάνατό του, ἔφεραν σοβαρὲς ἀντιρροήσεις ἀκόμη καὶ ἀνθρωποτῆς Ἐκκλησίας.

[Παρέκβαση: Λίγο μετὰ τὴν ἐκλογή του ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Χριστόδουλος ἐξέδωσε ἐγκύκλιο, ποὺ ἀπαγορεύει στοὺς ἱερεῖς νὰ βαπτίζουν τὰ βρέφη μὲ ἑλληνικὰ ὀνόματα.]

Ἀντιδράσεις ἀκόμη καὶ κληρικῶν στὴν ἀγιοποίησή του

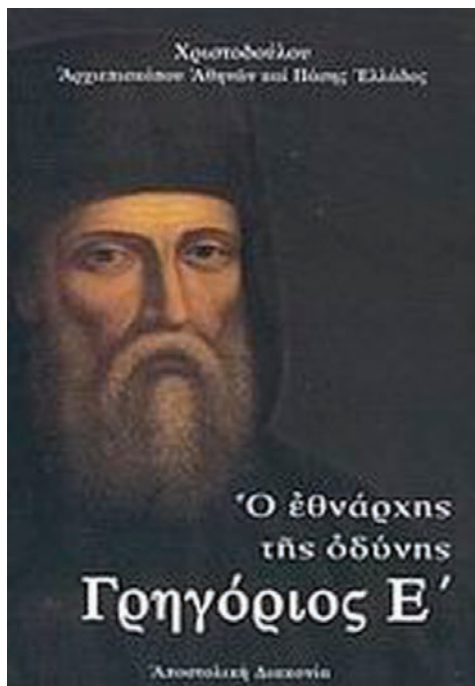

πολλοὶ ἀνώτεροι κληρικοί, ἀλλὰ καὶ ἱστορικοὶ καὶ λόγιοι, γνωρίζοντας τὸν βίο καὶ τὴν πολιτεία τοῦ Γρηγορίου εἶχαν τὸ θάρρος νὰ ἐπικρίνουν τοὺς Σπ. Λάμπρο καὶ Ἀριστ. Βαλαωρίτη κυρίως, ποὺ τοῦ ἔπλεκαν ἐγκώμια. Χαρακτηριστικὰ παρατίθεται ἐπιστολὴ τοῦ Λασκαράτου (27.2.1872), μὲ τὴν ὁποία εἰρωνεύεται τὸν Ἀριστ. Βαλαωρίτη, ποὺ ἀνέλαβε νὰ συντάξῃ καὶ νὰ ἀπαγγεῖλῃ Ὑμνο στὸ Γρηγόριο:

«Σὲ συγχαίρω γιὰ τὴν Πανεπιστημονικὴ πρόσκληση ποὺ ἔλαβες νὰ προσαγορεύῃς τὸν ἀνδριάντα τοῦ Γρηγοράκη. Δώστου καὶ ἀπὸ μέρους μου τὰ γκαρδιακὰ χαιρετίσματά μου καὶ πές του, πὼς τοῦ εὐχόμαι νὰ ξακολουθᾷ νὰ φανατίζῃ τοὺς ὄχλους, ὅσο νὰ τοὺς ἀποχτηνώσῃ ἐξ ὀλοκλήρου καὶ νὰ τοὺς κάμῃ ἀκόμη περισσότερο ἀπ' ὅτι εἶναι δίποδους γαῖδαρους.» (Ἀρ. Βαλαωρίτη, «Βίος καὶ Ἔργα», τ. Α', 539.)

Ὁ Μ. Γεδεών, ἄνθρωπος τοῦ Πατρι-
αρχείου καὶ πολὺ συντηρητικὸς στὶς
πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς του ιδέες,
ἔγραψε, τί τοῦ εἶπε ὁ μητροπολίτης
Ζακύνθου Κατράμης: «Τόσα εἶναι τὰ
ἐπίμεμπτα διὰ τὴν ζωὴν τοῦ Γρηγο-
ρίου, ὥστε νὰ συνομολογήσωσι πάν-
τες, ὅτι ἔπρεπεν ὁ Γρηγόριος Ε΄ ἔξω
νὰ μείνῃ τοῦ χοροῦ τῶν ἁγίων.» [Γε-
δεών, «Εφημερίδες», Ἀθ. 1936-1938,
σελ. 446 καὶ Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου:
«Προσπάθεια ἁγιοποιήσεως Γρηγορί-
ου Ε΄», περ. «Ἑλληνικὴ Δημοκρατία»,
ἔτος Ζ΄ (1954), τ. 13ος, σελ. 356-360.]

Ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος,
ἄλλοτε ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, ἔγρα-
ψε: «Ὁ πατριάρχης δὲν ἦτο μέλος τῆς
Φιλικῆς Ἐταιρείας, ἐπομένως ἦτο
ὅλως ἄθῳος τῆς ἀποδοθείσης (ἀπὸ
τὸν σουλτάνο) αὐτῷ κατηγορίας καὶ
ἄδικον ὑπέστη θάνατον.» [«Ἡ Ἐκκλη-
σία τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ
μεγάλῃ Ἐπανάστασις τοῦ 1821», περ.
«Θεολογία», τ. ΚΑ΄ (1950), σελ. 491.]

*Ὁ ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος ἐξέδωσε
τὸ ὀγκωδέστατο βιβλίον: «Γρηγόριος Ε΄, ὁ
ἐθνάρχης τῆς ὁδύνης.» Στὶς 728 σελίδες του
δὲν βροῇ καθόλου χῶρο βέβαια, γὰρ νὰ συμ-
περιλάβῃ τὰ κείμενα τῶν ἀφορισμῶν.*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- «Τὰ ὑβριστικὰ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπίσημα κείμενα τῆς Ὁρθοδοξίας», ἔκδ. «Δαυλός» 2007.)
- Γ. Κορδάτου, «Ἡ κοινωνικὴ σημασία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821», ἔκδ. «Ἐπικαιρότητα», Ἀθήνα 1983.
- Γ. Κορδάτου, «Ἡ μεγάλη Ἱστορία τῆς Ἑλλάδας», τόμοι ΙΧ καὶ Χ, ἔκδ. «20ὸς αἰῶνας».
- Κ. Παπαρρηγόπουλου, «Ἱστορία Ἑλληνικοῦ Ἔθνους», τόμος Ε΄.
- Γ. Σκαρῖμπα, «Τὸ '21 καὶ ἡ ἀλήθεια», ἔκδ. «Κάκτος», Ἀθήνα 1975.
- Μ. Γεδεών, «Πατριαρχικὴς ἱστορίας μνημεῖα», Ἀθήνα 1922.
- Μ. Γεδεών, «Πατριαρχικοὶ Πίνακες», 1881.

Γιάννης Λάζαρης

Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Ε΄ ΣΥΝΕΧΙΣΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ

Οί τρεῖς ἐπιστολῆς τοῦ Εὐγενίου Β΄
πρὸς τοὺς ἐπαναστάτες τοῦ Αἰγαίου

Ὁν Γρηγόριο Ε΄ μετὰ τὴν ἐκτέλεσή του διαδέχθηκε στὸν πατρι-
αρχικὸ θῶκο ὁ πατριάρχης Εὐγένιος Β΄ (10.4.1821-27.7.1822) κα-
τόπιν σουλτανικοῦ ὀρισμοῦ: «δέον γὰρ τῶν ἀφ' ἡμῶν πατριάρ-
ρχην, προσέχοντα τὸν νοῦν τῇ ὑψηλῇ βουλήσει τῆς κραταιᾶς
βασιλείας, ἐπιτελεῖν τὰ τε ἀναγκαῖα πρὸς περίθαλψιν τοῦ
βασιλικοῦ ῥαγιά καὶ τὰ καθήκοντα ἐαυτῷ πρὸς ὑποταγὴν καὶ πιστὴν δού-
λευσιν,... συνετὸν δὲ καὶ ἄξιον ὑπουργῆσαι τὰ ἀρέσκοντα τῇ ὑψηλῇ βουλῇ.
Καὶ δὴ σκέψεως γενομένης ἐπὶ πολὺ...προεκρίθη καὶ προεξελέγη τῶν ἄλλων

Ἐκκλησία τῆς Κρήτης: «Χριστιανοί! Ρίψατε τὰ ὄπλα»

νῷ μαινόταν ἡ ἐπανάσταση στὴν Κρήτη, οἱ ἱεράρχες γύριζαν στὰ χω-
ριά, λέγοντας πὼς οἱ ἐπαναστάτες εἶναι ἀφωρισμένοι, καὶ πὼς πρέπει
νὰ παρατήσουν τὰ ὄπλα καὶ νὰ ζητήσουν συγχώρεση ἀπὸ τὴν «κρα-
ταιάν, ἔνδοξην καὶ φιλάνθρωπον βασιλείαν».

Στὸ τέλος τοῦ 1823 ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης ἔγραφε στὸ ποίμνιό του:

«Χριστιανοί, τέκνα ἐν Κυρίῳ! Γνωστὸν ἔστω ὑμῖν ὅτι ὁ ἐνδοξώτερος ἀρχιστρά-
τηγος Χασάν Πασᾶς ἀπὸ φιλανθρωπίας κινηθεὶς ἀπεφυλάκισε πολλοὺς ἄλλους
ἀδελφοὺς ἡμῶν καὶ ἐμὲ τὸν ἴδιον. Εὐρισκόμενος ἐγὼ τώρα ὑπὸ τὴν εὐνοϊκὴν
προστασίαν του, ὡς περὶ τούτου θέλει σᾶς πληροφορήσει καὶ ὁ διάκονός μου,
δὲν δύναμαι ἀπὸ εὐγνωμοσύνην νὰ κρύψω τὴν προαίρεσιν καὶ τὴν δικαιοσύ-
νην του. Ἔρχομαι ὁμῶς νὰ παρακαλέσω ὑμᾶς, χριστιανοί, νὰ ἔλθῃτε πλέον εἰς

μιᾷ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ καὶ ἐνὶ φρονήματι πάντων ὁμοῦ τῶν τοῦ γένους μελῶν ὁ πανιερώτατος καὶ θεοπροβλήτος μητροπολίτης Πισιδίας, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Σίδης, Μυρῶν καὶ Ἀτταλείας, ἐν Χριστῷ περισπούδαστος καὶ περιπόθητος ἡμῶν συνάδελφος κύριος κυρ Εὐγένιος...»

Ἐπὶ πατριαρχίας τοῦ βουλγαρικῆς καταγωγῆς καὶ παντελῶς ἀγράμματου Εὐγενίου τοῦ Β΄ ἔλαβαν χώρα σφαγὲς Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ μάλιστα ὁ Εὐγένιος κατηγορεῖται, ὅτι ἐκεῖνος κατέδιδε τοὺς «βδελυροὺς ἐπαναστάτες» στοὺς Τούρκους. Μὲ τίς ἐγκυκλίους του καλοῦσε τοὺς Ἕλληνες νὰ σωφρονισθοῦν καὶ νὰ δηλώσουν ὑποταγὴ στὸν σουλτάνο, μὲ τὴν διαβεβαίωση, ὅτι θὰ τύχουν τῆς εὐσπλαχνίας τῆς «κρᾶταιᾶς καὶ ἀηττήτου Βασιλείας». Οἱ ἐγκύκλιοι αὐτὲς γράφτηκαν ὑπὸ τύπον ἐπιστολῶν πρὸς τὸν «Ἐξαρχον παντὸς Αἰγαίου» μητροπολίτη Παροναξίας Ἱερόθεο, δεδομένου ὅτι βάση τοῦ στόλου τοῦ Κατσώνη ἦταν συνήθως τὸ νησὶ τῆς Πάρου.

Ἡ πρώτη ἐγκύκλιος τοῦ Εὐγενίου τοῦ Β΄ (15 Αὐγ. 1821)

Ξεδόθη τὴν 15 Αὐγούστου τοῦ 1821 καὶ εἶχε ὡς παραλήπτη τὸν μητροπολίτη Παροναξίας καὶ ἔξαρχο παντὸς Αἰγαίου Πελάγους Ἱερόθεο, ὁ ὁποῖος καὶ ἐπιφορτίσθηκε μὲ τὸ καθήκον νὰ πείσῃ τοὺς ἐπαναστατημένους νησιῶτες «νὰ βαδίζωσι τὴν ὁδὸν τῆς εὐπειθείας καὶ ὑποταγῆς ἀπαρτρέπτως πρὸς τὸν σουλτάνον»:

«Ἱερῶτατε μητροπολίτα Παροναξίας, ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε παντὸς Αἰγαίου Πελάγους ... ἐντελλόμεθά σοι διὰ τῆς παρουσίας ὅπως χωρὶς ἀναβολῆς ἐνεργήσῃς ἐπὶ κοινῇ ἀπαξᾶπάντων τῶν ἐπαρχιωτῶν σου ἀκροάσει καὶ ἐμπνεύσῃς εἰς τὰς καρδίας των τὰς ἐν αὐτῷ περιεχομένας ἐννοίας μὲ ὅλην τὴν ἀπαιτουμένην καθαρότητα καὶ

συναίσθησιν καὶ νὰ γνωρίσῃτε μὲ ποίαν ἰσχυρὰν δύναμιν τοῦ Ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου ἔχετε νὰ κάμετε. Ὅθεν σᾶς συμβουλεύω νὰ ῥίψῃτε τὰ ὄπλα καὶ νὰ προσπέσῃτε εἰς τοιοῦτον φιλάνθρωπον ἀρχιστράτηγον, τὸν ὁποῖον ἐπίτιδες ὁ ἐνδοξώτατος Μεχμέτ Ἀλῆς ἔστειλεν τοιοῦτον, διὰ νὰ εἰρηνεύσῃ τὸν τόπον μας... Οὕτω πράξῃτε χριστιανοί μου προτιμῶντες τὸν εἰρηνικὸν βίον παρὰ τὰς τόσας ζημίας, τὰς ὁποίας καθ' ἐκάστην λαμβάνητε ὑμεῖς αὐτοί, τὰ τέκνα σας καὶ τὰ κτήματά σας» (βλ. Κριτοβουλίδη, 40).

Τὸ 1827, ἂν καὶ γλυκοχάραζε ἡ αὐγὴ τῆς ἀνεξαρτησίας, ὁ ἐπίσκοπος Κυδωνίας (Κρήτης) Ἀρτέμιος κοινοποίησε τὴν παρακάτω ἐγκύκλιο, μὲ τὴν ὁποία συνιστοῦσε τὴν ὑποταγή:

«Χριστιανοί, εὐρίσκόμενος εἰς Γραμβοῦσαν, σᾶς εὖχομαι. Λυποῦμαι, ἀδελφοί μου, ὅτι σᾶς μωραίνει ἡ τύχη, ὥστε νὰ ἐπιμένετε ἀσυλλογίστως εἰς τὸ ὀλέθριον φρόνημα τῆς ἀποστασίας, τὸ ὁποῖον μέλλει δυστυχῶς νὰ ἐπιφέρει καὶ τὸν τέλειον ἀφανισμόν σας, ἐὰν δὲν μεταμεληθῇτε, ἐωσότου ἔχετε καιρὸν, καὶ

ἀκριβειαν, διὰ τὰ ἀναπέμψωσι προηγουμένως τὰς ὑπὲρ τοῦ βασιλείου κράτους ἱκετηρίους αὐτῶν φωνὰς πρὸς Θεόν, καὶ ἐπομένως κατανοήσαντες τὸ γινόμενον καὶ πρὸς αὐτοὺς μέγα βασιλικὸν ἔλεος τὰ βαδίζωσι τὴν ὁδὸν τῆς εὐπειθείας καὶ ὑποταγῆς ἀπαρτρέπτως, ἐν βεβαιότητι ὅτι, καθὼς ἡ κραταιὰ βασιλεία ἐξευμενίζεται πρὸς τοὺς μετανοοῦντας καὶ χαρίζεται αὐτοῖς φιλανθρώπως τὴν ἀμνησίαν, οὕτω κατὰ τῶν σκληροτραχίλων καὶ ἀμεταμελήτων μένει ἀδυσώπητος. Ἐνὶ λόγῳ, κατὰ τὸ ἄφευκτον χρέος τῆς προθυμίας σου, τὰ στηρίξεις πάντας αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ κέντρου τοῦ ῥαγιαλικίου, ὑπαγορεύων συμφώνως τὰ σωτήρια καὶ γινόμενος καλὸν παράδειγμα πρὸς αὐτούς... Περιμένομεν ἐν τάχει τῶν γραφομένων ἀπάντων τὴν αἰσίαν ἀποπεράτωσιν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις εἴη μετὰ τῆς ἱερότητός σου. Ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.»

Ἡ δεύτερη ἐγκύκλιος τοῦ Εὐγενίου τοῦ Β' (Αὐγούστος 1821)

πευθυνόταν σὲ ὅλους τοὺς Ἕλληνες τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ μὲ αὐτὴν ἐκαλοῦντο οἱ ἐξεγερθέντες νὰ καταθέσουν τὰ ὄπλα: «... Φεῦ! Πολλοὶ ἐκ τοῦ ἔθνους τῶν Ῥωμαίων παραμελήσαντες τῆς χρεωστομένης εὐγνωμοσύνης, ἀγνωμονήσαντες τῶν τοιούτων εὐεργεσιῶν καὶ ἐν ταυτῷ ἀθετήσαντες καὶ καταπατήσαντες τὰ θρησκευτικὰ διδάγματα, τὰ ὑπαγορεύοντα τὴν ἐντελὴ εὐπείθειαν καὶ ὑποταγὴν εἰς τὸ θεοσυντήρητον αὐτὸ βασίλειον κράτος, εἰς τοιαύτην ἐξετραχηλίσθησαν ματαιότητα καὶ ἀπόνοιαν, ὥστε ἐτόλμησαν νὰ ἀναλάβωσιν τὸ σχῆμα τῆς ἀνταρσίας ἐναντίον τῆς κοινῆς αὐτῆς εὐεργέτιδος ἡμῶν τροφοῦ ἀηττήτου βασιλείας. ... Διασαλπίζομεν εἰς ὅλους σας τὰς ἐννοίας τοῦ ὑψηλοῦ βασιλικοῦ προσκυνητοῦ ὀρισμοῦ καὶ παραινοῦμεν ἐν ἀγίῳ πνεύματι καὶ παραγγέλομεν ἀπαξάπαντας, μικροὺς καὶ μεγάλους,

ἀποστραφῆτε τὴν ὁδὸν ταύτην τῆς πλάνης σας. Δὲν πρέπει κατ' οὐδένα τρόπον νὰ φροντίζετε, τὶ κάμνουν εἰς ἄλλα μέρη οἱ ἀποστάται. Σεῖς χρεωστεῖτε νὰ φροντίζετε περὶ τῆς ἰδικῆς σας σωτηρίας καὶ περὶ τῆς ζωῆς τῶν τέκνων σας. Ἐντὸς ὀλίγου περιμένονται ἐδῶ οἱ στόλοι τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Κων/λεως, οἱ ὅποιοι μέλλουν νὰ σᾶς πολιορκήσουν, αὐτοὶ μὲν διὰ θαλάσσης, τὰ δὲ στρατεύματα διὰ ξηρᾶς, ὥστε νὰ σᾶς βιάσωσι νὰ παραδοθῆτε καὶ νὰ χαθῆτε. Ὁ Μουσταφᾶ βέης εἶναι φιλάνθρωπος καὶ γνωρίζω καλῶς ὅτι δὲν θέλει τὸ κακόν σας· ὅθεν ἀπὸ χριστιανικὴν ἀγάπην κινούμενος σᾶς συμβουλεύω καὶ ἐγὼ νὰ προλάβητε τὰ φρικτὰ δυστυχήματα, τὰ ὅποια σᾶς περιμενοῦν, ἐὰν πρότερον ἐκουσίως δὲν καταθέσῃτε τὰ ὄπλα καὶ ὑποταχθῆτε εἰς τὸν Ὑψηλότατον βέην μας. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι φυλακισμένοι καπεταναῖοι μὲ παρεκάλεσαν νὰ σᾶς γράψω περὶ τούτου καὶ πρὸς τούτοις νὰ λάβῃτε συμπάθειαν εἰς τὰ βάσανα, τὰ ὅποια σήμερον ὑποφέρουν ἐξαιτίας σας.» (Κριτοβουλίδη, 363-364, Γ. Κορδάτος, «Ἱστορία τῆς νεώτερης Ἑλλάδας».)

Κίμων Ἐλευθερίου

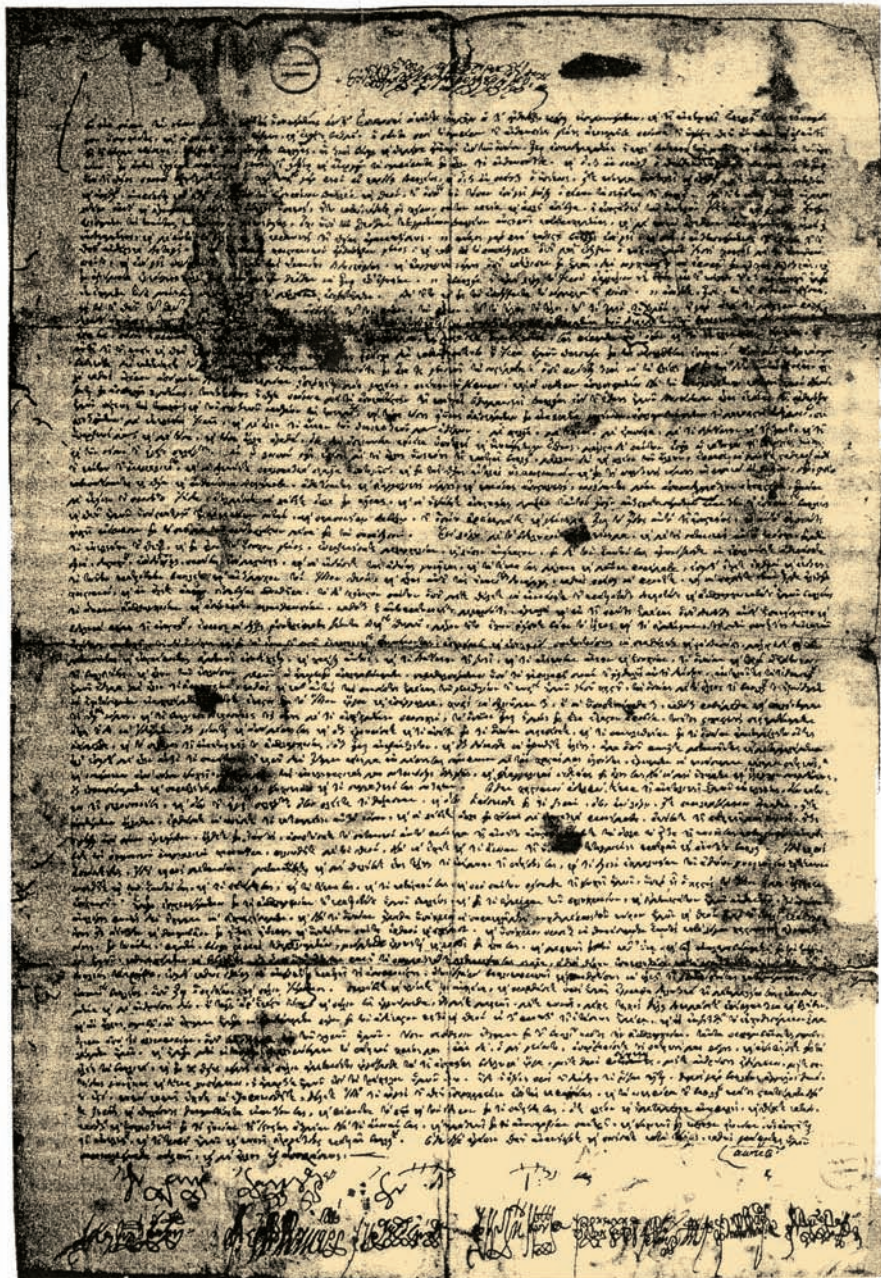
ἐκάστης τάξεως καὶ βαθμοῦ, ὅσοι αὐθαδῶς ἐτολμήσατε νὰ ἐξοπλισθῇτε κατὰ τῆς κοινῆς ἡμῶν τροφοῦ καὶ εὐεργέτιδος κραταιᾶς βασιλείας, νὰ καταθέσῃτε ἀμέσως τὰ ὄπλα καὶ νὰ ἀναλάβῃτε τὸ ἀρχαῖον σχῆμα τῆς ἐντελοῦς καὶ εἰλικρινοῦς ὑποταγῆς καὶ εὐπειθείας σας πρὸς αὐτήν, καὶ νὰ ἀποπτύσῃτε τὸ σατανικὸν καὶ μάταιον τῆς ἀνταρσίας φρόνημα, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες νὰ μένητε ἐδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι εἰς τὸ πιστὸν τοῦ ῥαγιαλικίου...ὕπὸ τὴν ἀμφιλαφῇ σκιᾷ τοῦ βασιλείου κράτους... Ὅλοι χωρὶς τινος ἐξαίρεσεως νὰ ἐπιστρέψῃτε εἰς τὴν σωτηριώδη ὁδὸν τῆς ὑποταγῆς, ὄντες βέβαιοι καὶ πεπληροφορημένοι, ὅτι ἡ κραταιὰ βασιλεία, κατιδοῦσα τὴν πνευματικὴν ἐπιστροφὴν καὶ μεταμέλειαν, τὸ ἄδολον καὶ ἀληθὲς τῆς εὐπειθείας σας φρόνημα καὶ τὴν ἀκριβῆ διατήρησιν τῶν τοῦ πιστοῦ ῥαγιαλικίου καθηκόντων, αὐθις ὡς **μήτηρ φιλόστοργος** θέλει σᾶς ἐναγκαλισθῇ καὶ θέλει σᾶς περιθάλλῃ ἐπιδραυιλεύουσα τὰ τῆς ἀκένωτου πηγῆς τῆς εὐσπλαγχνίας τῆς πλούσια τὰ ἐλέη ἐφ' ὑμᾶς, καὶ παραπέμπουσα εἰς βυθὸν λήθης τὰ ἐξ ἐπηρείας τοῦ μισοκάλου δαίμονος ἀπονενομημένα ἐκεῖνα κινήματα τῶν τολμησάντων. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἡ κοινὴ τῶν εὐσεβῶν μήτηρ ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία θέλει ἐξευμενισθῇ καὶ θέλει ἀξιῶσαι συγχωρήσεως καὶ ἀφέσεως τοὺς ἡμαρτηκότες καὶ τὰ βάρη τῶν φρικωδεστάτων αὐτῆς ἁρῶν ἐπισπασμένους, βλέπουσα ἐνεργουμένην τὴν μεταμέλειαν ὑμῶν...»

Ἡ τρίτη ἐγκύκλιος τοῦ Εὐγενίου τοῦ Β' (Ἰανουάριος 1822)

Καλοῦσε τοὺς κατοίκους τῆς Κρήτης, τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου «**νὰ κλίνουν τὸν αὐχένα**»: «Οἱ ἀνὰ πᾶσαν τὴν νῆσον Κρήτην καὶ τὰς ὑποκειμένας αὐτῇ Ἐπισκοπὰς οἰκοῦντες Ῥωμαῖοι...ἡ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἀνθρώπινου γένους οἰκονομοῦσα πρόνοια τοῦ ὑψίστου θεοῦ, ἄνωθεν καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ κόσμου κτίσεως ἐτάξατο τὰς ἐπιγεῖους βασιλείας ὡς τινες βάσεις καὶ θεμέλια ἀρραγῆ, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι ἐποικοδομημένη ἡ καλὴ διοίκησις τῶν λαῶν καὶ ἡ εὐδαιμονία τῶν ὑπηκόων εἰς αὐτὰς ἐχάρισε σοφίαν καὶ γνώσιν τοῦ εἰδέναι καὶ ἐνεργεῖν συμφέροντα εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα **καὶ ὅ,τι ἂν πράττῃ ὁ θεὸς τεταγμένος Βασιλεὺς, τοῦτο εἶναι ὑπὸ τῆς θείας προνοίας ἐξηρητημένον**... Ἀλλὰ καθὼς ὕστερον ἀπὸ μίαν λυσσώδη τρικυμίαν ἐπέρχεται μία γαλήνη, πνέουσιν οἱ ξέφυροι καὶ οἱ πρότερον ἀπηλπισμένοι διὰ τὸν ἐπαπειλούμενον καταποντισμὸν διασφύζονται εἰς ἀσφαλεῖς λιμένας, τοιοντοτρόπως ἡ θεία πρόνοια μὲ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς κραταιᾶς Ὀθωμανικῆς Βασιλείας ἐπὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν διασκέδασεν ὅλας ἐκεῖνας τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως τὰς ταραχὰς καὶ τῶν πολιτικῶν ναυαγίων τὰς τρικυμίας, καὶ τώρα τόσους αἰῶνας **εὐρισκόμενοι εἰς ἓνα λιμένα ἀπολαμβάνομεν τὴν μακαριστὴν εὐδαιμονίαν, πεπλουτισμένοι μὲ ἐκκλησιαστικὰς Ἱερὰς καὶ μὲ ὅλην τὴν ἄνεσιν τῶν θρησκευτικῶν μας ἐθίμων**.

» Ὅσοι ἀδιαφοροῦντες εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἡμῶν παραινήσεις καὶ πατρικὰς συμβουλὰς καὶ ἐπιμένοντες εἰς τὰ θεοστυγῆ αὐτοῦ τοῦ χριστιανικοῦ χαρακτήρος ἀλλότρια ἐκεῖνα κινήματα, ἡ ἀνομία αὐτῶν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτῶν καὶ κρῖμα

Συνοδική ἐγκύκλιος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Εὐγενίου Β΄ πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς Κρήτης, Πελοποννήσου καὶ νησιῶν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, καταδικαστικὴ τῶν ἐπαναστατικῶν ἀπελευθερωτικῶν κινημάτων καὶ προτρεπτικὴ σὲ δουλικὴ ὑποταγὴ στοὺς κρατοῦντες. [Γανουάριος 1822. Ἀρχεῖο Οἰκονόμων (φάκ. XXXIII).]

λήψονται ἑαυτοῖς καὶ κατάκριμα, καθότι ἄφευκτος ἡ κατ' αὐτῶν δικαίως ἐπαπειλουμένη πανωλεθρία· καὶ οὐκ ἔσται αὐτοῖς ἰλασμός ἢ σωτηρία μήτε σωματικὴ μήτε ψυχική, ἀλλὰ κακοὶ κακῶς οἰμώξουσιν καὶ καταστραφήσονται ἐκ μιᾶς...

» Σεῖς, φεῦ, καταπατήσαντες καὶ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα δικαιώματα, ἀθετήσαντες καὶ εὐαγγελικοὺς νόμους καὶ κανόνες ἀποστολικούς, νοσήσαντες μίαν ἀπαρδειγμάτιστον ἀχαριστίαν, ὁμοίαν μὲ ἐκείνην τοῦ προδότου Ἰούδα, ἐτολμήσατε νὰ λάβητε ὅπλα εἰς χεῖρας καὶ νὰ ὑψώσητε ἀποστασίας σημαίαν, τ'αὐτὸν εἰπεῖν ἀντιστρατευσάμενοι ἐναντίον τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως καὶ Θεοῦ ἡμῶν ὑπὸ στρατηγῷ τῷ ἀρχεκάκῳ σατὰν καὶ παμπονήρῳ διαβόλῳ, τοῦ ὁποίου ἐφεύρημα καὶ γέννημα εἶναι τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἀποστασίας, καὶ αὐτὸ ἐκ πρώτης ἀρχῆς ἐνέπνευσεν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν πρωτοπλάστων μέσα εἰς τὸν παράδεισον. Ἐνὶ λόγῳ μὲ τὸ βδελυρὸν αὐτὸ κίνημα καὶ μὲ τοὺς σατανικοὺς αὐτοὺς τρόπους, εἰς μὲν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς ὅλον τὸ ἥσυχον γένος ἐπροξενήσατε μελαγχολίαν καὶ λύπην ἀνείκαστον (...)

» Ὅθεν, χριστιανοὶ ἀδελφοί, τέκνα τῆς ἀνατολικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὅσοι κάτοικοι τῆς Πελοποννήσου καὶ ὅσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὅσοι πλέετε τὴν θάλασσαν καὶ ὅσοι εὐρίσκεσθε εἰς τὴν ξηράν, ὅσοι ἐνὶ λόγῳ εἴτε παραλογιζόμενοι οἰκοθεν εἴτε ἀπατώμενοι ἄλλοθεν ἐφθάσατε νὰ νοσήσετε τὴν κατηραμένην αὐτὴν νόσον καὶ νὰ λάβητε ὅπλα εἰς χεῖρας μὲ ἀποστατικά φρονήματα ἀκούσατε τῆς πατρικῆς μας φωνῆς, ἥτις πηγάζει ἀπὸ πόνον ἐγκάρδιον, ἔλθετε εἰς ἑαυτούς, ἀποπτύσατε τὸ σατανικὸν αὐτὸ φρόνημα τῆς ἀνοήτου ἀποστασίας, ρίψατε τὰ ὅπλα, τὰ αἷτια τῆς κοινῆς σας καταστροφῆς, ἀναλάβετε τὸν προγονικὸν ῥεαγιαλικὸν χαρακτήρα, φιλιωθῆτε μὲ τὸν Θεόν, διὰ νὰ ἔχητε καὶ τὴν εὐνοίαν τῆς ὑπὸ Θεοῦ τεταγμένης κραταιᾶς καὶ ἀηττήτου βασιλείας ... Ἡμεῖς, ἐπιστηριζόμενοι εἰς τὴν εὐσπλαχνίαν τοῦ κραταιοτάτου ἡμῶν βασιλέως καὶ εἰς τὴν εὐμένειαν τῶν πολυχρονίων καὶ εὐμενестάτων ἡμῶν αὐθεντῶν, τὴν ὁποίαν ἀναλόγους φωνὰς δεν ἔχομεν νὰ εὐχαριστήσωμεν, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν εἴμεθα ὑπόχρεοι νὰ παρακαλοῦμε νυχθήμερον τὸν κύριον ἡμῶν καὶ θεὸν ὑπὲρ τοῦ βασιλείου κράτους, ὅπως εἴη **ἀήττητον** καὶ θριαμβεῦον εἰς αἰῶνα αἰώνων καὶ ὑποτάττον πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, καὶ ὑπόχρεοι προσέτι νὰ θυσιάσωμεν ἑαυτοὺς κατὰ λόγον **χριστιανικῆς εὐγνωμοσύνης**.»

* * *

πολιτικὴ σύμπλευση τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως μὲ τὴν σουλτανικὴ ἐξουσία καὶ ἡ ἀντίθεσή του πρὸς τὴν ἰδέα ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ συνεχίστηκε καὶ μετὰ τὴν ἰδρυση τοῦ Νεοελληνικοῦ Κράτους, ὅπως ἀποδεικνύουν τὰ ντοκουμέντα ποὺ δημοσιεύονται στὸ παρὸν τεῦχος τοῦ «Δ». Στὴν πραγματικότητα τὸ Πατριαρχεῖο οὐδέποτε ἕως σήμερα συνέπραξε σὲ οἰαδήποτε ἐλληνικὴ πολιτικὴ, παραμένοντας σταθερὰ φορέας (ἴδρυμα) τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους.

Α.Γ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΘΑ ΥΠΟΚΙΝΟΥΣΕ ΕΜΦΥΛΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ένα άγνωστο έπεισόδιο ἐπὶ Καποδίστρια

τὸ ἄρθρο αὐτὸ θὰ παρουσιασθῇ ἕνα σκοπίμως ἀποσιωπούμενο ἀπὸ τὴν ἐπίσημη Ἱστορία ἐπεισόδιο μὲ πρωταγωνιστὲς τὸν πατριάρχη Ἀγαθάγγελο καὶ τὸν πρῶτο κυβερνήτη τῆς Ἑλλάδας Ἰωάννη Καποδίστρια, ὅπου καθίσταται ἔκδηλος ὁ ἀντεθνικὸς ρόλος κι ὁ ἀμείωτος φιλοτουρκισμὸς τοῦ Πατριαρχείου ἀκόμη καὶ μετὰ τὴ λήξη τοῦ Ἀγῶνα τῆς Ἀνεξαρτησίας καὶ τῇ δημιουργίᾳ τοῦ μικροῦ ἐλεύθερου Ἑλληνικοῦ Κράτους. Τὸ ἐπεισόδιο αὐτό, ποὺ ὁ «Δαυλός» παρουσίασε στὰ τεύχη 264 καὶ 266, τὸ ξαναπαρουσιάζουμε σήμερα μὲ καλύπτερη ἱστορικὴ ἀξιολόγηση πρὸς χάριν τῶν νέων ἀναγνωστῶν μας.

Ὁ πατριάρχης Ἀγαθάγγελος Α΄ ὁ ἀπὸ Χαλκηδόνας ἔστειλε τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1828 στὴν Ἑλλάδα τοὺς μητροπολίτες Νίκαιας, Χαλκηδόνας, Λάρισας καὶ Ἰωαννίνων, μὲ σκοπὸ νὰ συστήσουν στοὺς κατοίκους τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους -στοὺς μπαρουτοκαπνισμένους καὶ ματωμένους ἀγωνιστὲς, ποὺ μὲ τόσες θυσίες κέρδισαν τὴν ἐλευθερίαν τους- νὰ δηλώσουν ὑποταγὴ στὸ σουλτάνο καὶ νὰ ἐπανεέλθουν στὸν Ὀθωμανικὸ ζυγὸ! Οἱ μητροπολίτες εἶχαν μαζί τους καὶ γράμμα τοῦ πατριάρχου, ποὺ ὄχι μόνον συμβούλευε τὴν ὑποταγή, ἀλλὰ ὑποσχόταν, πὼς ὁ «πολυχρονεμένος» σουλτάνος θὰ ἔδινε ἀμνηστία σὲ ὅσους ὑποτάσσονταν.

Οἱ μητροπολίτες, ἀφοῦ συνάντησαν πρῶτα τὸν Ἱμπραήμ, πῆγαν ὕστερα στὸ Ναύπλιο, ὅπου ὅμως ὁ ἑπαρχος Γενοβέλης δὲν τοὺς ἄφησε νὰ εἰσέλθουν, γιὰ νὰ μὴν ἐπηρεάσουν τὸν πληθυσμὸ. Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ στὴν Τριπολιτσά, ὅπου ὁ ἑπαρχος Βλαχόπουλος τοὺς ἀπαγόρευσε νὰ εἰσέλθουν στὴν πόλη. Ὅταν τὸν Ἀπρίλιο ἔφτασαν στὸν Πόρο καὶ τόλμησαν νὰ ποῦν στὸν Καποδίστρια, ὅτι θὰ διάβαζαν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΔΕΛΤΙΟ
ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΑΘΗΝΑ 2000

Στὸ εἰκονιζόμενο Δελτίο δημοσιεύεται τὸ γεγονός τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τὸν πατριάρχη Ἀγαθάγγελο στὸν Πόρο, στὸν Κυβερνήτη Ἰ. Καποδίστρια, τεσσάρων μητροπολιτῶν μὲ τὸν μέγα πρωτοσύγκελλο, μὲ σκοπὸ τὴν ὑποταγὴ τῆς ἐλεύθερης Ἑλλάδας στὸν Τοῦρκο σουλτάνο («ἐπαναγωγὴ τῶν ἀποπλανηθέντων εἰς τὴν ποίμνην».)

τὴν πατριαρχικὴ προκήρυξη, μὲ τὴν ὁποία καλοῦνταν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς νὰ ὑποταχθῇ στὸ σουλτάνο, ὅχι μόνον δὲν τοὺς τὸ ἐπέτρεψε, ἀλλὰ ἐπὶ πλέον τοὺς μίλησε σὲ πολὺ αὐστηρὴ γλῶσσα.

Ὁ Καποδίστριας ἀποπέμπει τοὺς μητροπολίτες

Ξίζει ἐδῶ νὰ παραθέσουμε χαρακτηριστικὰ ἀποσπάσματα τῆς πατριωτικῆς καὶ περήφανης ἀπάντησης τοῦ Καποδίστρια πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Πατριαρχείου κληρικούς, ποὺ μετέφεραν τὴν ἐξωφρενικὴ καὶ ἀντεθνικὴ πατριαρχικὴ ἔκκληση ἐθελοδοουλίας, ὅπως δημοσιεύθηκε στὸ «Δελτίο τοῦ Κέντρου Ἑρεῦνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Νεώτερου Ἑλληνισμοῦ», τόμος Β', Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀθῆνα 2000:

“ Ἀρ. 2683

Ἑλληνικὴ Πολιτεία
Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος
Πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη
καὶ τὴν περὶ αὐτὸν ἁγίαν Σύνοδον.

Ἡ πρὸς τοὺς προύχοντας, κληρικούς, προκρίτους καὶ λοιποὺς χριστιανοὺς κατοίκους τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ἐκάστης τάξεως καὶ βαθμοῦ διευθυνθεῖσα παρὰ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἐπιστολὴ τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς εἶχε φανῇ καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας ὅλης τῆς Εὐρώπης, καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς Ἑλλάδος, ὅτε ἐσχάτως οἱ ἅγιοι Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Μητροπολίται Νικαίας, Χαλκηδόνος, Λαρίσσης καὶ Ἰωαννίνων μετὰ τοῦ Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον Πόρον, ὅπου κατὰ τὸ παρὸν καὶ ἡμεῖς διατρίβομεν...

Ὅσον ὀλίγων ἐλπίδων καὶ ἂν ἦτον ἡ προσδοκία μας, δὲν δυνάμεθα νὰ ὑποκρύψωμεν εἰς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα τὴν ἀνέκφραστον λύπην, τὴν ὁποίαν ἡσθάνθημεν, ὅταν ἐβεβαιώθημεν, ὅτι ἡ ἀποστολὴ τῶν Ἱεραρχῶν τούτων σκοπὸν μόνον εἶχε τοῦ νὰ ἐγχειρίσωσι πρὸς ἡμᾶς τὴν ἰδίαν τοῦ Φεβρουαρίου ἐπιστολὴν καὶ νὰ μᾶς προτρέψωσιν ἐν ταυτῷ, καθ' ὅλους τοὺς κατεπείγοντας τρόπους, ὥστε νὰ τοὺς δώσωμεν κἂν ἐλπίδας ὅτι Ἑλληνικὸν ἔθνος ἤθελε παραδεχθῇ τὰς νοθεσί-ας τῆς Ὑ. Παναγιότητος.

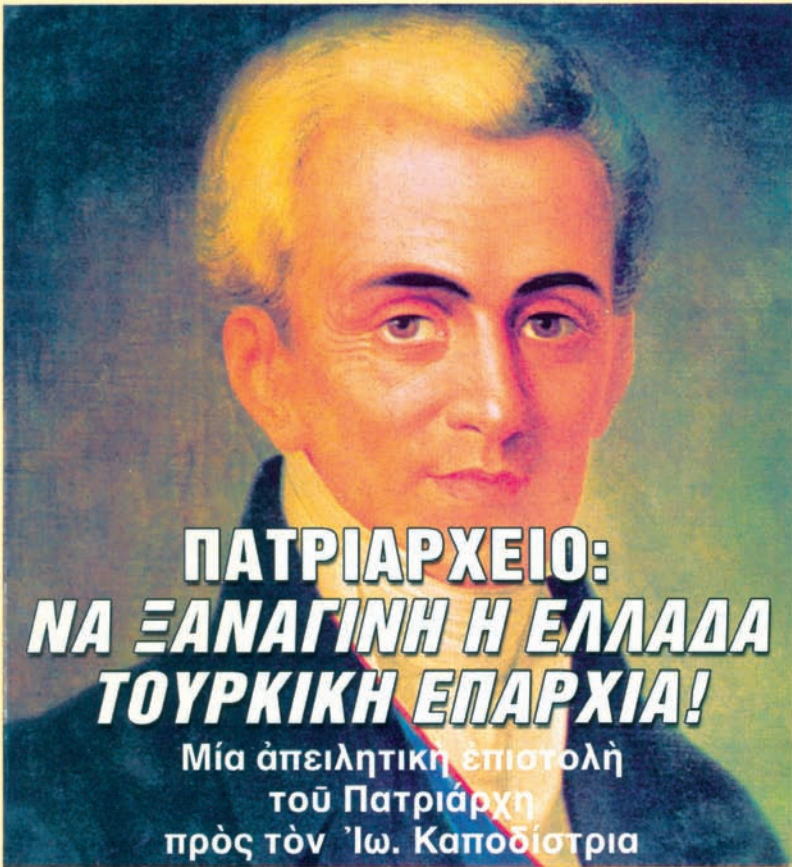
Οἱ ἴδιοι ἡμεῖς, δεξάμενοι παρὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν τὴν ἐπιστολήν, εἶπομεν μεθ' ὅλης τῆς παρρησίας τὰ αἴτια, μὲ τὰ ὁποῖα τὸ βῆμα τοῦτο οὔτε συνέπειάν τινα ἐδύνατο νὰ ἔχῃ, οὔτε καρποὺς παντελῶς νὰ φέρῃ ἀναλόγους πρὸς τὰς ἐπιθυμίας τῆς Ὑ. Παναγιότητος...

Βαθύτατα αἰσθανόμεθα ὅ,τι ὀφείλομεν εἰς τὴν θέσιν καὶ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὑ. Παναγιότητος, διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἐγκρίνομεν νὰ ἀνακεφαλαιώσωμεν τὸ περιεχόμενον τῆς συνοδικῆς ἐπιστολῆς...

ΕΤΟΣ 23° ♦ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2004 ♦ ΑΡ. 266

ΔΑΥΛΟΣ € 5

ΑΘΗΝΑ 2004:
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΙΑ ΗΡΘΑΝ
ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ!!

**ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ:
ΝΑ ΞΑΝΑΓΙΝΗ Η ΕΛΛΑΔΑ
ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ!**

Μία απειλητική επιστολή
του Πατριάρχη
προς τὸν Ἰω. Καποδίστρια

ISSN 1105-9486

9 771105 948009

02> Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΩΝΑΣΕΙΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ:
«Έχει πολλούς ἐχθρούς ὁ Πολιτισμός μας»

Τὸ ἐξώφυλλο τοῦ «Δαυλοῦ» τ. 266, ὅπου ἔγινε εὐρεῖα δημοσίευσή τοῦ ἐπεισοδίου μεταξύ τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ πατριάρχη κληρικῶν καὶ τοῦ Ἰ. Καποδίστρια.

Περικυκλούμενος καὶ πολεμούμενος ὁ λαὸς οὗτος ἐξ ἐνὸς μέρους ἀπὸ φοβερὰ στρατόπεδα ... ὠθούμενος συχνάκις ἕως τοῦ χείλους τῆς ἀβύσσου, ὁ λαὸς οὗτος ὑπάρχει ἀκόμη...

Ὁμόφωνος καὶ γενικῇ εἶναι ἡ πεποίθησις αὕτη· οὔτε οἱ προύχοντες οὔτε ὁ κληρὸς οὔτε ὁ λαός, πρὸς τοὺς ὁποίους ἡ Ὑ.Π. διευθύνεται, ἔχουσιν οὔτε δύνανται νὰ ἔχωσιν ἄλλην παρ' αὐτὴν τὴν πεποίθησιν, χωρὶς νὰ ἐξαχρειωθῶσι καὶ νὰ παύσωσι τοῦ νὰ εἶναι ἄνθρωποι καὶ χριστιανοί.

Πάμπολυ αἶμα ἐχύθη, πάμπολλαι οὐσαὶ ἐφθάρησαν εἰς διάστημα ὀκτῶ ἐτῶν πολέμου καὶ δυστυχιῶν, καθ' οὓς ὁ τόπος οὗτος κατηφανίσθη, ὥστε ὅλως διόλου ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς ὅποιανδήποτε κατάστασιν πραγμάτων βάσιν ἔχουσιν τὸ παρελθόν!..

Ἐν Πόρῳ τὴν 28ῃ Μαΐου (9 Ἰουνίου) 1828

Ὁ Κυβερνήτης

I. A. Καποδίστριας

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας

Σ. Τρικούπης ”

* * *

σον ἀφορᾷ στὸν πατριάρχη Ἀγαθάγγελο καὶ στὴν ἐγκύκλιό του, χαρακτηριστικὰ εἶναι ὅσα γραφτήκαν ἀνώνυμα στὴ «Γενικὴ Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος» τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1828 μὲ τίτλο: «Περὶ τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀποστολῆς τῶν Ἀρχιερέων κατὰ τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον.» Παραθέτουμε ὠρισμένα ἀποσπάσματα:

“...ὁ Ρεῖς Ἐφέντης εἰς μίαν συνέντευξίν του μετὰ τοῦ Πατριάρχου ἐφάνη παρωρισμένος καὶ ἤλεγξεν αὐτόν, ὅτι δὲν ἐκπληροῖ τὰ πατριαρχικὰ χρεὴ του.

Ὁ πατριάρχης, φοβηθεὶς μήπως ἐκπέσῃ τοῦ θρόνου του ἢ μήπως εὐρεθῇ εἰς ἀνάγκην νὰ ἐκκενώσῃ τὸν συναχθέντα πλοῦτον του, σκεφθεὶς ἐπενόησε καὶ ἐπρόβαλεν εἰς τὴν Πόρταν ὅτι, ἂν τοῦ ἐδίδοτο ἄδεια, ἡδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ τινὰ μέσα, διὰ νὰ διαιρέσῃ τοὺς Ἑλληνας, καὶ μὲ πρόσχημα θρησκευτικῶν παραινήσεων νὰ ἀποτοξεύσῃ εἰς αὐτοὺς ἐμφύλιον πόλεμον ... Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐνηργήθη ἡ ἀποστολὴ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν ἐγκυκλίων γραμμάτων εἰς Πελοπόννησον.

Ὁ δὲ πατριάρχης αὐτός... περιγράφεται ὅμως ὡς ἄνθρωπος νωθροτάτου νοῦς καὶ χαμερπῶν αἰσθημάτων· διό, καί, ἐνῶ αὐτόκλητος περιεπλέχθη εἰς ἐπιχειρήματα ὅσον ἀπερίσκεπτον τόσον καὶ μάταιον, ἤδη βλέπων πλησιάζοντα τὸν καιρόν, καθ' ὃν θέλει φανῇ τοῦ κινήματός του ἡ ἀπροβλεψία, κυριεύεται ἀπὸ πολλὴν δειλίαν. Ἄραγε ὁ συναχθεὶς παρ' αὐτοῦ πλοῦτος δύναται νὰ τὸν σώσῃ; ”

Πατριάρχης ἐπὶ Τουρκοκρατίας.

Τὰ διαχρονικὰ «ρεαγιαδικὰ χρέη»

ἐπόμενος πατριάρχης Κωνσταντίας ἐπικοινωνήσῃ μετὸν Καποδίστρια καὶ προσπάθησε νὰ τὸν πείσῃ νὰ ἀπαγορεύσῃ νὰ κυκλοφοροῦν στὴν Ἑλλάδα καλβινιστικὰ βιβλία, ἐξέφρασε δὲ «τὴν ζωηρὰν ἐπιθυμίαν, ὅπως οἱ Ἕλληνες ἐπανέλθωσιν πάλιν ὑπὸ τὰς ζωοπαρόχους ἀκτῖνας τοῦ ὀρθοδόξου πατριαρχικοῦ ἡλίου».

Οὔτε σὲ μεταγενέστερους χρόνους τὸ Πατριαρχεῖο σταμάτησε νὰ προτρέπῃ τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανοὺς νὰ ἐκτελοῦν πιστὰ τὰ πρὸς τὸν Σουλτάνο χρέη τους. Ἔτσι μὲ τὴν ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου 1840 ἔντυπη ἐγκύκλιό του ὁ πατριάρχης Ἀνθίμος Δ΄ ὁ ἀπὸ Νικομηδείας, εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκλογή του καὶ τὴν ἀνάληψη τῶν καθηκόντων του, ἀπευθύνθηκε πρὸς τίς μονὲς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, στὶς ὁποῖες συνιστοῦσε νὰ ἐκτελοῦν πιστὰ τὰ «ρεαγιαδικὰ χρέη» τους καὶ νὰ προσεύχωνται γιὰ τὴν μακροημέρευση καὶ ὑγεία τοῦ «εὐσπλαχνικωτάτου ἡμῶν Ἀνακτος Σουλτὰν Ἀβδοῦλ Μετζὶτ ἐφένδη». Ἀντίτυπό της, μαζὶ μὲ ἄλλα παρόμοια, φυλάσσεται στὸ Ἀρχεῖο τῆς Μονῆς Δοχειαρίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους (φάκελλος: «Πατριαρχικὰ 1783-1906»).

* * *

Βασισμένος στὴν ἐξουσία, ποὺ κληρονόμησε ἀπὸ τὸν σουλτάνο σὰν ἀνταπόδοση, ρόλος τοῦ Πατριαρχείου συνεχίστηκε καὶ μετὰ τὴν Ἀπελευθέρωση καὶ συνεχίζεται ἕως καὶ σήμερα. Ἔτσι ὑπερασπιζόμενο τὰ κεκτημένα του τὸ Πατριαρχεῖο τάχθηκε ἐναντίον τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821, ἀφώρισε τοὺς ἐπαναστάτες καὶ συνέχισε νὰ προπαγανδίζῃ τὴν ἐπαναφορὰ τῶν Ἑλλήνων στὸ σουλτανικὸ ζυγὸ ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσή μας καὶ τὴ δημιουργία τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Πρωταγωνίστησε ἐπίσης στὴν ἐγκαθίδρυση τῆς παράλληλης θεοκρατικῆς ἐξουσίας στὸ νέο Κράτος, ἡ ὁποία ἔκτοτε ἀποτελεῖ τὸν σπουδαιότερο ἀνασταλτικὸ παράγοντα προόδου. Οἱ ἐξουσιαστικὲς του ἐπιδιώξεις εἶναι σύμφυτες μὲ τὸ Χριστιανισμό, ἕνα ἀπόλυτα διεθνιστικὸ οἰκοδόμημα.

Τὸ Πατριαρχεῖο ἀποτελεῖ σήμερα πρόσωπο δημοσίου δικαίου τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους, ἐνῶ ὁ πατριάρχης εἶναι Τοῦρκος ὑπὴκοος (ὁ κ. Βαρθολομαῖος ἐπὶ πλεόν εἶναι καὶ πρῶν ἀξιωματικὸς τοῦ Τουρκικοῦ Στρατοῦ). Στὸ Πατριαρχεῖο ἐορτάζονται κανονικὰ ὅλες οἱ τουρκικὲς ἐθνικὲς ἐπέτειοι· μία ἀπὸ αὐτὲς εἶναι ἡ Μικρασιατικὴ Καταστροφή (βλ. «Δ», τ. 282, 284).

Παρὰ τὸ διαχρονικὸ ἀνθελληνικὸ του ρόλο ἀπαιτεῖ συνεχῶς νὰ τοῦ ἀναγνωρίζωνται περισσότερα κυριαρχικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῶν -ἀποπροσανατολισμένων- Ρωμίων, τῶν ὁποίων ἐπίσημοι φορεῖς ἀποστέλλουν συνεχῶς τεράστια ἄδηλα μυστικὰ κονδυλία γιὰ τὴν ἐνίσχυσή του (βλ. «Δ», τ. 284).

Ἰων Δημόφιλος

ΕΧΘΡΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Για τούς άφορισμούς και λοιπές έχθρικές πράξεις του Πατριαρχείου και της Έκκλησιαστικής Ίεραρχίας κατά της εθνικής Έπανάστασης τών Ελλήνων βλέπετε «Δαυλό»:

- «Ίστορικά στοιχεία για τις σχέσεις Έκκλησίας - Σουλτανικού καθεστώτος», τ. 135.
- «Ό άφορισμός τών Κλεφτών από τὸ Πατριαρχεῖο τὸ 1805», τ. 195.
- «Ό άφορισμός της Έπανάστασews τὸ 1821 από τὸ Πατριαρχεῖο», τ. 207.
- «Οἱ μοναχοὶ “παρεκάλουν θερμῶς” τὸ Σουλτάνο νὰ τοῦ παραδοθοῦν, γιὰ νὰ μὴν χάσουν τὰ κτήματα...», τ. 209.
- «Τὰ πλήρη κείμενα τοῦ άφορισμοῦ τοῦ Εἰκοσιένα από τὸ Πατριαρχεῖο», τ. 219.
- «Τὸ προδομένο Εἰκοσιένα. Πῶς ἡ “ἀπ’ τὰ κόκκαλα” τών ἀρχαίων βγαλμένη ἔλευθερία μετατράπηκε σὲ “ἐλληνοχριστιανισμό”», τ. 243.
- «Η προδοσία τών άγιορειτῶν στήν ἐπανάσταση τοῦ 1821. Τὸ δράμα τοῦ ἥρωα Ἑμ. Παπᾶ», τ. 247.
- «Ό ἀνθελληνισμός τοῦ Πατριαρχείου στὰ χρόνια της Τουρκοκρατίας», τ. 255.
- «Κατσαντώνης - Ι. Κολοκοτρώνης: Δύο θύματα προδοσίας τοῦ Κλήρου. Ό άφορισμός τών κλεφτῶν τὸ 1805», τ. 255.
- «“Πιάστε τούς άρματολούς και παραδώστε τους...” - Ό άφορισμός τών ἐπαναστατῶν τοῦ 1805», τ. 264.
- «Οἱκουμενικοὶ πατριάρχες ἐπιδίδωκαν ἐμφυλίους πολέμους στήν Ελλάδα», τ. 264.
- «Ό άφορισμός και ἡ ἐξόντωση τών Κολοκοτρωναίων τὸ 1805», τ. 267.
- «Οἱ “κακοῦργοι Σουλιῶται” και ἡ “σκέπη και χάρις τοῦ Βεζύρη Ἀλῆ Πασσᾶ»», τ. 274.
- «Πολυχρόνιον ποιῆσαι τὸν Σουλτάνον», τ. 274.
- «Τὸ Πατριαρχεῖο εἶχε άφορίσει και τὴν ἡρώδα Μπουμπουλῖνα», τ. 278.
- «... Και ἀνάπτουν φωτίαν και ρίπτουν τὴν Λογικὴν μέσα», τ. 285.
- «Πρὸς Καῖμακάμην, μητροπολίτην, ἐπισκόπους, ἡγουμένους. Φιρμάνι ἀποκαλύπτει, σὲ ποιούς ἀνετέθη ἡ συντριβὴ τοῦ Ἀλέξανδρου Ὑψηλάντη», τ. 289.
- «Γιὰ τὸ Φανάρι οἱ άρματολοὶ ἦταν ληστές», τ. 289.
- «Έκκλησία και Εἰκοσιένα», τ. 292.
- «Τὸ Φανάρι και ὁ Γέρος τοῦ Μοριᾶ», τ. 296.
- «Η άγνωστη ἀλληλογραφία μεταξὺ τών Πατριαρχείων (1574-1863 μ.Χ.)», τ. 297.

ΤΕΛΟΣ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΟΣ

Ο ΦΡΟΥΝΤ «ΕΚΛΕΨΕ» ΤΟΝ ΕΜΠΕΔΟΚΛΗ;

Φιλότης-νεῖκος καὶ ἔρως-θάνατος

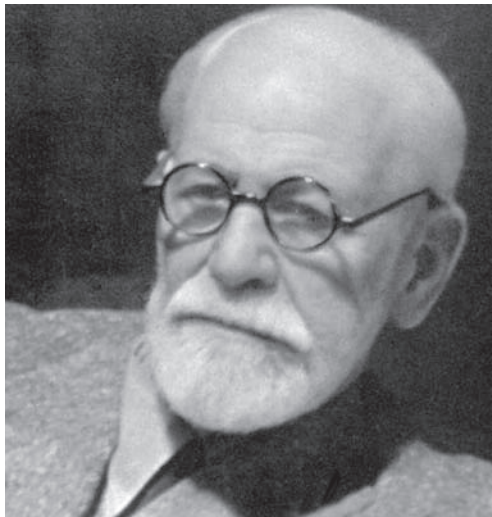
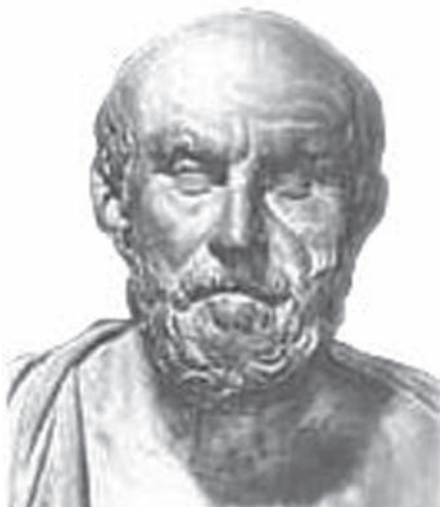

ολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν διακρίνει τὴν ἐπιρροή τοῦ Ἡρακλείτου στὰ φιλοσοφικὰ συστήματα τοῦ Ἐγέλου καὶ τοῦ Καρόλου Μάρξ. Ὅμως δὲν ἔχει τονιστῇ ἀρκετὰ ἡ ὁμοιότητα ποὺ παρουσιάζει ἡ ἀνάλυση τοῦ Ζίγκμουντ Φρόυντ γιὰ τὰ αἷτια τῆς ἀνθρώπινης συμπεριφορᾶς, ὅπως διαμορφώθηκε στὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ '20, μὲ τὴν κοσμολογία τοῦ Ἑλλήνα προσωκρατικοῦ φιλοσόφου Ἐμπεδοκλή. Τὸ παρὸν κείμενο θὰ προσπαθήσῃ νὰ ἀναδείξῃ αὐτὴ τὴν ὁμοιότητα.

Ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ποὺ ἤκμασε γύρω στὸ 440 π.Χ., ἦταν κάτοικος τοῦ Ἀκράγαντα, μιᾶς πόλης στὰ νότια παράλια τῆς Σικελίας. Ἀσχολήθηκε μὲ τὴν πολιτικὴ καὶ λόγω τῶν δημοκρατικῶν του πεποιθήσεων ἐξωρίστηκε, καθ' ὅτι ἐπικράτησε ἡ ἀντιτιθέμενη τῶν δημοκρατικῶν παρτάξει. Στὴν ἐξορία του ἀσχολήθηκε μὲ τὴν Φιλοσοφία, τὴν Ἐπιστήμη καὶ τὶς θρησκευτικὲς δοξασίες.

Ὡς ἐπιστήμων ὁ Ἐμπεδοκλῆς κατέχει διακεκριμένη θέση. Ὡς φιλόσοφος ὁ Ἐμπεδοκλῆς πίστευε, ὅτι τέσσερις οὐσίες, ὁ ἀέρας, τὸ νερό, ἡ γῆ καὶ τὸ πῦρ ἀποτελοῦσαν τὶς γενεσιουργὲς αἰτίες τοῦ Σύμπαντος. Οἱ τέσσερις αὐτὲς οὐσίες ἦταν αἰώνιες, ὅμως, καθὼς ἀναμειγνύονταν μεταξύ τους, δημιουργοῦσαν τὶς σύνθετες οὐσίες ποὺ βρίσκουμε στὸν κόσμο. Ἡ δύναμη ποὺ ἔνωσε τὶς οὐσίες ἦταν ἡ *φιλότης*. Ἀντίστοιχα ἡ δύναμη ποὺ τὶς χώριζε ἦταν τὸ *νεῖκος*. Σύμφωνα μὲ τὸν Ἐμπεδοκλή ὑπῆρχαν περίοδοι, ὅποτε κυριαρχοῦσε ἡ φιλότης καὶ ἄλλες ὅποτε κυριαρχοῦσε τὸ νεῖκος.

Τὸν χρυσὸ αἰῶνα, ὅπου κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλή λατρευόταν ἡ Κύπριδα, εἶχε ἐπικρατήσει ὀλοκληρωτικὰ ἡ φιλότης (οὐδὲ τις ἦν κείνοσιν Ἄρης θεὸς οὐδὲ Κυδοιμὸς – οὐδὲ Ζεὺς βασιλεὺς, οὐδὲ Κρόνος οὐδὲ Ποσειδῶν – ἀλλὰ Κύπρις βασίλεια). Στὸν ὑλικὸ κόσμο, ποὺ ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἐκλάμβανε ὡς σφαῖρα, ἄρχισε νὰ εἰσχωρῇ σιγά-σιγὰ τὸ νεῖκος, τὸ ὁποῖο κάποια στιγμὴ θὰ ἐκτόπιζε πλήρως τὴν φιλότητα. Τότε θὰ ἄρχιζε μία ἀντίρροπη κίνηση, ὥσπου νὰ ἐπανέλθῃ ὁ χρυσὸς αἰῶνας, ὅμως ὄχι γιὰ πάντα.

Οἱ δύο ἀρχὲς ποὺ κατευθύνουν τὰ πράγματα καὶ τὰ φαινόμενα στὸν κόσμον εἶναι σύμφωνα μὲ τὸν Ἐμπεδοκλῆ ἢ φιλία (ἐλξη) καὶ τὸ νεῖκος (ἄπωση). Ἡ θεωρία τοῦ Ἐμπεδοκλῆ περὶ τῆς γένεσης τῶν πραγμάτων (ὀργανισμῶν κ.λπ.) συνεπεία τῆς ἐλξης ἀπλῶν στοιχείων καὶ τῆς ἀποσύνθεσης αὐτῶν συνεπεία τῆς χαλάρωσης τῶν ἐλκτικῶν δυνάμεων καὶ τῆς μεταξὺ τῶν ἀπλῶν στοιχείων τῶν ἐμφανιζόμενης ἄπωσης προκαλεῖ τὸ θαυμασμὸ τῆς σύγχρονης Ἐπιστήμης, ἡ ὁποία στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι ἀπόλυτα σύμφωνη μὲ τὸν Ἀκραγαντῖνο φυσικὸ φιλόσοφο. Ὁ Φρόνντ, ἀφοῦ διαστρέβλωσε τὸ Σοφοκλῆ (βλ. «Οἰδιπόδειο σύμπλεγμα» καὶ «Σύμπλεγμα Ἡλέκτρα», «Δ», τ. 282 καὶ 284), προσπάθησε νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἀνθρώπινη συμπεριφορὰ μὲ βάση τὴν φιλότητα καὶ τὸ νεῖκος τοῦ Ἐμπεδοκλῆ, ποὺ μετωνόμασε σὲ ὁρμὲς τοῦ ἔρωτα καὶ τοῦ θανάτου ἀντίστοιχα.

Τὸ φροϋδικὸ σχῆμα τῆς ὁρμῆς τοῦ ἔρωτα καὶ τῆς ὁρμῆς τοῦ θανάτου

γιατρὸς Ζίγκμουντ Σλόμο Φρόνντ (Sigmund Slomo Freud), γιὺς ἐνὸς Ἑβραίου ἐμπόρου μαλλιῶ, γεννήθηκε στὶς 9 Μαΐου 1856 στὸ Φράιμπεργκ, τὸ σημερινὸ Πρίμπορ τῆς δημοκρατίας τῆς Τσεχίας, ποὺ τότε ἀνῆκε στὴν Αὐстроουγγρική αὐτοκρατορία. Τὸ 1859 ἡ οἰκογένειά του μετακόμισε στὴν Βιέννη, στὴν ὁποία ἔζησε ὡς τὸ 1938. Λόγω τῆς προσάρτησης τῆς Αὐστρίας ἀπὸ τὴν ναζιστικὴ Γερμανία ἐγκατέλειψε τὴν αὐστριακὴ πρωτεύουσα, γιὰ νὰ ἐγκατασταθῇ στὸ Λονδίνο τῆς Ἀγγλίας, στὸ ὁποῖο ἔζησε ὡς τὶς 23 Σεπτεμβρίου 1939, ὅποτε ἀπεβίωσε. Ἀπὸ τὸ φθινόπωρο τοῦ 1873 ὡς τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 1881 ἦταν φοιτητὴς στὴν Ἱατρικὴ σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης.

Ἀπὸ τὸ 1882 ὡς τὸ 1885 ἐξασκήθηκε ὡς γιατρὸς στὸ Γενικὸ Νοσοκομεῖο τῆς Βιέννης. Ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1885 ὡς τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1886 ἐργάστηκε στὸ Νοσοκομεῖο Σαλπετριερ στὸ πλευρὸ τοῦ Γάλλου νευρολόγου Ζὰν Μαρτὲν Σαρκό. Τέλος τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1886 ἀνοίξε τὸ ἱατρεῖο του στὴν Βιέννη.

Έργαζόμενος στην ομάδα του Ζαν Μαρτέν Σαρκό, ο Φρόνντ γνώρισε τις τεχνικές του Γάλλου νευρολόγου, ο οποίος μέσω της ύπνωσης προσπαθούσε να θεραπεύσει τις περιπτώσεις παράλυσης, που δεν ωφείλονταν σε παθοφυσιολογικά αίτια, αλλά αποτελούσαν περιπτώσεις σωματοποίησης νευρωσικών ή ύστερικών συμπτωμάτων.

Στην αρχή υπέθεσε, πώς η πρόωρη σεξουαλική εμπειρία, που αποτελούσε τον πυρήνα της νευρώσης, ήταν η σεξουαλική αποπλάνηση από έναν ενήλικο. Γρήγορα όμως απέσυρε αυτή τη θεωρία, υποστηρίζοντας ότι τα νευρωτικά συμπτώματα δεν σχετίζονταν με πραγματικά γεγονότα, αλλά με πρώιμες σεξουαλικές φαντασιώσεις. Έτσι έφτασε να εκλαμβάνει την νευρώση σαν μία καθήλωση της σεξουαλικότητας σε μία βρεφική κατάσταση. Η σεξουαλικότητα λοιπόν βρέθηκε στον πυρήνα της φροϋδικής θεωρίας. Η λήμπιντο ή η όρμη του έρωτα έφτασε να αποτελέσει το βασικό αίτιο, που εξηγεί κάθε πτυχή της ανθρώπινης ζωής.

Έτσι ο Ζίγκμουντ Φρόνντ για ένα μεγάλο διάστημα θεωρούσε την επιθετικότητα ως μια σαδιστική πλευρά του σεξουαλικού ένστικτου, ως μια «*όρμη για κυριαρχία*» στο σεξουαλικό αντικείμενο. Το 1920 με το άρθρο «Πέρα από την Αρχή της Ήδονης» για πρώτη φορά ο Φρόνντ αναγνωρίζει το επιθετικό ένστικτο ως ξεχώρο από τα σεξουαλικά ένστικτα. Οι περιπτώσεις «διαταραχών μετατραυματικού στρέψ», δηλαδή των νευρώσεων που προκαλούνται από αίφνidia ατυχήματα ή σόκ, του έδωσαν το έναυσμα.

Σε αυτές τις περιπτώσεις οι πάσχοντες έβλεπαν στα όνειρά τους αυτούσιο τραυματικό γεγονός. Ο Φρόνντ μέχρι τότε θεωρούσε, ότι τα όνειρα εξέφραζαν άπωθιμένες σεξουαλικές επιθυμίες. Όπως καταλαβαίνει κανείς, τα όνειρα των συγκεκριμένων ασθενών δεν μπορούσαν να αιτιολογηθούν με βάση αυτή τη θεωρία. Από τα πρώτα χρόνια της Ψυχανάλυσης ο Φρόνντ πίστευε, πώς ο άνθρωπος είχε την τάση να αντιμετωπίζει τα έξωτερικά έρεθίσματα ως εντάσεις, που πρέπει να αποφορτιση. Το κομμάτι αυτό της θεωρίας του το αποκαλούσε Αρχή της Νιρβάνα. Μέσω της αρχής της Νιρβάνα ο Φρόνντ κατέληξε στο συμπέρασμα, πώς η ανθρώπινη ύπαρξη επιδιώκει να βρεθεί στην κατάσταση του θανάτου, όπου κανένα έξωτερο έρεθισμα δεν θα την ένοχλη. (Φαίνεται τότε, ότι ένα ένστικτο αποτελεί μία ένυπαρχουσα παρόρμηση στην οργανική ζωή για την αποκατάσταση ενός προγενέστερου σταδίου πραγμάτων, που η ζωή οντότητα έχει υποχρεωθεί να εγκαταλείψει υπό την πίεση των έξωτερικών ένοχλητικών δυνάμεων. Αν πρόκειται να το θεωρήσουμε ως αλήθεια άνευ οίασδήποτε εξαίρεσης, ότι δηλαδή κάθε ζωντανό πεθαίνει λόγω έγγενων αιτίων -γίνεται μη οργανικό πάλι-, τότε θα αναγκαστούμε να πούμε, ότι «*στόχος όλης της ζωής είναι ο θάνατος*» και απενίζοντας προς τα πίσω, ότι τα «*άψυχα όντα υπήρχαν πριν τα έμψυχα*».)

Η επιθετικότητα, θεώρησε ο Φρόνντ, ότι πηγάζει από το ένστικτο του θανά-

του. (Τὸ ἔνστικτο καταστροφῆς, μετριασμένο καὶ καθυποταγμένο καὶ ὅπως ἦταν ἀνεσταλμένο στοὺς στόχους του, ὅταν κατευθύνεται πρὸς τὰ ἀντικείμενα, πρέπει νὰ παρέχῃ στοὺς ἑγὼ τὴν ἱκανοποίηση τῶν ζωτικῶν του ἀναγκῶν καὶ τὸν ἔλεγχο τῆς φύσης.)

Ὁ Φρόνιτ κατέληξε νὰ θεωρῇ τὶς δύο ὁρμὲς (τὴν ὁρμὴ τοῦ ἔρωτα καὶ τὴν ὁρμὴ τοῦ θανάτου) ὡς τὶς κυρίαρχες, ποὺ αἰτιολογοῦν τὴν ἀνθρώπινη ζωή, ἀλλὰ καὶ τὶς κυρίαρχες δυνάμεις, ποὺ μέσῳ τῆς ἀλληλεπίδρασης καὶ τῆς σύγκρουσής τους κατευθύνουν τὴ μοῖρα τῆς οἰκουμένης. (Μὴ διαδικασία στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἔρωτα, τοῦ ὁποῖου σκοπὸς εἶναι νὰ συνδυάσῃ τὰ ἄτομα ποὺ εἶναι μόνα καὶ στὴν συνέχεια τὶς οἰκογένειες, μετὰ τὶς φυλές, τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ἔθνη σὲ μία μεγάλη ἐνότητα, τὴν ἐνότητα τῆς ἀνθρωπότητας. Ἀλλὰ τὸ φυσικὸ ἐπιθετικὸ ἔνστικτο, ἢ ἐχθρικότητα ἕκαστου ἐναντίον ὅλων καὶ ὅλων ἐναντίον ἕκαστου, ἀντιτίθεται σὲ αὐτὸ τὸ πρόγραμμα τοῦ πολιτισμοῦ. Αὐτὸ τὸ ἐπιθετικὸ ἔνστικτο εἶναι τὸ παράγωγο καὶ ὁ κύριος ἐκπρόσωπος τοῦ ἐνστίκτου θανάτου, ποὺ ἔχουμε ἐντοπίσει μαζί με τὸν ἔρωτα, καὶ ποὺ μοιράζεται με αὐτὸν τὴν κυριαρχία τοῦ κόσμου. Καὶ τώρα πιστεύω, τὸ νόημα τῆς ἐξέλιξης τοῦ πολιτισμοῦ δὲν εἶναι γιὰ μᾶς δυσνόητο. Πρέπει νὰ παρουσιάξῃ τὸν ἀγῶνα ἀνάμεσα στὸν ἔρωτα καὶ τὸν θάνατο, μεταξὺ τοῦ ἐνστίκτου τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἐνστίκτου τῆς καταστροφῆς, καθὼς ἐξελίσσεται στὰ ἀνθρώπινα ὄντα. Αὐτὸς ὁ ἀγῶνας εἶναι αὐτὸ ποὺ οὐσιαστικὰ ἀποτελεῖ ὅλη τὴ ζωή, καὶ ἐπομένως ἡ ἐξέλιξη τοῦ πολιτισμοῦ μπορεῖ νὰ περιγραφῇ ἀπλᾶ ὡς ὁ ἀγῶνας γιὰ τὴν ζωὴ τῶν ἀνθρώπινων ὄντων. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ μάχη τῶν γιγάντων, ποὺ οἱ γκουβερνάντες μας προσπαθοῦν νὰ καθυποτάξουν με τὸ νανούρισμά τους γιὰ τὸν παράδεισο.)

* * *

Ὁ χάσμα ποὺ χωρίζει τὸν Ἐμπεδοκλῆ ἀπὸ τὸν Ζίγκμουντ Φρόνιτ εἶναι τεράστιο. Ὁ πρῶτος ἦταν φιλόσοφος, ὁ δεῦτερος γιατρός. Ὁ μὲν προσπάθησε νὰ ἐξηγήσῃ τὴ δομὴ τοῦ Σύμπαντος, ὁ δὲ τὴν ἀνθρώπινη συμπεριφορά. Καὶ ὅμως καὶ οἱ δύο εἶδαν ὁ μὲν πρῶτος τὸ Σύμπαν, ὁ δὲ δεῦτερος τὶς ἀνθρώπινες κοινωνίες ὡς ἓνα πεδίο, ὅπου δύο δυνάμεις ἀλληλοεπιδροῦν, ἐπιδιώκοντας τὴν ἀπόλυτη κυριαρχία. Ἡ μὴ δύναμη χωρίζει, ἡ ἄλλη ἐνώνει.

Δὲν χρειάζεται πολλὴ φαντασία, γιὰ νὰ καταλάβῃ κανεὶς τὴν ὁμοιότητα τῆς φιλοπότητας (ποὺ κατὰ τὴν ἀπόλυτη κυριαρχία της θὰ λατρεύεται ἡ Ἀφροδίτη, δηλαδή ἡ θεὰ τοῦ ἔρωτα) με τὴν ὁρμὴ τοῦ ἔρωτα καὶ τοῦ νείκους με τὴν ὁρμὴ τοῦ θανάτου.

Πάντως συγκλονίζεσαι βλέποντας γιὰ ἄλλη μὴ φορὰ, ὅτι οἱ εἰκασίες τῶν ἀρχαίων μας προγόνων ἀποτελοῦν μέρος τῆς νεώτερης ἔρευνας καὶ Ἐπιστήμης.

Νεκτάριος Β. Καλλιπολίτης

«ΧΩΡΟΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ»

ἴχαμε ἀναφερθῇ σὲ παλαιότερο τεῦχος τοῦ Δαυλοῦ (ἀρ. 295, Ὀκτώβριος 2006) στὸν «ἐνταφιασμό» τοῦ ἀρχαίου λιμένα Φαλήρου, προκειμένου νὰ ἀνεγερθοῦν τὰ μεγαθήρια, ποὺ σήμερα στεγάζουν γνωστὰ ἐμπορικὰ καὶ ψυχολογικὰ κέντρα. Ὅλα ἔγιναν ταχύτατα, μὲ «ὑπερπήδηση» τῆς γραφειοκρατίας καὶ τῶν νόμων. Τὸ ἀρχαῖο λιμάνι θάφτηκε κάτω ἀπὸ τόννους τσιμέντου καὶ οἱ διαμαρτυρίες τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς δὲν στάθηκαν ἱκανές, γιὰ νὰ τὸ ἀποτρέψουν.

Καμμία λύση ἀπὸ ὅλες ὅσες προτάθηκαν δὲν ἀξιολογήθηκε, ἡ συγκεκριμένη θέση ἦταν «θησαυρός», καὶ τὰ συνεργεῖα δούλευαν μέρα-νύχτα, γιὰ νὰ ὀλοκληρωθοῦν τὰ κτήρια μὴ ὥρα ἀρχύτερα. Ἄν κάποιος σήμερα περάσῃ ἔξω ἀπὸ τὶς ἐγκαταστάσεις, τὸ βλέμμα του θὰ σταθῇ σὲ μὴ μεγάλη πινακίδα ποὺ ἀναγράφει τὸ ἑξῆς: «Χῶρος διατήρησης ἀρχαίων καταλοίπων». Παραπλεύρως καὶ μέσα σὲ ἓνα λάκκο ὑπάρχουν σκεπασμένα μὲ σακοῦλες προφανῶς κάποια ἀπὸ τὰ εὐρήματα ποὺ ἐντοπίστηκαν κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἐργασιῶν. Γιατί στὴν σχετικὴ πινακίδα ὑπάρχει τόση ἀσάφεια, καὶ δὲν ἀναγράφεται τὸ εἶδος τῶν ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων; Γιατί ἀκόμη καὶ τώρα ἀποφεύγουν νὰ ποῦν ὅτι ἐκεῖ ἐντοπίστηκε τὸ ἀρχαῖο λιμάνι Φαλήρου;

Ἡ Ριζάρειος Ἑκκλησιαστικὴ Σχολή, στὴν ιδιοκτησίᾳ τῆς ὁποίας ἀνῆκαν τὰ οἰκόπεδα, εἶχε χαρακτηρίσει τὰ συγκεκριμένα εὐρήματα ὡς ἄνευ σημασίας. Ἄν καὶ ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὴν ἀρμόδια Ἐφορεία Προϊστορικῶν καὶ Κλασικῶν Ἀρχαιοτήτων, ἓνα χρόνο μετὰ τοῦ εἶναι ὁ εἰδικὰ διαμορφωμένος χῶρος ποὺ δεσμεύτηκαν ὅτι θὰ κατασκευάσουν γιὰ τὴν προστασία τῶν εὐρημάτων (ὅσα κατάφεραν νὰ διασωθοῦν ἀπὸ τὴν μανία τῶν ἀνασκαφικῶν μηχανημάτων); Ἴσως εἶναι ἄσκοπο νὰ ἀναμένουμε μὴ ἀπάντηση, ὅταν ἀκόμη δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ἀξιολογήσουν τὰ εὐρήματα, ἐπιλέγοντας ἀπλᾶ καὶ μόνο τὸν χαρακτηρισμὸ «κατάλοιπα»!

Ταξιαρχούλα Λαδᾶ

Ἄνω φωτογραφία ἐναντι: «Κατάλοιπα» τὰ εὐρήματα τοῦ ἀρχαίου λιμένα Φαλήρου.

Κάτω: Σκεπασμένα μὲ σακοῦλες τὰ «κατάλοιπα».

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΟΥ ΦΑΛΗΡΟΥ!..

ΠΩΛ ΚΕΡΤΖ

(Ἡ «ἄλῃη» Ἀμερική)

[Ἡ Ἀμερική, τῆς ἀλαζονείας, τοῦ ἐξουσιασμοῦ, τῆς ἔκπτωσης καὶ ἐν τέλει τῆς τυφλῆς Θεοκρατίας, δηλαδὴ ἡ Ἀμερική τοῦ σήμερα, σὲ τίποτα δὲν θυμίζει τὴν Ἀμερική τοῦ χθές, ποὺ κτίσθηκε ἀπὸ ἀνθρωπιστὲς πάνω στὶς ἀρχὲς τοῦ Διαφωτισμοῦ καὶ ἀποτελέσσε «ὁδηγό» γιὰ τὰ πολιτισμένα ἔθνη τῆς Ὑφῆλης. Ἡ ἐκτροπὴ αὐτῆς, ἡ ὁποία εἶναι τόσο προφανής, δὲν γίνεται ἀντιληπτὴ ἀπὸ τὴν πλειοψηφία τῶν Ἀμερικανῶν, ἴσως διότι ἀπὸ τὴν πιὸ τρυφερή τους ἡλικία μαθαίνουν νὰ μὴν ἀμφισβητοῦν τὶς ἐπιλογὲς τῆς ἐκάστοτε ἡγεσίας τῆς χώρας τους, γαλουχημένοι ὅτι οἱ νομοταγεῖς Ἀμερικανοὶ πολῖτες ὑπακούουν καὶ δὲν δημιουργοῦν προβλήματα στὴν κοσμοκράτειρα κυβέρνησή τους. Ὅσο γιὰ τὴν ἡγεσία τῆς Ἀμερικῆς ἀπολαμβάνει πλέον τὰ «αὐτοκρατορικά» τῆς προνόμια.

Αὐτὸ ποὺ δὲν εἶναι γνωστὸ εἶναι, ὅτι μέσα ἀπὸ αὐτὸν τὸν κυκεῶνα τῆς ἐκτροπῆς ξεπηδοῦν κάθε τόσο ἄνθρωποι, ποὺ ἀγωνίζονται νὰ ἀλλάξουν τὴν καταστροφικὴ ροὴ τῶν πραγμάτων. Αὐτοὶ ἀποτελοῦν τὴν «ἄλλην» Ἀμερική, ἡ ὁποία θὰ μπορούσε νὰ εἶναι ἡ πραγματικὴ ἡγέτιδα τοῦ Κόσμου. Δὲν εἶναι πολλοὶ οὔτε προβάλλονται, ἄλλωστε δὲν εἶναι ἄρεστοί, ὅμως ὁ λόγος τους εἶναι καθαρὸς καὶ οἱ ιδέες τους ἀποπνέουν δυναμισμό καὶ ζωτικότητα. Πρόκειται γιὰ μία «νέα» Ἀμερική, τόσο ὁμορφὴ ὅσο ἡ «παλιά».]

τὴν κορυφὴ τῆς κλίμακας τῶν σκεπτόμενων Ἀμερικανῶν βρίσκεται ὁ Πῶλ Κέρτζ. Οἱ τίτλοι του πολλοί: πρόεδρος τῆς Διεθνοῦς Ἀκαδημίας Ἀνθρωπισμοῦ, ιδρυτῆς (1980) καὶ διευθυντῆς τοῦ Κέντρου Ἑρευνας, ἐκδότης καὶ ἀρχισυντάκτης τοῦ περιοδικοῦ «Free Inquiry» ἀπὸ τὸ 1980. Συνέβαλε στὴν σύνταξη τῆς 2ης Ἀνθρωπιστικῆς Διακήρυξης (Humanist Manifesto II⁽¹⁾) καὶ ὁ ἀστεροειδὴς 6629 ὠνομάσθηκε Kurtz πρὸς τιμὴν του, στὴν Ἱστορία ὅμως θὰ περάσῃ ὡς ἓνας ἀνθρωπιστὴς φιλόσοφος πού, σπάζοντας τὰ δεσμὰ τῆς ἀλογίας, προσπάθησε νὰ φέρῃ τοὺς πολῖτες αὐτοῦ τοῦ Κόσμου, Ἀμερικανοὺς ἢ μὴ, σὲ ἐπαφὴ μὲ τὴν Ἀλήθεια, τὴν Ἐλευθερία καὶ τὶς ἀρχὲς πάνω στὶς ὁποῖες κτίστηκε κάποτε ἡ χώρα του, δηλαδὴ τὸν Λόγο, τὴν Ἐπιστήμη καὶ τὸ ἦθος.

WENDY KAMINER: Partial-truth Abortion Bans

free inquiry

Celebrating Reason and Humanity
June / Jul 2006 Vol. 25 No. 4

PAUL KURTZ AT EIGHTY

Tributes to Humanism's
Philosopher by

Arthur C. Clarke
E. O. Wilson
Martin Gardner
Victor Stenger
Richard Dawkins
Jayne Meadows Allen
Vitalii I. Ginsburg, Nobel Laureate
Michael Martin
and many others!

A Major New Statement:
**WHY I AM A SKEPTIC
ABOUT RELIGION**

**Abortion Rights
After South Dakota**
Eileen McDonagh

• SAM HARRIS • PETER SINGER
• BARBARA SMOKER • ARTHUR CAPLAN
• GERD LÜDEMANN

Published by the Council for Secular Humanism

«Καμμία θεότητα δεν θα μᾶς σώσει. Πρέπει νὰ σώσουμε τοὺς ἑαυτούς μας.» (Πὼλ Κέρτζ, 2η Ἀνθρωπιστικὴ Διακήρυξη.) Στὴν φωτογραφία εἰκονίζεται ὁ Πὼλ Κέρτζ στὸ ἐξώφυλλο τοῦ περιοδικοῦ «Free Inquiry» (Ιούν.-Ιουλ. 2006), στὸ ὁποῖο ὑπῆρχε ἀφιέρωμα γιὰ τὰ 80 χρόνια του.

Σ' αὐτὸν ὀφείλεται ἐν πολλοῖς ἡ ἐκκομίσκευση τοῦ Οὐμανισμοῦ, ὁ ὁποῖος στὰ μάτια τῶν φονταμενταλιστῶν δὲν ἦταν παρὰ μία θρησκεία χωρὶς μεταφυσικὲς διαστάσεις. «Ἄν “ὁ Θεὸς εἶναι νεκρὸς”, ὅπως ἰσχυρίσθηκε ὁ Νίτσε στὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνα, τὴν αὐγὴ τοῦ 21ου πρέπει νὰ ἐπιβεβαιώσουμε ὅτι “οἱ ἄνθρωποι εἶναι ζωντανοί”. Ἡ ἰσχὺς τοῦ οὐμανιστικοῦ μηνύματος ἔγκειται στὸ ὅτι ἡ ζωὴ

«Ἡ ὁμοιομορφία εἶ-
ναι ἐφικτή; Ἐκατομ-
μύρια ἄθῳοι ἄνδρες,
γυναῖκες, παιδιὰ,

ἀπὸ τότε ποὺ ἐμφανί-
σθηκε στὸ προσκήνιο

τῆς Ἱστορίας ὁ Χρι-
στιανισμὸς, θανατώ-
θηκαν, βασανίσθηκαν
καὶ φυλακίσθηκαν.

Παρ' ὅλα αὐτὰ δὲν
ἔχουμε κάνει τὸ παρα-
μικρὸ βῆμα πρὸς τὴν
ὁμοιομορφία.»

Τόμας Τζέφερσον,
Συντάκτης τῆς Δια-
κήρυξης τῆς Ἀνεξαρ-
τησίας καὶ 3ος Πρόε-
δρος τῶν ΗΠΑ.

ἔχει τὴν αὐταξία της, ἂν προσβλέπουμε στὸ νὰ ἐπιτύ-
χουμε ὅ,τι καλύτερο μποροῦμε, νὰ ἀναπτύξουμε τὶς
ικανότητές μας, νὰ ἐκφράσουμε τὴν δημιουργικότητά
μας, νὰ κατακτήσουμε τὴν γαλήνη καὶ τὴν εὐτυχία.
“Καμμιά θεότητα δὲν θὰ μᾶς σώσῃ” πρέπει νὰ σώσου-
με τοὺς ἑαυτοὺς μας”.» (Πῶλ Κέρτζ, 2η Ἀνθρωπιστικὴ
Διακήρυξη.)

Ἡ πνευματικὴ του συγγένεια μὲ τὸν «Δαυλὸ» εἶναι
ἐντελῶς συμπτωματικὴ βέβαια, ἀλλὰ στενὴ, ἢ προβλη-
ματικὴ του ἀνάλογη, γι' αὐτὸ καὶ ὁ λόγος ποὺ ἐκφέρε-
ται ἀπὸ τὶς στήλες τοῦ περιοδικοῦ του, «Free Inquiry»,
παρουσιάζεται συχνὰ καὶ στὶς σελίδες τοῦ «Δ». Τὸ
«Free Inquiry» ἐκδόθηκε ἀκριβῶς ταυτόχρονα μὲ τὸν
«Δαυλὸ» (Ἰανουάριος 1982).

«Τὸ κίνημά μας εἶναι πρωτίστως **παιδευτικό**. Βλέ-
πουμε τὰ πάντα μέσα ἀπὸ τὸ πρῖσμα τῆς Ἐπιστήμης,
τῆς Φιλοσοφίας καὶ τοῦ ἥθους. Θεωροῦμε χρὲς μας
νὰ ἀρθρώνουμε λόγο γιὰ ζητήματα ζωτικὰ γιὰ τὶς οὐ-
μανιστικὲς καὶ ἐπιστημονικὲς μας θέσεις, πολλῶ μάλ-
λον ὅταν αὐτὰ βάλλωνται. Αὐτὸ ἀποτελεῖ σημαντικὸ
κομμάτι τῆς παιδευτικῆς μας ἀποστολῆς. Ἡ ἄποψη ὅτι
ὑπάρχει ἄμεση συνάφεια ἥθους καὶ πολιτικῆς ἀνάγε-
ται στὴν Κλασικὴ Ἐποχὴ. Διατυπώθηκε γιὰ πρώτη φο-
ρὰ στὴν Ἀθήνα καὶ κυρίως ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν
Ἀριστοτέλη. Τὸ ζήτημα ἐπανεμφανίζεται στὴν Ἱστορία
ὡς πολιτικὴ σκέψη. Ὁ Μακιαβέλλι τὸ προσήγγισε δια-
φορετικά, ὑποστηρίζοντας ὅτι σκοπὸς τῆς πολιτικῆς
εἶναι ἡ διατήρηση τῆς ἐξουσίας. Γιὰ τὸν Μακιαβέλλι ὁ

ἡγεμόνας πρέπει νὰ ἀκολουθῇ συγκεκριμένη τακτικὴ, ἐνίστε νὰ χρησιμοποιήσῃ
βία καὶ νὰ προχωρήσῃ σὲ ἀνελέητες μεθοδεύσεις, προκειμένου νὰ ἐπιτευχθοῦν
οἱ ἐπιδιώξεις του. Δὲν θὰ διαφωνήσω μὲ ὅσους ἰσχυρίζονται, ὅτι ἡ διακυβέρνη-
ση ἐνὸς ἔθνους εἶναι ζήτημα περίπλοκο καὶ πολὺ συχνὰ ἔχει νὰ κάνῃ μὲ τεχνικὰ
θέματα παρὰ μὲ ζητήματα ἥθους. Παρ' ὅλα αὐτὰ πρωταρχικὸς σκοπὸς τῆς πολιτι-

κῆς εἶναι ἡ πραγμάτωση ὑψηλῶν στόχων, σκοπὸς καθ' ὅλα εὐγενής. Θεωρῶ, ὅτι αὐτὴ τῇ στιγμῇ ἡ ἀμερικανικὴ κοινωνία, οἱ ἀξίες μας, οἱ ἰδέες μας ἀπειλοῦνται. Τὸ νὰ σιωπήσουμε ἀποτελεῖ βαρὺν ἀτόπημα. Ὁ Γερμανὸς θεολόγος Ντῆντριχ Μπονχέφερ (1906-1945) δήλωσε εὐθαρσῶς, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε ἀντιδράσει νωρίτερα, κατὰ τὴν δεκαετία τοῦ 1930, ὅταν οἱ Ναζὶ ἄρχισαν νὰ ἐφαρμόζουν τὴν αὐταρχικὴ τους πολιτικὴ. Σήμερα πολλοὶ Ἀμερικανοὶ προβληματίζονται ἔντονα γιὰ τὶς πολιτικὲς ἐξελίξεις. Φοβοῦνται, διότι βλέπουν καθαρά, ὅτι στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας διακυβεύονται οἱ δημοκρατικὲς, πολιτικὲς ἐλευθερίες, καὶ ὅτι διεθνῶς (στὰ πλαίσια τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου) ἀπειλεῖται ὅ,τι μὲ τόσο μόχθο κατέκτησαν οἱ ἄνθρωποι τὶς τελευταῖες δεκαετίες. Προβληματίζονται γιὰ τὸν «προληπτικὸ» πόλεμο ποὺ κήρυξαν οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες στὸ Ἰράκ, τὴν μὴ τήρηση τῆς Συνθήκης τοῦ Κυότο, τὴν «παράκαμψη» τῶν ἀποφάσεων τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου. Προφανῶς ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῶν Η.Π.Α. καθορίζεται ἀπὸ μία «ἀπληστη» Στρατηγικὴ Ἐθνικῆς Ἀσφαλείας, τὴν ὁποία ἂν ἀκολουθήσουμε, ἐνδέχεται νὰ κηρύξουμε καὶ ἄλλους «προληπτικούς» πολέμους καὶ σὲ ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου. Μήπως αὐτὸ σημαίνει ὅτι μία νέα αὐτοκρατορικὴ Pax Americana θὰ κυριαρχήσῃ στὸν κόσμο, ἀντικαθιστώντας τὴν πολιτικὴ ἀποτροπῆς καὶ τὴν ἰσορροπία τῶν δυνάμεων; Ἡ μονομέρειά μας ἔχει προσβάλλει τοὺς φίλους μας σὲ ὅλο τὸν κόσμο, διότι ἀπαρνηθήκαμε πολλὰ ἀπὸ τὰ ἰδανικά μας, τὴν ἀτομικὴ ἐλευθερία, τὴν ἰσότητα εὐκαιριῶν, τὸν σεβασμὸ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τὴν δημοκρατία...

» Μπροστὰ σὲ τόσοις κινδύνους δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σιωπήσουμε.» (Πῶλ Κέρτζ, ἀπὸ τὴν ὁμιλία του «Πότε πρέπει νὰ τὰ λέμε ἔξω ἀπ' τὰ δόντια».)

«Τὰ ἄρθρα τοῦ
Συντάγματος, ποὺ
ἀναφέρονται στὰ
δικαιώματα τῶν πολι-
τῶν κατ' οὐδένα τρό-
πο θὰ θίξουν τὰ δι-
καιώματα ποὺ ἔχουν
ἤδη κατακτήσει οἱ
ἄνθρωποι.»
Σύνταγμα τῶν Ἡνω-
μένων Πολιτειῶν,
Διακήρυξη τῶν
δικαιωμάτων τοῦ
ἀνθρώπου, 1791.

Μιὰ ἰδεολογικὴ ἀλλὰ καὶ αὐτοψυχογραφικὴ αὐτοβιογραφία

Πῶλ Κέρτζ φέτος συμπλήρωσε τὰ 80 τοῦ χρόνια. Στὸ ἀφιέρωμα τοῦ «Free Inquiry», γιὰ τὴν 25ετία ἐκδόσῃς του πολλοὶ ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος μίλησαν γιὰ τὸν Κέρτζ, ὅμως ἐκεῖνος ποὺ παρουσίασε καλύτερα τὴν ἀλήθεια του ἦταν ὁ ἴδιος... («Free Inquiry», Ἰούνιος-Ἰούλιος 2006.) «Δυσκολεύομαι νὰ πιστέψω, ὅτι συμπλήρωσα ἤδη

τὰ ὀγδόντα μου χρόνια. Ἔχω τὴν αἴσθηση, ὅτι εἶμαι ἀκόμη πενήντα (μέχρι τὴν στιγμήν ποὺ θὰ κοιταχθῶ στὸν καθρέφτη), πρόθυμος νὰ πάω μπροστὰ καὶ νὰ ἀνταποκρίνωμαι κάθε μέρα σὲ νέες προκλήσεις, μὲ ἔκρηξη ἐνθουσιασμοῦ νὰ προωθῶ αὐτὸ ποὺ πάντα ἀγαποῦσα, τὸν ἀγῶνα γιὰ Οὐμανισμό, Φυσιοκρατία, Ἐπιστημονικὴ Ἑρευνα, Ἀγνωστικισμό καὶ Δημοκρατία σ' ὅλο τὸν πλανήτη. Πολλοὶ μὲ ρωτοῦν, πότε σκοπεύω νὰ ἀποσυρθῶ. Ὅχι ὅσο διαθέτω ἀκόμη τόλμη καὶ ὁρμή. Ἡ ἐπιθυμία μου εἶναι νὰ βοηθήσω στὴν δημιουργία μιᾶς νέας γενιᾶς ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι θὰ προωθήσουν τὸν Οὐμανισμό σὲ ἕναν δίκαιο κόσμο. Βρίσκομαι στὶς ἐπάλξεις γιὰ πάνω ἀπὸ ἐξήντα χρόνια καὶ θεωρῶ, ὅτι ἡ προσπάθεια ἄξιζε τὸν κόπο. Εἶμαι εὐγνώμων πρὸς τοὺς ἀνθρώπους μὲ τοὺς ὁποίους δούλεψα γιὰ τὴν πραγμάτωση τῶν κοινῶν μας στόχων καὶ ἐκτιμῶ τὶς ἀπόψεις ὅσων διαφωνοῦν μαζί μου. Θεωρῶ ὑψιστὴ ἀρετὴ τὴν ἐκφραση καλῆς θέλησης πρὸς τοὺς φίλους ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀντιπάλους.»

Ἡ διαφορὰ ἀντιλήψεων

Εἶναι χρήσιμο νὰ ἐπισημάνουμε στοὺς ἀναγνώστες μας, ὅτι ἐμεῖς στὸ «Free Inquiry» καὶ τὸ Συμβούλιο Κοσμικοῦ Οὐμανισμοῦ ἔχουμε ἔντονες ἀντιπαραθέσεις γιὰ διάφορα ζητήματα. Αὐτὸς ὁ ἐσωτερικὸς διάλογος εἶναι ζωτικῆς σημασίας γιὰ ἕνα εὐρωστο κίνημα. Θὰ πρέπει νὰ εἶναι ξεκάθαρο, ὅτι ποικιλία ἀπόψεων ἐκφράζεται τόσο στὸ «Free Inquiry» ὅσο καὶ στὸ Συμβούλιο. Μερικοὶ ἀναγνώστες ρωτοῦν γιὰ παράδειγμα, κατὰ πόσον οἱ ἀπόψεις τοῦ Κρίστοφερ Χίτσενς, τοῦ Νάτ Χέντοφ ἢ τοῦ Τιμπὸρ Μακὰν ἀντιπροσωπεύουν τὴν «ἐπίσημη θέση τῶν οὐμανιστῶν». Ἡ ἀπάντηση εἶναι, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐπίσημη γραμμὴ, διότι οἱ οὐμανιστὲς εἶναι ἀνεξάρτητοι, ἐλεύθερα σκεπτόμενοι ἄνθρωποι, τῶν ὁποίων οἱ ἀπόψεις μποροῦν νὰ διαφέρουν σὲ πολλὰ ζητήματα. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τοὺς συντάκτες τοῦ «Free Inquiry». Ἀντίθετα μὲ τὸ Βατικανὸ καὶ τοὺς Βαπτιστὲς ἐμεῖς οἱ οὐμανιστὲς δὲν ἀσπαζόμαστε ὑποχρεωτικὰ δόγματα. Ὑπάρχουν βέβαια κάποιες σταθερὲς ἀξίες καὶ ἀντιλήψεις, τὶς ὁποῖες μοιραζόμαστε, ἀλλὰ καὶ πλείστες διαφορές, πρῶγμα τὸ ὁποῖο ἐγὼ θεωρῶ ὑγιὲς καὶ δημιουργικόν.

» Ἐκεῖνο ποὺν θὰ ἤθελα νὰ ξεκαθαρίσω εἶναι, ὅτι, ἂν καὶ μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ πολιτικὴ, δὲν ἀποτελοῦμε πολιτικὸ κόμμα. Δὲν ἐπιθυμοῦμε τὴν πολιτικοποίηση τοῦ Οὐμανισμοῦ. Ὡστόσο εἴμαστε ἀνοικτοὶ σὲ ὅλους. Σὲ ὅποιο περίπλοκο κοινωνικὸ ἢ πολιτικὸ ζήτημα ἀνακύπτει, δὲν ὑπάρχει μία καὶ μόνη οὐμανιστικὴ ἀπάντηση. Ὑπῆρξαν συντηρητικοὶ οὐμανιστὲς, ὅπως ὁ Τζῶρτζ Σανταγιάννα καὶ ὁ Ἄντον Φλιοῦ, φιλελεύθεροι, ὅπως ὁ Τζὼν Ντιούϊ καὶ ὁ Κὰρλ Πόππερ, καὶ σοσιαλιστὲς, ὅπως ὁ Ἔρικ Φρόμ, ἢ Σίντεϋ Χοὺκ καὶ ὁ Σβέτοζαρ Στογιάνοβιτς. Ὅλοι ἔχουν τὸ βῆμα τους στὸν χῶρο τοῦ Οὐμανισμοῦ.»

A Bill of Rights

as provided in the Ten Original Amendments to
The Constitution of the United States
in force December 15, 1791.

Article I

Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances.

Article II

A well regulated Militia, being necessary to the security of a free State, the right of the people to keep and bear Arms, shall not be infringed.

Article III

No Soldier shall, in time of peace be quartered in any house, without the consent of the Owner, nor in time of war, but in a manner to be prescribed by law.

Article IV

The right of the people to be secure in their persons, houses, papers, and effects, against unreasonable searches and seizures, shall not be violated, and no Warrants shall issue, but upon probable cause, supported by Oath or affirmation, and particularly describing the place to be searched, and the persons or things to be seized.

Article V

No person shall be held to answer for a capital, or otherwise infamous crime, unless on a presentment or indictment of a Grand Jury, except in cases arising in the land or naval forces, or in the Militia, when in actual service in time of War or public danger; nor shall any person be subject for the same offence to be twice put in jeopardy of life or limb; nor shall be compelled in any Criminal Case to be a witness against himself, nor be deprived of life, liberty,

or property, without due process of law; nor shall private property be taken for public use, without just compensation.

Article VI

In all criminal prosecutions, the accused shall enjoy the right to a speedy and public trial, by an impartial jury of the State and district wherein the crime shall have been committed, which district shall have been previously ascertained by law, and to be informed of the nature and cause of the accusation; to be confronted with the witnesses against him; to have compulsory process for obtaining Witnesses in his favor, and to have the Assistance of Counsel for his defence.

Article VII

In Suits at common law, where the value in controversy shall exceed twenty dollars, the right of trial by jury shall be preserved, and no fact tried by a jury shall be otherwise re-examined in any Court of the United States, than according to the rules of the common law.

Article VIII

Excessive bail shall not be required, nor excessive fines imposed, nor cruel and unusual punishments inflicted.

Article IX

The enumeration in the Constitution, of certain rights, shall not be construed to deny or disparage others retained by the people.

Article X

The powers not delegated to the United States by the Constitution, nor prohibited by it to the States, are reserved to the States respectively, or to the people.

Regards
Harry B. Hawes.

Σύνταγμα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.
Διακήρυξη τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου (1791).

Ένα καρτούν ίσως αξίζει όσο χίλιοι συλλογισμοί

Τὸ “Free Inquiry” δημοσίευσε στὸ τεύχος Ἀπριλίου/Μαΐου 2006 τέσσερα ἀπὸ τὰ δανέζικα καρτουνς γιὰ τὸν Μωάμεθ, ποὺ προκάλεσαν βίαιες ἀντιδράσεις, φετῶ καὶ θανάτους ἀνὰ τὸν κόσμο. Πρὸς μεγάλη μας ἔκπληξη ἡ δημοσίευση τῶν καρτουνς προκάλεσε σωρεία σχολίων καὶ ἄρθρων παγκοσμίως - ἀπὸ τοὺς “Τάιμς τῆς Νέας Ὑόρκης”, τὸ Ἀσσοσιέιτεντ Πρές, τὴν Τηλεόραση (CNBC-TV) μέχρι τοὺς “Τάιμς” τῆς Ἰνδίας καὶ τὴν “Μάντσεστερ Γκάρντιαν”. Ἐμεῖς κατακλυσθήκαμε ἀπὸ μηνύματα ὑποστήριξης. Καὶ πάλι πρὸς μεγάλη μας ἔκπληξη ὅμως, ὅταν ἀνακοινώσαμε, ὅτι εἴχαμε λάβει ἄδεια ἀπὸ τὴν δανέζικη ἐφημερίδα “Jyllands-Posten”, νὰ ἀναδημοσιεύσουμε τὰ καρτουνς, πολλοὶ ἄνθρωποι τοῦ Τύπου τῆς χώρας ἀντετάχθησαν στὴν ἀπόφασή μας. Οἱ ἀντιρρήσεις ποὺ ἐξέφρασαν ἦταν, ὅτι τὰ καρτουνς ἦταν προσβλητικὰ γιὰ τοὺς μουσουλμάνους, καὶ ὅτι ἡ δημοσίευσή τους ἦταν δυνατὸν νὰ προκαλέσῃ βίαιη ἀντίδραση ἀπὸ μέρους τους, ἀκόμη καὶ κίνδυνο γιὰ τὴν ἀσφάλειά μας.

» Ἡ ἀπάντησή μου στὴν πρώτη ἀντίρρηση ἦταν, ὅτι, ἂν γενικεύαμε αὐτὴ τὴν ἀρχή, θὰ διστάζαμε νὰ δημοσιεύσουμε ὅτιδήποτε ἐπίμαχο ἢ ἀμφιλεγόμενο, τὸ ὁποῖο θὰ μπορούσε νὰ προσβάλλῃ κάποιον. Σὲ τέτοια περίπτωση δὲν θὰ ὑπῆρχε λόγος νὰ ἐκδίδουμε τὸ “Free Inquiry”, διότι ὁ λόγος τῆς ὑπαρξῆς του εἶναι νὰ ἀμφισβητήσῃ τὶς “ἱερὲς ἀγγελάδες” τῆς κοινωνίας μας, τὴν ἱερότητα τῶν ὁποίων “ἀπαγορεύεται” νὰ ἐξετάσουμε.

» Ὅποσδήποτε δὲν προτιθέμεθα νὰ προσβάλλουμε τοὺς μουσουλμάνους, ὅμως νομίζουμε, ὅτι οἱ συνεχεῖς βομβιστικὲς ἐπιθέσεις καὶ οἱ ἄλλες ἐνέργειες βίας καὶ μισαλλοδοξίας, ποὺ διαπράττονται ἀπὸ φανατικοὺς ἰσλαμιστές, πρέπει ἐπειγόντως νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ Λόγου.

» Ὅσον ἀφορᾷ στὸ θέμα τῶν ἐνδεχόμενων ἀντιποίνων, ἔχω νὰ πῶ ὅτι δὲν ἀποτελεῖ δικαιολογία γιὰ αὐτολογοκρισία. Ἡ Δημοκρατία δὲν πρόκειται νὰ ἐπιζήσῃ, ἂν οἱ ἐκδότες καὶ οἱ δημοσιογράφοι ὑποκύψουν στὶς ἀπειλὲς τοῦ ὄχλου.

» Τὸ Free Inquiry ἔχει δημοσιεύσει καὶ ἄλλα καρτουνς αὐτοῦ τοῦ εἴδους καὶ στὸ παρελθόν. Στὸ ἐξώφυλλο τοῦ τεύχους Φεβρουαρίου - Μαρτίου 2006 γιὰ παράδειγμα παρουσιαζόταν ὁ Ἰησοῦς ὡς σταυροφόρος. Δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ εἴχαμε δημοσιεύσει αὐτό; Ἀπαγορεύεται κάθε διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν κρατοῦσα ἄποψη; Σὲ μία ἐλεύθερη κοινωνία κάθε ἄποψη εἶναι σεβαστή. Δημοσιεύσαμε τὰ δανέζικα καρτουνς, διότι θεωροῦμε ὅτι ὄχι μόνον εἴχαμε τὸ δικαίωμα ἀλλὰ καὶ τὴν ὑποχρέωση νὰ τὸ κάνουμε. Ἡ ἐλευθερία τῆς ἔκφρασης εἶναι κάτι τὸ ἀνεκτίμητο. Θεωροῦμε θλιβερό, τὸ ὅτι ἐλάχιστες ἐφημερίδες ἢ περιοδικὰ στὴν Ἀμερικὴ

είχαν τὸ θάρρος νὰ κάνουν τὸ ἴδιο καὶ ἄκρως ἀνησυχητικό, τὸ ὅτι ἡ ἄλυσίδα βιβλιοπωλείων “Borders” ἀρνήθηκε τὴν διανομὴ τοῦ τεύχους μὲ τὰ «βλάσφημα» καρτούνς. Τὰ καρτούνς ἀποτελοῦν ἰσχυρὴ μορφὴ πολιτικῆς σάτιρας. Δὲν εἶναι δυνατὸν βομβαρδισμοί, οἱ ὁποῖοι γίνονται στὸ ὄνομα τοῦ Ἀλλάχ, καὶ μάλιστα ἀδιακρίτως, νὰ μὴν ἐπιδέχονται κριτικῆς. Ἀλήθεια, τί εἶναι πιδὸ αἰσχρό; Νὰ χλευάζουμε ἐκείνους, ποὺ εἶναι ἔτοιμοι νὰ σκοτώσουν καὶ νὰ σκοτωθοῦν, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἀπολαύσουν 72 παρθένες στὸν παράδεισο ἢ νὰ παραμένουμε σιωπηλοί, ὅταν ἀθῶοι ἄνθρωποι, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, δολοφονοῦνται ἢ ἀκρωτηριάζονται σχεδὸν καθημερινά; Μία ἀπομυθοποίηση τῶν θρησκευτικῶν εἰκόνων θὰ εἶχε ὅπωςδήποτε θετικὸ ἀποτέλεσμα.»

Ὑποκλοπὴ τηλεφωνημάτων καὶ προληπτικὲς ἐπιθέσεις

χω θορυβηθῇ ἰδιαιτέρως ἀπὸ τὴν τακτικὴ ποὺ υἰοθέτησε προσφάτως σὲ δύο περιπτώσεις ἢ κυβέρνησης τοῦ Μπούς. Κατ’ ἀρχὰς πρόκειται γιὰ τὴν ἀποκάλυψη τῆς ἐφημερίδας “Νιὸν Γιδὸρκ Τάϊμς”, ὅτι ἡ κυβέρνησις διενεργεῖ ὑποκλοπὰς τηλεφωνημάτων τῶν Ἀμερικανῶν πολιτῶν, χωρὶς ἔνταλμα, κατὰ παράβασιν τῶν ἄρθρων τοῦ Συντάγματος περὶ ἔρευνας καὶ σύλληψης καὶ τοῦ νόμου περὶ Παρακολούθησης Ξένων Ὑπηρεσιῶν Πληροφοριῶν τοῦ 1978 (Foreign Intelligence Surveillance Act), ὁ ὁποῖος ἐπιτρέπει τέτοιον εἶδος παρακολούθησης, ἀλλὰ (ὅπως ἀναφέρει **ρητῶς**) μὲ δικαστικὸ ἔνταλμα ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν παρακολούθησιν.

» Φυσικὰ δὲν ἔχουμε ἀντίρρηση γιὰ τὴν παρακολούθησιν τῶν τηλεφωνημάτων καὶ τῶν ἠλεκτρονικῶν μηνυμάτων ἀπὸ καὶ πρὸς τὴν Ἄλ Κάιντα, ὅπως ὅμως ἀποκάλυψε ἡ Ἀμερικανικὴ Ἐνωση γιὰ τὶς Πολιτικὲς Ἐλευθερίες, ἢ τακτικὴ δύναμις τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Γραφείου Ἐρευνῶν γιὰ τὴν Τρομοκρατία ἔχει εἰσχωρήσει στὸν ὅμιλον φιλειρηνικῶν ἀκτιβιστῶν. Προβληματιζόμαστε μὲ τὴν κατάφωρη παραβίασιν τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν. Δὲν πιστεύουμε, ὅτι ὁ ρόλος τοῦ προέδρου ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ κράτους δικαιολογεῖ τὴν εἰσβολὴν τοῦ στὴν ἰδιωτικὴ ζωὴ τῶν Ἀμερικανῶν πολιτῶν. Στὸ μεταξὺ τὸ Κογκρέσσο ἐπιπολαίως πέρασε ἕνα νόμο, μὲ τὸν ὁποῖο ὁ πρόεδρος ἀπαλλάσσεται τῶν συνεπειῶν προηγούμενων παραβάσεων τοῦ Νόμου.

«Σὲ κάθε χώρα καὶ
σὲ κάθε ἐποχὴ ὁ ἱερέ-
ας ἦταν ὁ ἐχθρὸς τῆς
ἐλευθερίας. Πάντα
συμμαχοῦσε μὲ τοὺς
τυράννους, ὑποθά-
ποντας τὴν κατάχρη-
ση ἐξουσίας μὲ ἀντάλ-
λαγμα τὴν προστασία
γιὰ τὶς δικές του κα-
ταχρήσεις.»

Τόμας Τζέφερσον

» Προβληματιζόμαστε επίσης με την αναφορά που εξέδωσε εκ νέου η Ύπηρεσία Εθνικής Ασφάλειας, με την οποία υποστηρίζει τις προληπτικές επιθέσεις. Πάνω σε μία τέτοια αναφορά στηρίχθηκε ο Μπους, για να επιτεθῇ στο Ιράκ, και οι τραγικές συνέπειες είναι γνωστές. Ούτε όπλα μαζικής καταστροφής ανακαλύφθηκαν ούτε επιβεβαιώθηκε σχέση με την Άλ Κάϊντα. Κι όμως **το δόγμα του προληπτικού πολέμου επαναδιατυπώνεται, για να δικαιολογήσει την μονόπλευρη χρήση βίας από τις Ηνωμένες Πολιτείες σε άλλα μέρη του κόσμου**

«Από την στιγμή που ο Κλήρος κατοχυρώθηκε νομικά και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της κυβέρνησης, λειτουργεί ως μηχανισμός καταστολής των πολιτικών και θρησκευτικών ελευθεριών των ανθρώπων.»

Τόμας Τζέφερσον

στο μέλλον. Σύμφωνα με το δόγμα του Μπους οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής νομιμοποιούνται να επέμβουν όπουδήποτε το θεωρήσουν απαραίτητο. Με ποιο δικαίωμα μπορούν οι Ηνωμένες Πολιτείες να επιβάλουν αυτό το δόγμα; Γιατί να μην επιδιώξουν ειρηνικούς τρόπους διαπραγμάτευσης με τους άλλους μέσω των Ηνωμένων Εθνών; Γιατί να εγκαταλείψουν τις αρχές της συλλογικής ασφάλειας; Οί λέξεις ελευθερία και δημοκρατία αποτελούν το ρεφραίν της δεύτερης θητείας του Μπους και βέβαια, σύμφωνα και με την δική μας γνώμη, η πραγμάτωσή τους θα όδηγήσει στην καταξίωση της Αμερικανικής Έξωτερικής Πολιτικής. Όμως η υπεράσπιση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο εξωτερικό είναι αδύνατη, όταν φαλκιδεύονται τα δημοκρατικά δικαιώματα στο έσωτερικό της χώρας, και όταν υπονομεύουμε τον διαχωρισμό Κράτους-Εκκλησίας στην Αμερική, ενώ τάχα προωθούμε τον κοσμικό Ουμανισμό σε άλλες χώρες.

Ἡ ἐπιζήτηση ἑνὸς ὑψηλότερου ἐπιπέδου αἰσθητικῆς

ἐ μία ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἐκδότη στὸ τεύχος Φεβρουαρίου-Μαρτίου 2006 τοῦ “Free Inquiry” ὁ ἀναγνώστης Μάθιου Μάντισον ἐξέφρασε ἀντιρροήσεις ὡς πρὸς τὸ ἐκδοτικὸ σημεῖωμα “Ἡ ἀναζήτησις τοῦ Ὑψηλοῦ” (Δεκέμβριος 2005/Ἰανουάριος 2006), στὸ ὁποῖο ὑποστηρίζω, ὅτι, παρ’ ὅλο πὺν πιστεύω στὸ δικαίωμα τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς καὶ τῶν προσωπικῶν ἐπιλογῶν, οἱ οὐμανιστὲς θὰ πρέπει νὰ ὠθοῦν τοὺς ἀνθρώπους στὴν ἀναζήτησις τοῦ ὠραίου καὶ τοῦ ὑψηλοῦ.

» Ὁ κ. Μάντισον ἀποδοκιμάζει τὴν κριτικὴ μου περὶ “κοινοτοπιῶν καὶ χυδαιότητας μεγάλου μέρους τῆς λαϊκῆς κοινούρας”, τὴν ὁποία καὶ χαρακτηρίζει

προσβλητική. Αναρωτιέται, μήπως έχω καμμία αντίρρηση πού είναι καπνιστής, έχει πάει στο Λάς Βέγκας και πίνει κανένα ποτηράκι τότε τότε, μήπως αυτό τον άκνρώνει ως ούμανιστή. Φυσικά και όχι. Έχω κάνει κι εγώ τα ίδια πράγματα. Όμως υπάρχουν κάποιες αρχές, πάνω στις οποίες ό καθένας από εμάς θέλει να κτίσει την ζωή του, κάποιο επιθυμητό επίπεδο, στο οποίο θέλει να φθάσει. Δεν αντιλαμβάνομαι, τί έννοούν κάποιοι, όταν μιλούν για “κουλτουριάρηδες, πού κινούνται έξω από το καθολικό ρεύμα”. Εγώ μίλησα για την καλλιέργεια του έκλεπτυσμένου γούστου και με αυτό έννοώ έναν συνδυασμό ικανοτήτων και δημιουργικότητας του ανθρώπου, ισορροπίας ανάμεσα στις επιθυμίες και τον λόγο, μίλησα για το **μέτρο**. Και αυτή ή δήλωσή μου προϋποθέτει ούμανιστικές αξίες.

» Δεν νομίζω, ότι αποτελεί αυταρχισμό ή καταπίεση τὸ νὰ ὠθοῦμε τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀναπτύσσουν τὶς διανοητικὲς τοὺς ἱκανότητες, τὴν αἰσθητικὴ τους, τὸ ἥθος τους. Δεν καταλαβαίνω, γιατί αυτό αποτελεί ἐλιτίστικη ἀντιμετώπιση τῶν πραγμάτων. Δεν θέλω νὰ ὑποτιμήσω τὶς ἀξίες κανενὸς οὔτε νὰ ἐπιβάλω τὶς δικές μου οὔτε βέβαια νὰ θεσμοθετήσω νόμους. Κάθε γονέας ὅμως θὰ ἤθελε νὰ περάσει αὐτὲς τὶς ἀξίες στὰ παιδιά του καὶ νὰ τοὺς ἀνοίξει δρόμους στὴν Ἐπιστήμη καὶ τὶς τέχνες. Ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς δὲν θὰ ζημιωθῇ, ἂν ἐμεῖς εἴμαστε περισσότεροι καλλιεργημένοι. Ἀντίθετα τὸ οὔμανιστικὸ ἥθος μπορεῖ νὰ συμβάλει καταλυτικὰ στὴν περαιτέρω ἀνάπτυξή του. Καὶ βέβαια δὲν νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ ἀπολογούμεθα γιὰ τὶς ἀρχές μας.»

----->✂

ΔΑΥΛΟΣ	ΝΕΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ☐	ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ☐
Ἐπίσημα Ἑλλάδος Κανονική: 53 € ☐	Ἐπίσημα Ἑλλάδος Φοιτητική: 43 € ☐	Ἐπίσημα Ἑξωτερικού: 80 € ☐

(ΟΝΟΜΑ)		(ΕΠΩΝΥΜΟ)		Πληρωμή με Τραπεζ. Κατάθεση ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ 146/40417714 Ταχυδρομική Ἐπιταγή ΕΛΤΑ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΜΠΡΟΥ POST RESTANTE 175 01 Π. ΦΑΛΗΡΟ
(ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ)	(Τ.Κ.)	(ΠΟΛΗ)		
(ΧΩΡΑ)	(Τηλ.)	(E-mail)		
Πληρωμή με Πιστωτική Κάρτα VISA ☐ MasterCard ☐ ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΡΤΑΣ: _ _ _ _ _ ΤΡΙΨΗΦΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ἀναγράφεται στὸ πίσω μέρος τῆς κάρτας): _ _ _ ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ: _ _ / _ _ Ὑπογραφή: _____				

Ἀντὶ ἐπιλόγου

«Ἄν ὑπῆρχε ἓνας παντοδύναμος καὶ παντογνώστης Θεός, δὲν θὰ εἶχε ἐπιτρέψει στὸν Πῶλ Κερτζ νὰ ζήσει ἑβδομήντα χρόνια, πολλῶ μᾶλλον ὀγδόντα, ὥστε νὰ ὁλοκληρώσῃ τὸ ἄθεο, ἀντίχριστο καὶ ὀλέθριο ἔργο του. Πῶλ, συμπληρώνοντας τὰ ὀγδόντα σου χρόνια προσέθεσες ἀκόμη ἓνα ἐπιχείρημα ἐνάντια στὴν πίστη στὸν Θεό. Συγχαρητήρια.», Πήτερ Σίνγκερ, Καθηγητῆς Βιοηθικῆς στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Πρίνστον.]

- ❶ 2η Ἀνθρωπιστικὴ Διακήρυξη: (Πρόλογος :) «Πέρασαν σαράντα χρόνια ἀπὸ τὴν σύνταξη τῆς πρώτης Διακήρυξης τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων (Humanist Manifesto I). Ὁ Ναζισμὸς κατέδειξε τὶς ἀπίστευτες θηριωδίες, ποὺ μπορεῖ νὰ διαπράξῃ ὁ ἄνθρωπος. Ἄλλα ἀπολυταρχικὰ καθεστῶτα κατεπάτησαν τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, χωρὶς νὰ περιορίσουν τὴν φτώχεια. Ἡ Ἐπιστήμη ἔφερε πρόοδο ἀλλὰ καὶ καταστροφή. Τὶς τελευταῖες δεκαετίες διαπιστώσαμε, ὅτι οἱ πῶς ἀπάνθρωποι πόλεμοι γίνονται στὸ ὄνομα τῆς εἰρήνης. Ἡ δημιουργία ἀστυνομικῶν κρατῶν, ἀκόμα καὶ σὲ δημοκρατικὲς κοινωνίες, ἡ εὐρεία χρῆση κατασκοπείας ἀπὸ τὶς κυβερνήσεις καὶ ἄλλες καταχρήσεις ἐξουσίας ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴ, πολιτικὴ καὶ βιομηχανικὴ «ἐλίτ», ὁ ἀπροκάλυπτος ρατσισμὸς συνιστοῦν μία δύσκολα ἀντιμετωπίσιμη κατάσταση. Ἐν τούτοις, καθὼς πλησιάζουμε στὸν 21ο αἰῶνα, ἀπαιτεῖται μία θετικὴ θεώρηση τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ πρωτίτως γνώση. Σὲ καιροὺς ἀβεβαιότητος, μπροστὰ στὸ δίλημμα ἀπελπισία ἢ ἐλπίδα, οἱ ἀνθρωπιστὲς μὲ τὸ Humanist Manifesto II ἐπιλέγουν τὴν δράση καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα.

ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΕΤΗΣΙΩΝ ΤΟΜΩΝ & ΤΕΥΧΩΝ

ΔΑΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΙ ΔΑΥΛΟΥ 58 €

_____ (ΟΝΟΜΑ) _____ (ΕΠΩΝΥΜΟ)

_____ (ΑΝΑΓΡΑΨΤΕ ΕΤΟΣ)

_____ (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ)

ΤΕΥΧΗ ΔΑΥΛΟΥ 6 €

_____ (Τ.Κ.)

_____ (ΠΟΛΗ)

_____ (ΑΝΑΓΡΑΨΤΕ ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ)

_____ (ΧΩΡΑ)

_____ (Τηλ.)

Οἱ τιμὲς ἐπιβαρύνονται μὲ κόστος ταχυδρόμησης μέσω ΕΛΤΑ, ποὺ γιὰ ἀποστολὲς ἐντὸς Ἑλλάδος εἶναι 2,80 €.

Πιστωτικὴ Κάρτα

ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΡΤΑΣ: _____

 VISA ☐

ΤΡΙΨΗΦΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ἀναγράφεται στὸ πίσω μέρος τῆς κάρτας): _____

 MasterCard ☐

ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ: ____ / ____ ΥΠΟΓΡΑΦΗ: _____

ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ ΜΕ

ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ:

Περιοδικὸ «ΔΑΥΛΟΣ», Κυδαθηναίων 29, 105 58, Αθήνα

FAX: (+30) 210 3314997

Ὅπως καὶ τὸ 1933 (ὅταν διατυπώθηκε ἡ Πρώτη Ἀνθρωπιστική Διακήρυξη, Humanist Manifesto I) οἱ ἀνθρωπιστὲς πιστεύουν, ὅτι ὁ παραδοσιακὸς θεϊσμός, ἡ πίστη σὲ ἓναν Θεό, ποὺ ἀκούει τὶς προσευχὲς τῶν ἀνθρώπων καὶ φροντίζει γι' αὐτοὺς, εἶναι κάτι ἀναπόδεικτο καὶ βεβαίως παρωχημένο. Ἡ ἐντελὴς ἀβάσμη πίστη στὴν Σωτηρία ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἐπικίνδυνη, ἐκτρέποντας τοὺς ἀνθρώπους καὶ καλλιεργώντας τους ἐλπίδες γιὰ μετὰ θάνατον ζωὴ. Οἱ ἔλλογοι ἄνθρωποι ἀναζητοῦν ἄλλους τρόπους ἐπιβίωσης καὶ τελείωσης. Οἱ ὑπογράφοντες τὸ Humanist Manifesto II κατ' οὐδένα τρόπο διατυπώνουν ἓνα δεσμευτικὸ πιστεύω· οἱ προσωπικὲς τους θέσεις ἐκφέρονται καὶ θὰ ἐκφέρονται μὲ ποικίλους τρόπους. Παρ' ὅλα αὐτὰ αὐτὴ ἡ διακήρυξη προσφέρει προοπτικὴ σὲ μίαν ἐποχή, ποὺ ὑπάρχει ἀνάγκη γιὰ κατεύθυνση. Θὰ ἀκολουθήσουν καινούργιες διακηρύξεις, ἀλλὰ σήμερα αὐτὴ ἡ διακήρυξη ἐκφράζει τὴν πεποιθήσῃ μας, ὅτι ὁ Ἀνθρωπισμὸς ἀποτελεῖ ἐναλλακτικὴ λύση καὶ ὁδηγὸ τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ μέλλον.» Πῶλ Κέρτζ, Ἐντουν Οὐίλσον (1973).

- 2** Διακήρυξη τῆς Ἀνεξαρτησίας τῶν ΗΠΑ (4 Ἰουλίου 1776): Κείμενο ἐγκριθὲν ἀπὸ τὸ Κογκρέσσο, μὲ τὸ ὁποῖο ἀνακοινώθηκε ὁ χωρισμὸς 13 βρεταννικῶν ἀποικιῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ἀπὸ τὴν Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ. Προηγήθηκε ἔνοπλη σύγκρουση μὲ τοὺς Ἀγγλοὺς (Ἀμερικανικὴ Ἐπανάσταση), ἐνῶ στὶς 7 Ἰουνίου τοῦ 1776 ὁ Ρίτσαρντ Χένρυ Λὴ ἀπὸ τὴν Πολιτεία τῆς Βιρτζίνια παρουσίασε στὸ Κογκρέσσο ψήφισμα ἀνεξαρτησίας. Τὸ Κογκρέσσο ἀνέθεσε στοὺς Τόμας Τζέφερσον, Τζὼν Ἄνταμς, Μπέντζαμιν Φράνκλιν, Ρότζερ Σέρμαν καὶ Ρόμπερτ Λίβινγκστον νὰ ἐτοιμάσουν ἓνα προσχέδιο τῆς Διακήρυξης τῆς Ἀνεξαρτησίας. Τὴν Διακήρυξη συνέταξε ὁ Τόμας Τζέφερσον καὶ τὴν παρουσίασε στὴν τελικὴ της μορφὴ στὶς 28 Ἰουνίου 1776. Ἀρχικὰ παρτίθετο ἡ Διακήρυξη τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου καὶ στὴν συνέχεια οἱ τυραννικὲς ἐνέργειες τοῦ βασιλέως Γεωργίου τοῦ Τρίτου, ποὺ ὠδήγησαν καὶ στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀνεξαρτητοποίηση τῶν ΗΠΑ. Κατόπιν συζητήσεων καὶ ἀλλαγῶν ἐγκρίθηκε στὶς 4 Ἰουλίου τοῦ 1776 ὡς ἡ «Ὁμόφωνη Διακήρυξη τῶν δεκατριῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς». Ὑπεγράφη ἀπὸ τὸν πρόεδρο τοῦ Κογκρέσσου Τζὼν Χάνκοκ. Ἡ Διακήρυξη τῆς Ἀνεξαρτησίας ἀποτελεῖ τὸ πιὸ σημαντικὸ ἱστορικὸ ντοκουμέντο τῆς Ἀμερικῆς.

Συνιστᾷ τὸ ἀμερικανικὸ ἰδεῶδες, τὴν βάση τῶν θεσμῶν τῆς ἀμερικανικῆς κοινωνίας καὶ τοῦ συστήματος διακυβέρνησης, ποὺ θεμελιώθηκαν στὴν Θεωρία τῶν Φυσικῶν Δικαιωμάτων, ὅπως διατυπώθηκε ἀπὸ τοὺς Τζὼν Λὸκ καὶ Ζὰν Ζακ Ρουσσώ. Καρπὸς τῶν ιδεῶν αὐτῶν εἶναι καὶ τὸ ἀμερικανικὸ Σύνταγμα τοῦ 1787.

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ

ὁ τελευταῖο διάστημα ἀκοῦμε συνεχῶς γνῶμες, κριτικές, προτάσεις νόμων καὶ πολλὰ ἄλλα σχόλια γύρω ἀπὸ τὸ ζήτημα «χωρισμὸς Κράτους-Ἐκκλησίας». Πῶς ἀλήθεια ἀντιλαμβάνεται καὶ ἐννοεῖ ὁ καθένας μας τὸ χωρισμὸ αὐτό; Εἶναι κάτι, ποὺ μπορεῖ νὰ γίνη ἐν μιᾷ νυκτὶ ἢ ὄχι; Εἶναι μόνο κάποια βασικὰ ζητήματα (ὅπως π.χ. νὰ μὴν ἀμείβωνται οἱ κληρικοὶ ἀπὸ τὸ Δημόσιο, νὰ γίνη ὑποχρεωτικὸς ὁ πολιτικὸς γάμος, νὰ καταργηθοῦν τὰ Θρησκευτικὰ στὰ σχολεῖα καὶ οἱ θρησκευτικοὶ ὅρκοι στὰ δικαστήρια) ἢ μήπως εἶναι κάτι πολὺ πιὸ σύνθετο;

Ξεκίνησα μία μικρὴ ἔρευνα στὰ ἄρθρα τῶν τεσσάρων βασικῶν κωδίκων (ἄστικοῦ, πολιτικῆς δικονομίας, ποινικοῦ καὶ ποινικῆς δικονομίας) καὶ συνειδητοποίησα, πὼς πρόκειται γιὰ ἓνα ὁλόκληρο πλέγμα διατάξεων, ποὺ χρηζοῦν ἀντικατάστασης, ἓνα κουβάρι, ποὺ δύσκολα ξετυλίγεται πλήρως (καὶ ἀναφέρομαι μόνο στοὺς τέσσερις κώδικες, γιατί, ἐὰν ὑπεισέλθουμε κι ἐξετάσουμε τὸ σύνολο τῆς νομοθεσίας, νομίζω πὼς δὲ θὰ τελειώσουμε ποτέ). Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἔρευνάς μου αὐτῆς ἀποφάσισα νὰ τὰ μοιραστῶ μαζί σας. Προτοῦ ὅμως δοῦμε τοὺς κώδικες, ἃς «πιάσουμε» τὸν ὑπέρτατο καὶ θεμελιώδη νόμο τοῦ Κράτους, ἃς ἐξετάσουμε τὸ Σύνταγμα. Ὅσοι νομίζουν ὅτι τὸ Σύνταγμα ἀπλῶς ὀρίζει τὸ πολίτευμα, τὰ κύρια ἀτομικά, κοινωνικά καὶ πολιτικά δικαιώματα καὶ τὴν ὁργάνωση τοῦ Κράτους, πλανῶνται. Ἄς δοῦμε μαζί κάποια «περίεργα ἄρθρα»...

«ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εἰς τὸ Ὄνομα τῆς Ἀγίας, Ὁμοουσίου καὶ Ἀδιαίρετου Τριάδος»

Βλέπουμε ὅτι, προτοῦ κἂν ἀρχίσουν τὰ ἄρθρα, ἡ χριστιανικὴ-θεολογική, ἡ Ἀγία, Ὁμοοῦσια καὶ Ἀδιαίρετη Τριάδα εἰσάγεται ὡς ὑπέρτατη ἐγγυήτρια τῆς συνταγματικότητας. Ἄς συνεχίσουμε ὅμως.

Τὰ 120 ἄρθρα τοῦ Συντάγματος χωρίζονται σὲ τέσσερα μέρη. Τὸ πρῶτο μέρος φέρει τὸν τίτλο ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ καὶ περιλαμβάνει μόνο τὰ τρία πρῶτα ἄρθρα. Ἄρα περιμένει κανεὶς νὰ δῇ ἐκεῖ ὅτι πιὸ βασικὸ ἀπὸ τὸ θεμελιώδη αὐτὸ νόμο.

Ἄρθρο 3.: «1. *Ἐπικρατοῦσα θρησκεία στὴν Ἑλλάδα εἶναι ἡ θρησκεία τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας, ποὺ γνωρίζει κεφαλὴ τῆς τὸν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὑπάρχει ἀναπόσπαστα δεμένη δογματικὰ μὲ τὴ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ μὲ κάθε ἄλλη ὁμόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ· τηρεῖ ἀπαρασάλευτα, ὅπως ἐκείνες, τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνες καὶ τὶς ἱερὲς παραδόσεις. Εἶναι αὐτοκέφαλη, διοικεῖται ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερέων καὶ*

ΤΗΣ ΘΕΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ἀπὸ τὴ Διαρκὴ Ἱερὰ Σύνοδο, πὺν προέρχεται ἀπὸ αὐτὴ καὶ συγκροτεῖται ὅπως ὀρίζει ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τήρηση τῶν διατάξεων τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τῆς κθ' (29) Ἰουνίου 1850 καὶ τῆς Συνοδικῆς Πράξης τῆς 4ης Σεπτεμβρίου 1928.

» 2. Τὸ ἐκκλησιαστικὸ καθεστῶς, πὺν ὑπάρχει σὲ ὠρισμένες περιοχὲς τοῦ Κράτους, δὲν ἀντίκειται σὶς διατάξεις τῆς προηγούμενης παραγράφου.

» 3. Τὸ κείμενο τῆς Ἁγίας Γραφῆς τηρεῖται ἀναλλοίωτο. Ἡ ἐπίσημη μετάφρασή του σὲ ἄλλο γλωσσικὸ τύπο ἀπαγορεύεται χωρὶς τὴν ἐγκριση τῆς Αὐτοκέφαλης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας στὴν Κωνσταντινούπολη.»

Ἄρθρο 14, παρ. 3: «Ἡ κατάσχεση ἐφημερίδων καὶ ἄλλων ἐντύπων, εἴτε πρὶν ἀπὸ τὴν κυκλοφορία εἴτε ὕστερα ἀπὸ αὐτή, ἀπαγορεύεται. Κατ' ἐξαίρεση ἐπιτρέπεται ἡ κατάσχεση, μὲ παραγγελία τοῦ εἰσαγγελέα, μετὰ τὴν κυκλοφορία: α) γιὰ προσβολὴ τῆς χριστιανικῆς καὶ κάθε ἄλλης γνωστῆς θρησκείας.»

Νὰ ποιὸς εἶναι λοιπὸν ὁ πρῶτος καὶ βασικὸς λόγος κατάσχεσης ἐνὸς ἐντύπου.

Ἄρθρο 16, παρ.2 (περιβόητο μὲ τὶς τρέχουσες κινητοποιήσεις): «Ἡ παιδεία ἀποτελεῖ βασικὴ ἀποστολὴ τοῦ Κράτους καὶ ἔχει σκοπὸ τὴν ἠθικὴ, πνευματικὴ, ἐπαγγελματικὴ καὶ φυσικὴ ἀγωγή τῶν Ἑλλήνων, τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς συνείδησης καὶ τὴ διάπλασή τους σὲ ἐλεύθερους καὶ ὑπεύθυνους πολίτες.»

(Διαβάστε μόνο τὰ ἔντονα μαυρισμένα στοιχεῖα.)

Ἄρθρο 18, παρ 8: «Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀπαλλοτριωθῇ ἡ ἀγροτικὴ ἰδιοκτησία τῶν Σταυροπηγιακῶν Ἱερῶν Μονῶν τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολύτριάς στὴ Χαλκιδική, τῶν Βλατάδων στὴ Θεσσαλονίκη καὶ τοῦ Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη τοῦ Θεολόγου στὴν Πάτμο, μὲ ἐξαίρεση τὰ μετόχια. Ἐπίσης δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀπαλλοτριωθῇ ἡ περιουσία πὺν βρίσκεται στὴν Ἑλλάδα τῶν Πατριαρχείων Ἀλεξάνδρειας, Ἀντιόχειας καὶ Ἱεροσολύμων, καθὼς καὶ τῆς Ἱερῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ.»

Τὸ ἄρθρο 18 βρίσκεται στὸ κεφάλαιο τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων!!!

Ἄρθρο 33, παρ. 2: Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, πρὶν ἀναλάβῃ τὴν ἄσκηση τῶν καθηκόντων του, δίνει ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τὸν ἀκόλουθο ὄρκο: «Ὅρκίζομαι στὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοούσιας καὶ Ἀδιαίρετης Τριάδας νὰ φυλάσω τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους, νὰ μεριμνῶ γιὰ τὴν πιστὴ τους τήρηση, νὰ ὑπερασπίζω τὴν ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς Χώρας, νὰ προστατεύω τὰ δικαιώματα καὶ τὶς ἐλευθερίες τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ ὑπηρετῶ τὸ γενικὸ συμφέρον καὶ τὴν πρόοδο τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.»

Καμία πρόβλεψη γιὰ ἄλλου εἶδους ὄρκο. Ἀντισυνταγματικὸς ὁ μὴ ὀρθόδοξος Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐπομένως.

Άρθρο 59, παρ. 1: Οἱ βουλευτές, πρὶν ἀναλάβουν τὰ καθήκοντά τους, δίνουν στὸ Βουλευτήριο καὶ σὲ δημόσια συνεδρίαση τὸν ἀκόλουθο ὅρκο: **«Ὁρκίζομαι στὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοούσιας καὶ Ἀδιαίρετης Τριάδας νὰ εἶμαι πιστὸς στὴν Πατρίδα καὶ τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα, νὰ ὑπακούω στὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους καὶ νὰ ἐκπληρώνω εὐσυνείδητα τὰ καθήκοντά μου.»**

Άρθρο 105: (Ἀποτελεῖ μόνο τοῦ ὅλο τὸ τρίτο κεφάλαιο τοῦ τρίτου μέρους τοῦ Συντάγματος καὶ φέρει τίτλο **«Καθεστὼς τοῦ Ἁγίου Ὁρους»**.)

«1. Ἡ χερσόνησος τοῦ Ἄθω, ἀπὸ τὴ Μεγάλῃ Βίγλα καὶ πέρα, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν περιοχὴ τοῦ Ἁγίου Ὁρους, εἶναι, σύμφωνα μὲ τὸ ἀρχαῖο προνομιακὸ καθεστὼς του, αὐτοδιοίκητο τμῆμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, τοῦ ὁποίου ἡ κυριαρχία πάνω σ' αὐτὸ παραμένει ἄθικτη. Ἀπὸ πνευματικὴ ἀποψη τὸ Ἅγιο Ὅρος διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἄμεση δικαιοδοσίᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. **Ὅλοι ὅσοι μονάζουν σ' αὐτὸ ἀποκτοῦν τὴν ἑλληνικὴ ἰθαγένεια, μὲντοι προσληφθῶν ὡς δόκιμοι ἢ μοναχοί, χωρὶς ἄλλη διατύπωση.**

2. Τὸ Ἅγιο Ὅρος διοικεῖται, σύμφωνα μὲ τὸ καθεστὼς του, ἀπὸ τὶς εἴκοσι ἱερὲς μονές του, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι κατανεμημένη ὁλόκληρη ἡ χερσόνησος τοῦ Ἄθω, **τὸ ἔδαφος τῆς ὁποίας εἶναι ἀναπαλλοτρίωτο.** Ἡ διοίκησή του ἀσκεῖται ἀπὸ ἀντιπροσώπους τῶν ἱερῶν μονῶν, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τὴν ἱερὴ κοινότητα. Δὲν ἐπιτρέπεται καμία ἀπολύτως μεταβολὴ στὸ διοικητικὸ σύστημα ἢ στὸν ἀριθμὸ τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, οὔτε στὴν ἱεραρχικὴ τάξη καὶ τὴ θέση τους πρὸς τὰ ὑποτελῆ τους ἐξαρτήματα. **Ἀπαγορεύεται νὰ ἐγκαταβιῶνουν στὸ Ἅγιο Ὅρος ἑτερόδοξοι ἢ σχισματικοί.**

3. Ὁ λεπτομερὴς καθορισμὸς τῶν ἀγιορειτικῶν καθεστώτων καὶ τοῦ τρόπου τῆς λειτουργίας τους γίνεται ἀπὸ τὸν καταστατικὸν χάρτη τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τὸν ὁποῖο, μὲ σύμπραξη τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ κράτους, συντάσσουν καὶ ψηφίζουν οἱ εἴκοσι ἱερὲς μονές καὶ **τὸν ἐπικυρώνουν τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων.**

4. Ἡ ἀκριβὴς τήρηση τῶν ἀγιορειτικῶν καθεστώτων τελεῖ ὡς πρὸς τὸ πνευματικὸ μέρος ὑπὸ τὴν ἀνώτατὴ ἐποπτεία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ὡς πρὸς τὸ διοικητικὸ μέρος ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ Κράτους, στὸ ὁποῖο ἀνήκει ἀποκλειστικὰ καὶ ἡ διαφύλαξη τῆς δημόσιας τάξης καὶ ἀσφάλειας.

5. Οἱ πιδὲ πάνω ἐξουσίες τοῦ Κράτους ἀσκοῦνται ἀπὸ διοικητὴ, τοῦ ὁποίου τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα καθορίζονται μὲ νόμο. Μὲ νόμο ἐπίσης καθορίζονται ἡ δικαστικὴ ἐξουσία, πὺν ἀσκοῦν οἱ μοναστηριακὲς ἀρχές, καὶ ἡ ἱερὴ κοινότητα, καθὼς καὶ **τὰ τελωνειακὰ καὶ φορολογικὰ πλεονεκτήματα τοῦ Ἁγίου Ὁρους.»**

Ὅλα τὰ παραπάνω δικαιῶνουν ἀπόλυτα τὸν τίτλο: «Ἡ τελευταία θεοκρατία τῆς Εὐρώπης» (τίτλος στὸ ἄρθρο τοῦ ἐκδότῃ τοῦ «Δαυλοῦ» στὸ τεῦχος 298).

Χρυσόστομος Μακίσσογλου

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

ΚΩΝ. ΒΟΒΟΛΙΝΗΣ, *Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν Ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας*

Σχετικὰ μὲ τὰ φιρμάνια, βεράτια, προνόμια, ποὺ ἔδωσε ὁ Πορθητὴς στὸν Πατριάρχη, ὁ Κων/νος Α. Βοβολίνης στὸ βιβλίο του: «Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας» γράφει:

Σελὶς 15: «Ὁ Πορθητὴς Σουλτάνος Μεχμέτ Β΄ ἀναγνωρίζει καὶ καθιστᾷ τὸν Ἀρχηγὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας “Βασιλέα καὶ Αὐτοκράτορα”, “Αὐθέντην καὶ Δεσπότην”, καθιστῶν οὕτω ἐντὸς τοῦ ἰδίου του Κράτους τὴν Χριστιανικὴν Ὁρθοδοξίαν “Κράτος ἐν Κράτει”.» Ἀναμφισβητήτως δὲ ἐκ τῶν πραγμάτων καὶ ἐκ τοῦ αὐτοδυνάμου κύρους τῆς Ἐκκλησίας ἐπεβλήθησαν εἰς τὸν Πορθητὴν –οὐκ ἦν ἄλλως δυνατὸν γενέσθαι– τὰ παρ’ αὐτοῦ παραχωρηθέντα εἰς τὸν Γεώργιον Γεννάδιον προνόμια, τὰ μετέπειτα περιληφθέντα ἐν πλάνει εἰς τὰ «βεράτια». Τὸ προπεμπτικὸν ὑποσχετικὸν τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν Πατριάρχη –ἐγχειρισθὲν μετὰ πολλῶν δώρων– εἶναι σαφές: «Πατριάρχευ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἔχε τὴν φιλίαν ἡμῶν ἐν οἷς χρήξεις καὶ ἐθέλεις ἔχων πάντα τὰ προνόμια τῶν προκατόχων σου.»

Κατὰ τὸν ἱστορικὸ Φραντζῆ καὶ μετὰ συνδιάλεξιν τοῦ Πορθητοῦ μετὰ τοῦ Πατριάρχου Γενναδίου ὁ σουλτάνος «ἔδωκε καὶ προστάγματα ἐγγράφως τῷ Πατριάρχῃ μετ’ ἐξουσίας βασιλικῆς ὑπογεγραμμένα κάτωθεν, ἵνα μηδεὶς αὐτῶν ἐνοχλήσῃ ἢ ἀντιτείνῃ, ἀλλ’ εἶναι αὐτὸν ἀναίτητον καὶ ἀφορολόγητον καὶ ἀδιάσειστον ἀπὸ παντὸς ἐναντίου καὶ τέλους καὶ δόσεως ἐλεύθερος ἔσται αὐτὸς καὶ οἱ μετ’ αὐτὸν πατριάρχαι εἰς τὸν αἰῶνα.»

Ἀναφέρει δὲ ὁ ἱστοριογράφος τῆς Ἀλώσεως τὸ ἐξῆς πολὺ χαρακτηριστικόν: «Ὁ Μωάμεθ, ὁ πορθητὴς καὶ κύριος γενόμενος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν ἄλωσιν αὐτῆς ἐκέλευσε τὸν ἀπόπλουν τοῦ στόλου, βρίθοντος πολλῶν λαφύρων, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐτέλεσε μετὰ θριαμβικῆς εἰσόδου καὶ τῶν νικητηρίων τὴν ἀνάρρησιν τοῦ Ἑλληνος Πατριάρχου.»

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Τὸ τραγούδι φθάνοντας ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ἀρχαιότητος στὴν πατρίδα μας διακρίνεται σὲ δημοτικόν, πατριωτικόν, ἐρωτικόν, σατιρικόν, χορευτικόν, κοινωνικόν καὶ ὅ,τι ἰδιαίτερο ἀκόμα ἔχει φανῇ. Ἄν πάρωμε τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεσοπολέμου, ἔχομε ἐδῶ τὸ δημοτικόν, τὰ ξενόφερτα βάλς-ταγκὸ καὶ τὰ ρεμπέτικα-λαϊκά. Πάντα τὸ τραγούδι σὰν δημόσια ἔκφραση καταξιώνει καὶ τοὺς τραγουδιστάς του, ἰδίως μὲ τὰ τεχνολογικὰ μέσα παραγωγῆς του.

Στὸ δεῦτερο μισὸ τοῦ 20οῦ αἰῶνα συντελέσθηκε μία μεγάλη πολιτισμικὴ ἀνθιστὴ τοῦ τραγουδιοῦ. Κοινωνικὸ μὲ τὴς δημοκρατικὰς ἀπαιτήσεις καὶ ὄνειρα τῆς ἐποχῆς (ἄσχετα ἂν διεψεύσθη οἰκτρά), ἐρωτικόν, λαϊκὸ σὰν ἀνανεωμένο, νέον κῦμα καὶ ὅ,τι ὑπέροχο δημιουργήθηκε. Σήμερα, τὸν 21ο αἰῶνα, ὁ χρόνος ἔχει «κατασταλάξει» σπουδαίους μουσικούς, στιχουργούς, τραγουδιστάς-ἐρμηνευτὰς καὶ μὲ τὸ χάλι τὸ σημερινὸ τῆς πολιτισμικῆς δολιοφθορᾶς τοῦ οἰκουμενισμοῦ, φαντάζουν θαυμάσιοι. Σὲ παγκόσμια κλίμακα, ἄσχετα ἂν σὰν τὴν ποίησιν εἶναι πολλὰς φορὲς μὴ μεταφερόμενα, εἶναι σημαντικά. Ὅπως πάντα ὅμως οἱ θησαυροὶ αὐτοὶ παραμένουν ἐγκλωβι-

Ἐπὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα καὶ μὲ τὴν αὐτὴν σαφήνεια ἐπανελήφθησαν καὶ μεταγενεστέρως τὰ σουλτανικά «βεράτια», πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Ἐκκλησίας εἰς δὲ τὸ πρὸς τὸν πατριάρχην Ἰωακείμ Β΄ «βεράτιον» τονίζεται: «5. Οὐδεὶς θέλει ἐπεμβαίνει ἐναντίον τῷ ἱερῷ νόμῳ παρὰ τῷ πατριάρχῃ, τοῖς μητροπολίταις καὶ λοιποῖς ἱερεῦσιν ἐνοχλῶν αὐτοὺς ὡς πρὸς τε τὸ ἐξασκεῖν ἐλευθέρως τὰ τῆς θρησκείας των καὶ ἐν ταῖς κατοικίαις των καὶ τὸ ἐκτελεῖν οἰανδήποτε ἄλλην ταύτην πράξιν.»

Σελὶς 23: «Ὅσας παπᾶδες ἢ κριταὶ καταγγείλωσι τῶν τινα ὑπὸ τὸν ῥηθέντα πατριάρχην διατελούντων μητροπολιτῶν ἢ ἀρχιεπισκόπων ἢ ἐπισκόπων καὶ ζητήσωσι τὴν παῦσιν ἢ ἐξορίαν των, ἢ αἰτήσεις των δὲν εἰσακούεται πρὶν ἢ ὁ πατριάρχης καὶ ἡ σύνοδος τῶν μητροπολιτῶν ἀνακαλύψωσι τὴν ἀλήθειαν. Περὶ τούτου δὲ καὶ ἂν ἀκόμη ὑψηλὸν μου φιοράνιον ἤθελεν ὅπωςδήποτε ἐκδοθῇ ἄνευ ἐνοφραγίστου ἀναφορᾶς τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν μητροπολιτῶν, τοῦτο οὐδεμίαν ἐχέτω ἰσχύν.»

Σελὶς 16: «Ἐν μολὶς ἔτος μετὰ τὴν Ἀλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ εἰς συνταχθεῖσαν κατὰ τῷ 1454 πρὸς τοὺς Ἑνετοὺς ὑπὸ τοῦ Πορθητοῦ συνθήκην ἐλήφθη μέριμνα καὶ διὰ τὰ συμφέροντα τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας: “Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως θέλει διατηρήσει ὅλα τὰ εἰσοδήματα, ὅσα ἐνέμετο ἐν ταῖς κατεχομέναις ὑπὸ τῶν Ἑνέτων χώραις, καθ’ ἣν ἐποχὴν ὑφίστατο ἔτι τὸ Βυζαντινὸν Κράτος”.»

Σελὶς 20: «Αἱ ἐνωρὶς ἀρξάμεναι ῥαγδαῖαι πτώσεις καὶ ἀναβιβάσεις πατριαρχῶν –τονίζει ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος– ἐπανέστησαν τὴν κακοδαιμονίαν, ὀφείλονται εἰς τὴν ἀπληστίαν τῶν κατακτητῶν, οἵτινες κατέστησαν τὴν θέσιν τοῦ Πατριάρχου προσοδοφόρον δι’ ἑαυτούς. Διότι, ἐνῶ ὁ Πορθητὴς ἔδωκε χρηματικὸν δῶρον πρὸς τὸν πρῶτον Πατριάρχην, παρὰ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἐξήτει χρήματα, ὡς παρὰ τῶν πολιτικῶν καὶ διοικητικῶν ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους. Ὅπως οὗτοι ἔδιδον τὸ κατ’ εὐφημισμὸν λεγόμενον δῶρον (πεσκές), ἥτοι ὠρισμένον χρηματικὸν ποσὸν διὰ τὴν ἣν κατελάμβανον θέσιν, οὕτως ὑποχρεώθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων νὰ δίδωσι χρήματα καὶ οἱ ἐκάστοτε νέοι Πατριάρχαι.»

Σελὶς 25: «Ἐξέδωκε “βεράτια” εἰς τὸν Πατριάρχην Ἰερεμία Β΄, καθ’ ἡν ἀναφέρει ὁ Σουλτάνος: Πρῶτον «βεράτιον»: «πᾶσαν ἐξουσίαν τοῦ ἔδωκε καὶ δεσποτεῖαν εἰς πάντας τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανοὺς ἱερωμένους καὶ λαϊκοὺς, καὶ νὰ κάμῃ κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ

σμένοι καὶ στὸ ἐσωτερικὸ ἀπὸ τὶς διάφορες προκαταλήψεις ποὺ προκύπτουν. Γιὰ παράδειγμα ἀριστουργηματικά σπιχουργήματα τῶν τραγουδιῶν ἀγνοοῦνται ἀπὸ τὴν φιλογολογικὴ ἰντελινγκέτσια, ἢ ὅποια, κολλημένη σὲ δικά της πρότυπα, δὲν εἶχε τὴν εὐελιξία καὶ εὐαισθησία νὰ τὰ συμπεριλάβῃ σὲ ὅ,τι καὶ αὐτὴ εἶχε νὰ προσθέσῃ. Δυστυχῶς μιὰ μεγάλη μερίδα ἀπὸ τυφλοπόντικες τῶν βιβλιοθηκῶν δὲν μπόρεσε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ ποτάμι αὐτό, τὸ ξέσπασμα μετὰ τόσους πολέμους.

Ἡ διαχρονικότης σὰν μία ἱκανότητα στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου φωτίζει ὅλη αὐτὴ τὴ δημιουργία, ὅπου καὶ παρὰ τὰ διαψευσθέντα, ἀλλοιωθέντα ἢ καὶ στηθέντα γεγονότα, ἐν τούτοις ἔρχεται νὰ δώσῃ ὅ,τι ἀληθινὸ καὶ ὠραῖο συνελήφθη ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς τοὺς προικισμένους. Ἐδῶ ἡ γυναῖκα προβάλλει μέσα καὶ ἔξω σὰν δημιουργὸς ἢ ὄνειρο. Στὸν τρέχοντα χρόνον μερικὲς φορὲς ὠρισμένες ἐκπομπὲς ἀπό... εὐαίσθητους ἀνοίγουν ἓνα παράθυρο στὸ θησαυρὸ αὐτό, ἀποκάλυψη... Θὰ εὐχόμεν γιὰ τοὺς ἐπερχόμενους νὰ βρεθοῦν κάποιοι, ὥστε ἐπιλεχτικὰ ἀπὸ ὅλο τὸ φάσμα νὰ δώσουν

τήν πίστην αὐτοῦ νὰ μὴ δὲν ἔχη κανένα ἐμπόδιον ὑπὸ τινος...»

Δεύτερον «βεράτιον», ὅτι: «κατὰ τὴν πίστην του νὰ ὀρίξῃ καὶ νὰ κρίνῃ μητροπολίτες, ἀρχιεπισκόπους, ἱερεῖς καὶ πάντα ἀνθρώπου ῥωμαίου καὶ ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια καὶ ὅποιος φανῇ ἐνάντιος τοῦ μπερατίου αὐτοῦ νὰ παιδεύεται μεγάλως παρὰ τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Λαβὼν δὲ τὸ βασιλικὸν μπαράτιον ὁ Πατριάρχης καθέζεται εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον αὐτοῦ ὡς κύριος καὶ δεσπότης τῆς οἰκουμένης καὶ κρίνει καὶ ἀποφάσεις ποιεῖ κατὰ τὴν δευστερίαν καὶ ἐξουσίαν ἥνπερ ἔχουν οἱ Πατριάρχαι.»

Σελὶς 52: «Ὁ Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶχε τὴν μεγίστην δύναμιν ἐγκαθιδρύων ἐπισκόπους, ὥστε τὰ χρυσόβαλλα αὐτοῦ ἦσαν εἰς μεγίστην ὑπόληψιν». «...τὸ σύστημα (τοῦτο) ἦτο λίαν μισητὸν εἰς τοὺς Ἐνετούς. Ἀνυπόφορον φαίνοτο... ἡ ἐκκλησιαστικὴ κεφαλὴ, ἣτις ἦτο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σουλτάνου, νὰ ἔχη δικαίωμα νὰ διορίζῃ ἐπισκόπους καὶ ἡγουμένους τοῦ τόπου.»

Σελὶς 88: Ὁ Γάλλος πρόξενος Κουζινερί, πρὸ τοῦ 1821, γράφει: «...ὅλοι οἱ ἀρχιεπίσκοποι καὶ οἱ ἐπίσκοποι, ἐξαρτώμενοι ἀπὸ τὴν Πύλιν... ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εἶναι λόγῳ τῆς θέσεώς του ὁ σύμβουλος τοῦ ποιμνίου του καὶ εἰς περίπτωσιν ταραχῆς τινος εἶναι αὐτὸς ὁ ἐκκληρῶν τὸν ὠραῖον ῥόλον τοῦ μεσολαβητοῦ μεταξὺ τοῦ ἀγῶ καὶ λαοῦ...»

Σελὶς 110: Ἡ ἀπὸ 18 Μαρτίου προκήρυξις τοῦ Σουλτάνου Μαχμουτ Β' περιλαμβάνει μεταξὺ ἄλλων: «Ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος διετάχθη νὰ ἔχῃ ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν αὐτοῦ τοὺς ἐν Γαλατᾷ διαμένοντας Σέρβους (σημ. «Δ»: οἱ Σέρβοι εἶχαν τότε κηρύξει ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ σουλτάνου) οἵτινες μετηνέχθησαν εἰς τὰ πατριαρχεῖα πρὸς αὐστηροτέραν φύλαξιν, κρατηθέντες ὕστερον ὑπὸ αὐτῆς τῆς Πύλης ὡς ὁμηροὶ καὶ μόλις τὸ 1826 ἀπολυθέντες...»

Σελὶς 181: «Στὶς παραμονὲς τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου ὁ Σουλτάνος Μετζήτ ἀπηύθυνε ἔγγραφον στὸν Πατριάρχην Γερμανὸν Δ'. Εἰς τὸ ἔγγραφον τοῦτο (τοῦ 1853) ἀναφέρεται: «Σοὶ ἡ Δόξα τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Χριστιανικοῦ Ἔθνους, πρότυπον τῶν πρωτευόντων λατρευτῶν τοῦ Ἰησοῦ, νῦν Ῥωμαῖε Πατριάρχῃ Γερμανὲ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτῆς ἐξαρτημάτων, ἔστω τὸ ἀξίωμά σου διαρκές...»

Σελὶς 192: «Ὁ Σουλτάνος Ἀβδουλ Ἄζις ἀντιλαμβάνετο, ὅτι συμφέρον εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν του ἦτο νὰ τηρῇ τὰ συμπεφωνημένα, νὰ ἐφαρμόξῃ τοὺς νόμους καὶ νὰ ἀναγνω-

κορυφαῖες στιγμὲς τοῦ στίχου καὶ τῆς μουσικῆς ἀπὸ ἐρμηνευτὰς (πολὴν δύσκολο), ποὺ θὰ ἀποδίδουν τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ βιώματος, ἀπ' ὅπου προέκλυαν. Κάτι δηλαδὴ σὰν ἐπιθεώρηση, σκηνοθετημένο, ὥστε σύντομα νὰ ἀνασταίνεται, γιατί, βλέπεις, ὁ χρόνος εἶναι λίγος γιὰ τοὺς ἐπερχόμενους, μιᾶς καὶ τὰ γεγονότα αὐτὰ συνέβησαν σὲ χρόνον ἐτών. Θὰ μοῦ εἴπῃς, ἐκεῖνοι οἱ τραγουδιστὲς δὲν ξανάρχονται.

Εἶχα ἀκούσει κάποτε ἕναν δίσκο, ποὺ εἶχε κομμάτια ἀπὸ ὅπερες, σχετικὰ μὲ τὰ πιὸ πάνω. Ἐὰν ὁ σκηνοθέτης συλλάβῃ τὴν ἐβραιοχριστιανικὴ ρίζα τοῦ καπιταλισμοῦ, τίς τοπικὲς μας ιδιαιτερότητες, ὅπου τὸ δημοτικὸ στοὺς κάμπους καὶ τὰ βουνὰ ἢ τὸ ρεμπέτικο στὴν περιθωριοποίηση τῆς πόλης (τὸ λαϊκὸ δηλαδὴ), τότε, ἀφοῦ καταλάβῃ τὴν σημερινὴν Γιαχβεδοποίηση τῆς τάχατες παγκοσμιότητος τῶν ἐξουσιαστῶν καὶ περιούσιων, ἴσως μπορέσῃ καὶ δώσῃ δραματικὰ ἢ καὶ σατιρικὰ ἀκόμα τὴν ἀτμόσφαιρα.

Παντελῆς Γλάρος

ρίζη ἐμπραγματίως τὰς ἀπ' αἰώνων πατριαρχικὰς προνομίαις. Πατριαρχεύοντος τοῦ Γρηγορίου ΣΤ', διέταξε νὰ δοθῶσιν ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου χρήματα πρὸς ἀνοικοδόμησιν τῆς Μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου καὶ “παρέσχε πολλὰς εὐκολίας πρὸς ἀνέγερσιν ναῶν καὶ σχολῶν”.

Σελὶς 194: «Παραδόξως δὲ καὶ ὁ Σουλτάνος ἐζήτησε νὰ ἴδῃ καὶ κατ' ἰδίαν τὸν νέον πατριάρχη (Ἰωακείμ Γ') τὴν 19-11-1879, καὶ ἐδέχθη αὐτόν, ἀκούσας καὶ προφορικῶς τὰς περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ Κράτους γνώμας.»

Σελὶς 194: Ἡ ἐφημερὶς Κων/πόλεως –«Νεολόγος»– τὴν 30-7-1883 ἀρ. φυλ. 4254, γράφει: «Ἡ μεταξὺ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ τοῦ ἡμετέρου Πατριάρχου συζητήσις δὲν εἶναι συζητήσις κυριάρχου πρὸς ὑπήκοον, ἀλλὰ συζητήσις δύο ἀνεγνωρισμένων ἀρχῶν, αἵτινες ἔχουσιν ἑκατέρω τὸν κύκλον τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν καὶ ἴσα μὲν διακεκριμένα ἀπ' ἀλλήλων δίκαια ἀμφοτέρω ἐκ τῆς κυριαρχικῆς ἐξουσίας ἀπορρέοντα τοῦ Σουλτάνου, ὅστις, μάλιστα αὐτοβούλως ἠδόκησε νὰ κρατύνῃ τὰ τῶν Πατριαρχείων καὶ διὰ διεθνῶν συμβάσεων.»

Σελὶς 196: «Τὸ λυθὲν ἐπὶ Διονυσίου Ε' ζήτημα τῶν προνομίων ἀνεκινεῖτο ἔκτοτε καὶ κατ' ἐπανάληψιν ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν ἐξουσίαν, ἐπὶ τῆς πατριαρχίας δὲ τοῦ Νεοφύτου Η' (1891-1894) ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἠθέλησε νὰ ὑπαγάγῃ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον αὐτῆς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκπαίδευσιν καὶ νὰ εἰσαγάγῃ ὑποχρεωτικῶς ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις τὴν διδασκαλίαν τῆς Τουρκικῆς Γλώσσης. Τὸ πρῶτον ἐκρίθη ἀπαράδεκτον. Τὸ δευτέρον ἐγένετο δεκτόν.»

Σελὶς 210: Σὲ ἀπάντησιν σὲ αἶτημα τοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ Γ', ὅπως τὰ κλειδιά τῆς Ἁγίας Σοφίας δοθοῦν στὸν πατριάρχη, γιὰ νὰ μὴν εἰσέλθῃ σ' αὐτὴν ὁ προελαύνων Ἑλληνικὸς Στρατὸς στὴ Θράκη, ὁ Μ. Βεζύρης τοποθετήθηκε:

«Ἐχομεν πεποιθήσιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν στρατὸν μας, ὅτι θὰ κερδίσωμεν τὴν μάχην τῆς Τσατάλετζας. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἔχομεν ἤδη προτάσεις τῶν Μεγάλων Δυνάμεων νὰ ἐπέμβουν καὶ μὴ ἐπιτρέψουν τὴν κατάληψιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν πάσῃ περιπτώσει εὐχαριστῶ τὸν Πατριάρχη καὶ θὰ ἔχω ὑπ' ὄψιν τὴν εὐγενῆ πρότασίν του.» Ταῦτα ἀρχομένου τοῦ Νοεμβρίου 1912.

Αὐτὰ εἶναι μερικὰ ἀπὸ τὰ βεράτια, προνόμια, σουλτανικὰ φιομάνια, ποὺ ἔδωσε ὁ σουλτάνος διαχρονικὰ μέχρι τὸ 1912 στὸν πατριάρχη, ὅπως καταγράφονταν στὸ βιβλίο τοῦ Κων/νου Βοβολίνη: «Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας».

Σωτήριος Φλέκκας

ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΑ: Στὸ ἐκδοτικὸ σημεῖωμα τοῦ προηγούμενου τεύχους, σελ. 20584, οἱ στίχοι 12 καὶ 13 νὰ διορθωθοῦν ὡς ἑξῆς: «*Ἡ ἐπίσημη ὀνομαστικὴ ἐπίθεσις κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ Ἑλλήνων κληρικοῦς στίς ἐκκλησίες τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ πραγματικὰ μία...*».

• Ἀπὸ τυπογραφικὸ λάθος στὴν ἀπάντησιν τοῦ ἐκδότη τοῦ «Δ» στὸν κ. Θ. Ἡλιοπούλου γιὰ τὸ θέμα τῶν τόνων καὶ τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας, τ. Φεβρ., σ. 20677, στίχ. 5ος, ἡ χρονολογία 1981 ἐγίνε 1821. Στὸ ἴδιο τεῦχος καὶ στὴν ἴδια σελίδα, στίχ. 11ος (ἀπὸ κάτω) οἱ λέξεις «διότι, ἀν τὸ πράτταμε, ἡ», ποὺ μῆκαν ἀπὸ ἀβλεψία, νὰ διορθωθοῦν ὡς ἑξῆς: «*διότι τὸ πράξαμε, ἐπειδὴ ἡ*».

• Στὴ σελ. 20645, τ. 299, 8η σειρὰ, προσθήκη: αὐθαίρετου μεσημβρινοῦ, τώρα Greenwich, τότε τοῦ ἑλληνικοῦ μεσημβρινοῦ τῶν Μακάρων Νήσων → Καμάροι → Κανάριοι.